

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TOPLUMSAL CİNSİYET KAVRAMI IŞIĞINDA
ÂŞIK AYTEN ÇINAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Ebru UÇAK

Tez Danışmanı

Doç. Dr. A. Müge YILMAZ

Kırıkkale-2013

ÖNSÖZ

Bu çalışmada Ayten Çınar'ın hayatı ve eserlerinden hareketle kadın âşık kimliği tespit edilmeye çalışılacaktır. Bu sayede gelenek içinde kadınların statüleri, duruşları, kaygıları ve korkuları, var olma çabaları hakkında bilgi sahibi olunacaktır.

Giriş bölümünde toplumsal cinsiyet kavramı ile ilgili bilgiler verilmiş, “Türk Kültüründe Kadın” başlığı altında, kadının tarihi incelenmiş; kadına verilen değer ve kadının statüsü ele alınmıştır. Ayrıca âşıklık geleneğinde kadın âşıkların gelenekteki yerlerinin tespiti yapılmaya çalışılarak ulaşılabildiği ölçüde biyografiler verilmiştir.

Birinci bölümde Ayten Çınar'ın hayatı, edebi kişiliği, gelenekteki yeri, gelenekte karşılaştığı sorunlar hakkında bilgiler verilmiştir. Hayatı hakkındaki bilgiler ve gelenekte karşılaştığı sorunların derlenmesinde kendisiyle yüz yüze görüşme yapılarak bilgiler yazıya aktarılmıştır.

İkinci bölümde toplumsal cinsiyet bağlamında dil çalışmaları ve bu bağlamda Ayten Çınar'ın metinlerinde kullanmış olduğu dilin tahlili yapılmaya çalışılmıştır. Çınar'ın şiirlerinde karşımıza çıkan kadın türleri üzerinde inceleme yapılmış, bu kadın türlerinden kendisinin duygusal yönü, kadın olarak olaylara nasıl baktığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmamda emeği geçen danışmanım sayın Doç. Dr. Aktan Müge YILMAZ' a ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen eşim Okan UÇAK' a teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Ayten Çınar'ın hayatı, eserleri, edebi kişiliği hakkında bilgi vererek, bu bilgilerden hareketle kadın âşık kimliğini incelemek ve toplumsal cinsiyet kavramı ışığında Ayten Çınar'ın şiirlerinin tahlilini ortaya koymaktır.

Toplumsal cinsiyet bağlamında erkek ve kadın âşıklar arasında cinsiyetten kaynaklanan dil farklılıkları saptanmaya çalışılarak Ayten Çınar'ın, eserlerinde kullanmış olduğu dilin, kadın söylemine mi erkek söylemine mi daha yakın olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Robin Lakoff'un "Language and Women's Place"- Dil ve Kadının Yeri"(1975) adlı çalışmasında maddeleştirdiği kadın dilinin özellikleri, çalışmamıza kaynaklık etmiş; bu maddelere Ayten Çınar'ın metinlerinden yola çıkarak, onun dil kullanım şekli hakkında bilgi veren maddeler eklenmiştir.

Çalışmada Ayten Çınar ile yüz yüze görüşülmüş, bu görüşme ses kayıt cihazı ile kaydedilerek yazıya geçirilmiştir. Kadın âşıkların isim ve yer numaraları listesi ile biyografileri, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğünden temin edilmiştir. Ayten Çınar'ın eserlerinin incelemesi de yayımlanmış kitaplarından faydalanılarak yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kimlik, toplumsal cinsiyet, kadın âşık, Ayten Çınar, âşıklık geleneği.

ABSTRACT

The aim of this study is to show Ayten Çınar's poem analysis in terms of discovering woman's love identity and social gender issue by informing her life, works and her literary figure.

By stating the difference of language between female and male poet, it is tried to determine whether the language in Çınar's works is similar to woman's expression or man's expression depending on social gender. The features of women's language on Robin Lakoff's *Language and Women's Place*(1975) supports our study and the issue informing Çınar's using language is added to this study.

Ayten Çınar was interviewed face to face and by recording this interview it was converted into written text. Women poets' name and their location number list with their autobiography was obtained from T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü. Ayten Çınar's works analysis was taken from her edited books.

Key Words: Identity, gender, women poet, Ayten Çınar, the tradition of minstrelsy.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
GİRİŞ.....	1
A.TOPLUMSAL CİNSİYET KAVRAMI	3
B. TÜRK KÜLTÜRÜNDE KADIN	6
C. ÂŞIKLIK GELENEĞİ VE ÂŞIĞIN TANIMI.....	17
C.1. ÂŞIKLIK GELENEĞİNDE KADIN ÂŞIKLAR	24
C.2. T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞINA KAYITLI OLAN KADIN ÂŞIKLARIN LİSTESİ	28
C.2. 1. KADIN ÂŞIKLARIN BİYOGRAFİLERİ	30
T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞINA KAYITLI OLAN KADIN ÂŞIKLARIN BİYOGRAFİLERİ	30
T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞINA KAYITLI OLMAYAN, BİYOGRAFİLERİNE ULAŞABİLDİĞİMİZ KADIN ÂŞIKLARIN BİYOGRAFİLERİ	48
BİRİNCİ BÖLÜM.....	53
ÂŞIK AYTEN ÇINAR	53
1.1. ÂŞIK AYTEN ÇINAR'IN BİYOGRAFİSİ.....	53
1.2. ÂŞIK AYTEN ÇINAR'IN EDEBİ KİŞİLİĞİ	64
1.2.1.ŞİİRLERİNİN ÖZELLİKLERİ.....	65
1.2.1.1. ŞİİRLERİN DİŞ YAPISI	65
1.2.1.2. ŞİİRLERİN İÇYAPISI	65
1.2.1.2.1. AŞK KONULU ŞİİRLER	65
1.2.1.2.2. ÂŞIK DOSTLARI İÇİN YAZDIĞI ŞİİRLER.....	66
1.2.1.2.3. MEMLEKET KONULU ŞİİRLER	66
1.2.1.2.4. TOPLUMSAL ŞİİRLER.....	66
1.2.1.2.5. ASKER KONULU ŞİİRLER	67
1.2.2. DİL VE ÜSLUP	69

1.2.2.1. DEYİMLER.....	69
1.2.2.2. ATASÖZÜ.....	70
1.2.2.3. KULLANDIĞI SANATLAR	70
1. 2.2.3.1. TELMİH	70
1. 2.2.3.2. TEŞBİH.....	71
1. 2.2.3.2.1. Gözyaşımdan Kızılırmak Beslenir	71
1.2.2.3.2.2. Zaman Kara Gözlerinde Güvercin Olsun	72
1.2.2.3.3. TEKRİR	74
1.2.2.3.4. TECRİT.....	74
1.2.2.3.5. TEZAT	75
1.2.2.3.6. TEŞHİS.....	75
1.2.2.3.7. TENASÜP.....	75
1.2.2.3.8. EŞ ANLAM.....	75
1.2.2.3.9. NİDA.....	76
1.2.2.3.10. İKİLEME.....	76
1.2.2.4. ÖZEL İSİMLER	76
1.2.2.5. DİNİ TERİMLER.....	77
1.2.2.6. ALKIŞ-KARGIŞ	77
1.2.2.7. HİTAP	78
İKİNCİ BÖLÜM	90
TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA ÂŞIK AYTEN ÇINAR	90
2.1. TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA DİL ÇALIŞMALARI.....	90
2.2. TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA ÂŞIK AYTEN ÇINAR'IN TAHLİLİ	96
2.2.1.1. ÂŞIK KADIN.....	101
2.2.1.2. ACI ÇEKEN KADIN	107
2.2.1.3. HASRET ÇEKEN KADIN.....	112
2.2.1.4. İSYAN EDEN KADIN.....	114
2.2.1.5. SİTEM EDEN KADIN.....	116
2.2.1.6. ANNE OLAN KADIN.....	118
2.2.1.7. SABREDEN KADIN.....	118
2.2.1.8. ÇARESİZ KADIN.....	119

2.2.1.9. PİŞMAN KADIN.....	120
SONUÇ.....	141
EKLER	143
1. TABLOLAR.....	143
2. AYTEN ÇINAR'A AİT ŞİİRLER.....	174
3. AYTEN ÇINAR'A AİT FOTOĞRAFLAR	262
3.1. ÂŞIK GÜLÇINAR'IN ALDIĞI BELGELER VE DAVETİYELER	281
KAYNAKÇA	300

GİRİŞ

Dil olgularıyla toplumsal olgular arasındaki ilişkileri, bunların birbirinin değişkeni olarak ortaya çıkmasını, bir başka deyişle bu iki tür arasındaki eşdeğişirliği inceleyen bilim dalına toplumdilbilim(*sociolinguistics*) denir. Toplumdilbilim, hem konuşucunun hem de dinleyicinin toplumsal konumuyla bildiririm durumlarını, söylem çeşitlerini ele alır. Olanaklı durumlarda, eşdeğişirliğinin yanı sıra dilsel ve toplumsal yapılar arasındaki neden-sonuç ilişkisini saptamaya çalışır.¹

Toplum ile dil ilişkisini her yönüyle araştıran toplumdilbilimde kadın ve erkeğin farklı dil kullanımları olduğu, üzerinde yıllardır çalışılan konulardan biridir. Henüz yeni bir alan olan toplumdilbilim, dilbilimin bir alt dalıdır. Dile ilişkin tutumlar, dil kullanımı ve dil planlaması gibi başlıklar toplumdilbilimin araştırma konularıdır. Toplumda kim nasıl konuşuyor, hangi dili kullanıyor, neden bu şekilde konuşuyor gibi sorulara cevap aramak da toplumdilbilimin ilgi alanını oluşturmaktadır.

Günümüz toplumdilbilim anlayışı sadece dil ve sosyal tabaka arasındaki ilişki olarak algılanmamaktadır. Sosyal faktörlerin dile ve konuşan kişinin dilsel tutumuna olan etkisini sorgulayan dil incelemelerinin her şekli toplum dilbilimde ifade bulmaktadır. Belli yaşam tarzları, iletişimsel ilişkilerin özel formları ve konuşan kişinin karakteristik tecrübe birikimi bu faktörleri oluşturmaktadır. Bu kavrayış, incelenen faktörlerin biyolojik veya demografik yapılarında da geçerlidir. Çünkü bir kişinin kadın veya erkek olması, kırsal kesimde veya şehirde yaşaması, yaşlı veya genç olması gibi unsurlar da başka bir sosyal çevre, başka yaşam hikâyeleri, bununla beraber de başka dil ve dil davranışlarını ortaya çıkarmaktadır ve dile çeşitlilik kazandırmaktadır (Dağabakan, 2012: 95).

Yetmişli yıllarda, yeni kadın hareketinin başlamasıyla, kadın ve cinsiyet ile ilgili araştırmalar yapılmaya başlanmıştır. Bunlar arasında cinsiyet ağırlıklı dil araştırmaları, kadın ve cinsiyet araştırmaları, feminist bilim

¹Erişim: 05.12.2012 <http://www.dil-bilim.com/dilbilim-terimleri-sozlugu>

eleştirisi önemli bir yer tutmaktadır. Yine bu dönemde, kadın diliyle beraber erkek dili üzerine yapılan çalışmaların yoğunlaştığı görülmektedir.

Aynı dili konuşmalarına, dilin aynı sözcükleri ve kurallarını kullanmalarına rağmen, kadınların dilleri ile erkeklerin dilleri arasında farklılık olduğu görüşü oldukça yaygındır. Bu farklılık üzerine dünyanın birçok ülkesinde araştırma ve çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalara ayrı bir bölüm halinde değinilecektir.

Bu çalışmada, Ayten Çınar üzerinden kadın âşık kimliği ayrıca toplumsal cinsiyet bağlamında dil çalışmaları temel alınarak Ayten Çınar'ın kullanmış olduğu dil incelenmiştir. Çınar'ın dili erkek söylemine mi yoksa kadın söylemine mi daha yakındır, bu konunun tespiti sağlanmaya çalışılmıştır.

A.TOPLUMSAL CİNSİYET KAVRAMI

Toplumun kadına ve erkeğe farklı özellikler, roller, sorumluluklar yükleyerek farklı davrandığı gerçeğinden hareketle, bu farklılıkların nedenleriyle ilgili yapılan çalışmaların her geçen gün artması, dikkatleri “cinsiyet” ve “toplumsal cinsiyet” kavramları üzerine çekmiştir. Toplumun iki temel unsuru olan kadın ve erkeğin, biyolojik özellikleri bakımından farklı olduğu kabul edilmekte ve bu farklılıklara “cinsiyet” adı verilmektedir. Bununla birlikte kadın ve erkek olmanın biyolojik anlamın dışında sosyo-kültürel bir anlamı da bulunmaktadır. İngilizcede cinsiyetin toplumsal boyutuna karşılık olarak “gender” sözcüğü kullanılırken; Türkçede bu anlama karşılık gelen bir sözcük bulunmadığı için “toplumsal cinsiyet” kavramı karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeğin toplumsal rol ve sorumluluklarına vurgu yaparak, toplumun bizi nasıl algıladığı, nasıl davranmamızı istediği ve bizden neler beklediğine ilişkin ipuçlarını barındıran bir kavram olarak tanımlanmaktadır (Dündar, 2012: 123).

Toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyetten farklı olarak kadınla erkeğin sosyal ve kültürel açıdan tanımlanmasını, onlara verdiği toplumsal rolleri anlatmak için kullanılan bir kavramdır. Cinsiyet, kadın ve erkek olmanın biyolojik yönü olarak tanımlanmıştır. Zehra Dökmen, cinsiyetin biyolojik olduğunu, demografik bilgi sağladığını belirtmiştir.

Cinsiyet terimi, kadın ya da erkek olmanın biyolojik yönünü ifade etmektedir ve biyolojik bir yapıya karşılık gelmektedir. Cinsiyet, bireyin biyolojik cinsiyetine dayalı olarak belirlenen demografik bir kategoridir. İnsanların nüfus cüzdanlarında yazan cinsiyet bu terimin anlamıyla uygundur. Toplumsal cinsiyet terimi ise, kadın ya da erkek olmaya toplumun ve kültürün yüklediği anlamları ve beklentileri ifade etmektedir, kültürel bir yapıyı karşılamaktadır ve genellikle bireyin biyolojik yapısı ile ilişkili bulunan psikolojik özellikleri de içermektedir (Dökmen,2006: 4).

İngilizcede cinsiyet için “sex”, toplumsal cinsiyet içinse “gender” kelimeleri kullanılmaktadır. Kelimelerin anlamı ve kullanıldıkları yerler bakımından literatürde tartışmalar vardır. Bazen kelimelerin birbirinin yerine geçtiği kullanımlar da görülmektedir.

Psikiyatrist ve psikanalist Robert Stoller, 1968 tarihli “*Sex and Gender*” (Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet) adlı çalışmasında cinsiyet ve toplumsal cinsiyet ayrımını yapmıştır. Bu ayrımı ilk yapanın kendisi olduğu görüşü hâkimdir.

Yakın zamanlara ait bir kavram olan toplumsal cinsiyet, 1968 yılında ‘toplumsal cinsiyet’in biyolojik ‘cinsiyet’ten nasıl farklı olabileceğini göstermek amacıyla Robert Stoller tarafından ortaya atılmıştır (Segal, 1992: 98).

Stoller’a göre cinsiyet kimliği, bilgi ve bilinçle başlar, bilinçle ya da bilinçsizce de tek bir cinsiyete ait olunur. Cinsiyet rolü, kişinin toplumda sergilediği davranışlar, özellikle de diğer insanlarla oynadığı rollerdir.

Kamla Bhasin, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramlarını maddeleştirerek tablo haline getirmiş, bu tabloyu Özlem Çelik, yüksek lisans tezinde kullanmıştır. Tablo bize iki kavramın farklı yanlarını göstermektedir. Çelik’ten alıntıladığımız tablo şöyledir:

Cinsiyet:	Toplumsal Cinsiyet:
Cinsiyet doğaldır.	Toplumsal cinsiyet sosyo-kültürel, insan icadıdır.
Cinsiyet biyolojiktir.	Toplumsal cinsiyet eril ve dişil niteliklere, davranış modellerine, rollere, sorumluluklara vs. işaret eder.
Cinsiyet değişmez, her yerde aynıdır.	Toplumsal cinsiyet değişkendir. Zamana, kültüre hatta aileye göre değişir
Cinsiyet değiştirilemez.	Toplumsal cinsiyet değiştirilebilir.

(Bhasin, 2003: 2-3).

1970'lerden itibaren yapılan toplumsal cinsiyet çalışmalarında  önemli aşama kaydedilmiştir: Birinci aşama, cinsiyet farklılıklarına (kadın-erkek) vurgu yapılan aşamadır. alışmaları yapanlar, bu farklılıkların bireylerin biyolojik özelliklerinden kaynaklandığı konusunda görüş birliğindedir. İkinci aşamada öğrenilen cinsiyet rollerine ve toplumsallaşmaya vurgu yapılmıştır. Toplumsal cinsiyet, özgül toplumsal düzenlemelerin (kadını bireye indirgemeyen) bir ürünü olarak anlaşılmıştır. nc aşamada, toplumsal cinsiyetin bütün sosyal sistemlerde merkezi bir rolünün olduğu fark edilmiştir. Yani, toplumsal cinsiyet, ücretli çalışma, aile, politika, gündelik yaşam, ekonomik kalkınma, hukuk, eğitim ve daha birçok alanda analizlere katılmıştır (Ecevit, 2011:4).

Ülkemizde toplumsal cinsiyet ile ilgili çalışmalar sayıca azdır. Son zamanlarda bu konu üzerinde çalışmaların yoğunlaştığı görülmektedir. Özellikle toplumsal cinsiyet bağlamında dil konusu, birçok araştırmacının ilgisini çekmiştir. Ülkemizde bu konuyla ilgili yapılan çalışmalara "Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Dil alışmaları" adlı bölümde değinilecektir.

B. TÜRK KÜLTÜRÜNDE KADIN

Türk sosyal hayatının temelini oluşturan en kutsal birimi olan ailenin vazgeçilmez unsuru kuşkusuz kadınlardır. Kadın, anne, eş, abla vs. unvanlarla aile içinde olduğu kadar, 'kadın' kimliği ile de Türk toplumunda önemli bir yere sahip olmuştur (Yılmaz, 2003: 3).

Ziya Gökalp (1989: 113), kadının toplum içindeki konumunu şöyle ifade etmektedir: "Türklerde kadın, ne tabu ne de yen olmadığından, güzel tür, güçlü türün karşıtı ve onun karşısında eksik değil, aksine onun eşi ve tamamlayıcısı olmuştur."

Eski Türklerde, hatunun hakandan daha değerli olduğunu belirten Ziya Gökalp (1989: 220-221), bu konuyla ilgili şu görüşleri paylaşmıştır:

Eski Türklerde kadının durumu oldukça ilginçti. Çünkü başka toplumlarda kadın "tabu" idi. Eski Türklerde ise kadın "tekin" di. Tekin, tabunun tersidir. Tekin, kendisine yaklaşımları yasak olanları çarpmaz; hiçbir yabancı tekinden zarar görmez. Oysa tabudan kendisine yasak olanlar çok zarar görür. Tabu, bunların hakkında çok tehlikelidir. Kadın'ın tabu olmayıp aksine tekin olmasının birçok önemli sonuçları var. Bunlardan birkaçını sayalım:

Bir buyruk "Hakan buyuruyor ki..." diye başlarsa geçerli olmazdı. "Hakan ve Hatun buyuruyorlar ki..." diye başlıyorsa ona uyulurdu.

Hakan, yalnız başına yabancı devletlerin elçilerini kabul edemezdi. Elçiler, Hakan sağda, Hatun solda olmak üzere ikisinin huzuruna çıkabilirlerdi. Bundan anlaşılıyor ki egemenlik, Hakan'la Hatun' un ikisine aitti.

Aile içindeki özel egemenlik de yalnız babaya ait değildi. Ortaklaşa ikisine aitti. Mesela baba, annenin onayını almaksızın kızını kocaya veremezdi.

Eski Türklerde harem yoktu. Kadın her toplantıya katılırdı.

Eski Türklerde peçe ve yaşmak yoktu. Siyasal, dini ve ekonomik toplantılara kadınlar yüzleri açık olarak katılırdı.

Mesleksel işbölümü olmadığından, erkeklerin yaptıkları bütün görevleri yapabilirlerdi: Başbuğluk, komutanlık gibi.

Kurultay'a erkekler gibi katılırdı. Orada hür ve serbest yapılan konuşmalar yapardı.

Şölenler ve yağma şölenlerine erkekler gibi katılırdı.

Milli toy'lara erkekler gibi katılırdı.

Devletin siyasal işlerine katıldığı gibi, evin ekonomik işlerinde de erkekler ile aynı idi.

Kadının hukuk açısından yüksek olması, bir yandan da katıldığı toplumsal ve ekonomik hayatın çok olmasının ürünü olduğunu belirten Gökalp (1989: 116), kadınların uğraş alanlarını şöyle açıklamaktadır: "Kadınlar, o işlerden başka meyve toplama, avcılık, çiftçilik, sürü sahipliği, savaş, askerlik, milli ziyafetlere ve danışma toplantılarına, şölen ve kurultaylara girmek gibi birçok faaliyetlere katılırlardı."

Eski Türklerde eşlerin, davranışlarında birbirlerine karşı samimi ve saygılı oldukları Dede Korkut hikâyelerinde görülmektedir. Bu hikâyelerde kadın her zaman kocasının yanında ve ona destektir. Kadına verilen değer destanlarda da görülmektedir. Destan kahramanlarına ilk yol gösterenler anneleri ya da kız kardeşleri olmuştur.

Eski Türklerde önemli statülerde kadına yer verilmiş, kadın değerli bir varlık olarak görülmüş; Osmanlı İmparatorluğu dönemine gelindiğinde Türk kadınının toplumsal, siyasal ve ekonomik hayattaki rolü zaman içinde değişim göstermiştir. İmparatorluğun güçlenmeye başlamasıyla birlikte ilk başlarda eski demokratik geleneklerini korumuş olan Türk kadınının toplumsal durumunda bir gerileme görülmüştür.

Osmanlıların, ilk zamanlarda, basit bir medeniyete sahip ve iyi ahlak ilkelerine bağlı oldukları görülür. Eşitlik, özgürlük ve sadelik, saraya ve hatta evlere düzen veren değerlerdir. XIV. yüzyılda Arap seyyahı İbn Battuta Bursa'yı ziyaretinde, sultanı görmek istemiş, fakat yerinde bulamamış, yerine sultanın hanımı kendisini kabul ederek devlet işlerini görmüştür. İbn Battuta

yazılarında özellikle Kırım'da sokakta gördüğü, alışveriş eden, satış yapan Türk kadınlarının özgürlüğünden yakındır. Kadınlar hakkında değişik görüş ve geleneklere sahip bir Müslüman topluluğuna mensup olduğu için, bu durum onu çok şaşırtmıştır (Doğramacı, 1992: 8).

Osmanlı İmparatorluğu İran ve Bizans uygarlıklarını tanımaya başlamasıyla onların etkisi altında kalmış ve İslami şariat kurallarını benimsemiştir. Bu nedenle Osmanlıda kadının konumu da zayıflamış ve değişime uğramıştır.

Osmanlı Türkleri yavaş yavaş değişmeye başlarlar. Zamanla Sultan, Bey ve hatta halktan kimseler, ayrı ırktan kadınlarla evlenirler. Daha sonra fetihler, diğer medeniyetlerle, özellikle Bizans örf ve adetleriyle yakın ilişkiler kurulmasına yol açar (Doğramacı, 1992: 8).

Osmanlı Devleti'nde farklı statüdeki kadınların çok sayıda hayır eseri inşa ve tamir ettirdikleri görülmektedir. Osmanlı hanedanının kadın üyeleri, sarayda çalışan kadınlar ve halktan kadınların, cami, mescit, medrese, sebil, çeşme, tekke, türbe, hamam, imaret, darüşşifa, kütüphane gibi eserlerin yapımını üstlenmişlerdir.

Saray içinde veya dışında, gerek dini duygular, gerekse gelenekler nedeniyle kadın, kendini bazı iyi şeyler yapmaya adanır. Çoğunlukla sosyal binalar, kadınlar tarafından kurulur ve donatılır. Ayrıca imaret ve aş ocakları yine kadınların donattıkları kuruluşlardır. Kadınlar sağlığa da çok önem verirler. Hastanelerin, hepsi değilse de birçoğu, kadınlar tarafından kurulmuştur (Doğramacı, 1992: 10).

Tanzimat Fermanının ilanı, batılılaşma çabasına giren Osmanlı Devletinde, devlet ve toplum yapısında hızlı bir değişime neden olmuştur. Buna paralel olarak aile hayatı ve kadının toplumsal durumunda da değişimler meydana gelmiştir. Üst sınıf eğitilmiş kadınlar çeşitli gazete ve dergiler yoluyla (İnsaniyet, Hanımlar, Şükûfezar, Mürüvvet, Terakki, Terakki-i Muhadderat, Vakıf yahut Mürebbi-i Muhadderat, Âlem-i Nisvan, Ayine, Aile, Parça Bohçası, Hanımlara Mahsus Gazete, Hanımlara Mahsus Malûmat) kendilerini ifade etmeye başlamışlardır.

II. Meşrutiyet döneminde kadınlar toplumun birçok alanında seslerini duyurmaya başlamışlardır. Bu dönemde meclisteki bazı oturumlarda kadınlara yapılan yasal haksızlıklar dile getirilmiştir.

II. Meşrutiyet döneminde, kadının toplumsal rolü, eğitimi ve görünümüne önem verilmiş, bir amaç olarak ele alınmıştır. Meşrutiyet ile birlikte kadın bir aileye, bir eve kavuşturulmuş, içe kapalı yaşamı dışa açılmıştır. Gezintiler, mesireler, müzik eğlenceleri kadının yaşamına girmiştir. II. Meşrutiyet'in "adalet, dayanışma, eşitlik, kardeşlik, özgürlük" ilkeleri doğrultusunda kişi özgürlüğü ve kadın hakları konusunda yeni ve ileri adımlar atılmıştır. Örneğin, bu dönemde kimi kadınlar kapalı konak yaşamının içinde olmaya baş kaldırmış, büyük kentlerde ev ve konak dışına çıkmayı başarmışlardır (Sağlam, 2007: 49).

Kadınlar hem Birinci Dünya Savaşı'nda hem Kurtuluş Savaşı'nda etkin roller üstlenmişlerdir. Cepheye silah taşıyarak, askerlerin yiyecek-içecek ihtiyacını karşılayarak, yardım toplayarak ve silahlı mücadeleye katılarak Kurtuluş Savaşı'nda etkin rol almışlardır. Mustafa Kemal Atatürk'ün şu sözleri şüphesiz Türk kadınının ne kadar etkin bir rol üstlendiğini açıkça ortaya koymaktadır: "Dünyanın hiçbir yerinde, hiçbir milletinde, Anadolu köylü kadınının üstünde kadın mesaisi zikretmek imkanı yoktur ve dünyada hiçbir milletin kadını 'Ben, Anadolu kadınından daha fazla çalıştım, milletimi kurtuluşa ve zafare götürmekte Anadolu kadını kadar emek verdim diyemez'" (Unan, 1959: 147-148).

Belki erkeklerimiz memleketi istila eden düşmana karşı süngüleriyle, düşmanın süngülerine göğüslerini germekle düşman karşısında hazır bulundular. Fakat erkeklerimizin teşkil ettiği ordunun hayat kaynaklarını kadınlarımız işletmiştir. Memleketin yaşama vasıtalarını hazırlayan kadınlarımız olmuş ve kadınlarımız olmaktadır. Kimse inkar edemez ki, bu harpte ve ondan evvelki harplerde milletin yaşama kabiliyetini tutan hep kadınlarımızdır. Çift süren, tarlayı eken, ormandan odunu, keresteyi getiren, mahsülleri pazara götürerek paraya çeviren, aile ocaklarının dumanını tütüren, bütün bunlarla beraber, sırtıyla, kağnısıyla, kucağındaki yavrusuyla, yağmur demeyip, kış demeyip, sıcak demeyip cephenin harp malzemesini

taşıyan hep onlar, hep o yüce, o fedakar, o ilahi Anadolu kadınları olmuştur. Bundan ötürü hepimiz bu büyük ruhlu ve büyük duygulu kadınlarımızı şükran ve minnetle ebediyen analım ve kutlayalım (Unan, 1959: 148).

Kadının, özellikle XV. ve onu izleyen yüzyıllardaki Divan edebiyatında İran etkisiyle artık kötü bir talihin sembolü olduğunu görürüz. Kadın, akrep, yılan ve şeytana benzetilmekte, kendisi için sadakatsiz, kurnaz, aldatan ve hain sıfatları yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Kadını tanımlamak için “saçı uzun akli kısa” deyimini yaygınlaştırmıştır (Doğramacı, 1992: 8).

Cumhuriyet dönemi, Türk toplumu için olduğu kadar Türk kadını için de tarihsel bir dönüm noktası olmuştur.

Cumhuriyet dönemiyle birlikte kadın toplum içinde erkeğe bağımlı olmadan düşünölmeye başlanmıştır. Bu dönemde Türk kadınları, değışmek, okumak, çalışmak, meslek edinmek, kentli gibi giyinmek ve en önemlisi erkeklerin yanında ve erkeklerle eşit haklara sahip olarak yaşamak istediklerini çeşitli şekillerde ortaya koymuşlardır. Ancak hem Osmanlı İmparatorluğu hem de Cumhuriyet döneminde kadınlarımız kendi hakları konusunda, çok fazla müdahale edememişlerdir (Sağlam, 2007: 51).

1924 yılında kabul edilen Tevhid-i Tedrisat kanunu ile kız çocukları, erkek çocukları ile birlikte öğrenim ve eğitime başlamıştır. Bu kanunu takip eden yıllarda harf inkılabı ile okuma yazmanın kolaylaşması, kılık kıyafet inkılabı ile kadının peçeyi ve çarşafı atması gibi olaylar Türk kadınını ezik ve eşitsiz durumdan kurtarmış, onun erkeğin yanında onurlu, güvenli, bilgili ve sosyal bir varlık yaşamına yön vermesini sağlamıştır. 1926 yılında Büyük Millet Meclisi tarafından kabulö yürürlöğe giren Medeni kanun ile bin yıl evvel kaybettiğı hakları iade edilmiştir. İsviçre medeni kanunundan alınan bu kanun ile tek eşli evlilik kabul edilmiş, boşanma hakkı her iki tarafa da tanınmıştır. Çocukların velayeti, miras ve mal tasarrufu konularında kadın erkek eşitliğini sağlamıştır. Bu dönemde artık kadın güçlenmeye, kişiliğini bulmaya başlamış ve erkeğinin yanında sosyal faaliyetlere katılmıştır (Afetinan, 1982: 159).

Cumhuriyet Döneminde kadının statüsüne Atatürk farklı bir boyut kazandırmıştır. Kadının hangi konumda olması gerektiğıyle ilgili de şu

görüşleri paylaşmıştır: “Şuna inanmak gerekir ki, yeryüzünde gördüğümüz her şey kadınlarca yapılmıştır. Bir topluluk, onu oluşturanlardan yalnız birinin ihtiyaçlarının kazanılması ile yetinirse, o topluluk yarıdan çok güçsüzlük içinde kalır. Bir ulus ilerlemek ve uygarlaşmak isterse, özellikle bu noktayı temel olarak benimsemek zorundadır. Kadınlarımız da, bilgin olacak ve erkeklerin geçtiği bütün öğretim derecelerinden geçeceklerdir. Sonra kadınlar, toplumsal hayata erkeklerle birlikte yürüyerek birbirlerinin yardımcısı ve destekçisi olacaklardır.”

Öyle bir dönemde, savaşın ağzında olan bir milletin devlet adamı ve başkomutanının kadınlarla ilgili böyle bir çabaya girmesi başka hiçbir millette görülmemiştir.

1924’te Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile iki cinsin eşit öğrenim imkânlarından yararlanması sağlanmış, iki yıl sonra da Türk Medeni Kanunu yayınlanmıştır. Artık kadınlar kanun önünde de erkeklerle eşit konumdadır. Bundan sonra neredeyse her yıl peşpeşe kadınların lehine kanunlar çıkarılmıştır.

1933 yılında ilk kez belediye seçimlerinde oy verme ve alma hakkını kullanan Türk kadınına bir yıl sonra milletvekili seçme ve seçilme hakkı kazandırılmıştır.

Görülüyor ki pek çok milletin asırlarca direnmesinden sonra sağlanan bu hakların verilmesi, Türk kadınına değil, kadın nesline karşı gösterilen yiğit ve en gerçekçi bir tutum olmuştur. Bilindiği gibi, istiklal mücadelesi yapan ülkeler nasıl Atatürk’ü bir komutan, bir siyasi lider olarak benimsemişlerse, kadın hakları için uğraş verenler de O’nu bir reformist olarak kabul etmek durumundadırlar. Çünkü hiçbir ülkede, hiçbir lider, kadın hakları için böylesine önsezili olmamıştır ve böylesine savaşmamıştır (Doğramacı, 1992: 126).

Ülkemizde kadınların eğitim düzeyleri, çalıştıkları meslek alanlarının çeşitliliği ve mesleki kariyerleri erkeklerden oldukça geri kalmıştır. Cumhuriyet ile birlikte kadınlara hukuksal alanda pek çok hak ve özgürlük sağlanmıştır. Ancak Cumhuriyet sonrası tanınan haklar günümüze dek geçen süre göz

önüne alındığında kadın için uygulamada erkeğe eşit gelişme olanağını ne yazık ki sağlayamamıştır (Kar, 2001: 47).

Özellikle XX. yüzyılın ikinci yarısından sonra kadınlar kendi adlarına var olabilme imkânı buldukça sanattan edebiyata, bilimden teknolojiye kadar dış dünya ile ilgili çalışma alanlarında başarılı ve aynı zeka seviyesindeki erkekler kadar üretken olabileceklerini göstermişlerdir. Ancak, sorumlulukta ve imtiyazda eşitlik anlayışının bütün toplum ve kesimlerde egemen olabilmesi daha zaman alacaktır. Dünyanın pek çok yerinde olduğu gibi Türkiye’de de yer yer erkeğin üstünlüğü anlayışının hâkim olduğu kabul ve yaklaşımlar halâ bazı kesimlerde oldukça etkilidir (Günay, 2000: 9).

Görülüyor ki Eski Türkler’den günümüze Türk kadınının toplumsal, siyasal ve hukuki statüsü değişim göstermiş ancak kadın genel olarak değerli bir varlık olarak görülmüştür. İslamiyet de kadını erkekten ayırmamış, aynı statüde görmüştür. Necdet Sevinç, (1987: 25) Türk kadınının diğer millet kadınlarına göre durumunu şu şekilde ifade etmiştir: “İslam ülkeleri hariç dünyanın hemen her yerinde kadınlar şeytanın aleti, şeytan, bütün kötülüklerin kaynağı olarak kabul edilir ve hukuk sistemleri kadınları erkeklerin kölesi sayarken Türk kadınlarının toplumda saygı görerek bir ihtişam içinde yaşamaları, elbette Türk milli kültürünün kadına verdiği yüksek değeri ifade etmektedir. Çünkü İslamiyet kadına her türlü hak ve hürriyetini sağlamış olmasına rağmen İslamiyet’i kabul eden milletlerin milli kültürleri ile İslam kültürü çeliştiği için kadın, Kuran-ı Kerim’in tanıdığı hakları bilfiil kullanmıştır ki bu da Türklerin İslam öncesinde İslam’a çok yakın bir dinin salikleri olduklarının ayrı bir delili olarak kabul edilmelidir.”

İslam dininin kutsal kitabı olan Kuran-ı Kerim’in sureleri incelendiğinde kadına ve erkeğe eşit bakıldığı görülmektedir. Endülüs felsefecilerinden ve âlimlerinden İbn Hazm’a göre (Gültepe, 2008: 195), “Hz. Peygamber hem erkeklere hem kadınlara eşit şekilde gönderilmiştir. Allah Teâlâ’nın kitabı, peygamberinin kitabı, aynı şekilde hem erkeklere hem kadınlara yöneliktir. Bu kitapları, açık bir nass veya icma olmadıkça, erkeklere tahsis edip kadınları dışarıda bırakmak asla caiz değildir.”

Necati Gültepe'nin (2008: 201-202) 13. yüzyılda Endülüs'te yetişen filozof, doktor, astronomi bilgini ve matematikçi İbn Rüşd'ün kadın hakkındaki görüşlerine geniş bir şekilde yer verdiği eserinde İbn Rüşd, kendi fıkıh ve felsefe görüşü neticesi olarak şu şekilde açıklama yapmıştır: “Fıkıh, kadını faziletkâr kılar. Kadının kendi biyolojik yapısı ve buna bağlı olarak psikolojisi hariç diğer her hususta erkekle eşittir, aynı haklara sahiptir. Temelde yaratılış ilkesi olarak kadın, erkek gibi, özgür düşünce ve irade sahibidir, biri diğerine asla hükmedemez. Her biri, fikirlerinde, iradelerinde de fiillerinde serbesttir. Bir kadın, erkek gibi, ilim tahsil eder, her konuda âlim olur, müftü olur, vali olur, vali olur. Tamamıyla medeni ve sosyal bütün haklara sahiptir. Sevk – irade ve yönetimde erkekten hiçbir farkı yoktur. Malında dilediği gibi tasarruf eder Şahit olur, vekil olur, kefil olur, ortak olur, dava açar, ticaret eder, her şeye sahip olur. Umumi hayata atılabilir.”

“Kadın erkeğin sahip olduğu sorumlu olduğu her şeye sahip olur ve her şeyi yapabilir; savaşa gidebilir, yönetici olabilir, felsefe bilimine güç yetirebilir, vesaire gibi, erkeklerin yapacakları her işe kadir olur, şu kadar ki, erkeklerden daha zayıf olur. Bununla beraber, musikide olduğu gibi, bazı hususta erkeklerden üstündür. Musikinin kemali erkek tarafından bestelenmek, kadın tarafından çalınmak, nağmelenmek ile gerçekleşir.”

Gültepe'ye göre (2008: 201-202), İbn Rüşd, kadınla ilgili olarak kendi çağını çok aşan tespitler yapmıştır: “Bugünkü sosyal yapımız, kadınlarda bulunan hazinelerin kaynağını, gizli kudretlerini anlamağa müsait değil. ‘Güya kadın yalnız çocuk doğurmak ve emzirmek için yaratılmıştır! Kadınlarımıza yüklettiğimiz bu hizmetkârlık, onlardaki büyük işlere yeterli bütün kuvvetleri, akli melekelerini bitiriyor. Bundan naşı, içimizde faziletli, şanlı kadınlar bulunmuyor. Hayatları Nebahat (bitki) hayatı gibi geçiyor. Kocalarına bar (yük) oluyor, işte memleketimizi tahrib eden sefalet bundan ileri geliyor. Çünkü kadınlar burada erkeklerin iki mislidir, kapasiteleri ile orantılı olan şeyi tedarik edemiyorlar, iki sülüs (üçte iki) hayvan-ı tufeyli gibi, bir sülüsün (üçte birin) cismi üzerinde yaşıyorlar. Açıkçası cahiliye döneminin çarpık kadın hukuku işlemiyor, nüfusun üçte ikisi geri kalan üçte birin üzerinde asalak gibi yaşıyor.”

Günümüzde genellikle kadın erkek eşitliğinde ortaya çıkan yasakların İslamiyet'e bağlandığını belirten Günay (2000: 4), "Hâlbuki kadına bakıştaki olumsuz gelişmeler İslamiyet'in kabulünden sonra girdiğimiz Arap- Fars kültür dairesinden bize aktarılan Arap- Fars ve Hint geleneklerinden kaynaklanmaktadır" diyerek devam eder: "İslamiyet'in müminlere öngördüğü bütün kurallar Kuran'da bulunmaktadır. İslami dünya görüşü, kadın ve erkek kulların uyması gereken kurallar, Kur'an ve Hz. Muhammed'in sahih hadisleriyle belirlenmiştir. Kuran ve sahih hadislere bakıldığında İslam inancında kadınları erkeklerden ayıran ve aşağı gören hükümlerin bulunmadığını görüyoruz. Kuran-ı Kerim kadına ve erkeğe insan olarak aynı değeri vermiştir. Kuranda ve hadislerde Müslüman, imanlı kul anlamında kullanılan müminlikten hem kadın hem erkek aynı ölçülerde aynı şekilde sorumludur. İmanın esasları, İslam'ın şartları hem erkek hem kadın için geçerlidir."

Kuran-ı Kerim kadını erkekle eşit görmüş, kadının değerli bir varlık olduğu konusunda okuyanlara nasihatlerde bulunmuştur. Bakara Suresinde Hz. Âdem ve eşi denk tutulmuş, cennete ikisi birlikte alınmış ve cennetin nimetlerinden ikisinin de birlikte faydalanmasına müsaade edilmiştir. Bu da erkeğin kadından üstün bir konumda görülmediğini gösterir: "Ve dedik ki: Ey Âdem, sen ve eşin cennete yerleş, ikiniz de ondan, neresinden dilerseniz, bol bol yiyin; ama şu ağaca yaklaşmayın, yoksa zalimlerden olursunuz (Bakara/35).

Bakara Suresinin 231. ayetinde karısıyla boşanan erkeğe, yapması gereken davranışlar tembihlenmiştir: "Kadınları boşadığınızda, bekleme süreleri tamamlanmamışsa, onları ya güzellekle tutun ya da güzellekle bırakın. Fakat haklarını ihlal edip zarar vermek için onları (yanınızda) tutmayın. Kim böyle yaparsa artık o, kendi nefesine zulmetmiş olur." Cahiliye döneminde kadının boşanma hakkı bile yokken erkek böyle bir şeyi dillendiren karısını öldürebilirdi. Ancak Kuran, bunun apaçık yanlış olduğunu buyurmuş, karısıyla ayrılan erkeklerin ayrıldıktan sonra onlara zarar verecek davranışlarda bulunmalarına karşı çıkmıştır.

Nisa Suresinde kadınların da hak sahibi olmalarının mümkün kılındığı belirtilmiştir: “Allah’ın kendisiyle kiminizi kiminize göre üstün kıldığı şeyi (malı) temenni etmeyin. Erkekler kazandıklarından pay olduğu gibi, kadınlara da kazandıklarından pay vardır. Allah’tan onun fazlını(ihsanını) isteyin” (Nisa/32).

Nisa Suresinin ilk cümlesi bize kadının erkekle eş görüldüğünü apaçık belirtmektedir: “Erkek olsun kadın olsun inanmış olarak kim Salih bir amelde bulunursa, onlar cennete girecek ve onlar, bir ‘çekirdeğin sırtındaki tomurcuk kadar’ bile haksızlığa uğramayacaklardır” (Nisa/124). Nisa, kadın demektir ve manası kadın olan bir surenin Kuran-ı Kerim’de yer alması kadının da erkek ile eş kul statüsünde olduğunu göstermektedir. Aynı başlangıcı Tevbe Suresinde de görmekteyiz: “Mü’min erkekler ve mü’min kadınlar birbirlerinin velileridirler. İyiliği emerler, kötülükten sakındırırlar, namazı dosdoğru kılarlar, zekatı verirler ve Allah’a ve Resulü’ne itaat ederler. İşte Allah’ın kendilerine rahmet edeceği bunlardır” (Tevbe/ 71). Bu surede erkek ve kadınlar olarak sesleniş yapılmıştır.

Nahl Suresinde yapılan iyiliklere, kazanılan sevaplara karşılık verilen mükâfatın muhatabının cinsiyetinin olmadığı belirtilmiştir: “Erkek olsun kadın olsun bir mümin olarak kim Salih bir amelde bulunursa hiç şüphesiz biz onu güzel bir hayatla yaşatırız ve onların karşılığını, yaptıklarının en güzeliyle muhakkak veririz” (Nahl/97).

Aynı şekilde yapılan kötülük ve işlenen günahların cezasının muhatabının da cinsiyeti olmadığı Nur Suresinde görülmektedir: “Zina eden kadın ve zina eden erkeğin her birine yüzer değnek vurun. Eğer Allah’a ve ahret gününe iman ediyorsanız, onlara Allah’ın dinini uygulama konusunda sizi bir acıma tutmasın; onlara uygulanan cezaya müminlerden bir grup da şahit bulunsun” (Nur/2).

Erkek ve kadının Allah katında eşit olup olmadığı hususunda en aydınlatıcı ve açık sure Hucurat Suresidir. Surede bu eşitlik şu şekilde belirtilmiştir: “Ey insanlar, gerçekten, biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık ve birbirinizle tanışmanız için sizi halklar ve kabileler şeklinde kıldık.

Şüphesiz, Allah katında sizin en üstün olanınız, ırk ya da soyca değil Allah’a en yakın olanınızdır” (Hucurat/13).

C. ÂŞIKLIK GELENEĞİ VE ÂŞIĞIN TANIMI

Yüzyıllar öncesinde farklı isimlerle anılan “âşık” tan önce kullanılan isim “ozan”dır. Ozan kelimesi üzerine araştırma yapan Fuat Köprülü (2004: 138), “Ozan, öyle sanıyorum ki, ‘ozmak’ mastarından gelmektedir” bilgisini paylaşmıştır.

Fuat Köprülü’nün bu çalışması ve düşünceleri birçok halkbilimciye kaynak olduğu için önemlidir. Bu konuda geleneğe birçok görüş de eklenmiştir. Mehmet Yardımcı (1993: 2), halk ozanlarının Türklerde yüzyıllar boyu, Orta Asya’daki akışlarından bu yana bütün yaşayışları boyunca daima toplumun duygu, sevinç ve ıstıraplarını dile getirdiğini belirtmiştir.

Salih Şahin (1984: 15), ozanların uğraş alanları hakkında şu bilgileri paylaşmıştır: “Orta çağdan beri toplumumuzda saygın bir yeri olan ozanlar, eski Türk boylarında çeşitli adlarla, halk arasında yardımsever sanatçılar olarak çalışmışlardır. Ozanlarımız; toplumda falcılık, hekimlik, büyücülük, çalgıcılık gibi yetenek ve sanatçılık işleriyle oluşan kişilerin torunlarıdır. Aradan geçen yıllar, değişen sosyal ihtiyaçlar ve düşünceler, onların mesleklerinde de aynı doğrultuda değişiklikler doğurdu. Dolayısıyla bu sanatçıların toplumdaki rolleri de değişmeye yüz tuttu. Şüphesiz bu tür halk sanatçılarının yaptıkları fal, büyücülük, doktorluk ve çalgıcılık gibi uğraşlarının temelinde düşküne yardım, iyileştirme, kötülüklerle savaş ve inançları yatmaktadır. Toplumda da bu inançlarını, sanatsal meziyetleriyle sergiliyor, deşarj oluyorlardı. Öte yandan 4-5 yüzyıldan beri yaygınlaşan ozanlığın eski kalıntılarına ve zamanımızda hala, büyücülük, doktorluk yapan âşıklara da rastlanmaktadır.”

Ensar Aslan (2011: 181), Türk halk şairleri ile ilgili ilk önemli tarihi bilgilerin İ.S. 5. yüzyıla ait olduğunu belirtmiş ve devam etmiştir: “Batı kaynaklarındaki bu bilgilere göre, Atilla’nın ordusunda şairler ve çalgıcılar vardı. Bu şairler tören ve ziyafetlerde Atilla’nın kahramanlıklarına ve zaferlerine dair şiirler okurlardı. Altay Türklerinin kam, Kırgızların bahşi, Yakutların oyun, Oğuzların ozan ve Tonguzların şaman dedikleri eski Türk şairlerinin toplum içerisinde rahiplik, hekimlik, büyücülük, oyunculuk ve müzisyenlik gibi çeşitli görevleri vardır.”

Eski Türk inanışlarında Şölen, Sığır ve Yuğ denilen üç büyük tören vardı. Şölen, Oğuzların tanrılara sunduğu resmi nitelikteki kurban ziyafetleri idi. Bu törenlerde şaman, ozan ve baksiler kopuz çalarak dini konulu şiirler, ilahiler okurlardı. Eski Türkler'in ulusal totemi olan sığır (yak) hakanın katılımıyla yılda bir kez düzenlenen bir törenle avlanırdı. Ozanlar ve baksiler, avdan sonra düzenlenen tören ve ziyafetlerde, hakanın avda gösterdikleri başarı ve kahramanlıkları terennüm ederlerdi. Şaman, kam, baksi ve ozanlar, eski Türk toplumlarında, çeşitli dini görevlerinin yanında bu ayin ve törenlerde, davul veya son dönemlerinde kopuz eşliğinde mitolojik ve dini konulu ilahiler söyleyen birer müzisyen şairlerdi. Toplumda şairlik, müzisyenlik, hekimlik büyücülük gibi görevleri bulunan ruhani şaman, kam ve baksiler, toplumsal gelişmeler doğrultusunda zamanla değişime uğrayarak çeşitli uzmanlık alanlarına ayrılmışlardır. Şaman, kam ve baksinin yürüttüğü ruhani görevlerin ayrışmasıyla sadece müzisyen-şair kimliğiyle sanatlarını devam ettiren ozanlar, toplumdaki eski saygınlıklarını da büyük ölçüde kaybetmişlerdir (Aslan, 2011: 181-182).

Ozanlar; ordu içerisinde, törenlerde, saraylarda ve halk arasında hamasi türküler söyleyerek milli duyguların gelişmesine ve yayılmasına öncülük etmişlerdir. Halkın kolay anladığı sade dil ve anlatımla deyişlerini söyleyen ozanlar, doğal olarak Türk şiirinin milli ölçüsü olan hece ölçüsünü kullanmışlardır. Ozan geleneği 15. Yüzyıldan itibaren yerini, İslam kültürünün etkisiyle oluşan ve günümüze kadar devam etmekte olan aşığa ve âşık geleneğine bırakmıştır (Aslan, 2011: 182).

Erman Artun (1997: 41), aşığın tanımını şöyle yapmıştır: “Gelenekteki tanımlamaya göre Âşıklar, saz çalıp çalmama, atışma, karşılaşma yapıp yapmama, doğaçlama şiir söyleyip söylememe, usta çırak ilişkisi içinde yetişip yetişmeme vb. gibi geleneksel ölçülerle birbirinden ayrılırlar. Biz kendilerini âşık kabul edenleri ve toplumun kendilerini âşık diye nitelendirdiklerini “âşık” olarak aldık. Eski gelenek ölçülerini aradığımızda geleneği büyük bir özveriyle sürdürmeye çalışan âşıkların bir bölümünün dışlanacağı ve bunun da sağlıklı bir değerlendirme olmayacağı kanısına vardık. Zaten âşıklar da gelenek içindeki yerlerini geleneğe bağlı oldukları ölçüde ve sanatlarının gücü oranında alacaklardı.”

Hasan Kartarı (1977: 8), aşığın irticalen şiir söyleyebilen, şiirlerini saz eşliğinde ezgiyle okuyabilen, bir ustanın yanında yetişmiş, çoğu zaman gezgin olan bir sanatçı olduğunu belirtmektedir. Ona göre âşık, içinde yaşadığı toplumun ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasi olaylar karşısındaki duygu ve düşüncelerine her çağda, her ortamda tercüman olmuştur. Halkın, çeşitli olaylar karşısındaki his, duygu, düşünce ve tepkilerini ifade ederken de halkın öz, sade konuşma dilini son derece ustalıkla kullanmıştır.

Pertev Naili Boratav (1942: 81) ise aşığı; “İlk bakışta müşterek karakterler göstermeyen, hatta çok defa bambaşka estetik ve düşünüş telakkilerine sahip görünen bir takım şairleri “Halk Şairleri” ismi altında topluyoruz” şeklinde tanımlamıştır.

Ensar Aslan (2011: 183), âşık sözcüğünün Arapça, ‘seven, tutkun’ anlamlarına geldiğini, 14-15. yüzyıllardan itibaren Anadolu’da Türk kültür ve edebiyatını etkisi altına almaya başlayan Arap-İslam edebiyatının etkisiyle, eski geleneklere bağlı kalarak dini-tasavvufi konularda şiirler söyleyen halk şairleri için kullanılmaya başlandığını belirtmiştir. Aslan’a göre daha sonraki yüzyıllarda, gelenek içerisinde belirli kurallara göre oluşan ve kendine özgü değişik şekil, tür ve konuda sazlı veya sazsız türküler söyleyen şairlerin hepsi âşık adını almış ve âşık diye bilinmiştir.

İhsan Ozanoğlu (1940: 21), aşığın tanımını şöyle yapmıştır: “Âşık, muayyen bir musiki aletiyle teğanni ederek Halk edebiyatı vasıflarını haiz olmak üzere muhtelif mevzular da şiir ib’da ve işnad edebilen kimse demektir. Her nazım şiir demek olmadığı gibi her şiir söyliyene de âşık değildir.”

Fevzi Halıcı’ya göre (1993: 1), halkımız arasında âşık deyişi, genellikle saz şairlerimiz için kullanılmaktadır. “Bu uyku veya düş anında, pir âlemine ve gönül zenginliğine kavuşan bir kimsenin dili çözülür, dursuz, duraksız, kendiliğinden şiir söylemeğe, saz çalmağa başlar.”

Saim Sakaoğlu (1986: 249), aşığın, irticalen şiir söylenebilen, saz çalabilen kişi olduğu görüşünü savunmaktadır.

Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (1991: 547), aşığı şöyle tanımlamıştır: “Kendisinin veya başkalarının şiirlerini saz eşliğinde çalıp söyleyen ve halk hikâyeleri anlatan saz şairi. Âşık kelimesi bu anlamıyla edebiyatımızda 15. yy.dan itibaren kullanılmaya başlamıştır. Din dışı şiirler söyleyen saz şairlerinin âşık ismini almaları ise 17.yy.dan itibaren görülmeye başlanmıştır. Âşık daha önce kendilerini din dışı şiirler söyleyen saz şairlerinden ayırmak için tekke şairlerinin kullandığı bir unvandı. Nitekim âşık Yunus mahlaslı birçok şiirde kelimenin ‘hak aşığı’ manasında kullanıldığı görülmektedir.

Bu tanımlar bir araya gelip sentez yapıldığında ortaya şu maddeler çıkmaktadır:

Âşık;

Kendisini “âşık” kabul eden ve toplumun kendisini âşık diye nitelendirdiği kişidir.

İrticalen şiir söyler.

Şiirlerini saz eşliğinde ya da sazsız, ezgiyle okur.

Bir ustanın yanında yetişmiştir.

İçinde yaşadığı toplumun ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasi olaylar karşısındaki duygu ve düşüncelerine tercüman olur.

Sade bir dil kullanır.

Ayten Çınar, kendisini âşık kabul eden ve toplumun kendisini âşık diye nitelendirdiği, şiirlerini saz eşliğinde, ezgili ve irticalen söyleyebilen, içinde yaşadığı toplumun ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasi olaylar karşısındaki duygu ve düşüncelerine tercüman olan, dili sade bir şairdir. Ancak bir ustanın yanında yetişmemiştir. Ayten Çınar, maddelerin çoğuna uyduğu için halkbilimcilere göre âşık diye nitelendirilebilmektedir.

Türkiye’de âşıkları resmi olarak bir çatı altında toplayan kurum T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığıdır. Kültür ve Turizm Bakanlığının 14.05.2009 tarihinde yürürlüğe giren “somut olmayan kültürel miras taşıyıcılarının tespit

ve kayıt işlemleri hakkındaki yönerge”sinde amaç, somut olmayan kültürel miras taşıyıcılarının tespiti, değerlendirilmesi, belirli ölçütlere sahip olanların Halk Kültürü Bilgi ve Belge Merkezine kayıt edilmesi, üretimlerin teşvik edilerek yaşatılmasına katkı sağlanmasıdır. Yönergenin üçüncü bölümünde “Genel Değerlendirme Ölçütleri” başlığı altında beş madde bulunmaktadır. Bu maddeler şunlardır:

- Geleneksel bilgiye sahip olmak
- Bilgisini geleneksel aktarım yoluyla öğrenmiş olmak
- Gelenek aktarıcısı niteliğini taşıyor olmak
- Tanınır olmak
- Sağladığı katkı

Ayten Çınar, bu merkezde YB2005.0348 yer numarasıyla kayıtlı kadın âşıktır. Bu da göstermektedir ki Çınar, geleneksel bilgiye sahip, bilgisini geleneksel aktarım yoluyla öğrenmiş, gelenek aktarıcısı niteliğini taşıyan, tanınan ve geleneğe katkı sağlayan bir âşıktır.

Günümüzde âşık edebiyatını canlı tutmak için gösterilen gayretlerin başında Konya Âşıklar Bayramı gelmektedir. Unutulmaya yüz tutmuş âşıklık geleneğini yeniden canlandırmak, âşıklara yeni bir güç ve imkan kazandırmak gayesiyle Konya Turizm Derneği tarafından ilki 1966’da düzenlenen bu bayrama çok sayıda âşık katılmaktadır. Her yıl ekim ayının son haftasında yapılan âşıklar bayramında âşık edebiyatının hemen bütün türlerinde “Şiirli-sazlı atışma” , “En güzel memleket şiiri” ve “En güzel memleket türküsü” gibi dallarda ödüllü yarışmalar da düzenlenmektedir. Âşıklar bayramında dağıtılan ödüller, eski büyük âşıkların veya edebiyatçıların adı ile (Karacaoğlan Ödülü, Yunus Emre Ödülü gibi) anılmaktadır. Yarışma jürisini ise ilim adamları, edebiyat tarihçileri ve ünlü âşıklar teşkil etmektedir. Bunlara ilaveten 1975 yılında düzenlenen X. Âşıklar Bayramı’nda yetmişe yakın yerli-yabancı ilim adamının katıldığı Milletler arası Folklor ve Halk Edebiyatı Semineri de yapılmıştır (TDV, 1991: 551).

Erman Artun, günümüz âşıklık geleneği ile ilgili şu tespitleri yapmıştır (2008: 81):

1. Âşıklık geleneğini besleyen sözlü gelenek zayıflamıştır.
2. Usta- çırak ilişkisi çözülme noktasına gelmiştir.
3. Usta âşıkların yeni âşıklar üzerindeki denetiminin azalmasıyla, yeni âşıklar geleneği tam olarak öğrenemiyor ve uygulayamıyorlar.
4. Geleneği bilen dinleyici kitlesi çok azaldığı için yeni âşıklar denetlenemiyor.
5. Bölgelerde, dar çevrelerde, köylerde yetişip tanınan âşıkların şiirleri yazıya geçirilmese de sözlü söylendiği için günümüze gelebiliyordu. Sözlü geleneğin zayıflamasıyla bu âşıklar ve şiirleri unutulma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Ayrıca sözlü gelenekteki eski âşıkların şiirleri usta malı olarak söylendiğinde gelenekte usta-çırak ilişkisi olmasa da yeni âşıkların yetişmelerinde yardımcı oluyordu.

Günümüzde âşık şiiri kitle iletişim araçlarıyla yayılmaya başlamıştır. Teknoloji, geleneğin dar çevrelerde sıkışıp kalmasını önleyerek yayılmasını sağlamaktadır. Âşık şiiri yeni ortamlarla, yeni şartlara uyum göstermeye, gelenek dışı öğelerle beslenmeye başlamıştır. Son yıllardaki köyden kente göç olgusu âşıkların doğal ortamını da etkilemiştir. Şehir kültürüyle beslemeye başlayan âşık şiiri de değişime uğramıştır.

Günümüzde âşıkların çıraklık, yetişme dönemleri değişikliğe uğramıştır. Âşıklar artık âşık toplantıları yerine kaydedilmiş icralar aracılığıyla tanınıyorlar. Hatta mahlas almalarında ticari kaygıyla kasetçilerin önerileri öne çıkıyor. Bu gün katılalım katılmayalım âşıklık geleneğinde çağın getirdiği yeni bir görenek başlamıştır. Günümüzde âşıklar hem kırsal kesime hem de şehir çevresine sesleniyorlar. Âşıklık geleneği her gelenek gibi değişen sosyo-kültürel şartlara uyum göstererek değişmeğe mecburdur. Gelenek, sosyo-kültürel yapı içinde ancak yeni işlevler kazanarak varolan işlevlerini koruyarak yaşayabilir (Artun, 2008: 96-98).

Âşıkların 20. yüzyılda değişen toplum yapısıyla gerilemeye başladığını neredeyse bütün halk bilimciler kabul etmektedir. Pertev Naili Boratav (2000: 51) bu konuda şunları söylemektedir.

Gazete, radyo, gramofon plağı, mektep gibi modern rakipler, bu eskiden birçok vazifeleri yüklenmiş halk sanatkârlarının seslerini çok geçmeden tamamiyle kesecektir. Önümüzde ki asırlarda Karacaoğlan veya Dadaloğlu gibi şairler beklemek; Fuzuliler, Bakiler beklemek kadar manasız olur. Yeni sanatkârlar ise tıpkı büyük şair Yunus gibi yalnız halk şairi kalmayacaklar, halkın şairi olacaklardır.

C.1. ÂŞIKLIK GELENEĞİNDE KADIN ÂŞIKLAR

Âşıklık geleneği, koşulları nedeniyle (gezginci olma, kahvelerde, âşık meclislerinde bulunma... vb.) yalnız erkeklerin temsil ettiği gibi bir ön yargı olsa da halk hikâyelerinde, türkülerde, özellikle ağıtlarda, ninnilerde ve manilerde kadının sesi duyulmaktadır. Ama kadınlar toplumsal baskılar nedeniyle hep geri planda, bir sır perdesinin arkasında kalmışlar, duygularını ifade ettikleri manzum eserlerde adlarını kullanıp haykıramamışlardır. Toplum yapısı buna izin vermemiştir. Kadının adının ortalıkta gezmesi yakışıksız görülmüştür. Bu nedenle kadın âşıkların verdikleri eserler ‘anonim’ olarak kayıtlara geçmiştir. Tahir olmak ayıp sayılmamış ama Zöhre olmak çoğu zaman ayıp sayılmıştır.²

Şiir yazan ve saz çalan kadınlar önce babalarının, sonra eşlerinin ve erkek meslektaşlarının “kadından âşık mı olur?” engeliyle karşılaşmışlar. Hemen hepsinin geçmişinde bir “saz kırılma” hadisesi var. Kiminin babası kırmış kiminin kocası. İşte bu yüzden çoğu yalnız yaşıyor. Meslektaşlarının kimi “kadın âşık” fikrine direnip er meydanının ciddiyetine halel geleceğinden korksa da destekleyenler çoğunlukta. Geleneğin şart koştuğu usta-çırak ilişkisi, kadın âşıklar için de geçerli mesela. ‘Ağabey’, ‘baba’ dedikleri usta âşıkların dizinin dibinde yetişen kadınları Âşık Veysel’in yanında otururken, elini öperken gösteren bir fotoğraf karesi çok şey anlatıyor: “Biz hep buradaydık, geleneğin içindeydik, ustalarla çalıp söyledik...”³

Kadın âşıklar, sanatlarını önceleri kadın meclisleri ya da kına geceleri gibi kadınlara özel ortamlarda sunmuşlardır. Kadın âşıklar yazdıkları âşık tarzı şiirleri anonim türkü gibi okuyup söyleyerek çevrenin olumsuz tepkilerinden korunmuşlardır. Daha sonra toplum, kadın âşıklara alışmaya başlayınca geniş bir dinleyici kitlesinin bulunduğu bir ortamda sunmaya başlamışlardır. Çok erken yaşta evlenmenin getirdiği sorunlarla yaşayan bazı kadınların; yaşadıklarını dillendirerek rahatlama istekleri; şiiri, müziği bir sığınak olarak görmeleri, şiir söylemedeki yeteneklerinin ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Kadın âşıklar ilk zamanlarda erkek meclislerinde çalıp

² Erişim:15.10.2012 http://www.kadinhaberleri.net/index.php?ctgr_id=35&content

³ Erişim:15.10.2012 <http://www.haber7.com/haber/20060329/O-kinali-parmaklar-da-saz-caliyorlar.php>

söylediklerinde, birçok erkek âşık tarafından yadırgandıklarını söylüyorlar. Zamanla başarılı icralarından sonra gelenek içinde özgüven kazandıklarını ve böylelikle erkek meslektaşlarının birçoğuna kendilerini kabul ettirdiklerini belirtmişlerdir (Artun: 2011: 2).

Bir kadın aşığa ilk defa tanık olan çevresi tarafından öncelikle yadırganmış, kendisini kabul ettirmek için de yılmayarak üretimini sürdürmüştür. Bazı kadın âşıkların şiirleri yakılmış, sazlarının kırılmasına kadar giden tartışmalar yaşanmıştır. Çevresinde tanınan, bilinen birçok kadın aşığın, geleneğin birtakım şartlarını (çıraklık, gezgin olma, âşık meclislerinde bulunma vd.) yerine getirememeleri yüzünden şiirleri (türküler, ağıtlar, miniler, ninniler) büyük oranda ya unutulmuş ya da anonimleşmiştir. Kadın âşıklar, kadının âşık değil, maşuk olduğu bir kültürde çoğu zaman kınanma, ayıplanma kaygısıyla şiirlerinde beşeri bir aşkla düştüklerini gizleyerek kendi duygularını yansıtamıyorlar. Kadın âşıklar eserlerinde genellikle aşk, gurbet, toplum ve inanca dayalı konular işlemekte; kadın kimliklerine bağlı özel tematik anlatımlara da rastlanmaktadır. Şiirlerin konularına baktığımızda kadın duyarlılığı çerçevesinde kadın âşıkların aşklarını, ayrılıklarını, hüznlerini, özlemlerini, içinde bulundukları ruhi durumları içten, samimi şekilde dile getirdikleri söylenemez. Çünkü böylesi bir samimi söyleyiş, bir kadın için sakınılması gereken bir durumdur. Ancak dini, mezhebi, siyasi konulu şiirlerde kadın şairlerin geleneğin kendilerine sunduğu örnek kalıp ifadelerden, mazmunlardan yararlandıkları görülmektedir (Artun: 2011: 2-5).

Geçmişten günümüze kadar gelen Âşıklık Geleneği içinde tespit edilen kadın âşıklarımızın bazılarını Aysun Çobanoğlu şöyle sıralamıştır⁴: Güzide Ana, Şehrubanu Bacı, Adile Sultan, Ayşe Berk, Sakine Hatun, Useyla Bacı, Münire Bacı, Gülsüm Ana, Şeref Bacı, Âşık İkbâl Bacı, Konyalı Emine Hanım, Adanalı Hasibe, Âşık Meryem Bacı, Sabire Bacı, Banu Hanım, Hatçe Bacı, Arife Bacı, Emine Beyza Bacı, Sıtmalı Hörü, Konyalı Şerife, Zehra Bacı, Remziye Bacı, Necmiye Bacı, Seher Bacı, Remziye Bacı, Âşık Mümine Bacı, Kul Latife, Âşık Döne, Fatma Oflaz, Şah Sultan, Yeter Bibi, Fadikli, Âşık Fatma, Deli Anakız, Ayşe Kadın, Hacı Lütfiye Hanım, Ak Elif, Eşe Kadın,

⁴ Erişim: 15.10.2012 http://www.kadinhaberleri.net/index.php?ctgr_id=35&content

Döne Sultan, Dikmenli Âşık Emine Şener, Advıye Anabacı, Nevruza Bacı, Âşık Aslı Bacı, Güllüşah Bacı, Hatuni, Emiş Bacı, Ayşe Çağlayan, Türmen Kızı, Âşık Azme Bacı, Âşık Şahsenem, Hafize Fidan, Kul Elif, Zonguldaklı Engin Bacı, Âşık Sarıcakız, Aslıhan Çetin, Mah Turna, Âşık Nurşah, Arife Doğan, Hülya Yıldırım, Âşık Fatma Taşkaya, Zöhre Ana, Gülseren Kambur, Gülseren Kılıç, Şinaz Sezer, Ozan Diyarı, Dursune Bacı, Döndü Doğan, İpek Bayrak, Ozan Destegül, Mihrumah, Gürcü Doğan, Yayla İşleyen.

Kadın ozanlara Dede Korkut hikâyelerinde de rastladığımızı belirten Ali Yakıcı (2007: 44-45), makalesinde bu görüşünü şöyle açıklamıştır: “Dede Korkut’ta görülen sanatçı tiplerinden biri “kadın ozan”lardır. Kolca kopuz çalmamakla birlikte söz ustalığında, kimi zaman kadın ozanların da alp-ozanlar kadar etkili olduğu görülmektedir. Kitapta yer alan kadın ozanlar şunlardır: Dirse Han’ın Karısı, Banı Çiçek, Beyrek’in Kız Kardeşi, Burla Hatun, Selcen Hatun, Kanturalı’nın Annesi, Deli Dumrul’un Annesi ve Karısı, Begil’in Karısı, Seğrek’in Karısı vd.”

Yöresel özgünlükten ziyade bireyselleşmenin ön plana çıktığı günümüzde, birçok alanda olduğu gibi bir sektöre dönüşen kültürel etkinlikler, yetiştiği kültür ortamında üretimine devam eden, kimi zaman beslendiği ortamdaki uzaklaşmak durumunda kalan kimi temsilcilerin katılımıyla yaşatılmakta, seyrek olsa da düzenlenen bu etkinlikler sayesinde, söz konusu temsilciler de var olduklarını göstererek, ayakta durmaya çalışmaktadırlar. Kısaca, bu döngü içerisinde âşıklık geleneği de, toplumsal-sosyal gelişmeler, beraberinde ortaya çıkan ekonomik-siyasi sorunlar, hızlı kentleşme, teknolojinin sürekli olarak ilerlemesi vb. değişimlerin dönüşümlerin yaşandığı süreçte, ayakta durmaya çalışırken bir takım evrelerden geçmektedir (Çınar, 2008: 1).

Günümüzde, sayıları çok olmasa da kadın âşıklar, duygu ve düşüncelerini dile getirdikleri deyişlere imza atabilmektedirler. Erkek âşıklar gibi şiirlerinin son kıtalarına isimlerini yazabilmektedirler. Acısını, kahrını, özlemini dile getiren kadın; sevincini, mutluluğunu da türkülerin satırlarına dökmesini bilmiştir. Kadın âşıklar âşık sanatını köy düğünlerinde, kına gecelerinde, il ve ilçe şenliklerinde, dernek gecelerinde, televizyon ve radyo programlarında icra etmeyi sürdürmektedirler.

C.2. T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞINA KAYITLI OLAN KADIN ÂŞIKLARIN LİSTESİ*

YER NUMARASI	ADI SOYADI	MAHLASI
YB1986.0065	NURCİHAN KARATAŞ (NURİCİHAN)	ÇIRAĞI
YB1986.0072	AYŞE ÇAĞLAYAN	ÇAĞLAYAN
YB1986.0089	ÜMMÜGÜLSÜN DEMİR	
YB1986.0149	İLKİN KARATAŞ	SARICAKIZ
YB1986.0185	HATUN ÖZBERK	HATUNİ
YB1986.0188	NEVCİVAN ÖZMERİH	NEVCİVAN BACI
YB1986.0195	ŞEMSİNUR ŞAHAN	OZAN ŞAHANE
YB1986.0223	MÜNEVVER TOLUN	ÂŞIK ASLI BACI
YB1988.0147	SEMİHA BOZKURT	HATUNİ BACI
YB1989.0097	HAMDİYE DEMİR	ÂŞIK GARİP
YB1990.0122	HALİME YAŞAR	
YB1993.0085	ŞAHSENEM AKKAŞ	BACI
YB1994.0064	ŞAHTURNA AĞDAŞAN	OZAN ŞAHTURNA
YB2001.0009	KEVSER EZGİLİ	EZGİLİ KEVSER
YB2005.0348	AYTEN ÇINAR	GÜLÇINAR
YB2006.0167	HÜLYA YILDIRIM	ŞAHİNİ
YB2007.0081	MELEK TEMEL	
YB2007.0083	SAKİNE IŞIK	SAKİNİ
YB2007.0087	TEBERİK DÜZGÜN	OZAN DÜZGÜNİ
YB2008.0161	ELİF KILIÇ	ELİFCE
YB2009.0154	ZEYNEP ESEN	

* <http://aregem.kulturturizm.gov.tr/TR,13027/ustalar-sanatcilar-ozanlar.html>

YER NUMARASI	ADI SOYADI	MAHLASI
YB2010.0144	SATI TUNÇ	KÜÇÜK SATI
YB2010.0242	YETER BEKTAŞ	DAMLA
YB2010.0867	ÖZLEM OLGAÇ	ÂŞIK ÖZLEMİ
YB2012.0019	NİMET ÇELİK	SUSMAZ OZAN
YB2012.0059	FATMA BİBER	MERYALI
YB2012.0070	TELLİ GÖLPEK	SUNA BACI
YB2012.0073	AYŞE PASLANMAZ	PERİ KIZI
YB2013.0113	GÜLDANE TAŞ	GÜLDEN
YB2013.0120	HACER ALİOĞLU	YAKUTİ
YB2013.0123	ARZU YİĞİT	ARZU BACI

C.2. 1. KADIN ÂŞIKLARIN BİYOGRAFİLERİ

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞINA KAYITLI OLAN KADIN ÂŞIKLARIN BİYOGRAFİLERİ

AYŞE ÇAĞLAYAN (ÇAĞLAYAN)

Kadirli'nin Dikirli köyünde doğmuştur. Âşıklık geleneğine küçük yaşlarda ilgi duymuştur. Yaklaşık 7 yaşında maniler söylemeye başlamıştır. Henüz 14 yaşındayken kafasından türkülü bir hikâye yaratmıştır.

Okula gitme olanağı bulamayan Çağlayan, 16 yaşında aile dostu Muzaffer Çağlayan'dan okuma yazma öğrenmiştir. Şiirlerini de bu dönemden sonra kâğıda geçirme fırsatı bulmuştur. Sonraki yıllarda Muzaffer Çağlayan ile evlenmiştir.

Zaman içinde bağlama çalmasını da öğrenen Çağlayan, Türkiye'nin değişik bölgelerinde değişik yarışma ve şenliklere katılmıştır. Katıldığı yarışmalardan birçok ödül almıştır.

Şiirleri çeşitli dergi, gazete ve kitaplarda yer alan Ayşe Çağlayan, eşi Muzaffer Çağlayan'la birlikte şiirlerinin bir bölümünü "Çağlayan Âşıklar" (1982) olmak üzere 3 değişik kitapta toplamıştır.

ÜMMÜGÜLSÜM DEMİR

Erzincan'ın Kemaliye ilçesinde 1945 yılında doğmuştur. Halk hikayeleri de bilen âşık saz çalmaktadır. Hayatı hakkında fazla bir bilgi yoktur.

İLKİN MANYA (ÂŞIK SARICAKIZ)

Asıl adı İlkin Manya olan Âşık Sarıcakız, 1948 yılında Eskişehir'in Merkez Odunpazarı, Akçaalan mahallesinde, memur, aynı zamanda uluslararası atletizm hakemi olan Mehmet Manya'nın ve ilkokul mezunu ev hanımı Latife Manya'nın ilk çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Ailenin ilk çocuğu ve ilk torunu olduğundan "İlkin" adını almıştır.

Babasının işi gereği, çocukluk yılları Ankara-Yenimahalle’de geçmiştir. İlkokulu zorla bitirmiş ancak sonrasında gönderildiği Atatürk Kız Enstitüsünde çok başarılı olmuştur. Okurken aynı zamanda, Ankara Radyosu Çocuk Saati Korosunda çok sesli koro eğitimi almıştır. Müziğe özellikle de halk müziğine ve ozanlara karşı ilgisi o yıllarda başlamıştır. Radyoda kulağı âşıklarda olan Manya, Dursun Cevlanî, Âşık Veysel, Âşık İhsanî gibi âşıkları büyük bir ilgi ve dikkatle dinlediğini belirtmiştir. Ancak, bağlamaya ve âşıklara olan ilgisi ailesi tarafından onaylanmamıştır. Ailesinin müziğe ilgisi daha çok Türk Sanat Müziği ağırlıklıdır. Bu arada, babasının atletizm milli hakemi olması nedeniyle spor yapmaya başlamıştır.

Okula gidip gelirken Âşık İhsani ile karısı Âşık Güllüşah’ı görmüş ve hayran olmuştur. Özellikle bir bayan olarak Güllüşah’tan çok etkilenmiştir. Teyzesinin desteğiyle mandolin kursuna gönderilmiş, burada kurs öğretmeni, müziğe yetenekli olduğunu ve konservatuar eğitimi alması gerektiğini söylese de aile bunu önemsememiştir.

1966 yılında Konya Öğretmen Okulu’nu iyi bir dereceyle kazanarak Konya’ya gitmiş ve Halk Müziği korosuna katılmıştır. Orada sazı eline alır ve her sene okul süresince “Konya Âşıklar Bayramı’na dinleyici olarak katılmıştır. Halk edebiyatı derslerinde Karacaoğlan’a olan hayranlığını her fırsatta dile getirmiştir. Bir gün edebiyat öğretmeni kendisine, Karacaoğlan’ın Karacakız adında bir sevgilisi olduğunu, ona da Karacaoğlan’a olan hayranlığı nedeniyle “Sarıcakız” diyebileceklerini söylemiş, bu isim ilerde şiirlerinde kullandığı ‘mahlas’ı olmuştur.

Her geçen sene bağlama çalıp, türkü söyleme isteği daha da artmıştır. Öğretmen okulundan mezun olduktan sonra Ankara’nın Anayurt köyünde öğretmenliğe başlamıştır.

Öğretmenliğinin ilk senesinde 1971 yılında Âşıklar Bayramına katılmak için Konya’ya gitmiştir. Babasının arkadaşı ve aynı zamanda okuldaki velisi, kendisini bayramın düzenleyicisi olan Konya Turizm Derneği Başkanı Feyzi Halıcı’nın yanına götürmüştür. İlk Manya, saz çalıp türkü söylediğini söyleyince Feyzi Halıcı’nın ilgisini çekmiş ve Halıcı, kendisine, o akşam âşıklarla birlikte sahneye çıkmasını önermiştir. O zamana kadar âşık tarzında

hiç bir şey bilmeyen İlkin Manya, sahnede Davut Sülari'nin 'Evvel Allah, Ahir Allah' adlı türküsünü söylemiş ve büyük bir alkış almıştır. Mahlası sorulduğunda ise heyecanla "Sarıcakız" demiştir. Böylece kayıtlara geçmiştir. O yıl, teşvik olsun diye Sarıcakız'a "türkü dalında" altın madalya ödülü verilmiştir.

Feyzi Halıcı, Sarıcakız'ı âşıklığı öğrenmesi için dönemin usta âşıklarından olan Âşık Reyhanî'ye emanet etmiştir.

İlkin Manya'nın katıldığı etkinlikler şunlardır: Yunus Emre'yi Anma Törenleri (Eskişehir), Hacı Bektaş-i Veli'yi Anma Törenleri (Hacıbektaş), Mut Karacaoğlan Festivali (Mut), Silifke Festivali, İstanbul Festivali, Antalya Şenlikleri, Karaman Dil Bayramı, Şarköy Festivali, Muratlı, Hıdrellez Şenlikleri.

Âşık Sarıcakız, âşıklık geleneği içinde güzelliklerle birlikte zorlukları da yaşamaya başlamıştır. Özellikle kadın olmanın getirdiği çok büyük zorluklarla karşılaşmış olduğunu belirtmiştir.

1972 yılındaki Hacı Bektaş Veli Törenlerinde Âşık Veysel'le tanışmıştır. 1973 yılında Âşık Reyhanî ile dokuz ay süren bir evlilik yaşamıştır. Âşık Reyhanî'den ayrıldıktan sonra 1980 yılında Âşık İhsani ile evlenmiş ancak çeşitli nedenlerden dolayı iki buçuk sene sonra evliliği sona ermiştir.

Bu arada âşıklığın yanı sıra kadın ozanlar konusunda araştırmacılığa da yönelmiştir. Tahir Kutsi Makal'ın da desteğiyle kadın halk ozanları üzerine yaptığı araştırma "Halk Şiirinde Ana Sesi" -Kadın Ozanlar Antolojisi-, adıyla 1983 yılında yayınlanmıştır. Bu çalışmasıyla Kültür Bakanlığından "Türk Kültürüne Katkı" ödülünü almıştır. Yine 1983 yılında mesleğini bırakarak ilk eşi Âşık Reyhanî'nin çırağı olan Âşık Emircan ile evlenerek yurt dışına çıkmıştır. Altı sene boyunca yurt dışında yapılan etkinliklere katılmış. Berlin'de, Türk Kültürünü tanıtan TÜHA Bilim merkezinin düzenlediği etkinliklerde yer almıştır.

1990 yılında yurda ve mesleğine geri dönüş yaparak kendi isteğiyle Van'a tayin edilmiş, öğretmenliğine bıraktığı yerden devam etmiş, son eşi olan Âşık Emircan'dan da ayrılmıştır.

1994 yılında İstanbul'a yerleşmiş ve bir kaç sene daha çalıştıktan sonra emekli olmuştur ancak gönül verdiği âşıklığa devam etmektedir.

HATUN ÖZBERK (HATUNİ)

Kayserinin Sarız ilçesi Gümüşali köyünde 1966 yılında doğmuştur. Lise mezunudur. Saz çalabilen Özberk, usta malı deyişler söylemektedir. Mahlası, Âşık Meydani(İdris Eroğlu) tarafından verilmiştir.

NEVCİHAN ÖZMERİH (NEVCİHAN BACI)

İzmir'de 1934 yılında doğmuştur. Yüksekokul mezunudur. 1969 yılı Konya Âşıklar Bayramı'nda kendisine "Nevcihan Bacı" mahlası verilmiştir. Saz çalabilen âşık kendi deyişlerini söylemektedir. Şiirlerini çeşitli gazete ve dergilerde yayımlanmıştır.

ŞEMSİNUR ŞAHAN (ŞAHANİ)

Artvin'in Şavşat ilçesi Yoncalı köyünde 1942 yılında doğmuştur. Okur-yazar olup saz çalmaktadır. Ustası Mehmet Avcı'dır. Şiirleri çeşitli gazetelerde yayınlanmıştır.

MÜNEVVER TOLAN (ÂŞIK ASLI BACI)

Afyon'da 1935 yılında doğmuştur. Yüksekokul mezunu olan aşığa mahlasını Tahir Kutsi Makal vermiştir. 1973 ve 1974 yıllarında iki plak çalışması yapmıştır. Katıldığı yarışmalarda dereceler ve ödüller almıştır.

SEMİHA BOZKURT (HATUNİ BACI)

Asıl adı Semiha Bozkurt olan Hatuni Bacı, 1960 yılında Karaman'ın Taşkale Kasabası'nda doğmuştur. İlk ve orta öğretimini Taşkale'de tamamladıktan sonra Karaman Ticaret Lisesine devam ederek buradan mezun olmuştur. Karamanlı Ozan İsa Oğuz ile evlenmiştir. Bağlama öğrenmiş ve şiir çalışmalarına başlamıştır. "Âşık Aile" adıyla Hürriyet ve

Cumhuriyet gazetelerinde tanıtılmıştır. Birsen ve Ozan adlı iki çocuğu bulunan Hatuni Bacı, ev hanımlığının yanı sıra sanat çalışmalarını sürdürmektedir.

HAMDİYE DEMİR (ÂŞIK GARİP)

Erzurum'un Hınış ilçesinde 1944 yılında doğan Demir, evli ve dört çocuk annesidir.

Mesleği aşçılık olan âşık çalışmamakta, ev hanımlığı yapmaktadır. Mahlasını Sivaslı Âşık Hüseyin Türkmen'den alan âşık saz çalmamaktadır. Kendi deyişleriyle birlikte usta malı şiirler de okumaktadır.

SENEM AKKAŞ (ŞAHSENEM BACI)

1943 yılında Sarıkamış'ın Boyalı köyünde doğmuştur. Yöresindeki âşıklık geleneğine bağlı olarak küçük yaşlarda şiirle ilgileneye başlamıştır. Bağlama çalmaya da ilkokul yıllarında başlamıştır. Önceleri yurt sevgisi, seveda, gurbet, özlem gibi konuları işleyen Şahsenem Bacı, daha sonra toplumsal sorunları da dile getirmiştir. Küçük denecek yaşlarda evlenip İzmir'e yerleşmiştir. Liseyi dışarıdan bitirdikten sonra Açık Öğretim Fakültesine kayıt yaptırmıştır. Öğretmen olan eşinin, kendisinin şiir yazmasını, türkü söylemesini engellemek istemesinden dolayı bir süre sonra eşinden ayrılmıştır.

Akrabaları arasında Âşık Mustafa gibi Sarıkamış'ın birçok tanınmış aşığı bulunan Şahsenem Bacı, günümüz halk ozanlarından Veysel, Mahzuni, Hüdai gibi isimlerden etkilenmiştir.

Yaklaşık bin şiiri ve yüz elli türküsü bulunan Şahsenem Bacı, çeşitli âşık şölenlerine katılmış, 1975 yılındaki Hacı Bektaş şenliklerinde birincilik kazanmıştır. Bugüne dek 5 adet albüm hazırlayan Şahsenem Bacı, şiirlerinin bir bölümünü Söz Nereye (1990) adlı kitapta toplamıştır.

Şahsenem Bacı MESAM Vizyon dergisi için Türkşan Karatekin'e verdiği röportajda kendisi ve hayatıyla ilgili şunları anlatmıştır:

“Şah 'kral' demek, sanem de 'güzel kadın' anlamına geliyor. 'Şahsenem Bacı'nın hikâyesini anlatmam için epey gerilere gitmem gerekiyor. Ben 1943 Kars'ın Sarıkamış ilçesine bağlı Boyalı köyünde dünyaya geldim. Daha okul çağında bile değildim ama müziğe büyük bir aşkla bağlıydım, tutkundum. Köylerde çorba karıştırmak için büyük kepçeler olur ya, ben bunun iki ucunu bıçakla kerter, iç çamaşırlarında kullanılan ince lastikleri uç uca gerer, gizli yerlere girip bunu çalar ve o lastikten çıkan tınıya ağlardım. O tını alır götürürdü beni bir yerlere...

Amcam yörenin en tanınmış âşıklarından Mustafa Akkaş'tı. Onu çok dinlerdim. Ayrıca köyümüzde de başka âşıklar vardı. Düğünlerde atışılırdı. O âşıkları dinleyerek büyüdüm. Bir de ilkokuldayken öğretmenimizin bir mandolini vardı. Onu gizli gizli eve getirir ve çalardım. Sonra mandolin devresi bitti, saz devresi başladı.

Babama, çünkü ilk sazımı anneme rağmen o aldı bana. Annem, 'Bu kızı şımartma' diyordu. Etraf da kadının saz çalmasını çok hoş karşılamıyordu. Annemin sekiz çocuğu ölmüş, sadece ben ve ağabeyim hayatta kalmışız, o yüzden üzerimize titrerdi. Babam kimseyi dinlemedi ve bana sazı aldı. Ufkumu da yolumu da açan babam oldu.

'Kadından âşık olur mu?' diye çok dışlandığım zamanlar oldu. 'Biz varız, bir başkası olmasın' gibi bir düşünce vardı belki de. Ama hiçbirini dinlemedim, umursamadım da. O cesareti, saza olan aşkınızda ve türkülerde buluyorsunuz. Kendi ürettiklerinize olan sevdanız da sizi bıraktırmıyor, sazı tekrar elinize veriyor. Eşimden ayrıldıktan sonra uzun süre iş bulamadım. Zorlandığımız zamanlar oldu. Saz çalmaya gittiğimiz yerlerde ufak karşılıklar alıyorduk. Arif Sağ ile konserlere çıkıyorduk. Programımı bitirirdim ama sahneye yeniden çağırılırdım hep. Çünkü benim türkülerim, kendi yazdığım sloganlı türkülerdi. Parayı filan gözünüz görmüyordu.

Ne oğlumda, ne de bende sazımızın sesi hiçbir şekilde değişmedi. Sazım nereye gidersem gideyim benimle beraberdi. Bugüne kadar iki sazım oldu. Şu an kullandığım da 30 yıllıktır.”

ŞAHTURNA AĞIDAŞAN (OZAN ŞAHTURNA)

Ozan Şahturna, 1950 yılında Sivas'ın Gürün ilçesine bağlı Kaynarca köyünde dünyaya gelmiştir. Üç yaşında iken çiçek hastalığından gözlerini kaybetmiştir. Müziğe ilgi duyan Şahturna, on yaşında saz çalmaya ve türkü söylemeye başlamıştır. 14 yaşında plak çıkartmış, verdiği konserlerde düzene baş kaldırma gerekçeleriyle defalarca tutuklanmıştır. Göz tedavisi için yurt dışındayken vatandaşlıktan çıkartılmıştır. Almanya'nın Berlin kentine yerleşmiş, sürgün hayatı yaşamıştır. Burada Ozan Şiar Can ile evlenmiş, Şafak ve Şirin adlı iki kız çocuğu olmuştur.

Vatandaşlığa alınmasından sonra geldiği Türkiye'de bir konuşmasından dolayı yine tutuklanmış; kamuoyu baskısıyla serbest bırakılmıştır. Yüzlerce şiir yazmış, plak, kaset çıkartmış, radyo ve televizyon programlarına katılmış, konserler vermiştir. Yapıtları uluslar arası dillere çevrilmiştir. Üniversitelerde konferanslar vermiştir. Birçok ödüllерinin yanı sıra Uluslararası Dostluk-Barış ve Özgürlük ödülünü alan ilk sanatçımız olan ozanımız, Kültür-Sanat Vakfı Başkanlığını da yapmıştır. "Şakiyan Turna Şahturna" adlı kitabı, dostlarının kendisi anlatması ve kendi şiirlerinden bir bölüm ile dünya görüşlerini içermektedir.

KEVSER EZGİLİ (OZAN EZGİLİ KEVSER)

1969 yılında Çorum'un Bektaşoğlu Köyünde doğmuştur. İlköğretimini köyünde, orta ve lise öğretilimini ise Çorum'da tamamlamıştır. Müziğe ilk olarak 1990 yılında Halk Ozanı Selami Saydam'ın teşviki üzerine başlamıştır. 1995 yılında "Gel Heri Heri" adlı kasetini çıkarmıştır.

Şiir yazmaya 1985 yılında başlamıştır. Müzik sevgisi aileden gelmektedir. 1992 yılında babasının vefatı üzerine tüm aile sorumluluğunu üstlenmiştir. Küçük yaşta ağır sorumluluk üstlenen ozanımız annesi ve kardeşi ile birlikte yaşamaktadır.

HÜLYA YILDIRIM (OZAN ŞAHİNİ)

Asıl adı Hülya Yıldırım olan Ozan Şahini, 30 Ağustos 1956'da Sivas ili, Şarkışla ilçesi, Saraç köyünde dokuz çocuklu bir ailenin üçünü çocuğu olarak

dünyaya gelmiştir. Baba adı Hasan, anne adı Döne'dir. İlkokulu köyünde okumuştur. O dönemlerde çağımızın ve Emlek yöresinin ünlü üstat ozanları olan Âşık Veysel, Ali İzzet Özkan, Âşık Devrani gibi ozanların türkülerini dinlemiş ve etkilenmiştir. Özellikle kendi köylüsü olan Âşık Hasan Yüzbaşıoğlu'ndan çok etkilenmiştir. 1997 yılında Ozan Servet Yıldırım (Ozan Emaneti) ile evlenmiştir. 1979 yılında Ankara'ya göç etmiş burada ortaokulu dışarıdan bitirmiş ve özel sektörde işe başlamıştır. Diğer taraftan faaliyetlerini 1998'de Halk Ozanları kültür Vakfı'na üye olarak sürdürmeye başlamıştır. Günümüzün kadın halk ozanları arasında önemli bir yeri vardır."Ozan Şahini" mahlasını eşi Ozan Emaneti' den almıştır. Ozan, birçok davet ve konserlere katılmıştır. Özellikle 1999 yılında Cumhurbaşkanlığı Köşkü'nde düzenlenen Âşık Veysel Şatıroğlu'nun hayatını konu alan şiir yarışmasında dereceye girerek dönemin Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman Demirel'den plaket almıştır. Ozanın şiirleri birçok antoloji, kitap ve dergilerde yayımlanmıştır. Ozan, şiirlerini aşk-sevda, vatan sevgisi ve genellikle de sosyal içerikli türlerde yazmaktadır. Ozanımız, 2004 yılında kurulan Ozanlar Birliği Kültür Derneği'nin kurucu üyeleri arasındadır ve halen üyesidir. 2005 yılında "Ben Bir Dava Yolcusuyum" adlı şiir kitabı çıkmıştır. Ozanın Serhat adında bir oğlu, Sevilay adında bir kızı vardır. Halen Ankara'da ikamet etmektedir.

Ozanın "Ben Bir Dava Yolcusuyum" adlı kitabında, eşi kendisi için bir giriş bölümü yazmıştır. Bu giriş bölümünde Hülya Yıldırım'ın Ozan Şahini oluşunu ve kendisi hakkındaki düşüncelerini şöyle aktarmıştır: "Yıl 1976 yer Sivas ili Şarkışla kazasına bağlı Saraç Köyü. Ben Servet Yıldırım (Ozan Emaneti). Yüzbaşı oğulları sülalesinden Hasan Yıldırım (Âşık Yüzbaşıoğlu) ve Yeter Yıldırım (Ozan Yeter ANA)'ın oğullarından biriyim. Hülya Yıldırım ise Deli Ahmetler sülalesinden Hasan Şahin ve Döne Şahin' kızlarından biri. İkimizde aynı köyde doğup aynı yaşlarda olmamıza rağmen birbirimizi yakinen tanıımıyorduk; hatta isimlerimizi dahi bilmiyorduk. Yaşadığımız köy ortamında gelenek görenek

İcabı olsa gerek ki, yaşları küçük de olsa kızlarla oğlanların arkadaşlık etmeleri birbirleriyle sıkı fıkı konuşmaları ayıp sayılır hoş görülmezdi. O yüzden buluş çağına ermiş ergen erkekler kızlara ancak tarlaya bahçeye bağ

çalışmaya giderlerken yolda, belde veya kızlar köy ortasında iken çeşmeye sulamaya gittiklerinde oğlanlar evlerin bacalarından çıkar oradan kızları tanımaya çalışırlar veya kızlar davar emiştirmeye gidip gelirken oğlanlar onların önüne çıkar laf kaş göz atarak kızları tavlamaaya çalışırlardı. Genellikle düğünlerde bu tür tanışmalar olur ama hep gizli kapaklı yapıldı bu gibi olaylar taraflar arasında duyulduğu an büyük kavgalar düşmanlıklar oluşurdu. Bir de başlık parası verdi ki en kötüsü de bu idi. Fakirliğin yoksulluğun kol gezdiği köy yerinde başlık parası yüzünden çoğu genç sevdiği biriyle ve zamanında evlenemezdi. Onun için kız kaçırma olayları çok olurdu. Bir de akraba aileler birbirlerine kız alıp verirler dışarıya itibar etmezlerdi. İşte böylesi bir gelenek ve göreneklerin olduğu köy ortamında yaşadığımız için benim ve Hülya'nın yekinen tanışması zor olsa gerek, ta ki 1976 yılının ilkbaharına kadar o günlerde ben askerden yeni gelmiş, köyümüzde deli Ahmetler sülalesinin kuzu sürüsüne çoban olmuştum. Hülya ise çoban olduğum kuzu sürüsünün bir bölümünün sahibesi idi. Ailesiyle birlikte davar emiştirmeye gelir giderken bazen göz göze gelir merhabalaşırdık. O günlerden bir gün köyümüzün geleneklerinden biri olan Şeme Dağı ziyareti vardı. İzin vererseniz Şeme dağı ziyaretinden biraz bahsedeyim. Şeme dağı tepesinde bir yatır vardır. O yatıra her yıl bir kez köyümüz ve civar köylerin de davet edildiği bereket bolluk iyi niyet icabı yağmur duasına çıkarlar, o gün genç kızlar gelinler delikanlılar en güzel giysilerini giyerler birbirleriyle tanışma yeni dostluklar edinme heyecanıyla dolu olurlar. O gün Şeme'de kurbanlar kesilir, pilav yapılır. Cem cemaat içinde sazlar çalınır semahlar dökülür, dilekler dilenir, dualar edilir, lokmalar dağıtılır, bütün insanlar birlik beraberlik içinde olurlar. İşte o gün ben Şeme dağı yamaçlarında kuzuları otlatırken Şeme'ye kurban kesilmek üzere bir kuzu almak için orta boylu, biraz tombulca kıvrıcık saçlı, sarışın bir kız geldi. Gözleri gülüyordu, elinde bir bohça, bohça içinde üzüm ve leblebi karışımı çerez ve kendi elleriyle yapmış olduğu yağlı tandır çöreği vardı. Onları bana getirmiş. Adını sordum adım Hülya dedi. Beraber oturup biraz sohbet ettik. Sohbet sırasında bana dedi ki Servet Abi bizim köyün kızları bana şişko diyorlar, göbeğim büyük olduğu için benimle alay ediyorlar. Dalga geçiyorlar. Gerçekten öyle miyim dedi. Ben de kızcağızın morali bozulmasın, gönlüne hoş varsın diye sen onlara bakma onlar seni kiskandıkları için öyle diyorlar.

Sen benim gönlümde çok güzelsin, ben seni beğeniyorum dedim. Benim bu sözlerim Hülya'nın çok hoşuna gitmiş olacak ki o günden sonra Hülya ile arkadaş olduk, zaman zaman gizlice buluşup dertleşiyorduk. Şeme ziyaretinde 15-20 gün sonra köylülerimiz yaylaya giderler, yaylada daha çok ot su olduğu için davarları malları oraya götürürler, yaylada bol yoğurt, peynir, çökelek yaparak kışlık ürünleri alırlar, yaylada iki üç ay kadar kalırlar. İşte o yayla sırasında Hülya ile olan arkadaşlığımızı sevgiye aşka dönüştü. Birbirimize o kadar bağlanmıştık ki Mecnun Leyla misali gözümüz hiçbir şey görmüyordu. Yemeden içmeden kesilmiştik. Birbirimize şiirler, maniler, mektuplar yazıyor, birilerinin aracılığıyla birbirimize haber ulaştırıyorduk, hakkımızda çok dedikodu yapanlar oldu bizi ayırmaya çalıştılar ama yıkılmadık mücadele ettik. 1977 yılının 12. ayında ben çalışmak için Adana'ya Mersin'e çalışmaya gittiğim bir sırada köyde bizi nişanladılar. Çok sevinmişim uzun bir nişanlılık döneminden sonra 1978 yılının altıncı ayının beşinde üç gün üç gece süren bir köy düğünü ile evlendik. 1979 yılında Ankara 'ya geldik. Ben bir kamu kuruluşunda memur olarak işe başladım, Serhat isminde bir oğlumuz Sevilay isminde bir kızımız oldu. O günden bu güne kadar birbirimize olan saygımız sevgimiz devam ettik mutlu bir yuva kurduk. Darısı tüm sevgiyi aşkı mutluluğu arayan insanlara olsun.

Hülya Yıldırım'ın Ozan Şahini oluşunu ise şöyle anlatmıştır: “Hülya 1956 yılında doğup 1979 yılına kadar köyde yaşadı. 24 yıl süren bu yaşam fakirliğin yoksulluğun hüküm sürdüğü köy ortamında doğru dürüst yiyip içip beslenemedi, iyi giyinip gezinemedi. Kalabalık aile ortamında ilgi sevgi görmedi. İlkokulu ancak okuyabildi. Özellikle kadınların kızlarının ikinci sınıf sayıldığı köy gelenekleri görenekleri yüzünden köy dışına çıkıp yüksek tahsil yapamadı. Tarla, bağ, bahçe işlerinde çalışarak oldukça ezildi. Düğün ve bayramların dışında eğlence ve sosyal faaliyetlerin olmadığı köy yaşantısı içinde radyodan dinlediği şarkı türkü ve hikâyelerle kendini avutuyordu. Böyle bir yaşam içinde Hülya çekingen, duygusal, suskun ruh halinde iken, benim ile tanışması benim ile olan aşkı sevdası Hülya'nın gözünün açılmasına sebep oldu. Zaten içinde var olan bastırılmış duygular şiir, türkü, mani olarak bir gülün açması gibi gün yüzüne çıkmaya başladı. Hülya'nın bir şansı da yaşadığı çevre olan Emlek deryasında yetişen çağımızın ünlü ozanlarından,

Âşık Veysel, Âşık Ali İzzet, Âşık Devrani ve özellikle kendi köylüsü Âşık Hasan Yüzbaşıoğlu gibi ozanlarla bizzat tanışması onların sazı sözü türküleri ve hikayeleriyle büyüyerek onlardan oldukça etkilenmiş olmasıdır. Hülya ile evlenip Ankara'ya yerleştikten sonra uzun bir zaman şehir koşulları içinde yaşam savaşı verdik. 1998 yılında Ankara'da bulunan Halk Ozanlar Vakfı'na üye olarak sosyal faaliyetlerimizi geliştirmeye başladık. Hülya bu arada birçok ozanla tanıştı, sazlı sözlü sohbet ortamlarında bulundu, eğitim çalışmalarına katılarak şiir yazma, saz çalıp türkü söyleme tekniklerini öğrenerek kendini geliştirdi. Birçok davetlere konserlere katıldı. Şiir yarışmalarında ödüller aldı, yazdığı eserleri birçok antoloji, kitap, dergilerde yayımlandı. Bu kadar çaba gösteren kendini bu kültüre adayan halk ozanı olmayı hak eden Hülya'ya bir de mahlas gerekiyordu. Halk ozanlığı geleneğinde var olan mahlas verme alma usulleri içinde benim Hülya'ya şiir yazma saz çalma konularında yardımım ve emeğim olduğu için aramızda usta çırak ilişkisi olmuştu. Ondan dolayı Hülya'ya ben Hülya'nın kızlık soyadı olan Şahin adını ozan Şahini olarak verdim. Hülya bu mahlası çok beğendi ve bütün yazdığı eserlerinde Ozan Şahini mahlasını kullanmaya başladı. Hülya 2004 yılında kurulan Ozanlar Birliği Kültür ve Dayanışma Derneğinde kurucu üye olarak yer aldı. Sosyal faaliyetlerini bu dernek çatısı altında sürdürmeye devam eden Ozan Şahini, günümüzün kadın halk ozanları arasında önemli bir yer edindi. Yaratılış ve yaşadığı zor hayat şartlarının sonucu olarak iyilik yapmayı seven, sözünün eri, kişinin hatasını kişinin yüzüne çekinmeden söyleyebilen, yalan gıybet söylemeyi beceremeyen bir kişiliğe sahip olan Ozan Şahini'ye bu halk kültürümüz olan ozanlık geleneğine sahip çıkıp gelecek kuşaklara bir şeyler bırakma çabasından dolayı, ayrıca iyi bir eş, iyi bir anne olmasından ötürü kendisinden gurur duyarak sevgilerimi saygılarımı sunuyor, hayatta başarılarının devamını diliyorum.”

MELEK TEMEL

1968 yılında Ankara'da doğan Melek Temel, aslen Sivaslıdır. Âşıklık geleneği içinde büyümüştür. Çok küçük yaşlarda Halk Ozanları Derneği ile çalışmalara başlamıştır. 2007 yılında bir şiir kitabı çıkarmıştır. Türkiye'de ve ülke dışında birçok âşık şölenine katılmıştır. Pek çok televizyon programına katılmakla birlikte kendisi de bir televizyon programı yapmıştır. Türkiye

genelinde ve uluslararası pek çok ödöl almıştır. Ozanlığının yanında ayrıca halk oyunları eğitmenliği de yapmaktadır.

Melek Temel, bir röportajda, kendisini şöyle anlatmıştır: “1968 Ankara doğumluyum ama aslen Sivas kökenliyim. Fakülte mezunu olup, Sosyal Bilimler Bölümü mezunuyum. Âşıklık ve ozanlık geleneği içinde büyüdük. Çok küçük yaşlarda Halk Ozanları Dernekleri ile çalışmalarımız başladı. Bu süreçte yazdığımız şiirler çok amatörceydi. Bunlar ustalarımızdan etkilenerek yazdığımız dörtlüklerdi. Eğitim dönemimizde bunu biraz pekiştirdik. Yaklaşık 5-6 yıl önce Kültür ve Turizm Bakanlığının yapmış olduğu sınav sonucu bakanlıkça halk şairi unvanını aldık. Tabi bu unvan orada kaldı. 2007 yılında bir şiir kitabı çıkardım. Türkiye genelinde ve uluslararası şair ve âşıkları şölenlerine katıldım. Pek çok televizyon programlarına katıldım ve kendim de televizyon programları yaptım.

Türkiye genelinde ve uluslar arası pek çok ödüller aldım. Yazmaya ve Türkiye’yi gezmeye devam ediyoruz. İnşAllah Allah ömür verdiği sürece çalışmalarımıza devam edeceğiz. Halk oyunları bir parça olarak folklorumuzun bir bütünüdür. Aynı zamanda halk oyunları eğitmeniyim. Bir yandan onunla meşgul oluyorum. Bir yandan da âşıklık geleneği ve halk edebiyatını birlikte yürütmeye çalışıyorum. Bunları da aynı çatı altında toplayan kültür-sanat, aktüel dergim olan ADİMEGE dergisini yayın hayatına koydum. Şu anda hepsini bir çatı altında toplamış bulunuyorum ve çalışmalarına devam ediyorum.

Âşıklık geleneği Anadolu kültürü var olduğundan bugüne kadar devam eden bir gelenektir. Dede Korkut’tan bugüne kadar gelen bir gelenektir. Fakat Türk toplumunda dünden bugüne susturulan, sesi kesilen, ya da pusturulan, sindirilen kadınlarımızın var olduğu bir toplumda, kadın şair ve âşık, ozanlarımızın olması aslında büyük bir güçtür. Bir yerde kimi zaman kadınlarımız duygu ve düşüncelerini nakışlara işlemişler. Taktıkları yazmanın oyasında, renklerinde, motiflerinde oynadıkları oyunların figürlerinde ifade etmeye çalışmışlardır. Âşıklarımız, şairlerimiz bunu sazla, sözle dile getirip, icra edebiliyorlar. Ülkemizde çok az sayıda ve aktif olması ya da Türkiye

genelinde yaygınlaşması ve bu geleneğin kadınlar bazında devamını sağlayabilmek için çok ciddi imkânların sağlanması gerekiyor.

Maalesef bu imkânlarda henüz olmadığından verilen sözlerin tutulmaması, ikinci planda görülmesi, ertelenmesi, baştan savılan ya da üzerinde durulması gerekli değilmiş gibi önemsenmeden atlanan konular yıllarca sürünceme devam ediyor. Bu konu umarım çözülür. Fakat çok güçlü bayan âşıklarımız vardır. Bayan âşık ve şairlerimize Türk halkı çok sıcak ve olumludur. Çok takdir ediyorlar. Zaten âşıklık geleneği halkın sesi ve kendi özleri olduğu için bayanı, erkeği, genci, yaşlısı kendi ailesinden, annesinden, kardeşinden, evladından biri olarak sizi görüyor. Fakat zaman zamanda olumsuz yaklaşımlar, farklı beklentilerle de dışlanma, uzaklaşma yada çalışmalarına, iş hayatına ara veren bayanlarımızda var.

Medya sektöründe görev yapan pek çok kişinin de ben bununda dejenerasyonun hat safhasına geldiği bir dönemde ciddi anlamda kendi kültürümüzden, özümüzden uzaklaştığımız bir dönemde pompalanan popüler yaratıldı ve bu dayatıldı. Gençlerimize kendi kültürlerini bilmiyorlar, Türkü dinlemiyorlar diye kendilerine sitem ediyoruz, kızıyoruz. Fakat bilmiyorlar ki neyi dinleyecekler. Gençlerimiz doğdukları günden, sözü ve müziği belli olmayan, amacı, anlamı olmayan, hiçbir şey ifade etmeyen bir gürültü yığını, bir güruhun içinde kendilerini buldukları için, müzik olarak bunları tanıyorlar ve bunları biliyorlar. Mutlaka içlerinde çok güzel eserlerde vardır. Bunlardan başarılı çıkan eserlerde vardır. Bir çeşit dayatma, medyanın dayatması diyebilirim. Ne yazılı basında, ne radyo ve televizyon yayınlarımızda ne âşıklık geleneği, nede halk müziğine yeterince yer verilmiyor. Halk müziğinin gerçekten duayenleri, ustalar, üstatlar artık ekranlarda görülmüyor. Onları artık göremez olduk. Kaliteli, düzeyli bir şekilde bu konu üzerine biraz durulursa, yok olan bir kültüre sahip çıkmaları gerekiyor. Buna Mustafa Kemal Atatürk'ün bir sözüyle buna cevap vereceğim.

“Kültürünü kaybeden bir millet, geleceğini de kaybeder.” Hayat damarlarından birinin kopmuş olması, ya da kendi kültürünü kaybetmesi, o kültürün yok olması anlamına gelir. CD çıkarmayı düşündüm ama

gerçekleşmedi. İkinci kitabın hazırlıklarını yapıyorum. Şu an bir şiir albümü düşünülüyor, fakat çok sıcak bakmadım. Ama önümüzdeki yıl ikinci kitabımı çıkarmayı düşünüyorum. Dergi çalışmalarımızla halkımızla sürekli birlikteyiz. Şiirlerim daha çok sosyal içerikli olup, toplumsal konulara değiniyorum. Kendimde zaten sosyal bilimciyim. Bunun dışında ayrılık konulu şiirlerim oluyor. Birazda şiirlerime işimle alakalı konuları yansıtıyorum. İlk kitabımın adı “Yamaç” tı. Bu kitaptaki şiirlerimin de tamamı kendime aittir Ağırlıklı olarak halk edebiyatı ve halk müziği üzerine çalışıyorum. Kendinizi sevmekten, kendi özünüzle ve kültürünüzle yaşamaktan utanmayın ve vazgeçmeyin.”

SAKİNE IŞIK (OZAN SAKİNİ)

1958 yılında Sivas’ın Şarkışla ilçesinin Saraç köyünde doğan Sakine Işık’ın annesinin adı Mahi, babasının adı Ahmet’tir. İlkokulu köyünde, ortaokulu Şarkışla’da bitirdikten sonra 1977 yılında Kul Kemal mahlaslı Kemal Işık ile evlenmiştir. Şairin şiire ilgisi eşi Kul Kemal’in 1994 yılınca yayınladığı “Gönlümün Dili” kitabıyla başlamış, 2002 yılında “Yürüyorum Ömrün Yalnızlığına” adlı şiir kitabıyla pekiştirmiştir. Kitabın hazırlanması aşamasında kitaba girecek şiirleri okuyup düzeltmelerini yaparken hem eşine yardımcı olmuş hem de kendisi de şiir yazma merakını ortaya çıkarmıştır. Ozanımız şiir yazmaya 1999 yılında başlamıştır. Eşi Kul Kemal son kitabında eşi Sakine Işık’ın on beş adet şiirini yayınlayarak ona sürpriz yapmıştır.

Ozan Sakini 2004 yılında kurulan Ozanlar Birliği Derneği’nde kurucu üye olarak ozanlık geleneğine hizmete devam etmektedir.

Üç çocuk annesi olan Sakini halen Ankara’da ikamet etmektedir.

TEBERİK DÜZGÜN (OZAN DÜZGÜNİ)

Ozan, 1956 Tercan’ın Koçbaba Köyünde doğmuştur. Babasının adı Sabit, annesinin adı Gülander’dir. Dört beş yaşlarına kadar köyde kalan ozan ve ailesi geçim sıkıntısı yüzünden Eskişehir’e göç etmiştir. 1977’de Ankara’ya gelin gelmiştir. Eşi Rıza Düzgün ile acıları, tatlıları yaşayarak yüzlerce şiir yazmıştır. 2004 yılında Ozan Elifçe ile tanışır. Ozanlar Birliği Kültür Derneği’nin kurulmasıyla O.BİR. DER’e üye olarak ozanların içerisinde yerini

almıştır. Ozanın, O.BİR. DER şiir antolojisi (2005) şiirleri yayınlamıştır. Bağlama dersi almış, Cem vakfı kadın komisyonunda sekreter olarak faaliyetlerini sürdürmüştür. Evlidir. Özgür adında bir oğlu ve Özge adında bir kızı vardır. Halen Ankara'da oturmaktadır.

ELİF KILIÇ (OZAN ELİFÇE)

Asıl adı Elif Kılıç olan Elifçe, 1954 yılında Sivas ilinin Divriği ilçesi Karahisar köyünde doğmuştur. İlkokulu köyünde okumuştur. Annesinin adı İnci, babasının adı Süleyman'dır. 5 kardeşin en büyüğü olan Elifçe, 1972 yılında aynı köyden Ali Kılıç'la evlenmiş ve 3 erkek çocuk dünyaya getirmiştir. Ali Kılıç bir Kıbrıs gazisidir ve askerden döndükten sonra, 1975 yılında Ankara'ya göç etmiştir.

Halk Eğitim kurslarına başlayan ve bir yıl nakış, bir yıl dikiş kursuna giderek belgelerini alan Elifçe 15 yıl terzilik yapmıştır.

Çeşitli dernek ve vakıflara üye olarak yönetimlere girmiş, faaliyetlerde ve eğitim çalışmalarında yer almıştır. Pir Sultan Abdal Derneği Mamak Şubesinde 7 yıl yöneticilik yapmış ayrıca halk oyunlarında oynamış ve Cemlerde semah dönerek ibadet etmiştir. Ozanımız kendi köy derneğinde 11 yıldır kadın komisyonu başkanlığını yönetmektedir.

Halk ozanı Kenan Şahbudak'tan saz, koro, solo dersleri almıştır. Ayrıca saz hocası olan Hasan Temur'dan ve Doğan Elmalı'dan ve saz dersleri almıştır.

Çağdaş kadın ve Gençlik Vakfında, asıl hocası Zuhale Topaloğlu ve birçok öğretmenden, kadın, insan hakları ve hakla ilişkiler üzerine eğitim alarak, Türkiye'nin birçok şehrinde çalışmalara katılmıştır.

Özgüven, girişimcilik eğitimleri de almıştır. KA.DER'in organize ettiği kadını güçlendirme projesi üzerine eğitim almıştır. Üreğil Kız Meslek Lisesinde çocuk gelişimi eğitimi almıştır. Koordinatör Kemal Başar'dan, A.Server Güner'den ve Sadık Şahin'den tiyatro dersleri alarak şehir içi ve şehir dışı birçok oyunda oynamaya devam etmektedir.

Kadın hakları üzerine 16 ile gitmiştir. Kadınları bilinçlendirmek, onları mutfaktan çıkarmak için çalışmıştır. “Kadın olarak söz hakkının olduğunu, bir evde onun da birey olduğunu, insan olduğunu, insan hakkı olduğunu anlasın. Kimi kadın var ki kocasının yanında konuşamıyor. Kayınbabasının yanında konuşamıyor. Aynı sofrada yemek yiyemiyor.” diyen Elifçe yaşadıklarını şöyle anlatmıştır:

“Kaynanam da çok zalimdi. 15 kişilik aileye gelin oldum. Bunlarla başa çıkmak her baba yiğidin harcı değil. 14 yaşında âşık oldum adama. Adam bana 7 yaşında âşık oldu. Kendisine ailem vermedi. Ben gittim, geri dönmedim. Aynı köyde yaşamamıza rağmen 4 sene beni ailemle konuşturmadılar. Aileme ne saldılar ne de aileme gönderdiler. 1 Haftalık evliydik, eşimi düğün yaptık borçlandık diye gurbete gönderdiler. Çile çekmeye yazılmıyor, acılar yazdırıyor şiirleri. Önce baskı yapıyorlardı. Kayınbabam öldükten sonra daha kimseyi dinlemedim. Aslında onu da dinlemezdim de el âlem öyle demiyor. Yoksa ben ona saygımı esirgemiyorum. Niye iyilik varken kötülük olsun. Ben hep iyilikten tarafım ama karşı tarafa anlatamıyorum. Ben onları çağdaşlaştıran kadar ne çektim biliyor musun? Ömrüm gitti. Kayınbabam öldükten sonra saz kursuna gittim. Kayınlarımı okut, kayınbaba çoluk çocuk, onları okut...Eşim yetişemiyordu çünkü. İçimdeki o aşkı yaşatmak itiyordum fırsat veren yok, eşime dedim ki bırak yoluma gideyim, tamam dedi. Eşim aydın insan. Gecenin üçünde dördünde gittiğimde oluyor eve bir şey demiyor.”

Şiirleri genelde gece yazdığını belirten Elifçe’nin bütün şiirlerinin hikayesi vardır.

Âşıklık geleneğinde kadın olmanın zorluğunu şöyle açıklamıştır: “Şimdi diyelim diyorsun programa, bakıyorsun kendilerinin hepsi programda, adil düzen istiyorsunuz şiirleri okuyunca bu adam çok dürüst diyorsun. Bu programa 3 kişi gönder, öbür programa 3 kişi gönder. Yönetim organize ediyor ama bakıyorsun ki hep yönetim gidiyor. Mesaj atıyorlar çağırıyorlar program var diye. Gidiyoruz hep yönetim e ben de bunu dile getirdiğim zaman “ya sen ikilik düşünüyorsun” ya da “niye ben yokum niye beni yazmadınız” diye soruyorum ya da niye beni değilde öbür arkadaşı yazdınız

burada adil düzen yok çünkü hep siz hep siz.“Ya sen kadınsın evinde dur, çamaşır yıka, bulaşık yıka”diyorlar. “Sana ne benim bulaşığımın. O ki bu yola başkoymuşum, ben de götürmek istiyorum. Ben onların hepsine taş çıkarırım. Her gittiğim yerde takdir alıyorum. Kötü olsam oraya çıkıp söyleyecek cesaretim var. Küçümsüyorlar mı bilmiyorum.”

YETER BEKTAŞ (DAMLA)

Çorum’un Alaca ilçesinin Yeşilyurt köyünde dünyaya gelen Yeter Bektaş’ın babasının adı Mustafa, annesinin adı Melektir. Dört kardeşi vardır. Henüz beş yaşındayken annesini kaybetmiştir. 1977 yılında ailesiyle birlikte Ankara’ya yerleşmiştir. Hasköy’de bir gecekonduya yaşamaya başlamış, ilk ve orta öğrenimini bitirdikten bir yıl ara vermiş, sonrasında Aydınlikevler Ticaret Lisesini bitirmiştir. Bu dönemlerde şiire merakı başlamıştır.

Çalışma hayatına erken atılan ozanımız çeşitli mağazalarda satış elemanlığı yapmış, evlendikten sonra muhasebecilikle ilgilenmiştir.

Serbest şiirler yazarak şiire başlayan Bektaş, bu alanda en büyük aşamayı Hüseyin Yurdabak ile tanışması sonucu katetmiştir.

Bodrum Expres, Zirve, Alternatif Sanat adlı dergilerde, Hüseyin Yurdabak’ın hazırladığı Kalenin Bayrakları adlı antolojide ve Çorumlular Ansiklopedisinde şiirleri yayınlanmıştır.Teleizyon ve radyo programlarına da katılan şairin çeşitli şiirleri beste yapılmıştır. 2007 yılında Âşıklar Derneğinden bir teşekkür belgesi alan Bektaş, Ozan Hüseyin Soğuk ile birlikte şiir ve şiir eleştiri çalışmalarında bulunmuştur. “Damla” mahlasını da kendisine Hüseyin Soğuk vermiştir.

Ankara’da ikamet eden ve çeşitli şiir etkinliklerine katılan Bektaş, bir erkek çocuk annesidir. İlesam, Kale Şiir Dinletileri, Abidinpaşa Şiir Etkinlikleri ve çeşitli dinletilerde bulunmaya devam etmektedir.

Şiirlerinde dünya, gönül, dost, anılar, sevgili, vefasızlık, ihtiyarlık, mevsimler, yabancılık, gariplik, Allah ve peygamber sevgisi, kadın, güzellik, memleket, anne konularını işlemiştir.

SATI TUNÇ (KÜÇÜK SATI)

1941 yılında Çorum Sungurlu'nun Karakaya köyünde dünyaya gelmiştir. 16 yaşında evlenmiştir. Eşini 1988 yılında kaybeden Tunç, bir çocuk annesidir.

Sungurlulu Urfani'den etkilenecek şiir yazmaya başlamıştır. Soyunda ve yöresinde bulunan âşıklar onu etkilemiştir. İlk şiirlerini 30 yaşlarındayken yazmaya başlamıştır. 1989 yılında Ankara'ya göç etmiştir. Ankara'da çeşitli derneklerde etkinlikleri olmuş, bazı şiirleri sanatçılar tarafından kasetlere okunmuştur. Mahlas olarak "Küçük Satı"yı kullanmaktadır.

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞINA KAYITLI OLMAYAN, BİYOĞRAFİLERİNE ULAŞABİLDİĞİMİZ KADIN ÂŞIKLARIN BİYOĞRAFİLERİ

HALİSE TABANLIOĞLU

Halise Tabanlıoğlu, 1943 yılında Bergama’da doğmuştur. Zübeyde Hanım İlkokulu’nda okumuş, erken yaşta evlendirilmiştir. Sanat ve kültürle de erken yaşta ilgilenen ozanımızın ilk şiirleri sevgi ve aşk üzerine olduğu için eşi tarafından yakılmış, hayat şartları onu Ayvalık Devlet Hastanesinde hasta bakıcı olarak çalışmaya itmiştir. Hem çalışmış hem de ortaokul ve liseyi dışarıdan bitirmiştir. Ailevi sorunlar şaire ve çocuklarına çok acılar çektirmiştir. İşinden istifa etmek zorunda kalmış daha sonraları Sakarya’da oğlunun yanına yerleşmiştir. Sakarya gazetesinde “Köşem Okuyana” adlı bir köşede yazıları yayımlanmıştır. Halkın sorunlarını ve sosyal davranışlarını yazmıştır. Köşe yazılarıyla ve şiirleriyle beğeni kazanmıştır. İki yıl sonra Ankara’da Sağlık Bakanlığında görevlendirilmiş, bir yandan çalışıp bir yandan da Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Sosyal Bilimler Bölümünü bitirmiştir. Şiir yazmaya devam etmiştir. Kaan İnce Kültür ve Sanat Vakfının çıkardığı “İzlek” dergisinde şiirlerini yayımlanmıştır. 1998 Eylül ayında emekli olmuştur. Ressam Mehmet Tabanlıoğlu ile ikinci evliliğini yapmıştır. Beraberce şiir ve resim sergileri açan çift sanatsal etkinliklere de katılmaktadır.

Yayımlanmış Eserleri: “Güller Senfonisi” (şiir), “Üç Alevi Halk Ozanı” (söyleyişi), “Halise Teyzeden Kaplumbağa Öyküleri”, “Üç Ressam İle Söyleşi”, “Öğretmenimizle Söyleşiler”, “Bir Kadın, Bir Kadın, Bir Kadın Daha”

Kul Sultan 1959 yılında teslim Abdal köyüne doğmuştur. Annesinin adı Emine, babasının adı Mehmet’tir. Çorum il Merkezde ikamet etmektedir. 1974’de evlenmiş, üç çocuk annesidir. İki de torunu vardır. İlkokul mezunu olmasına rağmen doğumdan ölüme eğitim diyenlerdendir. Okuma merakıyla sosyal ve kültürel hayatın içinden olan Kul Sultan; Okul Aile Birliği, ADD, Ozanlar Derneği ve Anadolu Kültürel Vakfı üyesidir. “Halka hizmet, Hakk’a hizmettir” felsefesiyle aktif ve fahri görevler alan, Anadolu Kültürel Vakfı Kadınlar Kolu

Başkanlığı konumunda ulusal eğitimi destek amaçlı okuma yazma, bıçkı dikiş, nakış, kilim, semah, saz, spor kursları açan Çakmak; T.C Sağlık Bakanlığının başlattığı Organ bağışına katılarak organ ve dokularını bağışlamış, örnek davranışlar gösterilmiştir.

RABİA ZORLU (OZAN RABİA)

Ozanın asıl adı Rabia Zorlu'dur. 1943 yılında Sivas'ın İmranlı ilçesinin Avşar köyünde doğmuştur. Kendi köyünde o dönemlerde okul olmadığı için, okuma yazmayı kendi gayretleriyle öğrenmiştir. Yoksul bir aileden oluşu onun şiirlerine yansımıştır. Duygulu, içli şiirler yazmıştır. Gençlik dönemlerinde, yöresindeki halk ozanlarından çok etkilenmiştir. 1957 yılında evlenmiş, 1958 yılında Ankara'ya göç etmiştir. Burada çeşitli kurumlarda çalışarak yaşamını sürdürmüştür. Halk Ozanları Kültür Vakfı'nın Ozanlar Kültürel Vakfı'na üye olmuştur. Yazdığı şiirler çeşitli antoloji ve kitaplarda yayımlanmıştır. Günümüzün yaşayan halk ozanları arasında yerini koruyan ozanımız, kendi adını mahlas olarak kullanmaktadır. Halen Ankara'da ikamet eden ozan, genç yaşta dul kaldığı için babasından kalan emekli maaşı ile yaşamını sürdürmektedir. Yedi çocuk annesidir.

FATMA ÇİÇEK

Çiçekdağı, Demirli köyünde 1903 yılında doğmuştur. O, Fatma Çiçek olarak değil de "Burnu Kirlı" ya da "Kangal Delisi" olarak tanınmıştır. Yakınlarının belirttiğine göre küçükken burnunun çok akmasından, kırdan kangal dikeninin soymasından çok yiyerek delice davranışlarda bulunmasından dolayı yukarıdaki adları almıştır.

Fatma Çiçek, fakir bir ailenin çocuğu olarak büyümüştür. Daha gelin olur olmaz seferberlik olduğu için eşini askere gönderen ve eşi bir daha geri dönmeyince iki çocuğu ile dul kalan Fatma Çiçek, çocuklarını yokluk ve sefillik içinde büyötmüştür. Abdullah ve Akile adındaki çocuklarını evlendirmiş, onlardan 13 torunu olmuştur. 1964 yılında vefat etmiştir.

FATMA KAPLAN

Fatma Kaplan 1918 de Çiçekdağı ilçesine bağlı Demirli köyünde doğmuştur. Çocukluğu ve öğrenim durumu hakkında kesin bir bilgi olmayan Fatma Kaplan, 18 yaşında iken Aslan Kaplan adında birisi ile evlendirilmiştir. Ozan Fatma, iki yıl sonra eşinden ayrılmıştır. Başka bir kişiyle evlilik kurmuştur. Dört çocuk annesi olan ozan 1978 de altmış yaşında iken vefat etmiştir.

CEMİLE NARCIOĞLU

Cemile Narcioğlu Çiçekdağı Demirli köyünde 1944 yılında doğmuştur. Babasının adı Hanifi, annesinin adı Zülbiye'dir. İlkokul mezunu, evli, altı çocuk annesidir.

ÂŞIK NURŞAH BACI

Eskişehir'in Mihallısık ilçesinde dünyaya gelmiştir. Evli olup 3 çocuk annesidir. Ev hanımı olup, âşıklık geleneğini ev işlerinin dışında, bu sanata olan aşırı sevgisi ve bağlılığı sebebiyle sürdürdüğünü belirtmiştir. 30 yıla yakındır âşıklık sanatının içindedir. Pek çok radyo ve TV programlarına katılan; antolojilerde, dergilerde ve gazetelerde şiirleri yayınlanan Nurşah Baci'nin yarışmalarda kazandığı dereceleri bulunmaktadır. Yayımlanmış iki adet kitabı bulunmaktadır.

ÂŞIK GÜLSÜN KILIÇ

Çorum ili Alaca kazası Karatepe köyünde 1969 yılında dünyaya gelmiştir. Altı kardeşin en küçüğüdür. İlkokul birinci sınıfı köyünde okumuştur. Ailece Ankara'ya göç edince ilkokulu burada tamamlamıştır. Abisi ile birlikte saza ve söze ilgi göstermiştir.

Çeşitli radyo ve TV programlarında çalıp söylemiştir. Âşıklar bayramlarına, şenliklere ve konserlere katılmıştır.

OZAN FİLİZ GÜNDÜZ

1969'da Erzincan'ın Çayırılı ilçesinde doğmuştur. İlk, orta ve lise tahsilini Ankara'da tamamlamıştır. Aileden gelme bir ses güzelliğine sahip olan Gündüz, küçük yaşta şiir yazmaya başlamıştır. Halk ozanların deyişlerini, T.H.M. sanatçısı olarak okumasıyla kendini tanıtmıştır. 1993'te AŞ- DER'in kuruluşuyla birlikte, büyük halk konserlerinde, Ozanlar tiyatrosunda ve AŞ-DER yönetim kurulunda görev almıştır.

ŞEMSİNUR ŞAHAN (ŞAHANE)

Şemsinur Şahan bir röportajda kendi yaşamını ve ideallerini şöyle anlatmıştır: “Adım Şemsinur, soyadım Şahan. 1942 Savşat, Artvin doğumluyum. İlkokul mezunu, Türk Halk Ozanı, bedensel özür, halen bekârım, yaşamımı annemin babamın desteği ile yalnız sürdürmekteyim. Bir kız bir erkek benden büyük, bir kız bir erkek benden küçük, ortancaları ben olmak üzere beşkardeşiz. Çocukluğumu çok tatlı bir şekilde, Yoncalı köyünün yeşillikleri arasında ve Arşıyan yaylamızın serinlikleri, sarı nege çiçekleri, çayların şarıl şarıl akmaları, koyun kuzuların meleyişleri doyum olmayan güzellikler arasında geçirdim. Okumayı ve okulumu çok severdim, çok güzel bir dünyam vardı.

İdealim ise okuyup hâkim olmaktı ama ne yazık belimden bir koçun toslamasıyla dünyam karardı, okulumu arzularımı bir yana bırakıp doktorların eline düşmüştüm.

1957 yılında Yeşil Artvin'in bağrından kopup Şen İzmir'e ikamet ettik. Tozpembe olan dünyam kapkara olmuştu. Yatırıldığım Urla Kemik Hastanesinde denemeye alınmışım. Yanlış ameliyatlar yanlış iğneler derken 8 yılımı felçli geçirdim. Hastane gençlik yıllarımı eritiyordu. Bu arada en büyük tesellim şiir yazmaktı. 1972 yılında engelli bir şekilde taburcu oldum ve o yıllarda şiire fazla önem vermeye başladım. Yurt çağında gazetelerde şiir yarışmalarına katılıyordum, çeşitli ödüller alıyordum. 1980 yılında Ozan Mehmet Avcı ile tanıştık. Âşıklığın niteliklerini ve saz eğitimini kendisinden aldım. 1984 yılında İzmir Halk Ozanları ve Âşıklar Derneğini kurduk. Kültür Bakanlığına bağlı olarak kültür ve sanat faaliyetlerimizi derneğimizde

sürdürmekteyiz. İzmİr, İstanbul, Ankara ve Konya illerinde şiirler ve âşıklar yarışmalarından katıldığım dallarda bir adet plaket 8 adet madalya 14 adet başarı belgesi almış bulunmaktayım. Eserlerimi saygı, sevgi, kardeşlik, dostluk, barış, yurtseverlik, beraberlik, Atatürk ilkelerine bağlı olarak yazıyorum. Dünyanın en tatlı bilinci olan bu güzel kültür mesleğini seviyorum. Tüm insanların yazmasını, okumasını, dinlemesini ve anlamasını tavsiye ediyorum.”

BİRİNCİ BÖLÜM

ÂŞIK AYTEN ÇINAR

1.1. ÂŞIK AYTEN ÇINAR'IN BİYOGRAFİSİ

Ayten Çınar, 1960 yılında, Sivas ilinin Şarkışla ilçesine bağlı Çanakçı Köyü'nde doğmuştur. Dört erkek, yedi kız olmak üzere on bir çocuklu bir ailenin ikinci evladıdır. Babası Akoğlangil sülalesinden halk ozanı Musa Çınar'dır. Annesi ise Nuriye Hanım'dır. Âşığın babası genç yaşta vefat etmiştir. Âşık babası için yazmış olduğu "Babama Mektup" adlı şiirini hangi amaçla yazdığını şu şekilde dile getirmektedir: "Babam rahmetli olmadan kardeşlerimin hep yüksek eğitim almasını, okumasını arzuları. Fakat babam aramızdan erken ayrılarak kardeşlerimin eğitimlerini tamamlamalarını ve iş hayatına atılmalarını göremedi. Benim de aklıma babamın ölümünden on beş yıl sonra babama bir mektup yazmak geldi. Babamın gözü görmedi, görseydi derken bu şiir doğdu. Cevabı da hâlâ gelmedi.

Baba mektubumuz seni tez bulsun
Gözyaşımız mühürümüz pulumuz
Okuyun diyordun ruhun şad olsun
Mühendistir Yusufumuz Ali'miz

Kabuk tutmaz yaraları azıyor
Ozan olmuş sana destan yazıyor
Sazın almış diyar diyar geziyor
Ayten'in de aynı eski delimiz(B-4)

Âşığın annesi Nuriye Çınar, Hasan Hüseyin adında üç aylık bebeğini, Fadime adında on üç yaşındaki kızını, eşini ve bir doktorun yanlış iğnesi sonucu polis okulu öğrencisi olan Ahmet adında yirmi altı yaşındaki oğlunu kaybetmiştir. Nuriye Çınar, eşinin ve üç evladının acısıyla yanıp kavrulmuştur. O, hiçbir sosyal hayatı olmayan, kendini çocuklarına adanmış bir Anadolu kadınıdır. Âşığın "anam" adlı şiiri bütün bu hikâyenin bir özeti mahiyetindedir:

Yetimler anası yetim büyümüş
Miras mıdır o gözyaşların anam
Garibin güldüğü nerde görülmüş
Kâbusa mı döndü düşlerin anam

Çürük bu dünyanın temeli çürük
Kaderin elinden kanadın kırık
O eski tadı yok acılı buruk
Gözyaşlı mıdır aşların anam(B-2)

Ayten Çınar babasının işi dolayısıyla bir buçuk yaşında Niğde'ye taşınmıştır. On üç yaşına kadar Niğde'de ikamet etmiştir. Burada edinmiş olduğu arkadaşları ve arkadaşlarının kötü talihleri onun gönlünde derin yaralar açmıştır. 2007 Sivas Âşıklar Bayramı'nda hikâyeli türkü dalında birincilik alan "Dönem" adlı ağıdının hikâyesini ve şiirini hangi amaçla yazdığını şu şekilde dile getirmektedir: "Çocukluk arkadaşım Döne, evlenerek Niğde'den Aksaray'a gelin gider. Sonra üç tane yavrusu olur. Eşiyle mutlu bir yuvası vardır; fakat eşi Almanya'ya gider. Eşi orada evlenir ve Döne'yi ihmal etmeye başlar. Bu durum karşısında Döne'nin babası da Döne'yi alıp baba ocağına getirir. Eşi çocuklarını da alıp Almanya'ya gider. Çocuklarının acısına, hasretine dayanamayarak Döne Ankara Etimesgut'ta kendini trenin altına atar. Ben de bir âşık olarak istedim ki Döne, türkülerde sonsuza kadar yaşasın. Bundan dolayı arkadaşşıma bu ağıdı yazdım:

Yavrudan ayrılmış meler gezerdi	Gülçınar'ım sebep olan utansın
Feryadı dağları deler gezerdi	Bu acıya canlar nasıl dayansın
Ah eder saçını yolar gezerdi	Duysun Niğde ili Döne'me yansın
Oy Döne'm Döne'm Döne'm	Oy Döne'm Döne'm Döne'm
Derdime mi yanam sana mı yanam	Derdime mi yanam sana mı yanam(B-57)

Gülçınar diğer bir çocukluk arkadaşı Bağdagül için yazmış olduğu "Bağdagül'üme" adlı şiirini niçin yazdığını ise şu şekilde anlatmaktadır: "Niğdeli çocukluk arkadaşım Bağdagül güzeller güzeli bir kadındı. O da çağımızın hastalığı olan kansere yakalanıp genç yaşında aramızdan ayrıldı. Bu ağıtı da onun anısına yazdım."

Yoktu böyle güzel Niğde ilinde
Nasıl kıydın kanser Bağdagül'üme
Gül açardı gamze gamze gülünde
Nasıl kıydın kanser Bağdagül'üme
Bağdagül'üm yakışmaz ki ölüme(B-35)

Âşık, babasının YSE (Yol Su Elektrik)'deki işi dolayısıyla ilkokul ve ortaokulu Niğde'de okumuştur. Orta ikinci sınıftan ayrılmıştır. Çınar için öğretmenin yeri ayrıdır, öğretmenleri için ayrı sevgi beslemektedir. Çünkü genç nesillere hamur misali şekil veren şahsiyetlerin öğretmenler olduğunu

vurgulamaktadır. Çınar, bir sohbetinde “Dünyaya bir daha gelseydim öğretmen olmak isterdim. Bu cümlem kesinlikle yanlış anlaşılmasın. Ben mesleğimi severek yapıyorum. Âşıklığa gönlümü verdim. Tekrar dünyaya geldiğimde âşık olmayı isterdim; ama öğretmen de olmak isterdim.” cümleleriyle öğretmenlere ne kadar değer verdiğini gözler önüne sermektedir. Yazmış olduğu “Öğretmen Olmak İsterdim” adlı şiiri de bu sevgiye bir kanıttır:

Bir daha gelsem dünyaya	Gülçınar’ım yan da yakıl
Öğretmen olmak isterdim	Bilgisiz neylesin akıl
Cahilleri eğitmeye	Mabedim olurdu okul
Öğretmen olmak isterdim	Öğretmen olmak isterdim(B-81)

Ayten Çınar, henüz on üç yaşında iken kendi köylüsü ile evlendirilmiştir. Evlilik nedeniyle kendi köyünde beş yıl kalmıştır. Daha sonra iki yıl Sivas’ın merkezinde Altıntabak Mahallesi’nde oturmuştur. Bu evlilikten Fahrettin ve Gökhan adında iki oğlu dünyaya gelmiştir. Evliliğinden yedi yıl sonra geçimsizlik nedeniyle eşinden ayrılmak mecburiyetinde kalmıştır. Çınar, aileye büyük önem vermektedir. Bir Türk kadınının eşine olan saygısını, sevgisini, sadakatini, özverisini, aşkını “Can Yar” adlı şiirinde dile getirmiştir:

Şu yalan dünyada olsan yoldaşım	Gülçınar’ım sadık yârin olurum
Ömrümü yoluna koyardım can yar	Her sözünü haktan emir bilirdim
Doğmasa da olur ayım güneşim	Öl deseydin seve seve öldürdüm
Dünyamı nurunla boyardım can yar	Aşkın kanununa uyardım can yar(B-3)

Ayten Çınar, Fahrettin ve Gökhan isimlerinde iki erkek çocuk dünyaya getirmiş ve onları tek başına büyütülmüştür. Oğul, Oğul Balım, Askerime adlı şiirlerini oğullarına yazmıştır. Çınar, büyük oğlu Fahrettin askere giderken “Askerime” adlı şiirini dile getirmiştir:

Al bayrağım sana emanetim var
Sen sakla sen koru kolla yavrumu
Ayyıldızın canından da çok sever
Dalgalan göklerde kolla yavrumu
Sağ selamet geri yolla yavrumu(B-30)

Ayten Çınar, Niğde’de BİRKO fabrikasında çalışmıştır. 1984’ten itibaren Ankara’da ikamet etmektedir. Çınar, Ankara’da çeşitli işlerde çalışmıştır. Pazarlamacılık yapmış, ev işlerine gitmiştir, 2007’de Sosyal Sigortalar Kurumu’ndan emekli olmuştur.

Gülçınar, âşıklığı bir meslek olarak görmemekte ve bu konudaki düşüncelerini şu şekilde dile getirmektedir. “Âşıklık kesinlikle gönül işidir. Evini bu meslekle geçindirenler var; ama ben para için bu işi yapmam. Âşıklığın katkısı yok değil; cüzi bir miktar da katkısı var. Bu işle kazandığımı da tekrar bu işe harcıyorum. Hatta fazlasını da katarak. Kasetimi, kitabımı kendi imkânlarımla çıkarıyorum. Tek istediğim geride bir hoş seda bırakabilmektir. Güzellikleri paylaşmak adına.”

İnsanı, Allah’ın yarattığı varlıkların en değerlisi olarak görmektedir. Bundan dolayı insanlara büyük bir saygı göstermekte ve insanlar arasında ayırım yapmamaktadır. Bunun yanında hayvanlara ve bitkilere de büyük bir sevgi beslemektedir. Evrendeki her şeyin yaratıcının yansıması olduğunu düşünmektedir.

Şiirlerinde bire bir açık olarak inançtan bahsetmese de inanç şiirlere serpiştirilmiştir. Kabir, cennet, Allah’a yönelme, Mevla’ya sığınma vs. konular şiirlerin arasından çıkar.

Gülçınar’ım aç gözünü

Ataların tut sözünü

Haktan yana dön özünü

İncitme bir canı oğul(B-6)

Gülçınar aşk cefalıdır

Sanma dünya sefalıdır

Kara toprak vefalıdır

Sarar bir gün saklar beni(B-25)

Âşık, Türk kültürüne ve kendi kökenine ilgi duymaktadır. En büyük isteklerinden biri de Türk ülkelerini ziyaret ederek; onların yaşam tarzlarını, geçim kaynaklarını, kültürel yapılarını en ince ayrıntılarına kadar öğrenmektir.

Kendi kökeninin hangi Türk boyundan geldiğini ve niçin Sivas’a yerleştiklerini araştırmak istemektedir. Âşık vatanına büyük bir sevgi beslemekte ve uzun yıllar ayrı kaldığı memleketine olan sevgisini ve bağlılığını şiirleriyle dile getirmektedir.

Yad ellerde garip garip gezerim
Gönlüm sende kaldı vatan Şarkışla'm
Dağlarını taşlarını özlerim
Hasreti canıma yeten Şarkışla'm (B-114)

Doğa ağır uykusundan uyanır
Damarımda atar kanın Sivas'ım
Yıllardır hasrete can mı dayanır
Cennet kadar her bir yanın Sivas'ım (B-58)

Ayten Çınar, şiir yazmaya nasıl başladığını şöyle anlatmaktadır: “İlk okumayı yazmayı öğrendiğimde annem, babam tarafından yazılmış şiirleri okuturdu. Annem babamın yazmış olduğu şiirlerde ne anlatıldığını ve kime yazıldığını merak ederdi. Bu merakını gidermek için babamın şiirlerini gizli gizli bana okuturdu. Durumu öğrenen babam bundan rahatsız oldu ve şiirlerini eski yazıyla yazmaya başladı. Tabi sonra okuyamadık. İlk şiiri böyle tanıdım. Daha sonra kendi imkânlarımla edindiğim ya da komşulardan aldığım hikâye kitapları şiire olan ilgimi kuvvetlendirdi. Hatırladığım kadarıyla bu kitaplar şunlardı; Kerem ile Aslı, Şah İsmail vs. halk hikâyeleri ve Karac'oğlan, Âşık Veysel, Pir Sultan Abdal'ın kitapları on beş yaşına geldiğimde zihnimde bir şiir oluştu ve yazdım. O anki coşkuyu, sevinci hâlâ hatırlıyorum. Bu şiir hayatıma bir güneş gibi doğmuştu. Bu şiiri tam hatırlayamıyorum. O zamanlar lise defteri olarak satılan bir defterin sonuna kadar şiir yazmıştım. Her sayfası şiirle doluydu. Bu ilk şiirim bu defterde olma olasılığı yüksek; ama dayım “deli işleri” diyerek o defteri sobaya attı. Şunu da belirteyim şu anda bu meslekte olmamdan dayım çok ama çok memnun.”

Çınar, önceleri daha çok usta malı deyişler söylediğini belirtir. Bu deyişler genellikle şu isimlere aittir: Âşık Veysel, Pir Sultan Abdal, Karac'oğlan, Sefil Selimi, Mahsunî Şerif, Neşet Ertaş ve Ali Kızıltuğ.

En sevdiği âşık, hemşerisi Âşık Veysel'dir. Yaşayan birçok ozandan feyz aldığını ama özellikle Musa Merdanoğlu'ndan ve Mihmani'den çok destek gördüğünü söylemektedir.

Uzun havalar söylediğini, Âşık Veysel makamından, Emlek yöresinden söylediğini; ayrıca kendine has bir söyleyişinin de olduğunu belirtmektedir.

Âşık, önceleri şiirlerinde mahlas olarak “Aydan” adını kullanmıştır. Fakat daha sonra soyadının önüne “gül” ekleyerek “Gülçınar” mahlasını kullanmaya başlamıştır. Gülçınar mahlasını seçmesindeki neden ise âşık arkadaşlarının üç heceli mahlasın şiirlere daha uygun olduğunu söylemeleridir.

Gülçınar “kendimi bildim bileli söylüyorum” demektedir. Sazı eline yirmi beş yaşlarında alabilmiştir. Sebebini ise şu şekilde açıklamaktadır: “Çocukken sazın sesini duyduğumda tüylerim diken diken olurdu; ama Sünnî olduğumuz için kızların saz çalması hoş karşılanmazdı. Sazı, ekonomik bağımsızlığımı kazandıktan sonra elime aldım. Onu da eşim çalmayayım diye kırdı. Boşandıktan sonra saz kurslarına birkaç kez başladım; fakat devam edemedim. Kendi kendimi geliştirdim. Şu an ise saz, şiir olmasa olmazımdır.”

Mesam (Türkiye Musiki Eseri Sahipleri Meslek Birliği), İlesam (Türkiye İlim ve Edebiyat Eser Sahipleri Meslek Birliği), Ozanlar Birliği Kültür Derneği, Ankara Âşıklar Derneği ve Sivas Âşıklar Derneği'ne üye olan Gülçınar, TRT başta olmak üzere, özel TV ve radyolarda çeşitli programlarda konuk olarak yer almıştır. Ayrıca bir çok yarışma ve şenlikte bulunmuştur.

02.08.2004 tarihinde Altındağ Belediyesi ve Âşıklar-Derneği (AŞDER) işbirliğiyle düzenlenen “11. Geleneksel Halk Âşıkları Konseri” ne katılan âşık Gülçınar, sazıyla çalıp söylediği “Aşk Kitabı” adlı şiiriyle türkü dalında birincilik almıştır:

Adalet aradım aşk kitabında	Dayan şirin canım az daha dayan
Sevmenin bedeli zillet görünür	Çektiğim çileler Mevla'ma ayan
Sevda mahkumuyum dar ağacında	Yollarım bekleyen, günlerim sayan
Dostlar tanık, yarda cellat görünür	Azrail gözüme Ferhat görünür(B-33)

16-17 Haziran 2005 tarihinde Etimesgut Belediye Başkanı Serhat Kemal YILMAZ tarafından düzenlenen “Edirne’den Kars’a Âşıklar Şöleni” ne katılan âşık Gülçınar, “Vidansız” adlı şiiriyle jüri özel ödülü almıştır:

Atıp gittin sevda denen ateşe	Yıktın da dünyamı eyledin viran
Can evimde közün kaldı vidansız	Hayalin karşımdan gitmiyor bir an
Zalim ayrılığı getirdin başa	Her nereye baksam senin hatıran
Yüreğimde sızın kaldı vidansız	Hayatımda izin kaldı vidansız

Âşık, 15-16-17 Temmuz 2005 tarihinde Şarkışla Kaymakamlığı tarafından düzenlenen “Uluslararası Âşık Veysel Kültür ve Âşıklar Festivali” ne katılmıştır.

5-6-7 Mayıs 2006 tarihinde Kars Belediye Başkanlığı tarafından düzenlenen 'Türkiye Murat Çobanoğlu 2. Âşıklar Bayramı'na katılan Gülçınar, saziyla çalıp söylediği “Dillerin Peteğe Bala Benziyor” adlı şiiriyle doğaçlama (güzelleme) dalında birincilik almıştır:

Nasıl anlatayım sevdiğim seni
Dillerin peteğe bala benziyor
Dünyayı verseler değişmem seni
Cemalin çiçeğe güle benziyor(B54)

Âşık, 1-11 Haziran 2006 tarihinde Mamak Kaymakamlığı ve Âşıklar-Derneği (AŞDER) tarafından düzenlenen “13. Geleneksel Ankara Halk Âşıkları Bayramı”na katılmıştır.

15-23 Temmuz 2006 tarihinde Şarkışla Kaymakamlığı tarafından düzenlenen “Uluslararası Âşık Veysel Âşıklar Bayramı”na katılmıştır.

08.10.2006 tarihinde Sincan KAI DER Yönetim Kurulu tarafından düzenlenen “Âşık Murat Çobanoğlu’nu Anma Gecesi”ne katılmıştır.

17-19 Kasım 2006 tarihinde Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından düzenlenen “Geleneksel 9. Âşık Feymani Şenlikleri”ne katılmıştır.

4-5-6 Mayıs 2007 tarihinde Kars Belediye Başkanlığı tarafından düzenlenen “Türkiye Murat Çobanoğlu 3. Âşıklar Bayramı”na katılan

Gülçınar, Âşık Veysel'e ait olan "Benim Sadık Yâri Kara Topraktır" adlı türküyü seslendirmiştir.

2007 yılında düzenlenen "Sivas Âşıklar Bayramı"na katılan Gülçınar, saziyla çalıp söylediği "Dönem" adlı şiiriyle hikâyeli türkü dalında birincilik almıştır. "Sivas'ım" adlı şiiriyle de mansiyon ödülü almıştır:

Doğa ağır uykusundan uyanır
Damarımda atar kanın Sivas'ım
Yıllardır hasrete can mı dayanır
Cennet kokar her bir yanın Sivas'ım(B-58)

Âşık, 29-30 Kasım 2007 tarihinde Gazi Üniversitesi Rektörlüğü tarafından düzenlenen "Somut Olmayan Kültürel Miras 'Yaşayan Âşık Sanatı' Sempozyumu'na katılmıştır.

08 Aralık 2007 tarihinde Manisa Belediye Başkanı Bülent Kar tarafından düzenlenen "Ozanlarla Şehit ve Gazileri Anma Günü" programına katılmıştır.

Darıca Belediyesi tarafından düzenlenen "2007 Âşıklar Şöleni"ne katılmıştır.

21-22 Mart 2008 tarihinde İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı tarafından düzenlenen "Âşıklar Kurultayı ve Âşıkların Dilinden Nevruz ve Nevruz Çiçeği Âşık Veysel" konserine katılmıştır.

Ozanları Sivas Buluşması ve Âşıklar Şölenine" katılmıştır.

Gürsu Belediyesi tarafından düzenlenen "19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı Etkinlikleri Kapsamında Düzenlenen Âşıklar Şöleni" ne katılmıştır.

Bütün bunların yanında Gülçınar, 2007 yılında; âşıklık kültürünü yaşatmak amacıyla, Almanya, Hollanda, Belçika ve Avusturya'da gurbetçilerimize yönelik yapılan programlarda da yer almıştır. Yurtdışında da eserlerini vermeye devam etmiştir. 05.01.2007 tarihinde Almanya'da "Geçtim

De Geldim” adlı şiirini, 30.01.2007 tarihinde Hollanda’da “Seher Yeli” adlı şiirini, 02.02.2007 tarihinde Belçika’da “Erenim Yok” adlı şiirini, 11.02.2007 tarihinde Avusturya’da “Gel Dedin De Gelmedim Mi Bir Tanem” adlı şiirini, 12.02.2007 tarihinde Avusturya’da “Göçüp Gelsem Yârim Sana” adlı şiirini kaleme almıştır.

Aşığın yayınlanan şiirleri şu şekilde özetlenebilir:

“Aşk Kitabı” adlı şiir “Ozanlar Birliği Kültür Derneği Şiir Antolojisi (Kültür Serisi 1-2005)”nde, “Ozanlar Vakfı Şiir Antolojisi (Ozanlar Vakfı Kültür Serisi 5-2003)”nde ve Hüseyin Yurdabak’ın “Edebiyatımızda Şiir Yıldızları” adlı şiir antolojisinde yayınlanmıştır.

“Can Yar” adlı şiir “Ozanlar Birliği Kültür Derneği Şiir Antolojisi (Kültür Serisi 1-2005)”nde ve Hüseyin Yurdabak’ın “Edebiyatımızda Şiir Yıldızları” adlı şiir antolojisinde yayınlanmıştır.

“Muhanet” adlı şiir “Ozanlar Birliği Kültür Derneği Şiir Antolojisi (Kültür Serisi 1-2005)”nde ve “Ozanlar Vakfı Şiir Antolojisi (Ozanlar Vakfı Kültür Serisi 5-2003)”nde yayınlanmıştır.

“İnsafsız” adlı şiir “Ozanlar Vakfı Şiir Antolojisi (Ozanlar Vakfı Kültür Serisi 5-2003)”nde ve Hüseyin Yurdabak’ın “Şiirle Yaşayanlar (3)” adlı şiir antolojisinde yayınlanmıştır. Yine “Perişan” ve “Vefasız” adlı şiirleri de bu antolojilerde yerini almıştır.

Nedendir Zalim, Habersiz, Anam, Sandım Yâr Yâr, Çık Da Gel, Dünya, Bilmem, El Aldı Gitti, Musa’m, Nasihat, Uyan Gafil, Uçmak İsterdim, Kocanın Böylesi, Yutup Gittin, Derman Akışım, Kiskanır, Neyleyim, Olsaydım adlı şiirler “Ozanlar Birliği Kültür Derneği Şiir Antolojisi (Kültür Serisi 1 -2005-)”nde yayınlanmıştır.

Anam, Barışalım, Ahmet’im, Görün Ören’i, Yarasını Saraydım, Askerime, Ankara, Olsaydım, Şarkışla’m, Ne Bilsin, Özünü Arıtmayınca, Biz Olalım, Birlik Olalım, Kozu Kalmamış, Gönül Yaylasına, Obur Dünya, Sevdalı Bakışa, Emanet, Orman, Tövbeler Olsun, Gittin, Fadime’m, Çek Çekebilirsen, Barışsak, Dargınım Sana, Ayrılık Rüzgârı, Nerdesin, Umutsuz, Gözlerim, Yaz

Oku Beni, Seveda Yolunda, Benim Gibi, Bezilmiyor, Milenyum, Sözüm Var İdi, Sevgililer Günü, Düşman Başına, Geç Bundan Sonra, Bende Bileyim, Rüzgâr adlı şiirler “Ozanlar Vakfı Şiir Antolojisi (Ozanlar Vakfı Kültür Serisi 5-2003)”nde yayınlanmıştır.

“Neyleyim” ve “Sensiz Ne Haldeyim” adlı şiirler “Alternatif Sanat Dergisi (Nisan-Mayıs-Haziran 4 -2004)”nde yayınlanmıştır.

Küller Geçersin, Bir Sevdalı Bakışa, Sağla Beni, Çık Da Geliver adlı şiirler Hüseyin Yurdabak’ın “Şiirle Yaşayanlar (3)” adlı şiir antolojisinde yayınlanmıştır.

El Aldı Gitti, Bayram Eder, Kıskanır, Derman Akışım, Yâr Yâr adlı şiirler Hüseyin Yurdabak’ın “Edebiyatımızda Şiir Yıldızları” adlı şiir antolojisinde yayınlanmıştır.

“Canıma Düştü” ve “Ayrılık” adlı şiirler Çoban Hüseyin Çemrek’in “Âşıklar Bayramında Bir Demet” adlı şiir antolojisinde yayınlanmıştır.

Ayten Çınar’a ait iki kitap ve iki kaset vardır. “Zaman Kara Gözlerinde Güvercin Olsun” adlı kitap Gülçınar’ın ilk şiir kitabıdır. Doksan altı sayfalık bu şiir kitabı, Ankara’da gece yayınlarından, temmuz 2002’de yayınlanmıştır.

“Gözyaşımdan Kızılırmak Beslenir” adlı kitap ise Gülçınar’ın ikinci şiir kitabıdır. Yüz yirmi sekiz sayfalık bu şiir kitabı, gündüz kitabevi yayınlarından, şubat 2008’de yayınlanmıştır.

Ayten Çınar 1993 yılında “Bilinmez” adlı ilk kasetini çıkarmıştır. Kasetin A yüzünde “Elden Ellere, Fakirlik, Malatyada Muştamısın, Olmaz Olsun”; B yüzünde ise “Bilinmez, Gençlik Gitti Elden, Şaka Maka Derken, Şeytan Özlü Sevdiğim, Vefalı Yârim” türkülerini seslendirmiştir. Kasette yer alan “Fakirlik” ve “Malatyada Muştamısın” adlı türküler Gülçınar’a ait değildir.

Ayten Çınar ikinci kasetini ise 2003 yılında “Kan Kusturdun Vicdansız” adıyla çıkarmıştır. Bu kasette on parça yer alır. “Vicdansız” adlı türkü hariç diğer türkülerin söz ve müzikleri Ayten Çınar’a aittir. Kaset içinde yer alan türküler şunlardır: “Sor Beni, Tövbeler Olsun, Akşamlar, Çık Da Gel, Ceza, Kan Kusturdun, İkimiz Aynı Şehirde, Aşk Kitabı, Can Yoldaşım, Vicdansız.”

2009 yılında “Bir Deli Aşka Tutuldum” adlı cdsini çıkaran Çınar, bu çalışmasında 11 şiirini besteleyip seslendirmiştir. Bu cdde yer alan şarkıların isimleri şöyledir: Ayrılık, Bir Deli Aşka Tutuldum, Canyar, Olsaydım, Dönem, Candan İçeri, Gözyaşım Kızılırmak, Çıkta Geliver, Badegül, Saklar Beni, Babama Mektup.

1.2. ÂŞIK AYTEN ÇINAR'IN EDEBİ KİŞİLİĞİ

Âşık, şiirlerinin tamamını hece vezni ile yazmıştır. En çok 11'li ve 8'li hece kalıbını kullanmıştır, ancak 7'li hece kalıbını kullandığı şiirleri de mevcuttur. Âşığın bir tane de 15'li hece ölçüsüyle yazdığı şiiri vardır (Bkz. B-132). Şiirlerin hemen hemen tamamını dördlükler halinde yazmıştır. Ancak, âşığın beş, altı ve yedi dizeli şiirleri de vardır. Âşığın bir tane de beyit halinde yazdığı şiiri vardır (Bkz. B-132).

Gülçınar tek bir kafiyeyle bağlı kalmamıştır. Çeyrek kafiye, yarım kafiye, tam kafiye, zengin kafiye ve cinaslı kafiye kullanmıştır.

Âşık, 11'li hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerinde 6+5 ve 4+4+3 duraklarını kullanmış; 8'li hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerinde 4+4 ve 3+3+2 duraklarını kullanmış; 7'li hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerinde 4+3, 3+2+2 ve 3+3+1 duraklarını kullanmış; 15'li hece ölçüsüyle yazdığı şiirinde ise 8+7 durağını kullanmıştır.

Gülçınar şiirlerinde sade, anlaşılır bir dil kullanmıştır. Âşığın, şiirlerinde işlediği temaların başında aşk ve sevgi gelmektedir. Gülçınar, sazını eline alıp diyar diyar gezerek aşk şiirleri dile getirmiştir.

Âşık, şiirlerinde kabir, cennet, Allah'a yönelme, mevlaya sığınma vs. konuları işlemiştir. Ancak bu konuları şiirlerinde bire bir ve açık olarak işlememiştir.

Gülçınar memleket şiiri de yazmıştır. Sivas'ın yanında gezip gördüğü yerleri de şiirlerine konu edinmiştir. Bir buçuk yaşlarında Sivas'tan ayrılmış, evlilik nedeniyle çocukluğunun geçtiği Niğde'den ayrılmış, mesleği gereği Almanya, Hollanda, Belçika, Avusturya'ya gitmiş ve bu sebeple belli bir süre Türkiye'den ayrılmıştır. Bu ayrılmışlar âşığıımızın şiirlerine de yansımıştır.

Âşık, sıkıntılar nedeniyle kimi zaman siteme kimi zaman beddua başvurmuştur. Bazen de sabıra sığınmış ve Allah'tan sabır istemiştir. Çünkü, sabreden insanın selamete ereceğini düşünmüştür. Âşıklığının ilk dönemlerinde aşk şiirlerine öncelik verdiğini, fakat zamanla toplumsal aşkın daha ön plâna geçtiğini belirtmiştir. Toplumsal sorunlara son derece duyarlı olan âşık; âşıkları, toplumun söyleyen dili, gören gözü olarak görmektedir.

İnsanlara büyük bir sevgi besleyen âşık hayvanlara, bitkilere ve tabiata da büyük bir sevgi beslemektedir. Âşık, gittiği ve gezdiği yerlerin doğal güzelliklerini şiirlerine konu edinmiştir.

Âşık, çocuklarının dünyaya gelmesinden sonra şiirlerinde çocuklarına da yer vermiştir.

1.2.1.ŞİİRLERİNİN ÖZELLİKLERİ

Türk halk şiiri alanında çalışma yapan araştırmacıların halk şiirinde tür ve şekil kavramı ile ilgili bazı sorunlarla karşılaşmalarına rağmen günümüzde ortak bir noktada birleştiklerini görüyoruz. Halk şiirinde şekil, “dış yapı bilgisi” tür ise “iç yapı bilgisi”dir (Aslan,2008:107).

Âşık Ayten Çınar’ın şiirleri, bu açıklamaya göre iki başlık altında incelenecektir.

1.2.1.1. ŞİİRLERİN DİŞ YAPISI

Halk şiirinde dış yapı bilgileri; şiirin uyak sırası, hece, dize ve kıta sayısıdır (Aslan, 2008: 107). Ayten Çınar’ın şiirlerinin dış yapı özelliklerini daha anlaşılır ve düzenli olması açısından bir tablo halinde incelenecektir. İki kitaba sahip olan şairimizin şiirlerinin incelenmesi iki ayrı tablo halinde yapılacaktır (Bkz. Tablo 1-2).

1.2.1.2. ŞİİRLERİN İÇYAPISI

İçyapı bilgileri; şiirin konusu ve bazı türlerde ezgisidir (Aslan, 2008: 107). Ayten Çınar’ın şiirleri konularına göre beş başlık altında incelenmiştir. Bu başlıklar ve içerikleri şöyledir:

1.2.1.2.1. AŞK KONULU ŞİİRLER

Ayten Çınar şiirlerinde beşeri aşkı işlemiştir. Şiirlerde aşkı yaşarken acı çeken, çaresizlik ve pişmanlık yaşayan, sabreden, özleyen, sitem eden ve isyan eden Ayten Çınar’ı görmekteyiz. İki şiir kitabının hâkim konusu aşktır. Toplam 143 şiirin bulunduğu Gözyaşından Kızılırmak Beslenir adlı şiir kitabında bulunan şiirlerin 42’sinde *acı çeken kadın*, 26’sında *sitemkâr kadın*, 20’sinde *hasret çeken kadın*, 6’sında *isyan eden kadın*, 4’ünde *çaresiz kadın*, 20’sinde *âşık kadın*, 1’inde *sabreden kadın* ve 4’ünde *pişman kadın*

görülmektedir. 143 şiirin 123'ü aşk konuludur. Aşkın her türlü halinin yaşandığı bu şiirler toplam şiirlerin yüzde 86'sını oluşturmaktadır.

Zaman Kara Gözlerinde Güvercin Olsun adlı şiir kitabında ise toplam 103 şiir vardır ve bu şiirlerin 25'inde *acı çeken*, 18'inde *sitemkâr kadın*, 16'sında *hasret çeken kadın*, 11'inde *isyan eden kadın*, 6'sında *çaresiz kadın*, 19'unda *âşık kadın* ve 3'ünde *pişman kadın* görülmektedir. Yani 103 şiirin 98'i aşk konuludur ve bu oran yüzde 95'tir.

İki kitapta bulunan şiirlerde aşk konusunun oransal olarak üstünlüğü açık bir şekilde ortadadır.

1.2.1.2.2. ÂŞIK DOSTLARI İÇİN YAZDIĞI ŞİİRLER

Ayten Çınar şiirlerinin bazılarında âşık dostlarından bahsetmiştir. Âşık Mihmani'ye hitaben yazmış olduğu "Mihmani Dosta", çift olarak âşıklık sanatını icra eden Âşık Kul Kemal ve Âşık Sakini'ye yazmış olduğu "Kul Kemal ve Sakini Canlara", ayrıca "Musa Meydanoğlu Ustaya" bu şiirlere örnek teşkil etmektedir. Kişiliğini ve sanatını kendisine örnek aldığı Âşık Veysel için de bir şiir kaleme almıştır.

1.2.1.2.3. MEMLEKET KONULU ŞİİRLER

Âşıklar doğdukları ve büyüdükları yerleri okuyucularına anlatarak anılarını paylaşmakla birlikte o günlere duydukları özlemleri de dile getirirler. Ayten Çınar Sivas'ın Şarkışla ilçesinde doğmuştur. Hem Sivas'ı hem Şarkışla'yı hem de Sivas'ta bulunan Kızılırmak Nehri'ni konu alan şiirler yazmıştır. Ayrıca halen yaşadığı şehir olan Ankara'yı anlattığı bir şiiri de vardır. Memleket konulu şiirlerinin sayısı dördtür. Bu şiirlerin isimleri: Şarkışla'm, Canım Ankara, Sivas'ım ve Kızılırmak Suyum Benim.

1.2.1.2.4. TOPLUMSAL ŞİİRLER

Ayten Çınar toplumsal konulara duyarlı bir âşıktır. Şiirleri incelendiğinde toplumsal konulara değindiği 10 adet şiirinin bulunduğunu görülür. Bu şiirlerinde kimi zaman öğütler vermiş kimi zaman da doğa sevgisini aktarmıştır.

Atan gibi yiğit er ol
Vatanına sadık yar ol
Dünya döndükçe hep var ol
Uyan gafil uyan uyan(B-133)

Atatürk meşalesinde
Yunus'un felsefesinde
Yurdumun her bölgesinde
Yol olalım iz olalım(B-134)

Terbiye etmeli insan nefsi
Mahlûkatlar uyguluyor aksini
Bence en fakara sevgi yoksunu
Bir canana canı yar etmeyince(B-105)

Bezenirmiş bin bir türlü çiçeğe
Gün doğarmış nice börtü böceğe
Çekerek yağmuru kızgın sığağa
Doğa dengesini sağlamış orman(B-101)

Örnekleri verilen dörtlüklerin bulundukları şiirlerin isimleriyle toplumsal konulu diğer şiirler şunlardır: Uyan Gafil Uyan, Biz Olalım, Evvela Özünü Arıtmayınca, Orman, Gördüm, Bilinmez, Seni de Yer Yalan Dünya, Yar Gibi, Nasihat, Uyan.

1.2.1.2.5. ASKER KONULU ŞİİRLER

Ayten Çınar, iki erkek evlada sahip bir anne olması dolayısıyla oğulları askere gidince onları ve onlar gibi askerlik yapanları konu edinen şiirler yazmıştır. Bu şiirlerin isimleri Askerim ve Askerime'dir.

Askerim şiiri genel olarak Mehmetçikleri konu edinmiştir. Mehmetçiğe övgüler dizilen bu şiir onlara minnettarlık duyguları da içermektedir.

Kahramanca toprağına kan veren
Vatan deyip, namus deyip can veren
Yiğitliğı tüm dünyaya şan veren
Ecdat fatihlerden beri askerim

Cemalin göklerde, al'da bulunur
Ay yıldızlı bayrak diye bilinir
Gülçınar'ım özgür özgür salınır
Yurdumun sönmeyen nuru askerim(B-136)

Askerime adlı şiirinde ise oğlunu vatani görev için gönderen annenin duyguları yer almıştır.

Gülçınar'ım ne günlerde büyüttüm
Çok geceler aç karnına uyuttum
Türkülerle ağıtlarla avuttum
Dalgalan göklerde kolla yavrumu
Sağ selamet geri yolla yavrumu(B-30)

1.2.2. DİL VE ÜSLUP

1.2.2.1.DEYİMLER

Deyimler, asıl anlamlarından uzaklaşarak yeni kavramlar meydana getiren kalıplaşmış sözlerdir. İki veya daha çok kelimedenden kurulu bir çeşit dil ifadesi olan bu sözler, duygu ve düşüncelerimizi dikkati çekecek biçimde anlatan isim, sıfat, zarf, basit ve birleşik fiil görünüşlü gramer unsurlarıdır (Elçin; 2001: 642).

Gözyaşımdan Kızılırmak Beslenir ve Zaman Kara Gözlerinde Güvercin Olsun kitaplarında 44 adet deyim kullanılmıştır (Ek 1.3/1.4). Deyimlerin kullanılış amacının söyleyişi daha etkili kılmak ve söyleyiş kolaylığı sağlamak olduğu görülmektedir. Bu deyimlere bakıldığında görülen, olumsuz ruh haline sahip bir şairdir. Çınar, kendinden geçmek, bağı yanık, saçına ak düşmek, ocağını söndürmek, başını taştan taş vurmak, canından bezmek, kan kusturmak, canına tak etmek gibi deyimler kullanmıştır ve bu kullanımlar şairin iç dünyasını yansıtmaktadır.

Çınar'ın kullanmış olduğu deyimlerden sadece üçünde olumlu duygular hissedilmektedir. Bayram etmek, hayra yormak ve toz kondurmamak deyimlerinde görülmektedir ki bu deyimlerle şairin sevinçli hallerinde bayram havası yaşadığı, başına gelen olaylar için hayır dilediği anlamları ortaya çıkmaktadır.

Atasözleri, deyimler ve halk söyleyişleri; şairler tarafından duygu ve düşüncelerin daha açık ve rahat açıklanmasına, az sözle çok şey anlatılmasına ve sanatsal söyleyişe yardımcı olmasından dolayı edebiyatımızın her döneminde ve her alanında bolca kullanılmıştır. Bu kullanımın yoğunluğu edebî türe, zamana ve edebî anlayışa göre farklılık gösterir. Özellikle manzum şekillerdeki kullanımı, şairler tarafından daha fazla rağbet görmüştür (Kaplan, 2009: 600). Çınar'ın da rağbet gösterdiği deyim kullanımıyla görülmektedir ki, yaşadıklarından pişmanlık duyan, çaresizlik çeken bir kadındır.

1.2.2.2. ATASÖZÜ

Nazım, nesir, her iki şekli ile eski tecrübeleri “tam bir fikir” kompozisyonu içinde teşbih, mecaz, kinaye, tezat... gibi edebi sanatların kudretinden faydalanarak süslü, kapalı olarak veya bazen açık, mecazsız hususuyla yetiyecek gençlere aktaran sözlerdir (Elçin, 2001: 626).

Atasözleri ve deyimlerin en önemli gayesi, ifade sırasında konuya en uygun örnekleri verebilmektir. Bu sebeple atasözü ve deyimlerin hemen hepsinin içinde sakladığı anlamlar bulunmaktadır. Bu anlamlar, konuşmacı veya yazar tarafından en uygun anda ve en güzel ifade şekilleriyle şifâhi veya yazılı bir şekilde kullanılırlar. Bu da anlatıcının anlatmak istediklerini daha etkili ve daha kolay bir şekilde ifade etmesini sağlar (Dinç, 2007: 82).

Şiirler incelendiğinde sadece bir atasözüne rastlanmıştır. Zaman Kara Gözlerinde Güvercin Olsun şiir kitabında 84 numaralı şiir olan Umut Yeli şiirinde geçen “Gözden ırak gönülden de ırar mı” atasözü, şairin kullandığı tek atasözüdür. Şairimiz deyimlere ağırlık vermiştir.

Atasözünün anlamına bakıldığında Çınar’ın seslendiği kişiden uzak olduğu ve bu uzaklığın kendisini unutturmasından korktuğu anlaşılmaktadır.

1.2.2.3.KULLANDIĞI SANATLAR

Halk şairleri şiir yazarken sanat kaygısı taşımazlar. Sanat kaygısını genellikle divan şairleri taşımıştır. Halk şairlerinin şiirleri incelendiğinde bilinçli mi yoksa bilmeden mi yaptıkları bilinmez ama çeşitli sanatlara rastlanmaktadır. Ayten Çınar’ın şiirlerinin çoğunda çeşitli sanatlar karşımıza çıkmaktadır. Bunlar tek tek tablolastırarak incelenecektir.

1. 2.2.3.1.TELMİH

Telmih; söz arasında, herkes tarafından bilinen geçmişteki bir olaya, ünlü bir kişiye işaret ederek hatırlatma yapmadır (İsen, 2009: 292).

Halk şairleri, şiirlerinde sık sık halk hikâyeleri kahramanlarını (Leyla, Mecnun, Ferhat, Şirin...) hatırlatarak telmih yapmaktadırlar. Bu kahramanların bazı özellikleri, şairlerin anlatmak istedikleri durum ve duyguları güçlü kılmaktadır. Mecnunun Leyla için çöllere düşmesi, deli divane olması; Ferhat’ın Şirin için dağları delmesi, halk şairlerinin hislerini anlatırken,

benzetme ve hatırlatma yaparak, anlatımı hem güçlü kılmayı hem de kolaylaştırmayı sağlamaktadır.

Çınar, şiirlerinde Ferhat, Leyla, Mecnun, Kerem, Aslı ve Nuh tufanına telmihler yapmıştır (Bkz. Tablo 5-6).

1. 2.2.3.2. TEŞBİH

Teşbih; anlama güç katmak için, aralarında gerçek ya da mecaz, çeşitli yönlerden ilgi, benzerlik bulunan en az iki varlıktan zayıf olanı nitelik bakımından güçlü olana benzetme sanatıdır (İsen, 2009: 275).

1. 2.2.2.3.2.1. Gözyaşından Kızılırmak Beslenir

“Bu sevdaya dünya malın satardım (B-3)” dizesinde sevgilinin sinesi cennete benzetilmiştir. Sadece benzeyen ve benzetilen vardır. Bu şekilde yapılan teşbih türü Teşbih-i Belîğ’dir.

“Mustafa’mız pınar gibi akıyor (B-4)” dizesinde teşbih sanatının dört ögesi de görülmektedir. Dört ögenin de kullanılarak oluşturulan teşbihe Tam Teşbih denir. Bu dizede de benzeyen “Mustafa”, kendisine benzetilen “pınar”, benzetme yönü “akmak”, benzetme edatı ise “gibi”dir.

Çağlar deli seller gibi

Coşar gelir yar dediğin (B-27)

Yukarıdaki dizelerde sevgilinin gelişi sele benzetilmiştir. Benzeyen “yârin gelişi”, kendisine benzetilen “sel”, benzetme yönü “coşmak”, benzetme edatı ise “gibi”dir. Bu durumda dört öge de bulunduğu için tam teşbih yapılmıştır.

Şair bazı şiirlerinde karşısındaki insanın uzuvlarını ve bazı yönlerini çeşitli nesnelere benzetmiştir. Örneğin “O güzel elleri zeytin dalıydı (B-35)” dizesinde sevgilinin elleri zeytin dalına, “Yârin gönlü yüce bir dağ (B-44)” dizesinde yârin gönlü yüce bir dağa, “Kalbi ayna gibi yoktur marazı (B-74)” nda dostu Mihmani’nin kalbi aynaya, “Dillerin bal kaymak mezeler yâr yâr (B-115)” da dil; bala, kaymağa, mezelere, “Yıldız gözlerine hilal kaşına (B-121)”da gözler yıldıza, kaş hilale, “Sevene kastı ne şahin bakışım (B-53)” da sevgilinin bakışları şahin bakışlarına, “Dillerin peteğe bala benziyor (B-54)”

da dil peteğe ve bala, “Cemalin çiçeğe güle benziyor (B-54)” da sevgilinin yüzü çiçek ve güle benzetilmiştir.

Bazen de karşısındakini bir bütün olarak yani bedeni ve kişiliği ile farklı unsurlara benzetmiştir. Örneğin; “Başımda tacımdın indiremedim (B-56) de sevgili baş tacına, “Yıldızımdın bir geceme akmadın (B-92)” da sevgili yıldıza, “En büyük aktörsün süper oynadın (B-103)” da sevgili bir aktöre benzetilmiştir.

Çınar bazı şiirlerinde de kendi özellikleri ve uzuvlarını farklı farklı nesnelere benzetmiştir. Örneğin; “Tutuştı bedenim oldu bir çıra (77)” da bedenini tutuşmasını çınarın tutuşmasına, “Gözyaşları oldu bir Kızılırmak (126)” ta gözyaşları Kızılırmak nehrine, “Sevmelerim anne gibi çıkarsız (120)” da duygularının çıkarsız olması bakımından anne duygularına benzeten şair; “Ben beni bileli Leyla gezerim (124)” de âşık bir kadın olarak kendisini Leyla’ya, “Gülçınar’ım bende sanki taşıdım (138)” dizesinde kendisini taş, “Bak benim gözyaşım sele benziyor (54)” dizesinde gözyaşını sele benzetmiştir.

1.2.2.3.2.2. Zaman Kara Gözlerinde Güvercin Olsun

Zaman dönme dolap gibi
Döner durur aleyhime
Dertlerim var şarap gibi
Yıllanıyor benim ile (A-3)

Burada iki adet benzetme vardır. Birincisi ilk iki mısradadır. Zaman, dönme dolaba benzetilmiştir. “Gibi” edatı da benzetme yönü olarak karşımıza çıkar. Son iki mısrada da dertler, şaraba benzetilmiştir. Yine benzetme edatı “gibi” dir.

Kiminin elinde sanki oyuncak
Kimi arar durur sanmam bulacak
Kimine gidersin kucak kucak
Para para para muhannet para
Bayramdan bayrama bize de uğra (A-1)

Para, oyuncağa benzetilmiştir. Benzeyen “para”, kendisine benzetilen “oyuncak”, benzetme edatı ise “sanki” dir.

Gökyüzünde uçan güvercin olsam
Arayı arayı izini bulsam
Can alıcı avcısıdır bilirim
Vursan yaralasan elinde ölsem (A-4)

Burada üçüncü mısrada sevgili, can alıcı avcıya benzetilmiştir.

Hayat denen şu sahnede, bitmez feleğin oyunu (A-7) dizelerinde hayat, sahneye benzetilerek teşbih sanatı yapılmıştır.

Kevgire döndü uykularım, delik deşik seni beklerken (A-23) dizelerinde uyku, delik deşik olması bakımından kevgire benzetilmiştir.

İnci dişlerin sökülür
Sırma saçların dökülür

Selvi boyların bükülür (A-24) Burada dişler inciye, saçlar sırmaya, boy ise selviye benzetilerek teşbih sanatı yapılmıştır.

“Bilemedim göçmen kuş olduğunu (A-29)” dizesinde sevgili göçmen kuşa benzetilmiştir.

“Aşk bahçemde arı gibi gezerdin (A-29)” dizesinde de sevgili gezme eylemi yönünden arıya benzetilmiştir. Benzetme edatı “gibi” dir.

“Kurtun dönmüşsün kuzuya” dizesinde sevgili, hem kurda hem kuzuya benzetilmiştir.

“Ayrılık sanki canavar” dizesinde ayrılık, canavara benzetilirken benzetme edatı olarak “sanki” kullanılmıştır.

“Rüzgara kapılmış yaprak gibiyim, savrulur giderim elden ellere (A-63)” dizelerinde tam teşbih görülmektedir. Tam teşbihte teşbihin dört unsuru da mevcuttur. Benzeyen şairin kendisi, kendisine benzetilen yaprak, benzetme edatı “gibi”, benzetme yönü ise savrulmaktır.

“Mavi boncuk cebindedir hazine, dağıtırsın her gelene gidene (A-65)” dizelerinde mavi boncuk kavramı ümit verme anlamındadır ve hazineye benzetilmiştir.

“Mıknatıs gibisin yaman çekersin (A-65)” dizesinde tam teşbih vardır. Benzeyen sevgili, kendisine benzetilen mıknatıs, benzetme yönü çekmek, benzetme edatı ise “gibi” dir.

“Candan seven gönül engel mi takar, coşar sel misali bentlerin yıkar (A-68)” Burada gönül, coşması yönünden sele benzetilmiştir. Benzetme edatı “misali” dir ve tam teşbih yapılmıştır.

“Yokluğun cehennem varlığın cennet (A-77)” dizesinde sevgilinin yokluğu cehenneme, varlığı cennete benzetilmiştir.

“Bir dal gibi çaresizim selinde (A-87)” dizesinde tam teşbih görülmektedir. Benzeyen şair, kendisine benzetilen bir dal, benzetme yönü çaresizlik, benzetme edatı ise “gibi” dir.

“Yanar yürek dostlar gelir hatıra, tutuşur bedenim sanki bir çıra (A-92)” dizelerinde de tam teşbih vardır. Benzeyen beden, kendisine benzetilen çıra, benzetme edatı “sanki”, benzetme yönü ise tutuşma eylemidir.

1.2.2.3.3.TEKRİR

Tekrir; anlamı çekici kılmak için, kimi sözcüklerin ya da sözcük gruplarının dize içerisinde ya da arka arkaya gelen dizelerde yinelenmesiyle yapılan sanattır (Özdemir, 2007: 185).

Çınar, toplam 29 şiirde 38 yerde tekrar sanatı uygulamıştır (Bkz.Tablo 9-10).

1.2.2.3.4. TECRİT

Tecrit sanatında şair, kendisini başkası gibi göstermektedir. Tecrit sanatını kullanarak kendisine seslenen, kendisini eleştiren bir kadın olarak görülen Çınar, bu sanatı kullanarak şiire estetiklik katmayı, anlamı çekici kılmayı amaçlamaktadır. Tecrit sanatının 18 şiirde kullanıldığı görülmektedir (Bkz. Tablo 11-12).

1.2.2.3.5. TEZAT

Tezat; aralarında bir ilgiden dolayı birbirlerine karşıt anlamları bir ifadede toplama; karşıtlık ilişkisi içerisinde olan kavramları, hayalleri, düşünceleri bir araya getirme sanatıdır (Özdemir, 2007: 184).

Şair, tecahül-i arif sanatında olduğu gibi şiirlerinde bu sanata da ağırlık vermiştir. Toplam 60 yerde (Tablo 13-14) görülen tezat sanatı, rakamsal olarak bakıldığında diğer tüm sanatların kullanım sayısından üstündür. Bunun nedeninin anlamı etkili kılmak ve bu sanatın kullanımının diğer sanatlara göre kolay olması olduğu söylenilebilir.

1.2.2.3.6. TEŞHİS

İnsan olmayan varlıklara insanların yaptığı işleri mecaz olarak yaptırma sanatına teşhis denir (Özdemir, 2007: 181).

Gözyaşımdan Kızılırmak Beslenir kitabında teşhis sanatı görülmemektedir. Zaman Kara Gözlerinde Güvercin Olsun kitabında ise sadece üç yerde kullanılmıştır (Bkz. Tablo 15).

1.2.2.3.7. TENASÜP

Tenasüp; bir konu üzerinde, aralarında türlü yönlerden ilgi bulunan en az iki sözcük, terim ve deymi bir dize ya da beyit içinde rastgele, sıralama amacı gütmekten kullanmaktır (İsen, 2009: 284).

Bu sanatın kullanımı, halk şiirlerinde yaygındır çünkü dizeler bir araya getirilirken birbiriyle türlü yönlerden ilgi bulunan kelimelerin seçimine dikkat edilmektedir. Şiirde kelimeler özenle seçilmekte ve birbiriyle alakasız sözcük ve terimlere yer verilmekten kaçınılmaktadır. Bu nedenle Çınar'ın şiirlerinin çoğunda tenasüp sanatına rastlanmaktadır. Toplam 80 yerde (Bkz. Tablo 16-17) kullanılmış olan bu sanat, anlamı etkili kılmakla birlikte anlam bütünlüğü sağlamaya da yardımcı olmaktadır.

1.2.2.3.8. EŞ ANLAM

Eş anlamlı kelimeler, yazılışları farklı ancak anlamları aynı veya çok yakın olan kelimelerdir. Çınar, bu tür kelimeleri kullanmayı pek tercih etmemiştir. Toplam 11 şiirde 13 yerde (Bkz. Tablo 18-19) karşımıza çıkan eş anlamlı kelimeler tek dizelerde kullanıldığı zaman anlatım bozukluğuna yol

açmış; farklı dizelerde kullanıldığı zaman anlamı daraltmıştır. Bu tür nedenlerden olsa gerek şair, eş anlamlı kelimeleri çok fazla kullanmamıştır.

1.2.2.3.9. NİDA

Nida, Türk Dil Kurumu genel Türkçe sözlüğündeki tanımına göre “bağırma, çağırma, seslenme” anlamlarına gelen ünlemdir. Halk şiirlerinde çok yaygın olmayan bu sanatı Çınar da sadece on üç şiirinde (Bkz. Tablo 20-21) kullanmıştır. En çok kullandığı nida ise “ey”dir.

1.2.2.3.10. İKİLEME

İkileme; anlamı güçlendirmek için aynı kelimenin tekrarlanması, anlamları birbirine yakın, karşıt olan veya sesleri birbirini andıran kelimelerin yan yana kullanılmasıdır (TDK). İkilemenin amacı anlamı güçlendirmektir ve Çınar da şiirlerinde anlamı etkili kılmak için ikilemelerden faydalanmıştır. Şiirlerine bakıldığında 37 ayrı ikilemenin (Bkz. Tablo 22-23) kullanıldığı görülmektedir.

1.2.2.4. ÖZEL İSİMLER

Çınar doğduğu şehri, bu şehirde anılarının geçtiği yerleri, yaşadığı şehirleri, âşık dostlarını vb. şiirlerinde okuyucularına sunmuştur. Gözyaşından Kızılırmak Beslenir adlı şiir kitabında şehir ismi olarak Sivas, Ankara ve Niğde; ilçe ismi olarak Şarkışla; köy ismi olarak da Mamaş Köyü, Çanakçı Köyü ve Kaymak Köyü geçmektedir. Âşık dostlarından şiirlerinde ismini telaffuz ettiği Musa Meydanoğlu, Kul Kemal, Sakinî ve Mihmanî’dir. Sivas’tan geçen Kızılırmak nehri de şiirlerde geçen özel isimlerdendir. Çınar’ın günlük hayattaki arkadaşlarından Bağdagül ve Döne isimleri; Sivas’ta yer alan Çifte Minare; Çınar’ın çok önem verdiği Cumhuriyet ve Laiklik kavramları; bunların yanı sıra Türkiye, Anıtkabir, Sezar, Mehmetçik ve Fırat Nehri de şiirlerinde geçen özel isimlerdendir.

Zaman Kara Gözlerinde Güvercin Olsun adlı şiir kitabında ise özel isim kullanımı daha azdır. Kullanılan özel isimler; Mevlân, aşığın doğduğu ilçe Şarkışla ve kendisine örnek aldığı Âşık Veysel’dir.

Gurbet ellerde garip garip gezerim

Gönlüm sende kaldı vatan **Şarkışla**

Toprakların taşlarını özlerim
Dağlarında mekan tutan **Şarkışla** (A-94)

Rehberin **Mevlana** olsun
Dağarcığın sevgi olsun
Gülçınar çırağın olsun
Uyan cahil uyan uyan (A-103)

Koca **Veysel** kılavuzum pirimdir
Bakıp görenden de öte görendir
Sardin ya bağrına sadık yarindir
Şad olsun bağrında yatan Şarkışla (A-103)

1.2.2.5. DİNİ TERİMLER

Ayten Çınar'ın şiirlerinin yüzde 51 lik diliminde dini terim isimleri geçmektedir. Bu oran, kendisinin maneviyatının güçlü olduğunu göstermektedir. Duygularını olduğu gibi dizelerine döken Çınar'ın okuyucularına manevi yönünü de göstermesi onun doğallığının bir parçasıdır. Âşıklar, genel olarak şiirlerinde dini terimleri sık kullanırlar. Âşıklar gönül insanlarıdır ve gönüllerinden geçenler dizelerine dökülür.

Ayten Çınar'ın Gözyaşından Kızılırmak Beslenir adlı kitabında 79 (Bkz. Tablo 24), Zaman Kara Gözlerinde Güvercin Olsun Kitabında 50 yerde (Bkz. Tablo 25) dini terimle karşılaşmaktadır. Genellikle kullanılan terimler; Allah, cennet, cehennem, şeytan, melek ve eceldir.

1.2.2.6. ALKIŞ-KARGIŞ

Türk edebiyatında en güzel örneklerini DedeKorkut Kitabında gördüğümüz “alkışlar (dualar)” ve “kargışlar (beddua, ilenç)” Türk sözlü edebiyatının en yaygın; fakat en az ele alınıp incelenen örneklerindendir. Genellikle bir arada ele alınan alkışlar ve kargışlar içerisinde alkışlar, iyi dileği ve dolayısıyla iyiyi ve güzeli yansıtan sözler oldukları için kötü dileği ve dolayısıyla kötüyü, çirkini ve öfkeyi yansıtan kargışlara nazaran daha çok dikkati çekmiştir (Oğuz, 2011: 210).

Dua, insanın kendisi ile içinde yaşadığı cemiyetin maddi ferah ve manevi saadetinde yardım ve merhametini istemek üzere Tanrı'ya yaptığı bir hitap, bir sesleniştir. Beddua ise, duanın aksi ve zıddı olan lanet, inkisar, bela ve gazap ifade eden menfî sözlerdir (Elçin, 2001:662).

Ayten Çınar, alkış ve kargış kavramlarını çok sık kullanmamıştır. Kullanmış olduğu kargışlar bent ve dörtlüklerde şöyle geçmektedir:

Bana kurduğun oyuna
Kapılmış boylu boyuna
Oh olsun itin soyuna
Ölmem ölmem daha ölmem
Ölürsem bile gam yemem (A-41)

Gülçınar'ım yar da ben gibi yansın
Bu acıya bir can nasıl dayansın
Böyle yazı olmaz **kader utansın**
Mecnun'um kaybolmuş çölüm perişan (A-68)

Bir adet de alkış örneği mevcuttur. Alkışın geçtiği bent ise şöyledir:

Gülçınar'ım bayram bana
Şükürler olsun Tanrı'ma
Düştün de ayaklarıma
Ölmem ölmem daha ölmem
Ölürsem bile gam yemem (A-68)

1.2.2.7. HİTAP

Ayten Çınar'ın şiirlerinde Çınar'ın, sevgilisine nasıl seslendiği, ortak nesneleri, birlikte bulundukları mekânlar, gezdikleri yerler, paylaştıkları değerler gibi birçok sorunun cevabı bulunmaktadır.

Ayten Çınar, aşk şiirlerinde sevdiğine farklı farklı seslenişlerde bulunmuştur. Bunlardan kimileri erkek söyleminin, kimileri kadın söyleminin çerçevesi içindedir. Ancak bazı hitap sözcükleri vardır ki, bunları her iki kategori de içine alabilmektedir.

Çınar'ın sevdiğine kullanmış olduğu hitap sözcükleri çok çeşitlidir. Kitaplarında bulunan hitap sözcükleri şunlardır:

Zaman Kara Gözlerinde Güvercin Olsun

Sevdiğim	Yar
Sevgilim	Yârim
Civanım	Canım

Gözyaşımdan Kızılırmak Beslenir

Sevda gülüm	Sadık kulum	Can canım
Can yar	Işığım	Sevda nakışım
Canım	Derman akışım	Şahin bakışım
Can paresi	Sevdiğim	Yâr
Sarmaşığım	Can efendim	Sıla kokuşlum
Güneşim	Yârim	Gönlümün sultanı
İki gözüm	Göçmen kuşum	Şirin canım
Can yoldaşım	Bir tanem	Sevdakârım
Deniz gözlüm	Can yoldaşım	Ciğer paresi

Kullanılan kelimeler ve kelime grupları incelenerek, kelimelerin dâhil oldukları kategorilerde neden var oldukları belirlenmeye çalışılacaktır.

“Gül, seher vaktinde sabâ yelinin parmaklarıyla açılır. Onun açılması bir neşe ve sevinç belirtisidir. Çünkü gül açılınca bahar gelir, eğlence başlar. Gülün handân (gülen, gülücü) oluşu da yine onun açılması, çâk- ı girîban eylemesidir. Gül bu kadar güzel ve çekici olmasına rağmen çok çabuk solar. Yani geçicidir. Tıpkı âşığın ömrü gibi çabucak geçiverir.

Sabâ yeli gülün yapraklarını yavaşça aralar ve kokusunu her tarafa yayar. Ancak sonbahar yeli onun için felakettir. Onun perişân olmasına,

dağılmasına neden olur. Gülün suya olan ihtiyacı her çiçekten fazladır. Sık sık sulanmalıdır. Kökleri su içinde olursa daha güzel yetişir. Bu nedenle güller su kenarlarında bulunur ki “hurrem” oluşu buradan gelir. Bazen gül yaprakları çiğ tanesiyle birlikte görülür. Bütün bunların hepsi bir yana gül ile bülbül’ün aşkları dillere destandır. Gül, bülbülün sevgilisidir. Âşık da sevgili denen gül karşısında şakıyıp duran bir bülbüldür. Gül ile bülbülün bu hikâyeleri İslam – Şark edebiyatlarını çok etkilemiştir. Hatta “Gül ü Bülbül”adlı alegorik,müstakil eserler bile yazılmıştır.Gülün dikenî aşığın rakibidir. Ancak gül ile diken iyilik ve kötülük, kolay ile zor, dost ile düşman vs. zıtlıkların timsalidir.

Bazen sevgiliye gül denir ve onun her haliyle gül oluşu anlatılır. Onun endâmı, güzelliği, teri, dudağı, kulakları, yanakları, eli, bileği vs. gülde bulunan özellikle ilgilidir. Âşığın gözyaşı da gül rengine akar. Bazen gül, rengi ve şekli yönünden yakut bir köşke benzer. Bazen de ateş, چراغ, şarap ve la’l olur. Divân şiirinde gül ile ilgili teşbih ve mecazların sonu gelmez. Şâir her bakımdan bu güzel çiçeği anar” (Pala, 2011: 171-172).

Gül bu denli zengin anlam sahibi bir çiçekken şairlerin bu nesneyi sıklıkla kullanması şaşırtıcı olmamıştır. Gerek divan şiirinde gerekse halk şiirinde şairler “gül”ü çeşitli biçimlerde okurlarına sunmayı tercih etmişlerdir. Ayten Çınar da sevdiğine Saklasam Seni adlı şiirinde “sevda gülüm” diye seslenmiştir.

Sevda gülüm canım sana doyamam

Her nefes alışta koklasam seni

İskender Pala, gülün sevgilinin yanağı ve yüzüyle sıkı bir ilişki içinde olduğunu belirtmiştir. Ayrıca gülün daima taze olduğunu ve nazla beslenip büyüdüğünü belirtmiştir.

Divan şiirinde en çok sözü edilen çiçek, güldür. Sevgilinin yüzü ve yanağı ile sıkı münasebeti vardır. Bazen gül bunlara; bazen de bunlar güle benzerler. Gerek koku, gerekse renk bakımından çok güzel olan gül, daima tazedir. Bu yönüyle bağı, çemenin ve baharın vazgeçilmez bir ögesidir. Bizzat kendisine mahsus gülistan, gülşen ve gülzârlar vardır. Hatta ona bazen sultan olarak rastlarız. Baharın diğer adının gül mevsimi oluşu da güle

verilen önemden ileri gelir. Gül yetiştirmenin çok zahmetli bir iş oluşu onun âdetâ nazla beslenip büyümesi şeklinde ele alınır (Pala, 2011: 171).

İskender Pala'nın bu açıklamasından hareketle gül ile oluşturulan hitap sözcükleri ve sözcük gruplarının erkek söylemi olduğu söylenebilir. Çünkü yüz ve yanak güzelliğinin belirtildiği cins genellikle dişidir. "Gül yüzlü, gül yanaklı" tamlamalar kadınlara karşı kullanılan tamlamalardır. Ayrıca tazelik de şiirlerde yine kadınlarla özdeşleşir, "taze gülüm" tabiri erkeklere söylendiğinde hoş durmayan ve kullanımı neredeyse hiç görülmeleyen bir tabirdir. O yüzden bu tamlamayı da erkekler kadınlara karşı kullanmaktadırlar.

Ayten Çınar, gülüm ile tamamladığı "sevda" sözcüğünü iki şiirinde farklı tamlamalarla tekrar kullanmıştır. İlki Derman Akışlım şiirindeki "sevda nakışlım" dır.

Gönül gergefinde sevgi dokuyan
Şefkatin üstüne **sevda nakışlım**

Bu söylemin eril mi yoksa dişil bir üslup mu taşıdığını anlamak için kelime incelendiğinde sevda kelimesinin "çok kara, simsiyah" anlamlarına geldiği görülmektedir.

İsim olarak kullanıldığı zaman ahlât-ı erbaadan olan sevda sözkonusu edilir. İnsan mizacına etki eden 4 sıvıdan biridir. Bedende dengeli bulunan bu sıvılardan sevdanın artması ya da eksilmesi halinde sevdavî hastalıklar denilen sinir ve akıl hastalıkları doğar. Sevda kalpte bulunan siyah bir sıvının aslıdır ki buna daha çok süveyda denilir. Kara sevda deyimi de bu sıvının siyah olmasından dolayıdır. Zaten sevda kelimesinin kendisinin de karanlık anlamı vardır. Divan şiirinde göz ve saç rengi, sevda ile ifade edilir. Sevdalanmak, aşka tutulup bedendeki sevda sıvısının artmasıdır. Şairler sevda kelimesini hem renk hem de aşka düşme anlamlarında kullanırlar (Pala, 2011: 401).

Pala, nakış kelimesinin anlamının da "resim, süsleme sanatı" olduğunu belirtmiştir.

Eskiden boyalı resimlere nakış denirdi. Bazen nakış kelimesinin yazı anlamında kullanıldığı da olur. Divan şiirinde sevgilinin saçı ayva tüyü veya benlerle dolu yüzü bir nakış sayılır (Pala, 2011: 348).

Pala'nın tanımlarından hareketle “sevda nakışlım” kelimesinden aşkla süslenmiş, aşka bezenmiş ya da karanlığa bezenmiş, karanlığı işleyen anlamları çıkarılır. Bu tamlamayı bir erkek bir kadına, bir kadın da bir erkeğe karşı kullanabilir. O halde “sevda nakışlım” kelime grubu hem kadın söylemine hem de erkek söylemine dâhil edilebilir.

Yandığı Gündür adlı şiirde geçen “sevdakâr” Osmanlıca’da “sevdalı, âşık” anlamlarına gelmektedir.

Çıkartma hatırdan **sevdakarını**

Gözyaşıyla besler aşk pınarını

Sözcüğün anlamına bakıldığında aşkın, sevdanın herhangi bir cinse özgü olmadığı için “sevdakâr” sözcüğü hem kadın hem de erkek söylemine dâhil edilebilir.

Ayten Çınar, Zehirli Sarmaşığım adlı şiirinde sevdiğine “sarmaşığım” diye seslenmiştir.

Sar zehirli sargınla

Sar yine **sarmaşığım**

İskender Pala, “Babil’de Ölüm İstanbul’da Aşk” adlı eserinde sarmaşıkla ilgili şu satırları yazmıştır:

Aşk sözcüğü zaten sözlükte sarmaşık demekmiş. Bir sarmaşık çınarları, servileri nasıl sarıp sarmalarsa, aşk da öyle sarıp sarmalarmış çınar gibi yiğitleri, servi boylu dilberleri ve her sarmaşık, sardığı ağacı kurutmuş sonunda. Dıştan yemyeşil ve güzel gösterirmiş ama içten içe kurutur, çürütür, çökertirmiş.

Şiirde ikinci dördlükte; “Feryadımı bir dinle, Ölüyorum derdinle, Sar zehirli sargınla, Sar yine sarmaşığım” dizeleri yer almaktadır ve Pala'nın belirttiği sarmaşığın zararlı olması durumunu Çınar, zehirli sargı

tamlamasıyla desteklemiştir. Buna rağmen yine de sevgilinin kendisini sarmasını istemiştir. Kullanılan kelimenin her iki söylemde de yani erkek ve kadın söyleminde de yeri vardır. Erkekler sevdiği kadınlara, kadınlar da sevdiği erkeklere sarmaşığım diye hitap etmektedirler.

Aynı şiirde yani Zehirli Sarmaşığım şiirinde iki hitap sözcüğü ile daha karşılaşılır: Güneşim ve ışığım.

Her günüm zindan gece

Doğ ***güneşim ışığım***

Güneş, anlamı çok geniş bir terimdir. İskender Pala bu terimi divan şiirinde kullanılış yönleri bakımından tanımlarken mitolojideki kullanımını da Fuzuli Bayat yapmıştır. Pala'ya göre güneş, divan şiirinde ışık ve parlaklık özellikleri ile kullanılmaktadır. Rengi sarı olduğu için korkmak ve kıskanmak fiillerini beraberinde getirdiğini belirten Pala, şöyle devam eder:

Güneş, gök cisimlerinin sultanıdır. Diğer gezegenler de onun hizmetini gören rütbeli kişilerdir. Işıklarını bolca yere dağıttığı için cömertlik sembolüdür. Bütün bu özellikleriyle sevgili denen sultanı temsil eder. Bazen güneş sevgiliye, bazen de sevgili güneşe benzetilir. Güneş ateşten ibaret olduğu için “germ olmak, yanmak, yakmak, tutuşmak” fiilleriyle birlikte bulunabilir. Parlaklığı ve aydınlığı nedeniyle sevgilinin yanağıdır. Gök cisimleri içinde bir sultan olan güneşin hemen her özelliği sultanlara yaraşır şekildedir. Pırıltılı görünüşüyle tâc, gece kargasını kaçırmamasıyla bir doğan kuşu ve avcı, devamlı dönüşüyle ve rengiyle kadeh, sevgili karşısındaki acziyle ve her kapıyı dolaşması ile köle, doğuş ve batışı anındaki görünümüyle külâh, daima dönüp dolaşmasıyla divane ve dilenci, yuvarlaklığıyla bir davul, dünyanın etrafında dönmesiyle pervane, gökte uçuşmasıyla altın kanatlı bir tavus, yine yuvarlaklığı nedeniyle bir top, sergerdân ve sergeştedir (Pala, 2011: 176).

Türk mitolojik düşüncesinde Ay Dede, Tanrı'nın; Güneş Ana da yağız yerin simgesidir. O bakımdan mitolojik metinlerde güneşin kadın olarak tasarlanması onun yukarı-aşağı dikotomisinde (ikileşim) yeri temsil etmesi ile ilgilidir (Bayat, 2007: 301).

Görüldüğü gibi Türk mitolojisinde güneşe kadın kimliği yüklenmiştir. Güneş Ana tabiri bunun kanıtlayıcısıdır.

Altaylılar da Güneş Ana'yı göğün en üst katlarından birinde yerleştirmekle antropomorf(insan benzeri) varlık olarak tasarlanmışlardır. Bu ana meselesi, sonraki Türk inançlarında da korunmuştur. Nitekim bugün dahi Türklerin çoğu güneşi, ana veya kadın, ayı da ata veya erkek olarak tasavvur etmektedirler (Bayat, 2007: 302).

Güneşin kadın veya ana olarak tasavvuru sözkonusu iken “güneşim” diye hitap eden bir kadın değil bir erkek olmalıdır. Yani bu kelime erkek söylemidir. Aynı şekilde “ışığım” da güneş ile olan anlamsal ve kavramsal benzerliğinden dolayı erkek söylemidir.

Çınar, Yar Diyeli adlı şiirinde sevdiğine “sadık kulum” diyerek seslenmiştir.

Taptığımsın **sadık kulum**
Yârim sana yâr diyeli

Bu kelime tamlamasını incelenecek olunursa öncelikle kulun anlamlarına bakıldığında hizmetkâr, köle anlamlarına geldiği görülmektedir. Pala, bu kelimenin divan edebiyatında “bende” ile karşılandığını belirtmiştir.

Bende, çok zaman padişah ile birlikte kullanılır. Çünkü sevgili sultan, âşık bir kuldur. Padişahın tam zıttı özelliklere sahiptir. Bendenin her şeyi padişah ile vardır. Onun esirgemesine, cömertliğine, affına muhtaçtır. Âşık, bende olarak sadakatin yegane temsilcisidir. Bu uğurda birçok eza ve cefa görür. Kapı eşiğinde yatmaya razıdır (Pala, 2011: 66).

Pala, tanımında aşğın kul olarak sadakatinin yegâne temsilcisi olduğunu belirtmiştir. Çınar da “sadık kulum” derken Pala'nın bu tanımına örnek bir kullanımda bulunmuştur. Biz şiirlerde erkeğin padişah, onu seven kadının kul olduğunu da; kadının padişah, onu seven erkeğin kul olduğunu da sıklıkla görmekteyiz. Bu nedenle “sadık kulum” tamlaması hem erkek hem de kadın söylemine dâhil edilebilmektedir.

Âşık edebiyatında olsun, Klasik Türk Edebiyatında olsun tüm şiir türlerinde kullanılan bazı hitap sözcüklerindendir sevdiğim, yâr ve yârim. Hepsini karşılayan “sevgili” Pala’ya göre divan şiirinin başkişisidir. Sevgili daima yüceltilir. Onun sözü âşık için kanun gibidir. Candır, tabibdir, servdir, güldür, gülistandır. Onun güzellik unsurlarının sonu yoktur. Onda olan her şey güzeldir. Kısacası gerek tasavvufi gerekse platonik anlamda, gerek gerçek gerekse mecazi anlamda sevgili hakkında söylenilecek söz bitmez (Pala, 2011: 401).

Gönlüme kıvrım kıvrım
Yatan sensin **sevdiğim**

Sevdiğim sabrımı sınar
Yana yana dön Gülçınar

Ey **sevdiğim** aşk yurdundan
Sürgün müsün can efendim?

Dilerim **sevdiğim** zalim çıkmaya
Deli seller gibi coşkun akmaya

Nasıl anlatayım **sevdiğim** seni
Dillerin peteğe bala benziyor

Gözden irak gönülden de ırar mı
Ayrılık narına **yar** da yanar mı

Haberin gitmez ne tel ne posta
Zaman **yari** benden soğutur m’ola

Yar gelir girer düşüme
Bir hayıra yoranım yok

Gönlümün atına binmek isterim
Yarin kapısına inmek isterim

Gönlüm **yar** yolunda ölüm arzular
Gururum dağ gibi düşer yoluma

Ayten Çınar, şiirlerinde “can” kelimesini oldukça sık kullanmıştır. Sevdığı insana seslendiğinde kullandığı sözcüklere bakıldığında bu sözcüklerin yüzde yirmi beşinin “can” kelimesiyle kurulan tamlamalardan oluştuğu görülmektedir. Bu tamlamalar “Can yar”, “Can paresi”, “Can efendim”, “Can canım”, “Canım”, “Canımın Canı” ve “Can yoldaşım”dır.

Divan edebiyatında can, aşığın elindeki tek nakittir. Onunla sevgilisinin aşkını satın almak ister. Sevgilisinin âşıktan yüz çevirmesi canın bedeni terk etmesi gibidir. Sevgilinin dudağı can-bahş (can bağışlayan) bir özellik taşır. Tabî bu dudaktan ortaya çıkan sözler de aynı niteliğe bürünür. Âşık canını ortaya koyar, canıyla oynar ve onu kurban eder. Aşığın binlerce canı olsa yine de sevgili uğruna hepsini fedaya hazırdır (Pala, 2011: 83).

Şu yalan dünyada olsan yoldaşım
Ömrümü yoluna koyardım **can yar**

Ey sevdiğim aşk yurdundan
Sürgün müsün **can efendim**

Ömür saatime zaman eklerken
Aramana kurulurum **can canım**

Can yoldaşım sevdakârım
Bağlanmışım mevlakerim

Sevda gülüm **canım** sana doyamam
Her nefes alışta koklasam seni

Ayten Çınar, Taptım Yine Anlamadın adlı şiirinde sevdiğine “gönlümün sultanı” diye hitap etmiştir.

Kulunum **gönlüm sultanı**

Taptım yine anlamadın

Sultan, padişah ve hükümdar kelimeleriyle aynıdır. “Divan şiirinde mübalağa ile övülen padişah, medhiyelerin en önde gelen kahramanlarından biri olur. Ancak gazellerde padişahı bahsedildiği zaman çoğunlukla sevgili kastedilmektedir. Bu durumda sevgili denen padişahın kulları, ordusu, ülkesi,

tacı, tahtı vs. vardır. Padişahın özelliği adalettir. Âşık sevgiliden bunu ister”(Pala, 2011: 368). Gönümün sultanı dendiği zaman gönümün sahibi, gönümün hâkimi, gönüme sahip tek kişi anlamlarını kullanan Çınar’ın bu kullanımı erkek söylemi gibi görünmektedir. Çünkü bu tamlama genellikle bir erkeğin bir bayana karşı kullandığı sevgi sözcüğüdür.

“Deniz gözlüm” kelime grubunu Gel Dedin de Gelmedim mi Bir tanem adlı şiirinde kullanan Çınar’ın bu söyleminin kadın mı yoksa erkek söylemi mi olduğunu anlamak için kelimelerin anlamlarına ve kullanıldığı yerlere bakmamız gerekmektedir. İskender Pala’nın Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğünde deniz şöyle açıklanmıştır:

Büyüklik, genişlik, sonsuzluk, derinlik, bolluk gibi manalar ifade eden deniz, insanlara sonsuz faydalar sağlamaktadır. İnci ve mercan oradan çıkarılır. Bitmez tükenmez bir hazine gibidir. Bazen taşar, coşar. Ancak onun gark edicilik, helak edicilik özellikleri de vardır. Deniz, övülen kişinin cömertliğini temsil eder. Aşığın gözyaşları akıp deniz oluşturur (Pala, 2011: 111).

Bu kavram hiç şüphesiz hem erkek hem de kadın söylemine dâhil edilir. Çünkü cinsiyet bildiren bir kullanım yoktur. Erkeğin kadına, kadının da erkeğe karşı kullandığı bir kavramdır. Denizin renginden dolayı genellikle mavi gözlü sevgiliye karşı kullanılır, mavi göz erkekte de kadında da olabileceği için söylemin bir cinsiyeti yoktur.

Deniz gözlerinde vurgun yemeye

Dal dedin de dalmadım mı bir tanem?

Gözlerin bir alem bulunmaz dengi

Torak mı, yaprak mı, **deniz** mi rengi?

Deniz gözlüm gibi “iki gözüm” tamlaması da herhangi bir söyleme dahil değildir. Çınar bu kavramı Bakar Kör Oldum şiirinde kullanmıştır.

Canım özüm **iki gözüm** nurumsun

Sensiz bu dünyaya bakar kör oldum

Bu tamlama incelendiğinde kullanımın bir erkeğe mi yoksa bir kadına mı ait olduğu anlaşılamamaktadır. Çünkü tamlamayı oluşturan kelimelerden biri sayı, diğeri ise uzuvdur. Göz, divan şiirinde sıklıkla kullanılmıştır. Pala, eserinde gözle ilgili şunları belirtmiştir:

Divan edebiyatında en çok sözü edilen güzellik unsurlarından biridir. Sevgiliye ait bütün özellikleri üzerinde taşır. Sevgili, âşık üzerinde gözüyle çok etkilidir. Onun gözleri manalı bakışlarıyla adeta aşığa bir şeyler anlatır. Bu anlatış bazen ok şeklinde aşığın gönlüne girip onu yaralar. Sevgilinin gözü daima sihir gücüne sahiptir. Âşıkları büyülemekte üstüne yoktur. Bunun için bir süzgün bakış yeter. Göz, mesttir; çünkü baygın görünüşüyle bir sarhoşu andırır. Yine göz, gönül ülkelerini fethetmek için öldürücü özelliklere sahiptir. Kan dökmekte üstüne yoktur. Ayrıca gönül ve can kuşunun da avcısıdır (Pala, 2011:101).

Bu açıklamadan da göz kelimesinin hangi söyleme dâhil olduğu belirlenememektedir. Hem kadın söylemine hem erkek söylemine dâhil edilebilme özelliğine sahiptir çünkü her iki cinse karşı da kullanılabilinmektedir.

Senden ayrı dinmez bu ağrım sızım
Derdimin dermanı gel **iki gözüm**

Ayten Çınar, Derman Akışlım adlı şiirinde sevdiğine “şahin bakışlım” diye hitap etmiştir. Şahin bir av kuşudur. Divan şiirinde sevgilinin saçları şahine benzetilir. Benzetme yönü ise avcılıktır. Sevgilinin saçı aşığın gönül kuşunu avlar. Şahin elde taşınır ve bilekten sarınır. Yükseklerle uçar (Pala, 2011: 418).

Bir bakış bin hançer ediyor cengi
Sevene kastı ne **şahin bakışlım**

Bu söylemde de bir cinsiyet bulmak güçtür. Çünkü burada bakış kelimesi devreye girer. Şahin bakışlı olmak hem erkeğin hem de kadının sahip olabileceği bir özelliktir. Eğer bakış olmasaydı şahin gibi saçlarıyla sevgiliyi avlayabilen cinsin kadın olduğu düşüncesi baskın çıkardı. Çünkü

erkekler değil kadınlar saçlarıyla övülür ve bahsi geçer. O halde bu tamlamayı herhangi bir söylem grubuna dâhil edememekteyiz.

“Şirin canım” tamlaması ile Aşk Kitabı adlı şiirde karşılaşmaktayız.

Dayan **şirin canım** az daha dayan
Çektiğim çileler Mevla’ma ayan

Şirin, Farsça’da tatlı, sevimli anlamlarına gelmektedir. Pala da sözlüğünde bu kavramı “kelimenin tatlı ve sevimli anlamları ile genellikle tevriyelerde mesned teşkil eder” açıklaması yapmıştır. Tatlılık ve sevimlilik her iki cinse özgü olsa da baskın olan cins kadınlardır. Bu tabirin geçtiği şiirlerin çoğunda nitelenen unsur bayanlar olmuştur. O halde “şirin canım” tamlamasını erkek söylemine dâhil edilebilir.

Çınar, tüm bu sevgi ve hitap sözcüklerinden başka “göçmen kuşum”, “bir tanem” ve “ciğer paresi” kavramlarını da kullanmıştır. Bu kavramları da herhangi bir söylem kategorisine dâhil etmek güçtür. Çünkü her iki cins de birbirlerine karşı bu tamlamaları kullanmaktadırlar.

Yorgunum adlı şiirde geçen “civanım” sözcüğü kadın söylemine aittir. Civan; genç, taze delikanlı anlamlarındadır. Pala, civanın divan edebiyatında tam bir delikanlı özelliği taşıdığını belirtmiştir. Ayrıca şunları da eklemiştir: “Heveskârdır, eğlenceye düşkündür, süslenip gezer, aşırı ateşlidir, yeni açılmaya başladığı için de mahcup ve ürkektir. Bütün bu özellikleriyle o yine de sevilir.”

Sonuç olarak Ayten Çınar’ın sevdiğine hitap ederken genellikle unisex sözcük ve sözcük grupları kullandığı görülmektedir. Bu kullanımlar şunlardır: sevda nakışlım, sadık kulum, sevdiğim, yâr, yârim, can yar, can paresi, can efendim, can canım, canım, canımın canı ve can yoldaşım, deniz gözlüm, iki gözüm, şahin bakışlım, göçmen kuşum, bir tanem, ciğer paresi, sevdakâr ve sarmaşığım.

Kadın söylemine ait olarak sadece “civanım” kelimesi karşımıza çıkmaktadır. Erkek söylemine dahil edebildiklerimiz; sevda gülüm, güneşim, ışığım, gönlümün sultanı ve şirin canımdır.

İKİNCİ BÖLÜM

TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA ÂŞIK AYTEN ÇINAR

2.1. TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA DİL ÇALIŞMALARI

Son kırk yıl içinde dilbilimin içinden çıkarak ayrı bir alan haline gelen, dilin sosyal ve kültürel bir fenomen olduğuna vurgu yapan ve dil-toplum ilişkisini irdeleyen toplum dilbilimi (*sociolinguistics*) sosyal bilimlerde yer edinmiştir. Toplum dilbilim, toplum ve dil ilişkisini yaş, sınıf, etnik kimlik, cinsiyet bileşenleri ile mercek altına alarak sosyal yapıya dair veri elde etmeyi hedeflemektedir (Şimşek, 2006: 22).

Toplumdilbilimsel çalışmalar her toplumsal katmandan kadının dil biçiminin prestiji olan ölçünlü dile erkeklerin dil biçimine oranla daha yakın olduğunu ortaya koymuştur (König, 1992: 28).

Işıl Açıkalın, XV. Dilbilim Kurultayı'nda sunduğu tebliğde** toplumdilbilimde dil ve cinsiyet konusu araştırılırken, kadınların ve erkeklerin dil kullanımında cinsiyet farklılıklarının olup olmadığı, varsa hangi ortamlarda ortaya çıkabileceği, dilbilimsel olarak hangi formatlar içinde görüldüğü ve de toplum üzerinde ne gibi etkileri olduğu sorularına yanıtlar arandığını belirtmiştir.

Işıl Açıkalın, XV. Dilbilim Kurultayı'nda sunduğu tebliğde “sapma yaklaşımı” ile ilgili bilgiler sunmuştur. Sapma yaklaşımı (*deviance approach*), 1990'lardan sonra ortaya çıkan ve kendinden önceki kadın-erkek dili farklılıkları çalışmalarına yeni bir boyut kazandıran kadın ve erkek dilinin farklı olduğunu ve kadınların kendilerine ait farklı dilsel amaçlara sahip olduklarını ileri süren bir yaklaşımdır.

**Erişim: 20.12.2012 <http://www.yde.yildiz.edu.tr/dk15/dk15-IV-VII.htm>

Işıl Açıkalın'ın sunduğu tebliğde Holmes, budunbilim çalışmalarının nicel çalışmalar yönünde yapılması gerektiğini ileri sürmektedir. Belirli bir grup içerisinde yapılan nicel çalışmaların daha sonra geniş ölçekli çalışmalar ile sınırları genişletilerek, genelleşmeye gidilmesi uygun görülmektedir. Açıkalın'a göre belirli bir grup içinde yer alan bireyin bir bağlam içinde bulunduğu ortamda, yani çalışma sırasında veya çevresiyle ilişki kurduğu sırada, cinsiyetinden kaynaklanan dilsel farklılıkları daha sağlıklı olarak ortaya koyabileceği düşünülmektedir.

Ülkemizde toplumsal cinsiyet ve dil üzerine yapılan çalışmalar kısıtlıdır. Işıl Açıkalın'ın belirttiği yöntemden hareketle çalışmalar belirli bir grup içerisinde nicel olarak yapılmıştır. Kendisinin de böyle bir çalışması bulunmaktadır. Çalışmasında kadın- erkek öğretim elemanlarının, ders anlatırken cinsiyetlerinden kaynaklanan dilsel farklılıklar olup olmadığını tespit etmeye çalışmıştır. Çalışma, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi ile Eğitim Bilimleri Bölümü öğretim elemanlarının verilerini kapsamıştır. Veriler ders sırasında teyp aracılığı ile toplanmış ve Holmes'in ortaya koyduğu 6 maddeye göre değerlendirilmiştir. Bu maddeler şunlardır:

Kadınlar ve erkekler farklı dil kullanım modelleri geliştirirler.

Kadınlar, erkeklere göre daha sıklıkla konuşmalarında etkili işlevsellik üzerinde odaklanırlar.

Kadınlar, erkeklere göre dayanışmayı vurgulayan dilsel özellikleri sıklıkla kullanırlar.

Kadınlar dayanışmayı artıracak ve devam ettirecek şekilde konuşurken, erkekler özellikle formal bağlamda güçlerini ve statülerini belirleyecek ve artıracak şekilde konuşmayı yeğlerler.

Kadınlar, erkeklere göre daha fazla ölçünlü dil kullanımına özen gösterirler.

Kadınlar, erkeklere göre esnek biçim kullanırlar.

Çalışmanın amacı, budunbilim temel alınarak nicel olarak değerlendirilecek çalışma ile kadın-erkek öğretim elemanlarının ders

anlatımlarında cinsiyetlerinden kaynaklanan dilsel farklılıkları sergileyip sergilemediklerini saptamaktır. Tespit ise şöyledir: Kadınlar ve erkekler farklı dil kullanım modelleri oluşturmaktadır. Kadınlar, erkeklere oranla daha sıklıkla dayanışmayı vurgulayan özellikleri kullanmaktadır. Erkekler özellikle formel bağlamda güçlerini ve statülerini belirleyecek ve artıracak şekilde konuşmaktadır. Kadınlar ise dayanışmayı artıracak ve sürdürecektir olan dilsel formları tercih etmişlerdir.

Toplumsal cinsiyet ve dil üzerine yapılan bir başka çalışma Asuman Ağaçsaban'ın "Kız ve Erkek Öğrencilerde Cinsiyetten Kaynaklı Dil Kullanımı" (1989) adlı yüksek lisans tez çalışmasıdır. Bu çalışmada Ağaçsaban, Eskişehir Ahmet Kanatlı Lisesi'nde öğrencilerin cinsiyetten kaynaklanan farklı dil kullanımlarını incelemiştir. O da, Açıkalın gibi belli bir grubu ele almış, bu grup içerisinde çalışmasını yapmıştır. Grup; Eskişehir Ahmet Kanatlı Lisesi kız ve erkek öğrencileridir. A. Ağaçsaban bu araştırmada kız ve erkek öğrencilerin cinsiyetten kaynaklanan değişik dil kullanımlarını araştırmıştır. Çalışma sonunda ortaya çıkan tespitleri Burcu Şimşek, yüksek lisans tez çalışmasında şöyle sıralamıştır (Şimşek: 44): Ağaçsaban, araştırmasında kız öğrencilerin soyut adları, erkeklerin ise somut adları daha fazla kullandıklarını bulmuştur. Erkeklerin eylem gösteren adları kullanmaya özen göstermeleri, kızların ise edilgen ve yardımcı eylemleri tercih etmeleri diğer önemli bir bulgudur. İncelenen anlatılarda, aynı konu bağılığı altında yazmalarına rağmen, kız çocukların genelde içe dönük konuları ele aldıkları erkek çocukların ise dışa dönük konularda aktarımlarda bulundukları görülmüştür. Kız çocuklar kendi çevrelerinden ailelerinden gözlemlerle anlatılarını kurarken, erkekler toplumsal olan, kişisel olmayan örnekler üzerinden konuya yaklaşmışlardır.

Feminist dil çalışmaları cephesinde dil kullanımına bakıldığında teoride üç temel ayrım ortaya çıkmaktadır. Deborah Cameron'ın ve Jennifer Coates'un yaptığı bu ayrım şu şekildedir:

Tahakküm-güç temelli yaklaşım

Farklılık-kültürel farklılık anlayışı

Performans olarak toplumsal cinsiyet ve dil

Tahakküm teorisi, dil kullanımında kadın ve erkek arasında temel ayrımlar olduğuna odaklanırken, bu ayrımların farklılıkların iktidar ilişkileri ile açıklanabileceğine ağırlık vermiştir. Toplumda var olan iktidar ilişkilerine gönderme yaparak dil kullanımında norm olarak erkek dilinin kabul edilip kadınların bu dili konuşmak durumunda bırakılmaları üzerine tartışmalar söz konusudur. Bu tartışmaların başladığı noktada verilen ilk eser kadınların ve erkeklerin kullandıkları dillerin farklı olduğuna odaklanan çalışması ile feminist dil çalışmalarının öncüsü sayılan Robin Lakoff'un "Language and Women's Place"- Dil ve Kadının Yeri"dir.

Lakoff, kadınların dilbilimsel ayrımcılığı iki şekilde yaşadıklarına değinir; dili kullanmayı öğrenme şekilleri ve genel dil kullanımının onları ele alma şekli. Lakoff, çalışmasının birinci bölümünde kızlar ve oğlanların toplumsallaşma süreci içinde dil ile ilişkilerinin birbirinden farklı olduğuna değinmektedir. Kız çocuklar onlardan beklenen, kaba tabirlerden ve kötü kelimelerden arınmış hanımefendi dilini kullanmayı alışkanlık haline getirirlerken, aynı yaştaki erkek çocuklar müdahale edilmeyen bir dil konuşmaktadırlar (Şimşek: 62).

Lakoff'a göre(1975: 49) kadınlar çocukken kadın dilini, kadın gibi konuşmayı öğrenirler. Yine kadınların kelime haznesinin daha geniş olduğunu ve herhangi bir şeyi açıklarken erkeklere göre daha çok kelime kullandığı görüşünü savunan Lakoff, bir örnekle bu düşüncesini zenginleştirir. "Bir duvar düşünün, pembeye çalan bir mora boyanmış. Kadın, "bu leylak rengidir" diyebilir. Eğer bunu bir erkek söylerse ya feminen olur ya homoseksüel ya da dekoratif. Halk böyle düşünür. Kadınlar çok fazla renk ismi bilirler. Mesela bej, turkuaz, ekru, eflatun... gibi. Kadınların çok fazla kelime dağarcığı vardır. Erkeklerse dünya gerçekleri ile ilgili olan kullanabilecekleri kelimeleri dağarcıklarına yerleştirirler."

Lakoff(1975: 50), kadının cümlelerini duygularına göre oluşturduğunu belirtmiştir. Cümlelerine daha çok duygularını kattığını, karşısındakini hissettiği oranda cümlelerine yansıttığını söyler ve ekler: "Hem erkeğin hem kadının kullandığı cümleler yanında kadınların olaylar için ürettiği kelimeler vardır. Kadın duygularına göre sürekli kelime üretir."

Lakoff, salt kadınların kullandığı renk ve sövme sözcüklerinin olduğunu, bu sözcükleri erkeklerin kesinlikle kullanmadıklarını ileri sürer. İngilizcede kimi sıfatların konuşanın cinsini yansıtmadığını, başka bir deyişle cins açısından yansız olduğunu, kimilerinin ise cinsi yansıttığını söyler. (König, 1992: 28)

Makalede kadınların konuşma tarzının erkeklere göre daha kibar olduğunu belirten yazar erkeklerin daha kesin cümleler kullandığını vurgulamıştır.

Lakoff'un sadece kadınların yoğun olarak kullandıklarını tespit ettiği bir takım dilsel öğeler vardır. Bu öğeler Lakoff'un kadınlar tarafından kullanılan dili erkekler tarafından kullanılandan farklı bir kategori olarak değerlendirmesinin de dayanağıdır. "Kadın dili" olarak nitelediği dil, kadınlara toplumda atfedilen toplumsal cinsiyet yargılarını dil kullanımı içinde yeniden üretmektedir. Lakoff'un "kadın dili"ne dair belirlediği öğeler şöyle maddeleştirilebilir (Şimşek: 2006: 63-64):

1. Kadınlar, 'kadın işi' olarak adlandırılan (dikiş, örgü, nakış, yemek pişirme gibi) işlerle ilgili özgül kelime doğarcığına sahiptirler.

2. Boş sıfatlar kullanırlar: müthiş (*divine*), büyüleyici (*adorable*), şeker (*sweet*) gibi.

3. Eklenti sorularını (*tag questions*) konuşma içinde sıklıkla kullanırlar. İfade beklenen durumlarda soru tonlaması kullanırlar.

4. Kaçamak cevaplar kullanırlar; konuşanın konuştuğu şeyden emin olmadığı izlenimi veren "yani" , "bilirsin" , "işte" gibi öğelerle konuşmanın yapılandırılması.

5. Bağlantılı olarak "öyle" (*so*) kelimesinin sıklıkla kullanırlar. Bu kelime duyguların yoğunluğunu ifade etmek üzere konuşma içine serpiştirilir.

6. Aşırı düzgün gramer kullanırlar: Kadınların kaba konuşması beklenen bir durum değildir. Bunun ötesinde en azından Orta Amerika'da kadınlar okuryazarlığın ve kültürün koruyucuları olarak görülmektedirler.

7. Abartılı kibar formlar kullanırlar: Özellikle orta sınıfta “düzgün” konuşmanın beklenen bir davranış olduğu düşünöldüğünde, abartılı kibar formlar aşırı düzgün gramer yapısı ile bağlantılıdır. Kadınlar kaba bir kelime yerine aynı anlama gelen daha kibar bir kelime kullanma (*euphemism*) konusunda ustadırlar. Kadınların “lütfen” ve “teşekkür ederim” gibi formları sıklıkla kullanarak geleneksel kalıplara bağılı kaldıkları görölürken, erkeklerin bu formları kullanmıyor olmaları yadırganmazken, kadınların kullanmamaları kabul edilemez.

8. Kadınlar fıkra anlatmazlar: Orta sınıf Amerikan toplumunda kadınlar sırası değıil hissine kapıldıkları ve meselenin özünü kaçırdıklarını düşöndükleri için fıkra anlatmazlar.

9. Kadınlar kendi duygu ve düşöncelerine başkalarından destekler sunarak konuşurlar. Diğıer deyişle kendi konuşmaları içinde italiklere yer verirler. Bu bir bakıma kendi düşöncelerinin tek başına yeterince değıerli olmadığını düşöndüklerinin göstergesidir (Lakoff, 1975; 53-57).

2.2. TOPLUMSAL CİNSİYET BAĞLAMINDA ÂŞIK AYTEN ÇINAR'IN TAHLİLİ

Âşıklık geleneğinde kadının sesi, erkeğin sesi kadar duyulmamıştır. Bunun nedenlerinden bazıları gelenekte gezgincilik, âşık meclislerinde bulunma gibi kadınların zorlanacağı işlerin oluşudur. Toplumumuzda kadının en önemli görevi önce iyi bir eş ve anne olma, sonra evine bağlı olma olarak düşünülmektedir. Kadınların iş için de olsa çok fazla gezmesi toplumumuz tarafından hoş karşılanmamaktadır.

Gülçınar, sazı eline yirmi beş yaşlarında alabilmiştir. Sebebini ise şu şekilde açıklamaktadır: “Çocukken sazın sesini duyduğumda tüylerim diken diken olurdu; ama sünnî olduğumuz için kızların saz çalması hoş karşılanmazdı. Sazı, ekonomik bağımsızlığımı kazandıktan sonra elime aldım. Onu da eşim çalmayayım diye kırdı. Boşandıktan sonra saz kurslarına birkaç kez başladım; fakat devam edemedim. Kendi kendimi geliştirdim. Şu an ise saz, şiir olmasa olmazımdır.”

Şiir yazar, saz çalan kadınlar gerek eşleri gerekse erkek meslektaşları tarafından kabul görmemişlerdir. “Kadından âşık mı olur, kadın dediğin kocasına âşık olur, kadın bulaşığını çamaşırını yıkasın, evinde otursun gibi görüşler erkek âşıklar tarafından dillendirilmiştir. Kadının aşkı ve aşkını anlatması ayıp sayılmıştır.

Ayten Çınar çocukluğundan beri şiire merakı olan bir şairdir. Hayatı boyunca birçok engelle karşılaşmasına rağmen tüm engelleri aşmaya çalışmış, gelenekte kendisini kabul ettirmiş, birçok ödül almış, kitap çıkartmış, erkek âşıklarla er meydanlarında atışır olmuştur.

Âşıklık geleneğinde erkek âşık sayısının kadın âşık sayısına oranla oldukça fazla olması, geleneğin eril söylem hâkimiyetine girmesine yol açmıştır. Azınlık olarak gelenek içinde yer edinmeye, bu yeri korumaya gayret eden kadın âşıklar, içinde bulundukları ortama ayak uydurmak durumunda kalmışlardır. Ancak bu şekilde varlıklarını hissettirebilmişler, seslerini duyurabilmişlerdir.

Âşıklık geleneğini resmi olarak yaşatan Kültür ve Turizm Bakanlığına kayıtlı halk ozanları listesine* bakıldığında toplam 813 halk ozanının ismi görülmektedir. Bu isimlerin yalnızca 31 tanesi kadın âşıktır. Oran olarak yaklaşık yüzde 3.80'e denk gelmektedir. Bu oran da kadın âşıkların gelenekte azınlık statüsünde olduğunu göstermektedir.

Âşık kahvehaneleri gibi erkek âşık hâkimiyetinde olan mekânlara girmeleri oldukça güç olan, girdiklerinde yadırganan ya da toplum baskısı nedeniyle bunu ayıp sayan kadın âşıklar, sanatlarını daha çok âşık bayramları, âşık yarışmaları, şenlikler, düğünler, kına geceleri, Tv ve radyo programları gibi etkinliklerde icra edebilmişlerdir.

Yaşadığımız yüzyılda hala birtakım değerlerin korunuyor olması, gelenek ve göreneklerine bağlı bir topluma sahip olan ülkemizde bazı kalıp yargıların oluşması, kadın âşıkları oldukça zorlamaktadır. Her ortamda şiirlerini okuyamayan, sazlarını çalamayan; istenilen yerlere, yurtdışına ya da ülkemizin herhangi bir yöresine çağırıldığında gidemeyen âşıkların çoğunu kadınlar oluşturmaktadır. Toplumsal cinsiyet kavramı bu gelenekte kendisini açık bir şekilde göstermektedir. Erkek âşık, ailesini herhangi bir etkinlik için yalnız bırakabiliyorken, kadın âşık bunu yapmakta oldukça zorlanmaktadır.

Günümüzde kadın âşık, sesini elektronik ortamda, sosyal paylaşım siteleri ile Tv ve radyo programlarında rahatça duyurabilmektedir. Yine evinden uzaklaşmayan kadın âşık, teknolojinin yararlarından faydalanarak sanatını icra edebilmekte, gezgincilik özelliğini yürütemese de eserlerini dinleyicileri ile paylaşabilmektedir.

Ayten Çınar, elektronik ortamı oldukça aktif kullanan bir âşıktır. Katıldığı Tv ve radyo programlarının videolarını, yazdığı şiirleri, katıldığı etkinliklere ait fotoğrafları bu ortamlardan dinleyicilerine ulaştırabilmektedir.*

* <http://aregem.kulturturizm.gov.tr/TR,13027/ustalar-sanatcilar-ozanlar.html4>

* <http://www.facebook.com/ozangulcinar/about>
<http://www.facebook.com/profile.php?id=100003137548100>
<http://www.facebook.com/aytengulcinarrrrr>
<http://www.facebook.com/pages/A%C5%9F%C4%B1k-Ayten-G%C3%BCl%C3%A7%C4%B1nar/279529058737587?fref=ts>

Kullanmış olduğu sosyal paylaşım sitesine bakıldığında 2.800 takipçisi olduğu gör÷lmektedir. Ayrıca adına açılan sayfa, 567 kişi tarafından beğenilmiştir. Bu rakam günümüz âşıklık geleneğinde bir kadın âşık için hiç de azımsanmayacak bir rakamdır.

Diğer kadın âşıklara göre daha gezgin olan Çınar, bunu yaşının ileri oluşuna ve yalnız yaşıyor oluşuna bağlamaktadır. Ayrıca kendisini gelenek içinde sevdirmesi, gelenekte kendisine saygı duyulması, insan ilişkilerinin iyi olması, gibi etkenler de önemlidir.

2.2.1. ÂŞIK AYTEN ÇINAR'IN ŞİİRLERİNDE KADIN GÖRÜNTÜLERİ

GÖZYAŞIMDAN KIZILIRMAK BESLENİR KİTABI

ACI ÇEKEN KADIN	SİTEM EDEN KADIN	ÖZLEYEN/HASRET ÇEKEN KADIN	İSYAN EDEN KADIN	ÂŞIK KADIN	ANNE OLAN KADIN	ASKERE ÖVGÜ
SOR BENİ	ERENİM YOK	BABAMA MEKTUP	ANAM	CANYAR	OĞUL	ASKERİM
SEVDA YOLUNDA	TAPTIM YİNE ANLAMADIN	AĞLAYI AĞLAYI	ATAN SENSİN	TURKUVAZ GÖZLERİN	OĞUL BALIM	ASKERİME
VAR MI BİLMEM	GEL DEDİN DE GELMEDİN MI BİR TANEM?	SENİ BEKLEYİ BEKLEYİ	CAN EFENDİM	YENİDEN DOĞMAK GİBİ		
AŞK KİTABI	ÇEK ÇEKEBİLİRSEN	SAY DA GEL	SAKLAR BENİ	AŞKA TUTULDUM		
AYRILIK	BİR SEN YOKTUN BİR TANEM	VAR MI BİLMEM	EMANET	YAZ OKU BENİ		
BEN YARE YANARIM YARIM ELLERE	EREM DEDİM ERİLMİYOR	ZEHRİLİ SARMAŞIĞIM	KAÇTIN DA GİTTİN	BİR SEVDALI BAKIŞA		
GÖZYAŞIMDAN KIZILIRMAK BESLENİR	ÇALAN AYRILIK	ELDE KALDI		CAN TAZELENER		
BİR SEN YOKTUN BİR TANEM	DOLANIRDIM BİR ZAMAN	GÖÇÜP GELSE YARIM SANA		DERMAN AKIŞLIM		
CABAŞI	DÖNEM	NERDESİN		DİLLERİN PETEĞE BALA BENZİYOR		
GELİR ÜSTÜME	ELLERE YAR İMİŞ YÂRIM	AK DA GELİVER		EMİR CANIM		
DARGINIM SANA	DOĞUM GÜNÜN KUTLU OLSUN	AŞIĞIN GÖZYAŞI DEMİRİ DELER		KOCA KARADENİZ YANAR OY CANIM		
DOLANIRDIM BİR ZAMAN	GEÇ BUNDAN SONRA	GEL DEDİN DE GELMEDİN MI BİR		GÖZLERİN		
DÖNDÜREMEDİM	YARALAR BENİ	CAN CANIM		SAKLASAM SENİ		
ELLERE YAR İMİŞ YÂRIM	VİCDANSIZ	ÇIK DA GEL		RESMİDİR		
EL ALDI GİTTİ	VEFASIZ	GEL		YOLUNA KURBAN		
ESTİĞİN YERE	VURAN UTANSIN	BAKAR KÖR OLDUM		YÂR DİYELİ		
YARE DÜŞTÜ	TELEFONUM ÇALAR MI	KÂİNATIN NURU GÖZLERİN		TAZELER YÂR YÂR		
SUSAR GİDERİM	SILDİN DE GİTTİN	KALACAĞIM GEL		HABERSİZ		
ELDEN ELLERE	İSTEMEM	MUHANNET		KALACAĞIM GEL		
BİR ADINI HAIN KOYDUM	KAÇTIN DA GİTTİN	SEHER YELİ		KISKANIR		
DERDE DAYANMIŞ	KÂİR BANA			KOZUM DA SENSİN		
ELDEN OY	TABİBİM OL			SAĞLA BENİ		
VİCDANSIZ	KALASIN OY CAN			KÜLLER GEÇERSİN		
KARADENİZ'E	OYNAMASAYDIN			MAHKUMUM SANA		
VEFASIZ	YAR ÖLDÜRDÜ SEVDAMIZI			TABİBİM OL		
UMUT YELİ	YÂR YÂR			SESLERDİN		
NAZİ CELLADIM						
SILDİN DE GİTTİN						
SEZAR GİBİ YAKIP GİTTİN						
HABERSİZ						
KAN KUSTURDUN İNSAFSIZ						
KOCANIN BÖYLESİ						
KOZU KALMAMIŞ						
KÜLLER GEÇERSİN						
MAHKUMUM SANA						
MİLENYUM						
NE DENİR ZALİM						
PERİŞAN						
RESMİN KALDI ELİMDE						
YÂR YÂR						
UMUTSUZ						
BENİM GİBİ						

SABREDEN KADIN	ÇARESİZ KADIN	PİŞMAN OLAN KADIN	MEMLEKET ŞİİRLERİ/VATAN SEVGİSİ	KİŞİYE YAZILAN ŞİİRLER	BASKALARININ AYTEN ÇINAR'A YAZDIĞI ŞİİRLER	ÖĞÜT VEREN KADIN
SABREYLE	EREM DEDİM ERİLMİYOR	DARGINIM SANA	ŞARKIŞLA'M	BAĞDAGÜL'ÜME	GÜLÇINAR BACIMIZA	UYAN GAFİL UYAN
	KURBAN OLDUĞUM	ELDEN OY	CANIM ANKARA	AŞIK VEYSEL	GÜLÇINAR DOST'A	BİZ OLALIM
	NEYLEYİM	TÖVBE OLSUN	SİVAS'IM	MUSA MEYDANOĞLU USTAYA		EVVELA ÖZÜNÜ ARITMAYINCA
	YANDIĞI GÜNDÜR	YANDIM ANAM	KIZIURMAK SUYUM BENİM	KUL KEMAL VE SAKINI CANLARA		ORMAN
				MIHMANI DOST'A		GÖRDÜM

ZAMAN KARA GÖZLERİNDE GÜVERCİN OLSUN KİTABI

ACI ÇEKEN KADIN	AŞIK KADIN	NASIHAT/TAVSİYE VEREN KADIN	ÇARESİZ KADIN	ÖZLEYEN/HASRET ÇEKEN KADIN	SİTEM EDEN KADIN	İSYAN EDEN KADIN		
GÖRÜYORUM	GÖZE ALAMAM	BİLİNMEZ	GİDENLER GERİ GELMİYOR Kİ	NE OLDU BİZE	KARA GÖZLERİN	ZAMAN		
ZALİM	VAR MISIN?	SENİ DE YER YALAN DÜNYA	GEÇEMİYORUM	GÜVERCİN OLSAM	MÜBAREK OLSUN	SÜRÜLÜP SILDİN DE GİTTİN		
YORGUNUM	HER YERDE SEN	YAR GİBİ	ELDEN OY	BEKLEYECEĞİM	İTİRAZIM VAR	DERDİN KÖPRÜSÜ		
YOL DERTLİ	YA DA SENDEDİR	NASIHAT	ŞAŞTIM	SEN YANIMDA OLMAYINCA	BU KADAR MI	SEVMEDİ GİTTİ		
BANA NE	KIMSİN SEN	UYAN	OLMUYOR	SENİ BEKLERKEN	TOZ KONDURAMADIM	DOSTLAR BİLE GÜLER OLDU		
SARAN ELLER	SANA GELMEK		EREMEDİM	GEL	OLSAYDIN YANIMDA	DOĞMUYOR		
DOST BAŞINA	İSTİYORUM		GELİR ÜSTÜME	ÖLSEM DE GAM YEMEM	KAÇAMIYORUM			
MERHAMET İSTEMEM	RÜYALARDA OLSA DA		RÜYALARDA OLSA DA	ÖLDÜKTEN SONRA	UTANSIN			
CABASI	SENLE GELSİN		SENİ ARIYORUM	KÖR BANA	DAĞLAR			
PİŞMAN DEĞİLİM	CANIMDASIN		NERDESİN	NAZ MI?	BERAAT			
UTANSIN	SEVENLER KORKMAZ		DÖN GEL SEVDİĞİM	MAVİ BONCUK	VURAN UTANSIN			
KÖR BANA	SEVİLİNDE NAZ OLUR		KALACAKSAN GEL	OYNAMASAYDIN				
NAZ MI?	ÖLÜRÜM		PERİŞAN	GİDERKEN				
ELDEN ELLERE	ALTIN ÇAĞIN		SENİ BEKLEYİ BEKLEYİ	GÜLEMEDİM DÜNYADA				
DÖNME DOLAP	NE OLUR		GURUR	SEN				
PERİŞAN	KABİRDEN FARKSIZ		GELMEYİŞİN	KAÇTIN DA GİTTİN				
OYNAMASAYDIN	GÖREN HAYRANI			TELEFONUM				
SIZIN KALDI	CANIMSIN SEN			BİLMİYORSUN				
KALMADI Kİ	SENLE GELSİN							
GÜLEMEDİM DÜNYADA								
ALIŞTIM								
UMUT YELİ								
RESMİN KALDI ELİMDE								
SON GÜLEN BEN								
SOR BENİ								

ANNE SEVGİSİ	PİŞMANLIK DUYAN KADIN
ANAM	KANMAM BİR DAHA
	GÖÇMEN KUŞ
	NERDEN BİLİRDİM

2.2.1.1. ÂŞIK KADIN

Ayten Çınar'ın Gözyaşından Kızılırmak Beslenir ve Zaman Kara Gözlerinde Güvercin Olsun adlı kitaplarındaki 246 şiir incelendiğinde "aşkı konu alan" 44 şiirin bulunduğu görülmektedir. Aşk; sevgiliye, evlada, memlekete ve yaradana duyulan aşklar olarak çeşitlenir ancak Ayten Çınar bu çeşitlilikte en çok sevgiliye aşkı işlemiştir.

Sevgiliye duyulan aşkı samimi bir şekilde yansıttığı gözlemlenen şairin duyguları, bu sayede okuyucuya geçmektedir. Çınar'ın sevgisini nasıl yansıttığını, sevdiğinin onun gözünden görünümü şiirlerinde görülebilmektedir.

Çınar'ın şiirlerinden hareketle, âşık kadının özellikleri, örneklerle birlikte madde madde verilerek, şairin aşka nasıl baktığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

- Sevgili, "yoldaş" olarak görülmektedir. Sevgili uğruna ömrünü feda etmeye hazır bir kadın kaşımıza çıkmaktadır.

Şu yalan dünyada olsan yoldaşım
Ömrümü yoluna koyardım can yar
Doğmasa da olur ayım, güneşim
Dünyamı nurunla boyardım canyar (B-3)

Can yoldaşım sevdakârım
Bağlanmışım mevlakerim
Allah şahit bakar körüm
Yârim sana yâr diyeli (B- 116)

- Sevgilinin derdini, sıkıntısını, acısını paylaşmaya hazır, onun acısını kendisi de hisseden bir kadın görülmektedir.

Sevenler biliyor aşkın gücünü
Kralın başından alır tacını
Paylaştırdım derdin ağrın acını
Sancını canıma duyardım canyar(B-3)

Sabırın sınırına dayandığımda
Gecenin rengine boyandığımda
Sancılar içinde uyandığımda
Ağrım da acım da sızım da sensin(B-90)

Darılıp gücenmek olur mu yare
Bilmez miyim sevilende naz olur
Kırsan da gönlümü atsan da yere
Senden gelen cefa bende haz olur (A- 69)

- Aşk kanun gibi gören, sevdiğinin her sözünü Allah'tan emir bilen, sevdiğini ilahi bir biçimde algılayan bir kadın görülmektedir.

Gülçınar'ım sadık yarin olurdum
Her sözünü haktan emir bilirdim
Öl deseydin seve seve ölürdüm
Aşkın kanununa uyardım canyar (B-3)

Gülçınar'ım budur halim
Asi yârim acı balım
Taptığımsın sadık kulum
Yârim sana yâr diyeli (B- 116)

Bilse idin sevda dene nimeti
Aşığını muhabbete seslerdin
Bilse idin sen sendeki hikmeti
Beni sana ibadete seslerdin (B- 11)

Sende bu sevdanın özüne dalsan
Aşkına eserim efendim olsan
Gönlümün tahtında ebedi kalsan
Her kalp atışında yoklasam seni (B-135)

Bu ne iltir beni ne de son vurman
Ateşe verip de seyrine durman
Gülçınar kulunun katline ferman
Kılırsan al canım yoluna kurban(B-131)

Yaşamak için sana muhtacım
Nefes kadar sevgin de ihtiyacım
Bu gönül yarama çarem ilacım
Ya sende sevdiğim ya da sendedir (A-25)

- Âşık kadında gururun olmadığı ve âşık kadının korku nedir bilmediği görülmektedir.

İçtim vuslat andını
Turkuaz gözlerinden
Yıktım gurur bendini
Turkuaz gözlerinden (B-8)

Aşkımıza karşı çıkanlar varmış
Yapsınlar ne gelirse ellerinden
Hem seni hem beni yakacaklarmış
Bilmezler sevenler korkmaz ölümden (A-67)

Atamazsın beni uzaklarına
Abone olurum rüyalarına
Sermişim gururum ayaklarına
Çiğne de geç yollarında tuz olur (A-69)

- Aşk kavramı, bin kere ağlatıp bir kere güldürse de vazgeçilmez bir duygu olarak işlenmektedir.

Gözyaşlarım ile aşkın çölünü
Sularsan al canım yoluna kurban
Canımdan can alıp sevda gülünü
Yolarsan al canım yoluna kurban (B- 131)

Gülçınar aşka dalıp
Bin ağlayıp bir gülüp
Her nefes ölüp ölüp
Yeniden doğmak gibi (B-9)

Aşk dünyamı bin bir renge boyadı
Maviler, yeşiller, allar kıskanır
Bilseler acı'ndan aldığım tadı
Arılar çiçekler ballar kıskanır (B- 87)

- Âşık kadının gözyaşının hiç dinmediği görülmektedir.

Özüm yanar gözüm pınar
Bir deli aşka tutuldum
Canım kaynar kanım donar
Bir deli aşka tutuldum (B-12)

Resmin duruyor karşımda
Abonem oldun düşümde
Ilık ılık gözyaşımda
Her yerde her şeyde sen
Bilmem ki nasıl söylesem (A- 22)

- Âşık kadının, sevdiğinin kendisini bırakmasından korktuğu, kendisini onun kölesi olarak gördüğü ve azat edilmek istemediği görülmektedir.

Kimsesiz bırakıp gitme
Menzilsiz bir yola itme
Kölen olam azat etme
Kıl kendine baki beni (B-23)

Biliyorsun sana çok muhtacım
Sen de her dermanım cümle ilacım
Gönlümde sevdamsın başımda tacım
Bir ömür yanımda kalacaksan gel (B- 84)

Vazgeçemem senden can pahasına
Bağlanmışım bilmem nasıl olduysa
Ayıramaz eller bizden olmazsa
Anlamışım sensiz ben yaşayamam (A- 12)

Gitme beni böyle sensiz bırakıp
Aldanma ellerin sözlerine kanıp
Giderken dünyayı başıma yıkıp
Bir de çiğneyip de geçme ne olur (A- 75)

- Aşkın, ölümcül hastayı bile iyileştirebilecek güçte olduğu görülmektedir.

Sevdanın cemresi düşünce kalbe
Ölümcül hastada kan tazelenir
Ayrılanlar kavuşursa yarine
Son nefeste bile can tazelenir (B- 48)

Gülçınar'ım hayat verdin canıma
Yarınım bugünüme dünüme
Sevdanın cemresi düştü kanıma
Ta iliklerimde gezeler yâr yâr (B-110)

- Aşk, tarifi yapılamayan, sırrı çözölemeyen, kapalı bir kutu olarak tarif edilmektedir.

Aşkın tarifini yazan olmamış
Şeklini resmini çizen olmamış
Ne azık bu sırrı çözen olmamış
Ben solarken bende sen tazelenir (B-48)

- Aşkta bakışların çok önemli olduğu, bazen sadece bir bakışın aşkı başlattığı belirtilmektedir.

Aşkı bakışından içtim içeli
Sende kaldım benden geçtim geçeli

Sevdanın yeliyle uçtum uçalı
Leyla'yım düşürdü çöle gözlerin (B-71)

Gözlerinden içtim aşk şarabını
Dillerin bal kaymak mezeler yâr yâr
Şadıman eylersin aşk harabını
Bir gülüşün ömür tazeler yâr yâr (B-115)

Felek bana oynar hep kozlarını
Ben ararım o gizler izlerini
Anlatayım desem o gözlerini
Deryalar, denizler, göller kıskanır (B-87)

- Âşık kadının sevdiğini kusursuz gördüğü görülmektedir.

Yaratan özenmiş bulamam kusur
Doyamam seyrine dalsam bin asır
Aşkın pazarında aldı da esir
Gülçınar'ı etti köle gözlerin (B-71)

Selvi fidan gibi boy vermiş göğe
Ermiş olgunluğa bak tazeliğe
Onu seyreyle ki doy güzelliğe
Bir ben değil gören gözler hayranı
Kim bilir ki ben kaçınıcı kurbanı (A-77)

- Âşık kadının tüm sevenleri yoldaş, cümle alemleri kardeş olarak görüldüğü, içi sevgi dolu olduğu görülmektedir.

Sevenlere yoldaş dedim
Yârim sana yâr diyeli
Cümle âleme gardaş dedim
Yârim sana yâr diyeli (B-116)

- Âşık kadının kendisini tamamıyla sevdiğine adadığı görülmektedir.

İplerim senin elinde
Sar kendine bağla beni

Yaralandım aşk çölünde
Ya öldür ya sağla beni (B-91)

Düşlerimde sana gelmek
Hayalimde seni görmek
Hatıramda seni bulmak
Senin olmak istiyorum (A-34)

- Çınar, torununa duyduğu sevgiyi “Emir Canım” adlı şiirinde dile getirmiştir:

Cefa etsen de haz gelir
Eza etsen de naz gelir
Uğruna versem az gelir
Bir değil bin ömür canım

Petek olam ballarına
Kurban olam yollarına
Al beni de kollarına
Can bulayım demir canım (B-61)

2.2.1.2. ACI ÇEKEN KADIN

Şiirlerinin çoğu, çekilen bir acı sonucu ortaya çıkan Ayten Çınar, en çok bu konu başlığında eser vermiştir. Acı çeken kadın 69 şiirde görülmektedir. Acıyı, derdi, ıstırabı çeken ve anlatan kadının görüldüğü şiirlerden bazı örnekler vererek ve maddeleştirerek şairin hangi durumlarda üzüldüğü, hangi durumların onu yaraladığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

- Çınar’ın, sevdiğinin yokluğunda perişan olduğu, her şeyini kaybettiğini düşündüğü görülmektedir.

Her şeyini kaybeden
Bir can bir dertli beden
Meçhule doğru giden
Yolculardan sor beni (B-10)

Gülçınar’ım yandım yandıramadım
Yangımın derinde söndüremedim

Giden gitti geri döndüremedim
Kalmayı öğrendim sevda yolunda (B-15)

Terk edip gittin de senden öğrendim
Hasretin yürekte kor imiş yarım
Sen yakıp gittin de ondan öğrendim
Dünyada cehennem var imiş yârim (B-59)

Ayrılık derdine can dayanmıyor
Azdı yaralarım merhem almıyor
Yalvardım yakardım geri dönmüyor
Hatırım sormuyor halim perişan (A-68)

Niye gittin bilmem niye
Nasıl kıydın bu sevgiye
Belki geri döner diye
Yollarında gözüm kaldı (A-78)

• Çınar'ın, aşktan, sevdadan yana talihsiz olduğunu ve bu durumun kendisinin kaderi olduğunu düşündüğü görülmektedir.

Şaştım değişmeyen kara yazıma
Çare bulamadım gönül sızıma
Bende dertlerimi döktüm sazıma
Çalmayı öğrendim sevda yolunda (B-15)

Hayat denen şu sahnede
Bitmez feleğin oyunu
Dertlerinden çilesinden
Sen de almışsın payını (A-7)

Sürükleme peşin sıra civanım
Dalamam aşk deryasına yorgunum
Felek ile çok savaştım vay canım
Gaziyim aşk cephesinde vurgunum (A-31)

Gülçınar'ım durmaz gözümün seli
Düşmedi yakamdan feleğin eli

Gezer isem böyle Leyla misali
Ben değil sebebim eller utansın (A-52)

- Çınar'ın çektiği sıkıntılar yüzünden artık ölümün onu kurtaracağını düşündüğü görülmektedir.

Dayan şirin canım az daha dayan
Çektiğim çileler Mevla'ma ayan
Yollarım bekleyen, günlerim sayan
Azrail gözüme Ferhat görünür (B-33)

- Çınarın, ayrılığı yaşamaktan artık isyankâr duruma geldiği, ayrılığın onu çok yıprattığı ve üzdüğü görülmektedir.

Hep ağılattın gidenlerin peşine
Onda emeklerim gitti boşuna
Bundan sonra beni al çal başına
Sana kaldım gözün aydın ayrılık (B-34)

Yine düştüm ayrılığın çarkına
Elele elelenirim bir zaman
En yakın dostlarım varmaz farkına
Acılarla belenirim bir zaman (B-55)

Davetsiz gelmiştin vedasız gittin
Söyle ey sevdiğim sana ne ettim
Ömür vaat etmiştin neden terk ettin
Sensiz dünya kabirden de dar bana (A-54)

- Çınarın, sevdiğinin vefasızlığından yana dertli olduğu, onu çok sevmesine karşın karşı tarafta aynı duyguları görememesi aynı zamanda aldatılması yüzünden acı içinde olduğu görülmektedir.

Canımı kadehte bir busesine
Ben yare sunarım yarım ellere
Bir ömür adadım bir gel sesine
Ben yare yanarım yarım ellere (B-36)

Hem âşık hem dertli hem de garibim
Sevilmeden seven şanssız biriyim
Kader gülsün sana gülsün sevdiğim
Sen de benim gibi olma istemem (A-48)

Yaktın da sinemi aşk ateşine
El ettin de kaçtın dağlar başına
Yemin olsun daha düşmem peşine
Yıldırdın sevdami yorgunum sana (B-52)

Çıkarsızca sevdim delice taptım
Nasıl bağlandımsa ben benden koptum
Çok sevmekten öte sana ne yaptım
Ey aşkı sevdadan bilmeyen zalim (A- 21)

Gülçınar'ım mutlu bir gün görmedim
Sevda çektim muradıma ermedim
Bir kez olsun sevdiğimi sormadım
Murad alıp ölenlerden bana ne (A-36)

Onu candan seven benim
O yar cansa canan benim
Sevdasıyla yanan benim
Saran eller ben değilim
Sanki taşım can değilim (A- 39)

Bu derde düşmemde rolün yok mudur
Gönülden sevene eza hak mıdır
Sevene karşılık saygın bu mudur
Benim de kalbim var taştan değilim (A- 49)

Nerden girdi aramıza bu duvar
Yoksa benden gayrı sevdiğin mi var
Dünyayı başıma eyledin de dar
Daha ettiklerin az mı sevdiğim (A-57)

En büyük aktörsün süper oynadın

Bütün neonlara yazılsın adın
Sen ki böyle çetin oynamasaydın
Gülçınar'ın beli bükülür müydü (A-71)

- Aşk, şairimiz için dert, acı, ıstırap ve gözyaşı getirmektedir.

Her günüm dünümden beter eylenen
Cefa alıp vefa satar eyleyen
Gam yükümü katar katar eyleyen
Bir deli sevdanın yoluna düştüm (B-37)

Bedenimde tarifsiz bir sızı var
Aşk diyorlar ayrılık da cabası
Çeker lime lime canımı yakar
Aşk diyorlar ayrılık da cabası (B-45)

Süzülüp göğsümden kalbe akışı
Bin bir türlü eza ile nakışı
Ateşsiz dumansız nara yakışı
Aşk diyorlar ayrılık da cabası (A-56)

- Çınar, memleketinden uzakta kalınca, gurbet elde sıkıntı içine düşmüş, çektiği dertleri de okuyucuya yansıtmıştır.

Ayrı düştüm vatanımdan elimden
Gariplerin soran olmaz halinden
Şu gurbetin bu hasretin elinden
Kalan dertli giden dertli yol dertli (A-35)

- Çınar'ın, yoksulluktan yana dert çektiği ve sitem ettiği görülmektedir.

Yoksulluktan yandı bağrım
Verme Mevla'm dost başına
Sefil gezer yavrularım
Verme Mevla'm dost başına (A-40)

Bıktım canımdan el aman
Canım yanar başım duman

Yoksulluk hepsinden yaman
Verme Mevla'm dost başına(A-40)

2.2.1.3. HASRET ÇEKEN KADIN

Hasret konusunu sadece sevgiliye bağlamak yanlış olur. Gurbet elde olup da memlekete duyulan hasret, uzak kalınan evlada, eşe, dosta duyulan hasret, en çok da yâre duyulan hasret şiirlerin çoğunda mevcuttur. Toplam 36 şiirde bu konu işlenmiştir. Çınar'ın hasret temasını nasıl işlediği örnek şiirlerle incelenmiştir.

- Çınar, hasreti en çok aşkta yaşamıştır. En fazla dillendirdiği sevdiğine duyduğu özlemdir. Bu özlem onu ıstırap içine sokmaktadır ve sevdiğine geri dön diye seslenmektedir.

Hasretinden hastayım
Halim özüm kalmadı
Sen gideli yastayım
Tadım tuzum kalmadı (A-2)

Sabır taşı olacağım
Seni bekleyi bekleyi
Taşıp taşıp dolacağım
Seni bekleyi bekleyi (B-11)
Özledim hallerini
O tatlı dillerini
Ne olur ellerini
Vicdanına koy da gel (B-13)

Sensiz yetim öksüzüm
Kollarındır beşiğim
Bitsin gayrı matemim
Gelsin vuslat keşiğim (B-17)

Gel sen savaş, verdiğin bu sızıyla
Derin uykulardan çık da geliver
Dardayım tez yetiş ışık hızıyla

Yıldız ol geceme ak da geliver (B-28)

Senden ayrı dinmez bu ağrım sızım
Derdimin dermanı gel iki gözüm
Sensiz garip mahsun yetim öksüzüm
Gönlüm emlik kuzu peşinde meler (B-31)

Uzağında kara zindanlardayım
Nerde kâinatın nuru gözlerin
Çözülmez bilmece isyanlardayım
Sırda kâinatın nuru gözlerin (B-82)

Anasız öksüz gibiyim
Garip kimsesiz gibiyim
Vatansız yurtsuz gibiyim
Sen yanımda olmayınca (A-8)

Geçmiyor geceler olmaz sabahlar
Sensiz geçen günüm yıla döndü gel
Üstüme devrilir sanki duvarlar
Evim yurdum gurbet ele döndü gel (A-26)

Hasretin beni sarıyor
Yakıp kasıp kavuruyor
Sevdan bire bin veriyor
Gelir üstüme üstüme (A-43)

Gönül dağım kara duman bürüdü
Gözlerimde yaş kalmadı kurudu
Umutlarım mumlar gibi eridi
Kırıldı kanadım kolum nerdesin (A-50)

Her çıkışın bir de inişi yok mu
İn gel yücelerden in gel sevdiğim
Böyle bir sevdaya ayrılık hak mı
Dön Allah aşkına dön gel sevdiğim (A-55)

- Çınar'ın gurbette kaldığı zamanlarda memleketini, vatanını, dostlarını özlediği görülmektedir.

Gülçınar'ın adı dilde
Yiter gider gurbet elde
Zerre gibi esen yelse
Tozar ağlayı ağlayı (B- 7)

Gülçınarım geçti sevdamin çağı
Sarardı bağımın yeşil yaprağı
Tütüyor gözümde sıra toprağı
Selam olsun yâre gurbet elden oy (A-18)

- Çınar, geçmişte kalan güzel anılarına, geçirdiği güzel günlere de özlem duymaktadır.

Muradımız gözümüzde
Sevdamız ne halde kaldı?
Güzel günler mazimizde
Hatıralar dilde kaldı (B-19)

2.2.1.4. İSYAN EDEN KADIN

İsyan; sevgiliye, düzene ve eşe dosta çeşitliliğinde sunulmuştur. İki kitapta isyan eden kadını konu alan 17 şiir bulunmaktadır. Şiirlere baktığımızda en çok sevgiliye karşı bir isyan olduğu görülmektedir.

Can evime düşürdüğün kor
Arada bir halimi sor
Bir telefon böyle mi zor?
Dargın mısın can efendim? (B-18)

Hayaller kurmuştuk biz yarınlara
Neden ayrılığı seçtin de gittin
Beni düşürüp de müşküle dara
Ardına bakmadan kaçtın da gittin (B-80)

Dost göründün gönül yurduna girdin
Zaten yaralıydım bir de sen vurdun

Aldın beni harman harman savurdun
Tepemden tırnağa doldun da gittin (A- 29)

Kalpsizin birine kalbimi verdim
Ömrümü canımı yoluna serdim
Ben onu yürekten gönülden sevdim
Sevmedi sevmedi sevmedi gitti (A- 34)

- Çınar'ın arkadaşlarına, dostlarına, ailesine... vb. isyan ettiği de görülmektedir.

Gülçınar'ım vay başıma
Ağu kattılar aşıma
Sel karışmış gözyaşıma
Dost elini sular oldu (A-38)

Ne el gelir ne de posta
Ne yaptım ben o dosta
Üşüyorum Ağustos'ta
Batan güneşim doğmuyor (A-42)

Bilmem bize bu feleğin kastı ne
Dert ekliyor bunca derdin üstüne
Dostlarım bürünmüş kuzu postuna
Derdimi kimseye açamıyorum (A-46)

Düştü kozlarımız zalim eline
Oynadı hepsi de kendi lehine
Neler vermedim ki sevdiklerime
Nedense ektiğim biçemiyorum (A-46)

- Çınar, kadere, kendisine hiç gülmediği, kendisini hiç mutlu etmediği hatta kendisiyle eğlendiği için isyan etmektedir.

Ne şad oldum ne bahtiyar
Genç yaşta oldum ihtiyar
Felek alenen aşikâr
Eğleniyor benimle (A-3)

Derdin köprüsünden savuştum derken
Ben artık felekle barıştım derken
Nihayet huzura kavuştum derken
Kaderim karşıma çıkıveriyor
Ansızın dünyamı yıkıveriyor (A-32)

2.2.1.5. SİTEM EDEN KADIN

Şiirlerde sitem de isyan kadar işlenen duygulardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Şiir kitaplarına baktığımızda toplam 46 şiirde sitem eden kadın görülmektedir.

- Çınar, gurbette kaldığı zamanlarda kendisini aramayan, sormayan arkadaşlarına, dostlarına, ailesine vb. sitemde bulunmaktadır.

Gurbet elde tek başıma
Bir arayan soranım yok
Yar gelir girer düşüme
Bir hayıra yoranım yok (B-20)

- Çınar, sevdiğinin vefasızlığı, kadir kıymet bilmemesi, sevgisine karşılık vermemesi, kendisini üzüyor olması nedeniyle sitemde bulunmuştur.

Sevdam ile ibadetim
Yaptım yine anlamadın
Adın dilde şahadetim
Yaptım yine anlamadın (B-26)

Hasretle geçerken sevda çağları
Gel dedin de gelmedim mi bir tanem?
Sana gelmek için yüce dağları
Del dedinde delmedim mi bir tanem? (B-39)

Feryadıma cümle alem yetiştii
Birsen yoktun birsen yoktun bir tanem
Ateşimden dünya yandı tutuştu
Birsen yoktun birsen yoktun bir tanem (B-42)

Gülçınar'a niye küstün sevdiğim?

Sevdamı yargısız astın sevdiğim
Gönül bağımızı kestin sevdiğim
Leyla gibi dolanırım bir zaman (B-55)

Nisan yağmurumdun şubat güneşim
Doğum günün kutlu olsun sevdiğim
Zafer pastan katlı olsun sevdiğim
Doğum günün kutlu olsun sevdiğim (B-60)

Nefsine köleydin aşkıma nankör
Şefkatte cimriydin zulümde bonkör
Saltanatın tatlı olsun sevdiğim
Doğum günün kutlu olsun sevdiğim (B-60)

Sildi m'ola numaramı telinden
Hoş sedalar gelmez tatlı dilinden
Telefonum nazlı yârin elinden
Aranır da yine çalar mı bilmem (B-118)

Ağlayan ben ağlatan yar
Bağlanan ben aldatan yar
Şu dünyamı karartan yar
Olmaz olmaz olmaz olmaz
Olmaz bu kadar itirazım var (A-13)

Ta başından vardı bende bu sancı
Sen harami yolcu Gülçınar hancı
Ömür va'd etmiştin hani yalancı
Verilmiş bir sözün kaldı canım ey (A-27)

• Sevdiklerinden ayrı kalmanın üzüntüsüyle sitemkâr olduğu gözlenen Çınar, bunu dizelere şöyle dökmüştür:

Anam nerde yavrum nerde ben nerde
Canlarımı benden çalan ayrılık
Her birimiz garip garip bir yerde
Ettin yuvamızı talan ayrılık (B-50)

2.2.1.6. ANNE OLAN KADIN

Ayten Çınar iki erkek evlat sahibidir ve evlatlarına olan sevgisini Gözyaşından Kızılırmak Beslenir adlı kitabında yer alan “Oğul” ve “Oğul Balım” şiirleri ile bize yansıtmıştır.

OĞUL

Karanlığı yarmak için

İncitme canı oğul

Menziline varmak için

İncitme bir canı oğul

Çaban yarış için olsun

İlme varış için olsun

Kavgan barış için olsun

İncitme bir canı oğul(B-6)

OĞUL BALIM

Adın duayla dilime

Doladığım oğul canım

Yollarını gözyaşımınla

Suladığım oğul canım

Oğul balım oğul canım

Annen hasret keşiğinde

Kurban olam eşiğinde

Nennilerle beşiğinde

Belediğim oğul canım

Oğul balım oğul canım(B-83)

2.2.1.7. SABREDEN KADIN

Türk kadını derdi, tasayı, sıkıntıyı çeker ve sabreder. Ancak bunu paylaşmak kolay değildir. Kimi eşine, eşinin ihanetine, şiddetine sabreder kimi kaderin çektiği derde sıkıntıya sabreder. Ayten Çınar sadece “Sabreyle” şiirinde sabreden kadın profilini çizmiştir.

SABREYLE

Sinem elek çile eler	Kara günler gelir geçer
Dostlar gelir acım böler	Her yeni gün umut saçar
Ağlayanlar bir gün güler	Zaman nice kapı açar
Sabreyle gönül sabreyle	Sabreyle gönül sabreyle
Sabret gönül çilen dolar	Mevla kulun koymaz naçar
Sabreyle gönül sabreyle	Sabreyle gönül sabreyle(B-24)

2.2.1.8. ÇARESİZ KADIN

Çaresiz kalan ve bunu şiirlerinde hissettiren kadın, her iki kitapta toplamda 10 şiirde görülmektedir. Çaresizlik iki türlü karşımıza çıkmaktadır. Birincisi sevdiğinin gidişine engel olamayan şairimizin çaresizliğidir.

Sensiz bırakıp da can yoldaşını
Gitme gelişine kurban olduğum
Yıldız gözlerine hilal kaşına
Çatma gülüşüne kurban olduğum (B-121)

Gönlün beşiğinde belenemedim
Yetim koydun beni öğün vefasız
Selvi boylarına dolanamadığım
Sardı her yanıma ağın vefasız (B-127)

İkincisi hayatın zorlukları karşısında yaşanan çaresizliktir. Bu zorluklar arasında sevgiliye kavuşamamak da vardır.

Koskoca dünyada ben tek başıma
Feleğin çarkında bak telaşıma
Dertler hücum etmiş düşmüş peşime
Kalmadı dermanım kaçamıyorum (A-17)

Kaç talip dolaştım iyi olmaz yarem
Kesildi ümidim kalmadı çarem
Bir çare bulmadı bu derdi veren
Gayrı deva diler olduk elden oy (A-18)

Aşamadım bellerinden
Bitmeyen engellerinden
Asi yaban güllerinden
Derem dedim derilmiyor (B-44)

2.2.1.9. PİŞMAN KADIN

Pişmanlık duyan kadına fazla rastlayamadığımız şiirler sadece 7 tanedir. Hepsi de aşkın sonucu oluşan pişmanlık durumudur. Şair, sevdiğinden ayrıldıktan sonra çoğu yaşananandan pişmanlık duymakta, bir daha aynı şeyleri yaşamamaya yemin etmektedir.

Gürçınarım girme benim kanıma
Bundan sonra gayrı beni tanıma
Aşkın ecel kastetse de canıma
Ölürüm adını anmam bir daha (A-20)

Hasret ateşiyle yaktın dağladın
Gülçınar'ım beni benden eyledin
Umudumu vicdanına bağladın
Gördüm muhannete eş olduğunu (A-30)

Leyla olup düşer miydim çölüne
Bileydim ellere yar olduğunu
Savunmasız düşer miydim eline
Bileydim zehirli mar olduğunu (A-52)

Bağlanmazdım böyle kördüğüm ile
Bileydim çözülmez sır olduğunu
Gelmezdim oyuna göz göre göre
Gördüm aşkın gözün kör olduğunu (A-52)

Yaktın da sinemi aşk ateşine
El ettin de kaçtın dağlar başına
Yemin olsun daha düşmem peşine
Yıldırdın sevdami yorgunum sana (B 51)

Bir gönlü yüceye gönlüm düşürdüm
Ne bileyim bilmez imiş halden oy
Dünüm harap yarınima şaşırdım
Gitti eyvah gitti gençlik elden oy (B-129)

Zalimsin insafa gelsen
İstemem kul kölem olsan
Çöller aşıp dağlar delsen
Ferhat olsan yar deyip de
Yine seçmem tövbe olsun (B-92)

Beni cehenneme sürsen
Gülçınar'a azap versen
Cenneti yoluma sersen
Sırat olsan ayağıma
Yine geçsem tövbe olsun (B-92)

2.2.2. ÂŞIK AYTEN ÇINAR'IN ŞİİR DİLİNİN TAHLİLİ

Ayten Çınar'ın diline bakıldığında sadelik ve duygu yoğunluğunun hâkim olduğu görülmektedir. Amacı, duygularını okuyucuya hissettirmektir. Bunu ne derece başarmış; dili, toplumsal cinsiyet bağlamında dil çalışmalarında ortaya konan kadın diline dair özelliklerin ne kadarına uymakta, bu sorulara cevabı şiirlerinin incelemesi yapılarak verilecektir.

Holmes'in ortaya koyduğu 6 dil genelcesi ve Lakoff'un kadın diline dair belirlediği 9 madde, kadınların konuşma süreçlerinde dile yansıyan cinsiyet belirleme çalışmalarında temel maddeler sayılabilir ancak yazılı metinlerde bu maddeler kısıtlı kalmaktadır. Âşık Ayten Çınar'ın şiirlerini ele alarak metinlerine yansıyan dili inceleyeceğimiz çalışmamızda, Holmes ve Lakoff'un çalışmalarını temel alarak yazılı metin açısından da söylenebilecek tespitleri ayrıca maddeleştirilecektir.

Öncelikle Robin Lakoff'un Language and Women's Place adlı makalesinde kadın diline dair tespitlerinin Ayten Çınar'ın şiirleri üzerinde uygulanarak, çıkan verilerle bir sonuca varılacaktır. Lakoff'un kadın diline dair tespitleri 8 maddeden oluşmaktadır. Bunlardan birincisi: “ Kadınlar, 'kadın işi' olarak adlandırılan (dikiş, örgü, nakış, yemek pişirme gibi) işlerle ilgili özgül kelime doğarcığına sahiptirler” dir. Ayten Çınar'ın ilk kitabı olan Zaman Kara Gözlerinde Güvercin Olsun'da bu tespite uygun sadece bir şiirde örnek bulunmaktadır. O da “Görüyorum” adlı şiirdedir.

Görüyorum şu ömrümün

Sular gibi akışını

Örüyorum kaderimin

Bin bir türlü akışını (A-7)

Çınar'ın bir diğer kitabı olan Gözyaşımdan Kızılırmak Beslenir' de ilk kitaba göre oldukça fazla örnek görülmektedir.

Sevgi dostluk **dokuyanın**

Tezgâhında bez olsaydım

İlim irfan okuyanın

Sohbetinde söz olsaydım (B-1)

Körpe civan **yavru verdin** ecele
Özün ağlasa da gül yüzün güle
Felek düşeş oynar sense hep gele
Hiç mi kapılanmaz taşların anam (B-2)

Dillerin **serbet ezerken**
Gönlünden **ballar süzerken**
Aşk deryasında yüzerken
Vurgun musun can efendim (B-18)

Sis aldı gönül dağını
Haraldı sevda bağını
Sarıp çile yumağını
Örüyorum sen neredesin (B-22)

Muradımdır sana gelmek
Seninle ağlayıp seninle gülmek
Sevda ile ilmek ilmek
Yüreğine **doku** beni (B-23)

Sinem elek çile **eler**
Dostlar gelir acım böler
Ağlayanlar bir gün güler
Sabreyle gönül sabreyle
Sabret gönül çilen dolar
Sabreyle gönül sabreyle (B-24)

Gönül gergefinde sevgi **dokuyan**
Şefkatin üstüne sevda nakışım
Aşka düşmüş bülbül gibi şakıyan
Sesi buram buram sıla kokuşlum (B-53)

Yine düştüm ayrılığın çarkına
Elek **elek elenirim** bir zaman
En yakın dostlarım varmaz farkına
Acılarla belenirim bir zaman (B-55)

Annen hasret keşiğinde
Kurban olam eşiğinde
Nennilerle **beşiğinde**
Belediğim oğul canım
Oğul balım oğul canım (B-83)

2. Boş sıfatlar kullanırlar: müthiş (*divine*), büyüleyici (*adorable*), şeker (*sweet*) gibi.

İnceleme, metin üzerinden yapıldığı için, bu tür sıfatlarla karşılaşılması güçtür. Çınar'ın şiirlerinde kullandığı niteleme sıfatları tahlil edilerek bir sonuca varılacaktır.

Aşağıdaki tabloda her iki şiir kitabında bulunan, olmadığı zaman anlamda düşüklük yaratan, anlamı değiştiren ya da bozan sıfatlar verilmiştir. Bu sıfatların kullanımı gereklidir. Özellikle çoğunda bir uzvun tasnif için kullanıldığı görülmektedir. Bu sıfatlar çıkartıldığında belirsizlik doğmaktadır. Kullanılmadığı zaman anlam boşluğu yaratan sıfatların kullanıldığı dizeler şöyledir:

Zaman Kara Gözlerinde Güvercin Olsun	Gözyaşımdan Kızılırmak Beslenir
Bilesin sebebim kara gözlerin	Yanık türkü söyleyenin
Cansız bir beden gibiyim	Sevdalı bir kız olsaydım
Sahte sözlerine kanmam bir daha	Körpe civan yavru verdin ecele
Ilık ılık gözyaşımda	Turkuaz gözlerinden
İnci dişlerin sökülür	Şaştım değişmeyen kara yazıma
Sırma saçların dökülür	Beyaz bir güvercin olsam
Selvi boyların bükülür	Kara günler gelir geçer

Zaman Kara Gözlerinde Güvercin Olsun	Gözyaşımdan Kızılırmak Beslenir
Türlü türlü maskelere büründün	Böyle kara yazı bende
Yıllanmış acımı hemen dindiren	Derin uykulardan çık da geliver
Bu bende ki kara bahta dargınım	Kanadı kırılmış kuşa döndürdün
Derdin deva gelir seven gönlüme	Deniz gözlerinde vurgun yemeye
Sahte dostlarımdan kaçıp	Bedenimde tarifsiz bir sızı var
Kara günler yelken açmış	Kara günler yelken açmış
Yaralı kalbimle yeter uğraşma	Kara kış estirdin yaz sıcağında
Gönül dağım kara duman bürüdü	Ah kara gözlüm de kara yazılım
Terk eylemez beni sadık dertlerim	Alev alev yanan kızıl bir dere
Kara günler geride mutluluk ufuktayken	Seven gönül yardan azat olur mu
Ak alnına siyah perçem bükülmüş	Uzağında kara zindanlardayım
Melek maskesinde sinsi bir yılan	O mağrur başını bir yana bükmüş
	Kurumuş dalları yaprağın dökmüş
	Tek çaremsin dayanılmaz acıma
	Nazlı yavrulara beşik olurmuş
	Ben de seni sadık bir yar sanardım
	Sardın ya bağrına sadık yârindir
	Taptığımsın sadık kulum
	Dertli gönüllerin derdin dermeye
	Özgür kuşlar gibi uçmak isterim

Zaman Kara Gözlerinde Güvercin Olsun	Gözyaşımdan Kızılırmak Beslenir
	Masum insanlara kıyıp ezeni
	Kara bulut çökmüş gönlüm dağına
	Seven gönül ikrarından döner mi
	Kanayan gönlüme cerrah gözlerim
	Selvi boylarına dolanamadığım
	Yeni yara açtı eskiyi saran
	Baharı yaşarken kara kış idim
	Ne bir gerçek dostum ne aşığım var
	Aldatmak ne demek seven kadını

Aşağıdaki tabloda her iki şiir kitabında bulunan, kullanılsa da anlamı bozmayan (Lakoff'un “boş sıfat” diye nitelendirdiği), amacı sadece şiire ahenk vermek, anlamı güçlendirmek olan sıfatlar verilmiştir. Sıfatlar şiiri görünüş açısından hoş kılmıştır ancak günlük konuşulan dilde bu kullanımlar Lakoff'un “boş sıfat” tanımına dâhil edilebilir. Kullanılsa da anlamı bozmayan sıfatların kullanıldığı dizeler şöyledir:

Zaman Kara Gözlerinde Güvercin Olsun	Gözyaşımdan Kızılırmak Beslenir
Bu koskoca dünyada	Bana sevdalı bir kelamın olsun
Can alıcı avcısıdır bilirim	Yalnız sana değil koca cihana
Susuz çöllerde gibiyim	Aramızdan soğuk buzlar erise

Zaman Kara Gözlerinde Güvercin Olsun	Gözyaşımdan Kızılırmak Beslenir
Şirin bülbül tatlı sözü	Şu yalan dünyada olsan yoldaşım
Pembe düşlerimin siyah incisi	Deli gönlüm beslenir
Çetin dertlerimin en birincisi	Kutsal bir nida gelir
Büyük aşkımızın tek hatırası	Gizli bir seda gelir
Küçücük bir resmin kaldı elimde	Bir deli aşka tutuldum
Koca dünya birden dar gibi gelir	O tatlı dillerini
Koskoca dünyada sanki yalnızım	Kutsal sevdam <i>ince</i> sızım
	Güzel günler mazimizde
	Çağlar deli seller gibi
	Deli seller gibi yık da geliver
	Dayan şirin canım az daha dayan
	Gizli sırlarımı yaydın ayrılık
	O güzel elleri zeytin dalıydı
	Güzel sinesine girdin oturdun
	Bir deli sevdanın diline düştüm
	Satılırim bir sevdalı bakışa
	Pembe düşlerimin siyah incisi
	Çetin dertlerimin en birincisi
	Şu yalan dünyanın derdinden doymuş
	O tatlı canına eliyle kıymış

Zaman Kara Gözlerinde Güvercin Olsun	Gözyaşımdan Kızılırmak Beslenir
	Bilmedim zehirli mar imiş yarım
	O tatlı sevdanı duysam dilinden
	Dünya limanda bir garip gemi
	Duymadım dilinden tatlı kelamın
	Gönlüm bir çift tatlı sözün muhtacı
	Koca evren senden alır ışığı
	Garip bir sevdaya saldım başımı
	Kokunu getirsin o gül teninden
	En büyük aktörsün süper oynadın
	Küçücük bir remin kaldı elimde
	Ak alnına siyah perçem dökülmüş
	Gitmiyor gözümde o mahzun yüzün

3. Eklenti sorularını (*tag questions*) konuşma içinde sıklıkla kullanırlar. İfade beklenen durumlarda soru tonlaması kullanırlar.

"Tag questions" cümle sonlarında kullanılan kısa ve kalıp şeklindeki soru cümleleridir. Genelde bir şeylerden emin olunmadığı zaman ya da karşımızdakinin bizimle aynı fikirde olup olmadığını öğrenmek için kullanılmaktadır. Örneğin; "Onu göremedin, değil mi?" ile "Ayşe bana inandı, değil mi?" cümlelerindeki "değil mi" kalıbı tag question kalıbıdır. Aslında kafamızda bir cevap hazırlamış bir şekilde sorduğumuz bu tür sorular sözde sorulardır. Bir nevi bilip de bilmezlikten gelme yani Tecahül-i Arif sanatı uygulanmış olunur.

Ayten Çınar, bu sanatı şiirlerinde sıklıkla kullanmıştır ve bu kullanım örnekleri şunlardır:

Gözyaşımdan Kızılırmak Beslenir Kitabında Bulunan Tecahül-i Ârif Sanatı Örnekleri:

Miras mıdır o gözyaşların anam	Sevdamız ne halde kaldı
Kâbusa mı döndü düşlerin anam	Yarım gitti bilmem nerde
Gözyaşlı mıdır aşların anam	Bu sevdaya nasıl kıydın ayrılık
Bir telefon böyle mi zor	Nasıl kıydın kanser Bağdagül'üme
Gel dedin de gelmedim mi bir tanem	Seven gönül yardan azat olur mu
Del dedinde delmedim mi bir tanem	Gülçınar'ım böyle tezat olur mu
Dal dedin de dalmadım mı bir tanem	Yar denir mi senin gibi zalime
Sal dedin de salmadım mı bir tanem	Niye yaptın bozacağın yuvayı
Öl dedin de ölmedim mi bir tanem	Nerde kâinatın nuru gözlerin
Kalbinin taş surumu var	Menzili olmayan yolu neyleyim
Çözülmez bir sırrımı var	Dost kadrin bilmeyen kulu neyleyim
Bilmem gizli yarimi var	Dosta uzanmayan eli neyleyim
Gülçınar'a niye küstün sevdiğim	Yare dolanmayan kolu neyleyim
Can yoldaşı satmak huyundan mıdır	Boşalır gözümün seli neyleyim
Dostuna ihanet soyundan mıdır	Gölgesi olmayan dalı neyleyim
Kalleşlik sütünden mayandan mıdır	Gurbetteyim diye gamlı mı bilmem
Şöhretin değil miydin farkında	Sevda sarhoşu mu demli mi bilmem
Seven sevdiğine neden eş olmaz	Turkuaz gözleri nemli mi bilmem
Bilmem onun sevenlere kastı ne	Gurbetteyim diye gamlı mı bilmem
Aşkın pazarında mezat olur mu	Sevda sarhoşu mu demli mi bilmem

Turkuaz gözleri nemli mi bilmem

Seven gönül ikrarından döner mi

Gül ekerim neden diken biçerim

Zaman yâri benden soğutur m'ola

Bu can bunca derdi öğütür m'ola

Aldatmak ne demek seven kadını

Zaman Kara Gözlerinde Güvercin Olsun Kitabında Bulunan Tecahül-i Ârif Sanatı Örnekleri:

Gerçek mi yalan mı özü

Böyle bir sevdadan bıılır mıydı

Hani dedem babam nerde

Sebepsiz bir yuva yıkılır mıydı

Dosta ihanet soyundan mıdır

Darılıp gücenmek olur mu yare

Kalleşlik sütünden mayandan mıdır

Bu acıya bir can nasıl dayansın

Binip aşkın atına delice uçalım mı?

Ne yaptım da bu cezayı hak ettim

Çok sevmekten öte sana ne yaptım

Sevda pazarında cana kim bakar

Ne diye kalbimi çaldın da gittin

Candan seven gönül engel mi takar

Sevmedinse nasıl göründün sever

Neyini seveyim ey dönme dolap

Bilmiyorum nerden geldin nesin sen

Bilmez misin eden ettiğin bulur

Şeytan mısın ya da melek misin sen

Bilemedim dünyada ne işim var

Hızır mısın bilmem eren misin sen

Olur mu yeşili sevmeyen insan

Hayal misin bilmem gerçek misin sen

Nerden girdi aramıza bu duvar

Paranın sevgiye yeter mi gücü

Menfaat olmadan sevenler nerde

Bir tutsam elini bırakır mıydın

Sevgisiz yaşanan ömrü neyleyim

Bilmem bize bu feleğin kasti ne

Her çıkışın bir de inişi yok mu

Kurudu mu hani sevgi pınarım

Yetmez mi ettiğin nedir günahım

Niye yaptın bozacağın yuvayı

Söyle ey sevdiğim sana ne ettim

Değil miydi çok erken

4. Kaçamak cevaplar kullanırlar; konuşanın konuştuğu şeyden emin olmadığı izlenimi veren “yani” , “bilirsin” , “işte” gibi öğelerle konuşmanın yapılandırılması.

Bu madde tamamıyla konuşma dili temel alınarak oluşturulmuş bir maddedir. Zaten maddenin içinde de *konusan* ve *konuştugu* kelimeleri geçmektedir. Bu yüzden Ayten Çınar’ın şiirlerinde bu gibi kullanımlara rastlamak güçtür. Çünkü şiir yazarken kelimeler oldukça özenli seçilir ve bu gibi kaçamak cevap diye nitelendirilen sözcüklere pek yer verilmemektedir.

5. Bağlantılı olarak “öyle” (so) kelimesinin sıklıkla kullanırlar. Bu kelime duyguların yoğunluğunu ifade etmek üzere konuşma içine serpiştirilir.

Bu maddede dikkat edilmesi gereken cümle “duyguların yoğunluğunu ifade etmek üzere kullanılan kelimeler” dir. Şiir çoğu zaman duygu yoğunluğu eseridir. Şiir yazma ihtiyacı duygusal anlarda daha çok tetikleyicidir. Ayten Çınar’ın şiirlerini bu açıdan incelendiğinde duyguların yoğunluğunu ifade eden kelimeler başlığı altında şu örnekler bulunmaktadır:

Hitap sözcükleri, şiirde duyguyu okuyucuya yansıtan önemli kavramlardır. Şair, hitap kullanarak sevdiğini, aşkını haykırabilir, ayrıca olumsuz hitap sözcükleri ile de nefretini aktarabilir. Bu sözcükler şairin kalbini bize en kısa yoldan yansıtan sözcüklerdir. Çınar’ın kullanmış olduğu olumsuz hitap sözcükleri şunlardır:

Vicdansız	Hain	Asi yarım
Kalleş	Yüz karası	Acı balım
Aşk yoksunu	Erdem fukarası	

Bunların yanında kavramlar da yazılı metinlerin şiir türünde duyguları okuyucuya geçiren önemli kelime ya da kelime gruplarıdır. Şairin kullanmış olduğu kavramlar, bize, kendisinin içinde bulunduğu ruh halini ve duygularını yansıtmaktadır. Ayten Çınar’ın kullanmış olduğu kavramlar sıralandığı zaman bu görüş daha da netleşmektedir.

Zaman Kara Gözlerinde Güvercin Olsun adlı şiir kitabında genelde “gönül” kavramı kullanılmıştır.

Gönül sarayı	Gönül teli	Gönül kapısı
Gönül ağrısı	Gönül macerası	Gönül peteği
Gönlümün atı	Gönül bahçesi	Gönül yarası
Gönlümün muradı	Gönül tahtı	Gönül dağı

Bu kavramdan sonra “aşk” ve “sevda” kavramlarının oldukça sık kullanıldığı görülmektedir.

Aşk bağı	Aşk deryası	Sevgi pınarı
Aşk şarabı	Aşkın atı	Sevda çölü
Aşk pazarı	Aşkın odu	Sevdanın ateşi
Aşkın gözü	Sevda bahçesi	
Aşk diyarı	Sevda pazarı	

Gözyaşımdan Kızılırmak Beslenir adlı şiir kitabında da “aşk” ve “sevda” kavramlarına sık rastlanmaktadır. Hatta iki şiirinden birinde bu kavramlar geçmektedir. Çınar’ın bu kitapta kullanmış olduğu “aşk” ve “sevda” kavramları şöyledir:

Aşk şarabı	Aşkın şarabı	Aşk kitabı	Aşk kanunu
Aşkın çölü	Âşıkların gönlü	Aşkın ocağı	Sevda yolu
Aşk pınarı	Aşk denizi	Aşkın atı	Sevdanın cemresi
Aşk pazarı	Aşk nehiri	Aşkın zerresi	Sevdanın özü
Aşkın cemresi	Aşk yurdu	Aşkın pazarı	Sevda çölü
Aşkın deryası	Aşkın melekleri	Aşk çilesi	Sevdanın sarhoşu
Aşkın pınarı	Aşk ateşi	Aşk cephesi	Sevdanın ferî

Sevda çağları	Sevda gülü	Sevda bağı
Sevda bahçesi	Sevdanın eri	Sevda yeli
Sevda gülü	Sevdanın darı	Sevda çarkları
Sevda tacı	Sevdanın narı	Sevda ateşi
Sevda mevsimi	Sevdanın zarı	

Bunların yanında şairin kendini kötü hissettiğinde, sinirli, mutsuz, gergin olduğunda kaleme aldığı şiirler, kullanmış olduğu olumsuz kavramlardan dolayı ruh halini okuyucuya yansıtmaktadır. Çınar, daha çok “kara” kavramını kullanmıştır. Aşağıdaki örnekler Zaman Kara Gözlerinde Güvercin Olsun kitabında bulunmaktadır.

Kara günler	Kara bela	Kara baht
Kara kış	Kara bulut	Kara yer
Kara duman	Kara çalı	

Bu kavramın yanında, Çınar’ın kullanmış olduğu çeşitli isim tamlamalarından aynı ruh hali çıkarılabilinmektedir. Bu tamlamalar şunlardır:

Hasret yangını	Ayrılık hançeri	Hasretin narı
Feleğin çarkı	Yalan dünya	Gurbet eli
Hasretin sancısı	Sıla toprağı	Susuz çöl
Ayrılık ateşi	Kaderin sillesi	Düşkün hal
Dert ocağı	Salar taşı	Feleğin eli
Ayrılık narı	Kanayan yara	Gözümün seli

Gözyaşımdan Kızılırmak Beslenir kitabında da olumsuz kavramlar oldukça fazladır. Bir önceki kitaptaki kadar “kara” kavramı kullanılmamıştır. Ancak fazlasıyla olumsuz anlam veren isim tamlamaları vardır. Bu tamlama örnekleri şöyledir:

Ayrılık gömleği	Hasret bucağı	Ecel sancısı	Darağacı
Ayrılık çırası	Hasret çarkı	Dert pınarı	Gönül desti
Ayrılık narı	Sadık dertler	Kara bulut	Yalan dünya
Ayrılığın çarkı	Hayat savaşı	Kara yazı	Hasret kızıağı
Yaralı gönül	Gam yükü	Kara günler	
Gönül sızısı	İhanet pazarı	Vuslat şerbeti	
Gurbet kuağı	Gurbet eli	Çile yumağı	

6. Aşırı düzgün gramer kullanırlar: Kadınların kaba konuşması beklenen bir durum değildir. Bunun ötesinde en azından Orta Amerika’da kadınlar okuryazarlığın ve kültürün koruyucuları olarak görülmektedirler.

Bu maddeyi incelemiş olduğumuz şiir kitabındaki şiirlere uygulamamız, maddenin istediği sonucu vermeyecektir. Çünkü şair, kullandığı metin diline elbette ki dikkat etmiştir. Kelimeleri özenle seçmiş, gramer kurallarına uymuştur. Ancak “kadınların kaba konuşması beklenmez” görüşünü desteklemeyen birkaç örnek bulunmaktadır. Bu örnekler şöyledir:

Zaman Kara Gözlerinde Güvercin Olsun Kitabındaki Örnekler:

Kalleşlik sütünden mayandan mıdır	Ey aşkı sevdadan bilmeyen zalim
Hainler cenneti gönlümün yurdu	Ömür va’d etmiştin hani yalancı
Mert gibi gelip de namert gibi kaçan	Sevdiğim çok acımasız zalimdir

Oh olsun itin soyuna	Meydandadır çürük özün
Sülük , kanımla beslendin	Behey gafil tembel yatan
Sen kara belasın besbelli	Uyan sefil uyan uyan
Melek maskesinde sinsi bir yılan	Uyan cahil uyan uyan

Gözyaşımdan Kızılırmak Beslenir Kitabındaki Örnekler:

Kalleşlik sütünden mayandan mıdır?	Anlam bulamadım ne denir zalim
Kutlarım hainim bu zaferini	Namertler ardından gıybetin eyler
Zalimsin insafa gelsen	Yüreğimde sızın kaldı vicdansız

7. Abartılı kibar formlar kullanırlar: Özellikle orta sınıfta “düzgün” konuşmanın beklenen bir davranış olduğu düşünüldüğünde, abartılı kibar formlar aşırı düzgün gramer yapısı ile bağlantılıdır. Kadınlar kaba bir kelime yerine aynı anlama gelen daha kibar bir kelime kullanma (*euphemism*) konusunda ustadırlar. Kadınların “lütfen” ve “teşekkür ederim” gibi formları sıklıkla kullanarak geleneksel kalıplara bağlı kaldıkları görülürken, erkeklerin bu formları kullanmıyor olmaları yadırganmazken, kadınların kullanmamaları kabul edilemez.

8. Kadınlar fıkra anlatmazlar: Orta sınıf Amerikan toplumunda kadınlar sırası değil hissine kapıldıkları ve meselenin özünü kaçırdıklarını düşündükleri için fıkra anlatmazlar.

9. Kadınlar kendi duygu ve düşüncelerine başkalarından destekler sunarak konuşurlar. Diğer deyişle kendi konuşmaları içinde italiklere yer verirler. Bu bir bakıma kendi düşüncelerinin tek başına yeterince değerli olmadığını düşündüklerinin göstergesidir.

Son üç madde, şiir üzerinde incelenecek türden değildir. Bunlar günlük konuşma dili üzerine çalışılabilecek görüşlerdir. Metin merkezli bir çalışma yapıldığı için bu maddeleri tahlile dâhil edilememektedir. Tüm veriler incelendiğinde çıkan sonuçlar şöyledir:

Ayten ınar, ‘kadın işi’ olarak adlandırılan (dikiş, örgü, nakış, yemek pişirme gibi) işlerle ilgili özgül kelime doğarcığına sahiptir. Şiirlerinin 10 tanesinde bu terimlere yer vermiştir.

Ayten ınar, Lakoff’ un boş sıfat diye tarif ettiği, bizim de metin dilinde niteleme sıfatı olarak değerlendirdiğimiz sıfatları oldukça fazla kullanmıştır. Bu sıfatların bir kısmı kullanılsa da anlamın bozulmayacağı, sadece şiire estetiklik ve anlama güçlük katmak için kullanılmış; bir kısmı da gerçekten kullanılması gerekli olduğu için, anlamı tamamladığı için kullanılmıştır.

Ayten ınar, Lakoff’ un eklenti soruları (*tag questions*) diye nitelendirdiği, bizim metin dilinde bunun benzerinin Tecahül-i Arif olduğunu belirttiğimiz sanatı 87 şiirinde kullanmıştır.

Ayten ınar’ın duyguların yoğunluğunu ifade eden kelimeleri sık sık kullanmıştır. Bunlar olumlu ve olumsuz ifadeler olarak ayrı ayrı verilmiştir. İlk olarak hitapları incelediğimizde ınar’ın 33 olumlu, 8 de olumsuz hitap kullandığını görmekteyiz. Kavramlar da duygu yoğunluğunu ifade eden kelime gruplarıdır. ınar’ın en çok kullandığı kavramlar “aşk(30 adet), sevdâ(25 adet), gönül(12 adet) ve kara(8 adet)” dır. Bunların yanında bazı isim tamlamaları da kullanan ınar, bu tamlamalarla (43 adet) duygu yoğunluğunu ifade etmiştir.

Lakoff, makalesinde “kadınların kaba konuşması beklenmez” görüşünü paylaşmış ancak ınar’ın şiirlerinde bunun aksi örnekleri karşımıza çıkmıştır. ınar’ ın şiirlerinde bu gibi kullanımlar görülmektedir (22 adet).

Lakoff’un kadın diline ait savunduğu bu görüşlerin yanında ınar’ın, 245 şiirinden hareketle, şiirlerinin dış ve içyapısı hakkında şunlar söylenilebilir:

Ayten ınar, şiirlerinde genellikle “dörtlük” nazım birimini kullanmıştır. Toplam 245 şiirin 20 tanesi bent, 1’i beyit, 6’ sı serbest, 218 tanesi ise dörtlük nazım birimi ile yazılmıştır. Bu sonuç da göstermektedir ki Âşık Edebiyatı geleneğine bağlı şairlerin çoğunun kullandığı nazım birimi olan dörtlüğü kullanan şair, geleneğin kurallarını sürdürmüştür.

Ayten Çınar, şiirlerinde en çok “aşk” temasını işlemiştir. İlk kitabı Zaman Kara Gözlerinde Güvercin Olsun’ da 98 şiirin, ikinci kitabı olan Gözyaşımdan Kızılırmak Beslenir’ de 123 şiirin teması aşktır. Oran olarak verilecek olursa toplam şiirlerin %90’ ında aşk teması hâkimdir. Bu oran içinde acı çeken, hasret çeken, sitem eden, isyan eden, çaresiz kalan, sabreden, pişman olan ve aşkını haykıran kadınlar yer almaktadır. Ayrıntılı olarak tablolastırılan bu veriler ekler kısmında bulunmaktadır.

Ayten Çınar, sadece aşk şiirleri yazmamıştır. Aynı zamanda toplumsal şiirler, memleket konulu şiirler, asker konulu şiirler yanında âşık dostlarına yazdığı şiirleri de vardır.

Ayten Çınar şiirlerinde deyimlere de yer vermiştir. İlk kitabında da ikinci kitabında da 22’ şer deyim kullanmıştır (Bkz. Tablo 3-4).

Ayten Çınar, şiirlerinde yalnızca bir tane atasözü kullanmıştır. Bu şiirin ismi Umut Yeli’ dir ve atasözü de “gözden uzak olan gönülden de ırak olur” dur.

Ayten Çınar şiirlerinde çeşitli sanatlar kullanmıştır. Bu sanatlar: telmih, teşbih, tekrar, tecrit, tezat, teşhis ve tenasüptür.

Toplam 26 şiirde telmih sanatı (Bkz. Tablo 5-6),

Toplam 32 şiirde teşbih sanatı (Bkz. 1.2.2.3.2.1-1.2.2.3.2.2),

Toplam 30 şiirde tekrar sanatı (Bkz. Tablo 7-8),

Toplam 18 şiirde tecrit sanatı (Bkz. Tablo 9-10),

Toplam 52 şiirde tezat sanatı (Bkz. Tablo 11-12),

Toplam 3 şiirde teşhis sanatı (Bkz. Tablo 13),

Toplam 61 şiirde tenasüp sanatı (Bkz. Tablo 14-15) kullanılmıştır.

Ayten Çınar eş anlamlı sözcükler kullanmış ancak zıt anlam kullanmayı tercih etmemiştir. Şiirlerinin 11 tanesinde aynı dizede eş anlamlı sözcükler kullandığı görülmektedir (Bkz. Tablo 16-17).

Ayten Çınar, şiirlerinde ikilemelere de sık sık yer vermiştir. 52 şiirinde toplam 58 ikileme kullanmıştır (Bkz. Tablo 20-21).

Ayten ınar, nida sanatını çok az kullanmıştır. 13 şiirde görülen bu sanatın örneklerine baktığımızda en çok “ey” ve “ah” nidalarını kullandığı görülmektedir (Bkz. Tablo 18-19).

Ayten ınar şiirlerinde yer ve kişi isimleri gibi özel isimler de kullanmıştır. Bu yer isimleri genellikle gördüğü ve yaşadığı yerler olmakla beraber adı geçen kişiler de ailesinden, çevresinden, âşık dostlarından ve etkisinde kaldığı kişilerdendir.

Ayten ınar dini terimler de kullanmıştır. Toplam 38 adet dini terimi 79 dizede kullanmıştır (Bkz. Tablo 22-23).

Ayten ınar’ın şiirlerinde alkış ve kargış örnekleri fazla yer bulmamıştır. Yalnızca 2 kargış, 1 de alkış rneği görülmektedir (Bkz.1.2.2.6).

Ayten ınar, Gözyaşımdan Kızılırmak Beslenir adlı kitabında şiir başına(142 şiir) ortalama 63.68 kelime; Zaman Kara Gözlerinde Güvercin Olsun adlı şiir kitabında(103 şiir) 60.84 kelime kullanmıştır.

Gözyaşımdan Kızılırmak Beslenir Kitabında Bulunan Şiirlerin Kelime Sayıları

Şiir No	Kelime Sayısı	Şiir No	Kelime Sayısı	Şiir No	Kelime Sayısı	Şiir No	Kelime Sayısı
1	70	37	73	73	104	108	67
2	74	38	73	74	117	109	78
3	93	39	85	75	102	110	57
4	78	40	68	76	68	111	52
5	34	41	38	77	56	112	65
6	72	42	53	78	39	113	104
7	53	43	55	79	58	114	72
8	53	44	67	80	57	115	36
9	46	45	56	81	68	116	57
10	51	46	41	82	50	117	52
11	63	47	68	83	45	118	55
12	66	48	52	84	56	119	122
13	49	49	86	85	38	120	47
14	68	50	59	86	59	121	55
15	45	51	55	87	74	122	62
16	42	52	55	88	68	123	59
17	47	53	61	89	74	124	57
18	60	54	53	90	59	125	56
19	66	55	53	91	42	126	56
20	58	56	83	92	56	127	88
21	53	57	71	93	53	128	74
22	39	58	102	94	64	129	61
23	44	59	104	95	71	130	59
24	65	60	59	96	55	131	66
25	67	61	46	97	77	132	89
26	41	62	58	98	44	133	56
27	55	63	68	99	55	134	74
28	63	64	54	100	83	135	91
29	71	65	48	101	68	136	75
30	66	66	52	102	79	137	62
31	56	67	47	103	69	138	55
32	44	68	58	104	50	139	69
33	52	69	60	105	53	140	80
34	87	70	102	106	55	141	58
35	64	71	68	107	52	142	93
36	54	72	126				

Zaman Kara Gözlerinde Güvercin Olsun Kitabında Bulunan Şiirlerin Kelime Sayıları

Şiir No	Kelime Sayısı	Şiir No	Kelime Sayısı	Şiir No	Kelime Sayısı	Şiir No	Kelime Sayısı
1	95	27	104	53	47	79	52
2	46	28	104	54	63	80	55
3	42	29	65	55	83	81	47
4	66	30	93	56	75	82	41
5	68	31	44	57	80	83	61
6	34	32	41	58	98	84	40
7	39	33	52	59	75	85	61
8	65	34	41	60	50	86	74
9	58	35	62	61	42	87	56
10	61	36	54	62	79	88	50
11	61	37	40	63	52	89	58
12	36	38	39	64	86	90	97
13	63	39	74	65	58	91	70
14	49	40	57	66	39	92	70
15	57	41	72	67	72	93	80
16	84	42	32	68	77	94	72
17	55	43	39	69	53	95	41
18	62	44	53	70	37	96	59
19	50	45	44	71	71	97	33
20	56	46	50	72	77	98	61
21	37	47	41	73	56	99	72
22	55	48	58	74	57	100	67
23	96	49	79	75	78	101	44
24	79	50	72	76	57	102	65
25	38	51	73	77	58	103	88
26	58	52	76	78	56		

SONUÇ

Birinci bölümde halkbilimciler ve çeşitli sözlüklerin âşık tanımları sentezlenmiş, madde madde aşığın özellikleri çıkartılmış ve ortaya şu sonuç çıkmıştır: Ayten Çınar, kendisini âşık kabul eden ve toplumun kendisini âşık diye nitelendirdiği, şiirlerini saz eşliğinde, ezgili ve irticalen söyleyebilen, içinde yaşadığı toplumun ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasi olaylar karşısındaki duygu ve düşüncelerine tercüman olan, dili sade bir şairdir. Ancak bir ustanın yanında yetişmemiştir. Ayten Çınar, maddelerin çoğuna uyduğu için halkbilimcilere göre âşık diye nitelendirilebilir.

Çınar, bir kadın olarak âşıklık geleneğinde çeşitli problemlerle karşılaşmış ancak yılmamıştır. Daha küçük yaşlarda kadından şair olmaz mantığına sahip bir ailede zorlukları ve sorunları gören Çınar'ın o yaşlarda yazmış olduğu şiirler, dayısı tarafından yakılmış, bu olay kendisinde bir yara olarak kalmıştır. Canını yakan bu durum karşısında bile yılmayan Çınar, saz çalmayı öğrenmiş, babasından aldığı şairlik genleriyle kafiyeli, ezgili şiirler oluşturmaya devam etmiştir ve günümüzde iki adet kitabı, cdsi, birçok ödülü olan, sosyal medyada olsun gelenekte olsun sesini duyurmayı, kendisini dinletmeyi ve izletmeyi başaran bir âşık olarak görülmektedir.

Ayten Çınar'ın kullanmış olduğu dil, erkek söylemine daha yakındır. Bu, yaşadığı zorluklara, yetiştiği ortama ve geleneğin kısıtlayıcı havasına bağlanmaktadır. Yeri geldiğinde argo kelime kullanmış, yeri geldiğinde bir erkek gibi rahatça söylenebilmiştir. Temel alınan kaynak olan Robin Lakoff'un kadın diline dair yaptığı çalışmasını Çınar'ın şiirlerine uygulandığında görülmüştür ki Ayten Çınar;

“Kadın işi” olarak adlandırılan(dikiş, nakış, örgü, yemek pişirme... vb.) işlerle ilgili özgül kelime dağarcığına sahiptir.

Boş sıfatlar kullanmıştır.

Eklenti sorularını kullanan, ifade beklenen durumlarda soru tonlaması kullanmıştır.

Duyguların yoğunluğunu ifade etmek üzere hitap sözcükleri ve kavramlar kullanmıştır.

Kaba kelimeler kullanmıştır.

Buraya kadar Lakoff'un 5 maddesine uyan şiirlere sahip olan Çınar, dört maddeye dâhil edilememiştir. Çünkü "yani, bilirsin, işte" gibi kaçamak cevaplar kullanmamıştır. Diğer maddeler de şiirlerde uygulanabilecek türden maddeler değil, daha çok konuşma diline uygulanabilecek maddelerdir.

Âşık Ayten Çınar'ın gelenekteki yeri ve geleceğe katkıları, kadın şair kimliği çerçevesinde kullandığı dilin erkek mi yoksa kadın söylemine mi dâhil edilmesi gerektiği tespit edilmeye; şiirlerine yansıyan ruh halleri, dizelerinden hareketle tahlil edilmeye çalışılmıştır.

Kadın âşıklar içinde önemli bir yer edinmiş olan Çınar, şiir kitapları, kaset ve cdleri ile şenliklere, şöenlere, eğlencelere, Tv ve radyo programlarına katılımı ile âşıklık geleneğine oldukça katkısı olan bir âşıktır. Gelecek kuşaklara örnek olan, eserleri ile takdir gören, kadın kimliğiyle gelenekte oldukça büyük işler başarmış ve önemli yerlere gelmiş bir şair olduğu görülmektedir.

Ayten Çınar'ın eserlerinde eril söylem hâkimdir. Gelenekte erkek âşıkların sayısının oldukça fazla olması sebebiyle kadın âşıkların seslerini bu ortamda duyurabilmeleri ve gelenek içerisinde var olabilmeleri güçleşmiştir. Ayten Çınar, bu durumu eril ifadeler kullanarak aşmaya çalışmıştır. Bu sayede gelenek içerisinde yıllardır var olabilmiş, duygularını her ortamda dillendirebilmiştir.

EKLER

1. TABLOLAR

TABLO 1: GÖZYAŞIMDAN KIZILIRMAK BESLENİR KİTABINDAKİ ŞİİRLERİN DİŞ YAPI BİLGİSİ

ŞİİR ADI	KAFİYE ŞEMASI	ÖLÇÜ	NAZIM BİRİMİ	KITA SAYISI
Olsaydım	abab/cccb/dddb/eeeb/fffb/gggb	4+4=8	Dörtlük	6
Anam	abab/cccb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4
Can Yar	abab/cccb/dddb/eeeb/fffb	6+5=11	Dörtlük	5
Babama Mektup	abab/cccb/cccb/dddb/cccb/eeeb/cccb/eeeb/fffb/gggb	6+5=11	Dörtlük	10
Atan Sensin	abcb/dddb/eeeb	4+3=7	Dörtlük	3
Oğul	abab/cccb/cccb/dddb/eeeb	4+4=8	Dörtlük	5
Ağlayı Ağlayı	abca/dddb/eeeb/fffb	4+4=8	Dörtlük	4
Turkuaz Gözlerinden	abab/dddb/eeeb/fffb	4+3=7	Dörtlük	4
Sor Beni	abab/cccb/dbdb/eeeb	4+3=7	Dörtlük	4
Seni Bekleyi Bekleyi	abab/cccb/dddb/eeeb/fffb	4+4=8	Dörtlük	5
Aşka Tutuldum	abab/cccb/dddb/eeebb	4+4=8	Dörtlük	4
Say da Gel	abab/cccb/dddb/eeeb	4+3=7	Dörtlük	4
Bayram Eder	abab/cccb/dddb/eeeb/fffb	4+4=8	Dörtlük	5
Sevda Yolunda	abab/cccb/dddb	4+4+3=11	Dörtlük	3
Var mı Bilmem	abab/cccb/dddb	4+4=8	Dörtlük	3
Zehirli Sarmaşığım	aaaa/bbba/ccca/ddda	4+3=7	Dörtlük	4
Can Efendim	abab/cccb/dddb/eeeb	4+4=8	Dörtlük	4
Elde Kaldı	abab/cccb/dddb/dddb/eeeb	4+4=8	Dörtlük	5
Erenim Yok	abab/cccb/dddb/eeeb	4+4=8	Dörtlük	4
Göçüp Gelsem Yarım Sana	abab/cccb/dddb/eeeb	4+4=8	Dörtlük	4
Nerdesin	aaab/cccb/dddb	4+4=8	Dörtlük	3
Yaz Oku Beni	aaab/cccb/dddb	4+4=8	Dörtlük	3
Sabreyle	aaabab/aaabab/cccbcb	4+4=8	Bent	3
Saklar Beni	abab/cccb/dddb/eeeb/fffb	4+4=8	Dörtlük	5

ŞİİR ADI	KAFİYE ŞEMASI	ÖLÇÜ	NAZİM BİRİMİ	KİTA SAYISI
Taptım Yine Anlamadın	abab/cccb/dddb	4+4=8	Dörtlük	3
Yar Dediğin	abab/cccb/dddb/eeeb	4+4=8	Dörtlük	4
Ak da Geliver	abab/cccd/dddb	4+4+3=11	Dörtlük	3
Canım Ankara	aaab/cccb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4
Askerime	abaaa/cccb/dddbb	6+5=11	Bent	3
Aşığın Gözyaşı	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Âşık Veysel	aba/cccb/dddb	4+4+3=11	Dörtlük	3
Aşk Kitabı	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Ayrılık	abab/cccb/dddb/eeeb/fffb	6+5=11	Dörtlük	5
Bağdagül'üme	ababb/cccb/dddbb	6+5=11	Bent	3
Ben Yare Yanarım	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Gözyaşımdan Kızılırmak Beslenir	abab/cccb/dddb/eeeb	4+4+3=11	Dörtlük	4
Bir Sevdalı Bakışa	abab/cccb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4
Gel Dedin de Gelmedim mi	abab/cccb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4
Birlik Olalım	aaab/cccb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4
Çek Çekebilirsen	abab/cccb/dddb	4+4=8	Dörtlük	3
Bir Sen Yoktun Birtanem	abab/cccb/dddb	4+4+3=11	Dörtlük	3
Bulunur	abab/cccb/dddb	4+4=8	Dörtlük	3
Erem Dedim	abab/cccb/dddb/eeeb/fffb	4+4=8	Dörtlük	5
Cabası	abab/cccb/dddb	4+4+3=11	Dörtlük	3
Gelir Üstüme	abab/cccb/dddb	4+4=8	Dörtlük	3
Can Canım	abbb/cccb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4
Can Tazelenir	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Canıma Düştü	abab/cccb/dddb/eeeb/fffb	6+5=11	Dörtlük	5
Çalan Ayrılık	abab/cccb/dddb	4+4+3=11	Dörtlük	3
Çık da Gel	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Dargınım Sana	aaab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Derman Akışım	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Dillerin Peteğe Bala Benziyor	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3

ŞİİR ADI	KAFİYE ŞEMASI	ÖLÇÜ	NAZİM BİRİMİ	KİTA SAYISI
Dolanırdım Bir Zaman	abab/cccb/dddb	4+4+3=11	Dörtlük	3
Döndüremedim	abab/cccb/dddb/eeeb/ fffb	6+5=11	Dörtlük	5
Dönem	aaabb/cccb/dddbb	6+5=11	Bent	3
Sivas'ım	abab/cccb/dddb/eeeb/ fffb/gggb	4+4+3=11	Dörtlük	6
Ellere Yar İmiş Yarım	abab/abab/cbcb/dbdb/ebab	6+5=11	Dörtlük	5
Doğum Günün Kutlu Olsun	aaaa/bbaa/cccaa	6+5=11	Dörtlük	3
Emir Canım	aaab/cccb/dddb	4+4=8	Dörtlük	3
Emanet	abab/cccb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4
El Aldı Gitti	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Estiğin Yere	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Musa Meydanoğlu Ustaya	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Ezdirmem	abcb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	3
Gel	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Geç Bundan Sonra	aaab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Gördüm	abab/cccb/dddb/eeeb/ fffb/gggb	6+5=11	Dörtlük	6
Gözlerin	abab/cccb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4
Kul Kemal ve Sakini Canlara	abab/cccb/dddb/eeeb/ fffb/gggb/hhbb	6+5=11	Dörtlük	7
Koca Karadeniz Yanar Oy Canım	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Gülçınar Bacımıza	abab/cccb/dddb/eeeb/ fffb/gggb	6+5=11	Dörtlük	6
Mihmani Dosta	abab/cccb/dddb/eeeb/ fffb/gggb/hhbb	6+5=11	Dörtlük	7
Kızılırmak Suyum Benim	abab/bbbb/cccb/dddb/eeeb	4+4=8	Dörtlük	5
Habersiz	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
İstemem	abab/cccb	6+5=11	Dörtlük	2

ŞİİR ADI	KAFİYE ŞEMASI	ÖLÇÜ	NAZİM BİRİMİ	KİTA SAYISI
Kan Kusturdun İnsafsız	abab/cccb/dddb	4+4+3=11	Dörtlük	3
Kaçtın da Gittin	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Öğretmen Olmak İsterdim	abab/cccb/dddb/eeeb/ fffb/gggb	4+4=8	Dörtlük	6
Kainatın Nuru Gözlerin	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Oğul Balım	abcbb/cccb/dddbb	4+4=8	Bent	3
Kalacaksan Gel	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Benim Gibi	abab/cccb/dddb	4+4=8	Dörtlük	3
Kar Bana	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Kıskanır	abab/cccb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4
Kocanın Böylesi	-	Serbest	Bent	3
Kozu Kalmamış	abab/cccb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4
Kozum da Sensin	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Sağla Beni	abab/cccb/dddb	4+4=8	Dörtlük	3
Küller Geçersin	aaab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Tövbe Olsun	aaabc/dddbc/dddec	4+4=8	Bent	3
Mahkumum Sana	-	6+5=11	Bent	2
Tabibim Ol	abab/cccb/dddb	4+4+3=11	Dörtlük	3
Milenyum	aaab/cccb/dddb	4+4+3=11	Dörtlük	3
Muhannet	abab/cccb/dddb/eeeb	4+4+3=11	Dörtlük	4
Yandım Anam	abab/cccb/dddb	4+4=8	Dörtlük	3
Ne Denir Zalim	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Neyleyim	abab/cccb/dddb/eeeb/fffb	6+5=11	Dörtlük	5
Orman	aaab/cccb/cccb/dddb	4+4+3=11	Dörtlük	4
Kalasın Oy Can	abab/cccb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4
Oynamasaydın	abab/cccb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4
Yar Öldürdü Sevdamızı	abab/cccb/dddb/eeeb	4+4=8	Dörtlük	4
Evvela Özünü Aratmayınca	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Perişan	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Resmin Kaldı Elimde	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Pozu Güzele	abab/cccb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4
Seher Yeli	abab/cccb/dddb/eeeb	4+4+3=11	Dörtlük	4

ŞİİR ADI	KAFİYE ŞEMASI	ÖLÇÜ	NAZİM BİRİMİ	KİTA SAYISI
Yar Yar	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Seslerdin	abab/cccb/dddb	4+4+3=11	Dörtlük	3
Sezar Gibi Yakıp Gittin	abab/cccb/dddb	4+4+3=11	Dörtlük	3
Sildin de Gittin	abab/cccb/dddb/eeeb/fffb	6+5=11	Dörtlük	5
Şarkışla'm	abab/cccb/dddb/eeeb	4+4+3=11	Dörtlük	4
Tazeler Yar Yar	abab/cccb	6+5=11	Dörtlük	2
Yar Diyeli	abab/cccb/dddb/eeeb	4+4=8	Dörtlük	4
Nazlı Celladım	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Telefonum Çalar mı	aaab/cccb/dddb	4+4+3=11	Dörtlük	3
Uçmak İsterim	abab/cccb/dddb/eeeb/fffb/gggg/hhbb	6+5=11	Dörtlük	7
Umutsuz	abab/cccb/dddb	4+4+3=11	Dörtlük	3
Kurban Olduğum	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Bakar Kör Oldum	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Umut Yeli	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Vuran Utansın	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Vefasız	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Karadeniz'e	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Vicdansız	abab/cccb/dddb	4+4+3=11	Dörtlük	3
Yandığı Gündür	abab/cccb/dddb/eeeb/fffb	6+5=11	Dörtlük	5
Yaralar Beni	abab/cccb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4
Elden Oy	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Yoluna Kurban	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Resmidir	-	-	Beyit	6
Uyan Gafil Uyan	abab/cccb/dddb/eeeb/fffb/gggg	4+4=8	Dörtlük	6
Biz Olalım	abab/cccb/dddb/eeeb	4+4=8	Dörtlük	4
Saklasam Seni	aaab/cccb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4
Askerim	aaab/cccb/dddb/eeeb/fffb	6+5=11	Dörtlük	5
Dedim Dedi	aaab/cccb/dddb/eeeb	4+4=8	Dörtlük	4
Derde Dayanmış	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Geçtim de Geldim	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3

ŞİİR ADI	KAFİYE ŞEMASI	ÖLÇÜ	NAZIM BİRİMİ	KİTA SAYISI
Bir Adını Hain Koydum	-	4+4=8	Bent	3
Yare Düştü	abab/cccb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4
Elden Ellere	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Susar Giderim	abab/cccb/dddb/eeeb/fffb	6+5=11	Dörtlük	5

TABLO 2: ZAMAN KARA GÖZLERİNDE GÜVERCİN OLSUN KİTABINDAKİ ŞİİRLERİN DIŞ YAPI BİLGİSİ

ŞİİR ADI	KAFİYE ŞEMASI	ÖLÇÜ	NAZIM BİRİMİ	KİTA SAYISI
Para	aaabb/cccb/dddbb	6+5=11	Bent	4
Ne Oldu Bize	aaab/cdcd/efef/gfgf	4+3=7	Dörtlük	4
Zaman	abab/cccb/dddb	4+4=8	Dörtlük	3
Görüyorum	abab/cded/efef	4+4=8	Dörtlük	3
Güvercin Olsam	aaba/aaaa/aaaaa	6+5=11	Dörtlük	3
Kara Gözlerin	abab/cccb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4
Bekleyeceğim	abab/cccb	6+5=11	Dörtlük	2
Sen Yanımda Olmayınca	aaab/aaab/cccb/aaab/dddb	5+3=8	Dörtlük	5
Mübarek Olsun	aaab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Bilinmez	aaab/cccb/dddb/eeeb	4+4=8	Dörtlük	4
Gidenler Geri Gelmiyor Ki	abab/bcbb/dddb/eeeb	4+4=8	Dörtlük	4
Göze Alamam	abbc/dddccc	6+5=11	Dörtlük	2
İtirazım Var	aaaba/aaaba/aaaba	4+4=8	Bent	3
Bu Kadar mı	aaab/cccb/dddb	5+3=8	Dörtlük	3
Anam	aaab/cccb/dddb/eeeb	4+4=8	Dörtlük	4

ŞİİR ADI	KAFİYE ŞEMASI	ÖLÇÜ	NAZİM BİRİMİ	KİTA SAYISI
Toz Konduramadım	aaab/cccb/dddb/eeeb/fffb	4+4+3=11	Dörtlük	5
Geçemiyorum	aaab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Elden Oy	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Var mısın	aaab/cdcd	Serbest	Dörtlük	2
Kanmam Bir Daha	aaaa/bbba/aaaa	4+4+3=11	Dörtlük	3
Zalim	aaab/cccb	6+5=11	Dörtlük	2
Her Yerde Sen	aaabb/cccb/dddbb	4+4=8	Bent	3
Seni Beklerken	-	Serbest	Serbest	-
Ya da Sendedir	abab/cccb	6+5=11	Dörtlük	2
Seni de Yer Yalan Dünya	abab/aaab/cccb/dddb/eeeb	4+4=8	Dörtlük	5
Gel	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Olsaydın Yanımda	-	Serbest	Serbest	5
Sürülüp Sildin de Gittin	abab/cccb/dddb/eeeb/fffb	6+5=11	Dörtlük	5
Göçmen Kuş	aaab/cccb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4
Kimsin Sen	aaabbb/cccbdddbbbb	6+5=11	Dörtlük+Nakarat	3
Yorgunum	aaaa/bbba/aa	4+4+3=11	Dörtlük	3
Derdin Köprüsü	aaabb/aaabb	6+5=11	Bent	2
Sevmedi Gitti	aaab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Sana Gelmek İstiyorum	-	Serbest	Serbest	3
Yol Dertli	aaab/cccb/dddb	4+4+3=11	Dörtlük	3
Bana ne	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3

ŞİİR ADI	KAFİYE ŞEMASI	ÖLÇÜ	NAZIM BİRİMİ	KITA SAYISI
Dostlar Bile Güler Oldu	aaab/cccb/dddb	5+3=8	Dörtlük	3
İstemem	aaab/cbcb	6+5=11	Dörtlük	2
Saran Eller	aaabb/cccb/dddb/eeebb	4+4=8	Bent	4
Dost Başına	abab/cccb/dddb/eeeb	4+4=8	Dörtlük	4
Doğmuyor	aaab/cccb	4+4=8	Dörtlük	2
Ölsem de Gam Yemem	aaabb/cccb/dddb/eeebb	4+4=8	Bent	4
Gelir Üstüme	aaab/cccb/dddb	4+4=8	Dörtlük	3
Rüyalarda Olsa da	aaba/cbbb/bbbb	6+5=11	Dörtlük	3
Senle Gelsin	-	4+4=8	Dörtlük	4
Kaçamıyorum	aaab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Seni Arıyorum	aaab/ccdc/eeeb	4+4=8	Dörtlük	3
Merhamet İstemem	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Pişman Değilim	aaab/cccb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4
Nerdesin	aaab/cccb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4
Nerden Bilirdim	abab/abab/cbcb/dbdb	6+5=11	Dörtlük	4
Utansın	aaab/aaab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	4
Öldükten Sonra	aaabb/cccb	6+5=11	Bent	2
Kör Bana	aaab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Dön Gel Sevdiğim	abab/cccb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4
Cabası	aaab/cccb/dddb/eeeb	4+4+3=11	Dörtlük	4
Naz mı	abab/cddb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4

ŞİİR ADI	KAFİYE ŞEMASI	ÖLÇÜ	NAZIM BİRİMİ	KITA SAYISI
Beraat	aaab/cccb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4
Dağlar	aaab/cccb/dddb/eeeb/fffb	6+5=11	Dörtlük	5
Şaştım	abab/abab/abab	6+5=11	Dörtlük	3
Yol Ayrımı	abab/abab	6+5=11	Dörtlük	2
Elden Ellere	abab/cccb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4
Canımdasın	-	Serbest	Serbest	3
Mavi Boncuk	abab/cccb/dddb/eeeb	4+4+3=11	Dörtlük	4
Kalacaksan Gel	aaab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Dönme Dolap	abab/caab	6+5=11	Dörtlük	2
Sevenler Korkmaz	abab/cccb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4
Perişan	aaab/cccb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4
Ölürüm	abab/cccb	4+4+3=11	Dörtlük	2
Sevilende Naz Olur	abab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Oynamasaydın	aaab/cccb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4
Giderken	abba/aaaca/aaada	7+7=14	Serbest	3
Altın Çağın	aaab/cccb/dddb	4+4+3=11	Dörtlük	3
Vuran Utansın	abab/cccb/dddb	4+4+3=11	Dörtlük	3
Ne Olur	aaab/cccb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4
Kabirden Farksız	aaab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Gören Hayranı	aaabb/cccb	4+4+3=11	Bent	2
Sızın Kaldı	abcb/dddb/eeeb/fffb	4+3=7	Dörtlük	4

ŞİİR ADI	KAFİYE ŞEMASI	ÖLÇÜ	NAZİM BİRİMİ	KİTA SAYISI
Gülemedim Dünyada	abab/cccb/dddb/eeeb	4+3=7	Dörtlük	4
Alıştım	-	4+4=8	Bent	2
Umut Yeli	aaaa/bbba/ccca	4+4+3=3	Dörtlük	3
Sen	-	Serbest	-	-
Seni Bekleyi Bekleyi	aaab/cccb/dddb/eeeb/fffb	4+4=8	Dörtlük	5
Olmuyor	abab/cccb/dddb/eeeb	6+5=11	Dörtlük	4
Kaçtın da Gittin	aaab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Resmin Kaldı Elimde	aaab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Gurur	aaab/cccb/aaabb	6+5=11	Dörtlük	3
Yar Gibi	abab/cccb/ddde/fffb/gggg	6+5=11	Dörtlük	5
Telefonum	aaabb/cccb/dddbb	6+5=11	Bent	3
Eremedim	abab/cccb/dddb/eeeb/fffb	4+4=8	Dörtlük	5
Gel Sazım	aaab/cccb/dddb/eeeb	4+4+3=11	Dörtlük	4
Şarkışla'm	abab/cccb/dddb/eeeb	4+4+3=11	Dörtlük	4
Son Gülen Ben	abab/cccb/dddb	4+4=8	Dörtlük	3
İstemem de İstemem	aaab/cccb/dddb	6+5=11	Dörtlük	3
Bilmiyorsun	abab/cbcb	4+4+3=11	Dörtlük	2
Gelmeyişin	aaa/bbb/cccc/cccc	6+5=11	Serbest	4
Nasihat	aaab/cccb/cccb/dddb/eeeb	4+4=8	Dörtlük	5
Sor Beni	abab/cccb/dddb/eeeb/fffb	4+3=7	Dörtlük	5
Senle Gelsin	-	4+4=8	Serbest	4

ŞİİR ADI	KAFİYE ŞEMASI	ÖLÇÜ	NAZİM BİRİMİ	KİTA SAYISI
Yalnızlar	-	4+4=8	Dörtlük	5
Uyan	aaab/cccb/dddb/eeeb/fffb/cccb	4+4=8	Dörtlük	6
Canımsın Sen	-	4+4=8	Bent	3

TABLO 3: GÖZYAŞIMDAN KIZILIRMAK BESLENİR KİTABINDA YER ALAN DEYİM ÖRNEKLERİ

DEYİM ADI	ŞİİR NUMARASI	
Kendinden geçmek	1	
Nara yakmak	4	
Bağrı yanık	5	
Saçına ak düşmek	11	
Elini vicdanına koymak	13	
Bayram etmek	14	
Derdini dökmek	15	
Hayra yormak	20	43
Fit olmak	38	
Ocağını söndürmek	40	
Bire bin katmak	45	

DEYİM ADI	ŞİİR NUMARASI	
Başını taştan taşa vurmak	48	140
Toz kondurmamak	55	
Göze gelmek	63	
Canından bezmak	68	
Çile çekmek	70	
Ağza bir parmak bal çalmak	78	
Kan kusturmak	78	
Ettiği yanına (kar) kalmak	98	
(Birin) kuyusunu kazmak	98	
Adını anmamak	143	
Canına tak etmek	143	

TABLO 4: ZAMAN KARA GÖZLERİNDE GÜVERCİN OLSUN KİTABINDA
YER ALAN DEYİM ÖRNEKLERİ

DEYİM ADI	ŞİİR NUMARASI
Ocak söndürmek	1
Demir atmak	1
Gözü kalmak	2
Toz konduramamak	16
Gözünde tutmak	18
Kanına girmek	20
Muradına ermek	37
Dünya başına dar gelmek	44
Kuzu postuna bürünmek	47
Beynine girmek	50
Kolu kanadı kırılmak	51

DEYİM ADI	ŞİİR NUMARASI
Çalım atmak	58
Görmezden gelmek	58
Şad olmak	59
Ettiğini bulmak	65
Yanına kalmak	65
Ağza bir parmak bal çalmak	67
Eyvallah etmek	68
Aradan su sızmamak	72
Çiğneyip de geçmek	76
Tutunacak dal	80
Felekten bir gün	82

TABLO 5: GÖZYAŞIMDAN KIZILIRMAK BESLENİR KİTABINDA YER ALAN TELMİH ÖRNEKLERİ

TELMİH SANATININ BULUNDUĞU DİZE	ŞİİR NO
Azrail gözüme Ferhat görünür	33
Yüzünde Ferhat'ın terini gördüm	69
Ferhat olsan yar deyip de	92
Ferhat gibi dağlar delesin oy can	101
Sevdamızda Ferhat ile yarıştık	139
Beni Leyla edip Mecnun aratan	37
Leyla gibi gezme sevda yolunda	39
Leyla gibi dolanırım bir zaman	54
Leyla olup düşer miydim çölüne	58
Leyla'yım düşürdü çöle gözlerin	70
Ben beni bileli Leyla gezerim	122
Leyla'sız kalmıyor sevda çölümüz	4
Gözünde gizlenen Şirini gördüm	69
Birisi Kerem'dir birisi Aslı	71
Dedi yandım Kerem oldum	135
Aslı oldum bulamadım Kerem'i	66
Dedim bende han Aslı'yım	135

TABLO 6: ZAMAN KARA GÖZLERİNDE GÜVERCİN OLSUN KİTABINDA YER ALAN TELMİH ÖRNEKLERİ

TELMİH SANATININ BULUNDUĞU DİZE	ŞİİR NO
Nuh'un tufanından beter gazabı	91
Leyla dertli Mecnun dertli çöl dertli	36
Leyla olup düşer miydim çölüne	52
Gezer isem böyle Leyla misali	53
Leyla'yım Mecnun'um bulamıyorum	61
Kusur ise böyle Leyla gezdiğim	75
Mecnun'um kaybolmuş çölüm perişan	69
Kerem'i Aslı'yı narına yakmış	26
Azrail gözüme Ferhat görünür	60

TABLO 7: GÖZYAŞIMDAN KIZILIRMAK BESLENİR KİTABINDA YER ALAN TEKRİR ÖRNEKLERİ

TEKRİR SANATININ BULUNDUĞU DİZE	ŞİİR NO
İçin için yedin yedin bitirdin	35
Bir sen yaktun bir sen yaktun bir tanem	41
Çağlar çağlar durulurum can canım	46
Kan kusturdun kan kusturdun insafsız	78
Uyan gafil uyan uyan	132

TABLO 8: ZAMAN KARA GÖZLERİNDE GÜVERCİN OLSUN KİTABINDA
YER ALAN TEKRİR ÖRNEKLERİ

TEKRİR SANATININ BULUNDUĞU DİZE	ŞİİR NO
Para para para muhannet para	1
Para para para ah para para	1
Para para para insafsız para	1
Olmaz olmaz olmaz olmaz	13
Engine gel, gel engine	25
Sevmedi sevmedi sevmedi gitti	34
Duymadı duymadı duymadı gitti	34
Doymadı doymadı doymadı gitti	34
Kalan dertli giden dertli yol dertli	36
Bu can dertli sevdam dertli kol dertli	36
Leyla dertli Mecnun dertli çöl dertli	36
Ölmem ölmem daha ölmem	42
Kader gülsün sana gülsün sevdiğim	49
İN gel yücelerden in gel sevdiğim	56
Beni de yaz yaz beni de listene	65
Kalmadı kalmadı ki	80
Canım canım canımsın	81
Sen sen var ya sen	85
Böyle bir yar istemem de istemem	97
Uyan gafil uyan uyan	104

TABLO 9: GÖZYAŞIMDAN KIZILIRMAK BESLENİR KİTABINDA YER ALAN
TECRİT ÖRNEKLERİ

TECRİT SANATININ BULUNDUĞU DİZE	ŞİİR NO
Gülçınar'ın candan özge yarisin	2
Gülçınar'da aşka dalmış	20
Gülçınar aşk cefalıdır	25
Tanı Gülçınar'ı tanı	26
Yakma Gülçınar'ı gururu yen gel	28
Gülçınar'da sevdalısı delisi	29
Gülçınar'ı yakıp nara	43
Yaktın Gülçınar'ı tozar küllerle	98
Gülçınar aşk ile çalamıyorsa	107
Yedin Gülçınar'ı hem de sindirdin	110
Gülçınar'ın çeker kahrın nazın da	111
Gülçınar da boyun eğmez şahına	124
Sen muzaffer oldun Gülçınar gazi	123
Unutursan bir gün Gülçınar'ını	126
Gülçınar'ı derde kattın	138

TABLO 10: ZAMAN KARA GÖZLERİNDE GÜVERCİN OLSUN KİTABINDA
YER ALAN TECRİT ÖRNEKLERİ

TECRİT SANATININ BULUNDUĞU DİZE	ŞİİR NO
Çekti Gülçınarı dara gözlerin	5
Sen harami yolcu Gülçınar hancı	28
Gülçınar'ın beli bükülür müydü	72

TABLO 11: GÖZYAŞIMDAN KIZILIRMAK BESLENİR KİTABINDA YER ALAN TEZAT ÖRNEKLERİ

TEZAT SANATI	Şiir NO
Haklı haksız ayıranın, mazlumlara kayıranın	1
Gülçınar aşka dalıp, bin ağlayıp bir gölüp	9
Muradımdır sana gelmek, seninle ağlayıp gülmek	23
Dost bildiğim karalarda , yad yabancı aklar beni	25
Yakma Gülçınar'ı gururu yen gel, bu derdi sen verdin dermana sen gel	28
Çalıştım gece mi gündüz üme kattam, geride kalmasın diye okuttum	30
Ecel sancısıyla yolun beklerken, ölür ölür dirilirim can canım	47
Ayrılanlar kavuşursa yarine, son nefeste bile can tazelenir	48
Varımı yoğumu yoluna serdim Doymaz benliğini kandıramadım	56
Kara kış estirdin yaz sıcaklığında, hasretlik çektiirdin sevda çağında	56
Gülçınar ayrılık ecel sancısı, çok öldüm dirildim dindiremedim	56
Bir bedeniz bizi kimse bölemez, özüm ağlar iken yüzüm gülemez	58
Ne bileydin canda açtığın yara, bende zarar sende kar imiş yarım	59
Nefsine köleydin aşkıma nankör, şevkate cimriydin zulümde bonkör	60
Geçmiyor geceler olmaz sabahlar , sensiz geçen günüm yıla döndü gel	68
Derdi veren elbet verir çareyi , ölürüm de yine elden istemem	78
Gülçınarım gülüm açmadan solar , sevda bağımızı hoyratlar yolar	87
Kriz geldi bizi yaktı kavurdu, zengini kayırdı fakire vurdu	96
Ak alnına siyah perçem dökülmüş, küçücük bir resmin kaldı elimde	107
Gece gündüz dinmez sızım, yarım sana yar diyeli	116
Yoktur helalime haram kattığım, beni ezip geçer sevip taptığım	124
Tabipler dediler ey olmaz yaran, yeni yara açtı eskiyi saran	130
Gece gündüz durmaksızın bu evrenin dönüşü	132
Gençliğim bir varmış bir yokmuş gibi, sanki dün yatmışım bugün uyanmış	138
Küçük yaşta büyük yükler taşıdım, baharı yaşarken kara kış idim	138

TABLO 12: ZAMAN KARA GÖZLERİNDE GÜVERCİN OLSUN KİTABINDA
YER ALAN TEZAT ÖRNEKLERİ

TEZAT SANATI	ŞİİR NO	TEZAT SANATI	ŞİİR NO
Yıllar var ki deva bilmem Derdim gamım savabilmem	3	Ben derdi değil dert beni bitirsin Dertliyim dermana salma istemem	48
Ne şad oldum ne bahtiyar Genç yaşta oldum ihtiyar	3	Her çıkışın bir de inişi yok mu İn gel yücelerden in gel sevdiğim	55
Gölgesi nüksetmiş aydınlığa Bir yıldız göstermez karanlığa	5	Gülçınar'ım sözde yaşamaktayım Ne yerde ne gökte muallaktayım	62
Vardın işte istediğin menzile Ben ağlarım sen gül , gül rakip ile	9	Yazım kışım baharımdasın Ne mutlu ki dünyamdasın	63
Gerçek mi yalan mı özü Bilinmez canım bilinmez	10	Mavi boncuk cebindedir hazine Dağıtırın her gelene gidene	64
Ne fakir ne de zengine Acımaz körpe gencine	11	Yar bize küs rakip ile barışır Dostlara yad olmuş ele karışır	68
Kalleşlik sütünden mayandan mıdır Yanıştın doğruya döndüremedim	16	Yoktur helalime haram kattığım Beni ezer geçer sevip taptığım	74
Gülçınar ayrılıkların ecel sancısı Çok öldüm dirildim dindiremedim	16	Yokluğun cehennem varlığın cennet Aşkın ecel terk edişin ihanet	76
Mert gibi gelip de namert gibi kaçan Yiyip sözlerini bir tas su içen	17	İster ölü ister yaşıyor farzet Sensiz kalan dünyam kabirden farksız	76
Bir çare bulmadı bu derdi veren Gayrı deva diler olduk elden oy	18	Kaybedecek bir davam Kazanacak bir kavgam	79
Geçmiyor geceler olmaz sabahlar Sensiz geçen günüm yıla döndü gel	26	Düşe kalka yorgun düştüm yolunda Bir dal gibi çaresizim selinde	86
Türlü türlü maskelere büründün Bazen melek bazen şeytan göründün	29	Sevda imiş esir düştüm elinde Sevmesem olmuyor sevsem olmuyor	86
Bilmiyorum nerden geldin nesin sen Şeytan mısın ya da melek misin sen	30	Ak alnına siyah perçem bükülmüş Küçücük bir resmin kaldı elimde	88
Düne kadar gam yemezdim yaşımdan Hayal misin bilmem gerçek misin sen	30	Gönlümün atına binmek isterim Yarin kapısına inmek isterim	89

TEZAT SANATI	ŞİİR NO	TEZAT SANATI	ŞİİR NO
Gözlerim susamış o gözlerine Derdin deva gelir seven gönlüme	33	Sesini sesime katıp sızlayan Ben gibi derdine derman gözleyen	93
Çürüdü gençliğim geçti boşuna Ben ağlarım gülen lerden bana ne	36	Giden değil kalan bilir tadını Zara düştüm bilmiyorsun sevdiğim	97
Mutluluğu arıyorum Mutsuzluğun kollarında	45	Ne gökte ne yerdeyim Garip bir diyardayım	100
Can dayanmaz böyle derde Derdimin dermanı nerde	47		

TABLO 13: ZAMAN KARA GÖZLERİNDE GÜVERCİN OLSUN KİTABINDA YER ALAN TEŞHİS ÖRNEKLERİ

TEŞHİS SANATININ BULUNDUĞU DİZE	AÇIKLAMASI	ŞİİR NO
Felek alenen aşikâr Eğleniyor benimle	Feleğe insana özgü bir özellik olan dalga geçme eylemi yüklenerek teşhis sanatı yapılmıştır.	3
Doymaz obur dünya hani	Oburluk insana özgüdür.	15
Uçuyor hain yelkovan	Yelkovan cansız bir varlıktır ve canlıymış gibi uçuyor yüklemi kullanılmıştır.	23

TABLO 14: GÖZYAŞIMDAN KIZILIRMAK BESLENİR KİTABINDA YER ALAN TENASÜP ÖRNEKLERİ

TENASÜP SANATI	ŞİİR NO	TENASÜP SANATI	ŞİİR NO
Felek düşüş oynar sense hep gele Hiç mi kapılanmaz taşların anam?	2	Sevda yorgunusun dayan demeli Yüzünde Ferhat 'ın terini gördüm Çöller vurgunusun ayan besbelli Gözünde gizlenen Şirini gördüm	69
Doğmasa da olur ayım, güneşim Dünyamı nurunla boyardım canyar	3	Sen de bir güzele gönül vermişsin Sevmiş sevilmiş devran sürmüşsün Sözünde sevdanın erini gördüm	69
Adın tespih eder dilimde her gün Doksan dokuz kere sayarım canyar	3	Yangınına başka sebep aramam Közünde sevdanın narını gördüm	69
Sinen cennet başım koyar yatardım Aşkınla bir ömür oruç tutardım	3	Sevdanın yeliyle uçtum uçalı Leyla'yım düşürdü çöle gözlerin	70
Göklerde ağmak gibi Yıldızları emzirip Güneşi sağmak gibi	9	Aşk dünyamı bin bir renge boyadı Maviler, yeşiller, allar kıskanır	86
Aylar günler ve haftalar Yıllar seni benden çalar	11	Bilseler acı'ndan aldığım tadı Arılar çiçekler ballar kıskanır	86
Sevdam doğar güneş söner Dünyam durur başım döner	12	Ateşe verilen samana dönmüş Yanıp da küllenmiş dumana dönmüş Ne kıvılcım ne de közü kalmamış	88
Yitirdim can paresini Bulamadım çaresini Böyle derdin yaresini Sarıp giden var mı bilmem?	16	Gülçınar'ım can bir kuştur kafeste Uçmadan gel kurbanını sen iste	89
Geçmiş kuzulu eşinden Anası meler peşinden	16	Aşkı koz edip de oynadın oyun Harcama kendini başrole soyun Nice aktörleri sollar geçersin	91
Sevdam ile ibadetim Adın dilde şahadetim	26	Çöller aşıp dağlar delsen Ferhat olsan yar deyip de	92
Kulunum gönlüm sultanı Taptım yine anlamadın	26	Beni cehenneme sürsen Cenneti yoluma sersen Sırat olsan ayağıma Yine geçsem tövbe olsun	92
Volkanlar kaynar döşünde Yanarak aşk ateşinde Pişer gelir yar dediğin	27	Yari melek yurdu cennet Cehennemde yar severek Yandım anam yandım oy oy	97
Felek zarım tutarda , hep yek gelir Mat olurum bir sevdalı bakışa	38	Bulutları çözüp söküp giderken Yağmuru gözümde döküp giderken Şimşekler misali çakıp giderken	108

TENASÜP SANATI	ŞİİR NO	TENASÜP SANATI	ŞİİR NO
İnsaf gönlüm sana dargın demeye Hem küskünüm hem de kırgın demeye	39	Telefonum nazlı yârin elinden Aranır da yine çalar mı bilmem	116
Ok misali yüreğimi delişi Silahsız askersiz teslim alışı	44	Volkanların sabrı taşıp patlayıp da yanışı Benim senin hasretinle yandığının resmidir	130
Ömür saatime zaman eklerken Aramana kurulum can canım	46	Sevda bağımızdan mahsulü derdik Diken bana düştü gül yare düştü	139
Yangınıma bir su vermek istersen Yağmurlara karışta gel ak da gel	50	Aşkın çöllerinde bir ömür sürdük Serap bana düştü, göl yare düştü	139
Gülçınar'ım geldin yaram üstüne Bir mehlem vermedin sürem üstüne	51	Sevdamızda Ferhat ile yarıştık Dağlar bana düştü yol yare düştü	139
Yanıp kül oldum da aşk ocağında Bir kıvılcım kadar yandıramadın	55		

TABLO 15: ZAMAN KARA GÖZLERİNDE GÜVERCİN OLSUN KİTABINDA YER ALAN TENASÜP ÖRNEKLERİ

TENASÜP SANATININ BULUNDUĞU DİZE	ŞİİR NO	TENASÜP SANATININ BULUNDUĞU DİZE	ŞİİR NO
Yıllar var ki deva bilmem/ Derdim gamım savabilmem	3	Ayrı düştüm vatanımdan elimden Gariplerin soran olmaz halinden Şu gurbetin bu hasretin elinden	36
Can alıcı avcısı ndır bilirim Vursan yaralasan elinde ölsem	4	Sevda dene bu belanın elinden Leyla dertli Mecnun dertli çöl dertli	36
Cansız bir beden gibiyim Ruhsuz nefessiz gibiyim Sanki yaşayan ölüyüm	8	Hoyrat elinde gülümüz Gonca iken solar oldu	38
İster bey ol ister paşa İster saraylarda yaşa	10	Düşman değil halimize Dostlar bile güler oldu	38
Gülçınarım vaden dola Bekle ki ecelin gele	10	Ben kaybettim her savaşa O yar zafere doymuyor	43
Anası gibi kadersiz Dört yavrusunu babasız	15	Hayallerde rüyalarda Gerçeklerde rüyalarda	48
Yanıp kül oldum da aşk ocağında Bir kıvılcım kadar yandıramadım	16	Sen mutluluk alır çile satarsın Ben derdi değil dert beni bitirsin Dertliyim dermana salma istemem	49
Can yoldaşın satmak huyundan mıdır Dosta ihanet soyundan mıdır Kalleşlik sütünden mayandan mıdır	17	Sen yakıp gitmesen nerden bilirdim Dünyada cehennem var olduğunu Dünyanın kabirden dar olduğunu	52
Gülçınar ayrılıkların ecel sancısı Çok öldüm dirildim dindiremedim	17	Eksiltmez başımdan sisi boranı Yağdırdı başıma dolu karını	53
Dertler hücum etmiş düşmüş peşime Kalmadı dermanım kaçamıyorum	18	Yürekte yarası vardır kanıyor Bir merhem çalması bu kadar mı zor	54
Kaç talip dolaştım iyi olmaz yarem Kesildi ümidim kalmadı çarem Bir çare bulmadı bu derdi veren Gayrı deva diler olduk elden oy	19	Bir tanrı selamın esirgeyen yar Dua yollamasın öldükten sonra Kabrime gelmesin öldükten sonra	54
Çıkarırsızca sevdim delice taptım Nasıl bağlandım sa ben benden koptum Çok sevmekten öte sana ne yaptım Ey aşkı sevdadan bilmeyen zalim	21	Göklere uzanır figanım ahım Böyle feryat etmek olmuş sanatım	55
Ecelden değil Azrail 'den değil Felekten değil	23	Küllenen sevgini kora çevir de Yan aşkın oduna yan gel sevdiğim	56

TENASÜP SANATININ BULUNDUĞU DİZE	ŞİİR NO	TENASÜP SANATININ BULUNDUĞU DİZE	ŞİİR NO
Kerem'i Aslı'yı narına yakmış Sevdanın ateşi odu sendedir	26	Aşkın kanunundan suçlu bulundum Yarin hasretinde müebbet oldum Ecelim gözüm beraat dağlar	60
Beni yakıyorken hasretin narı Sönmekten umudun kıvılcımları Rüzgarın önünde küle döndü gel	27	Hayat cephesinde savaştan çıktım Düşman on ikiden ben boşa çıktım	60
Her yerde hatıran her yerde izin Mazimi süpürüp sildin de gittin	29	Gülüm yaprağım da dalımdasın Alım yeşilimde sarımdasın Yazım kışım baharımdasın	64
Ben vurgun yiyorken aşk denizinde Sense dalgalara daldın da gittin	29	Hakanımsın hükmün gel de gör bende Sen bir sultan ben kulun bu bedende Saltanat da ihtişam da bu canda Yaşıyorsun altın çağın sevdiğim	74
Aşk bahçemde arı gibi gezerdin Gönlüm peteğinden ballar süzerdin	30	Yoktur helalime haram kattığım Günah ise böyle isyan ettiğim	75
En sonunda rollerinden arındın Gördüm aktörlere baş olduğunu	30	İster ölü ister yaşıyor farzet Sensiz kalan dünyam kabirden farksız	77
Yüreğimde gizli yaramı gören Gönlünden süzülen merhemi süren Yıllanmış acımı hemen dindiren Lokman mısın bilmem hekim misin sen	31	Hani eşim dostum yarenim çoktu Yoksa dostlar numaram mı unuttu	92
Ben artık felekle barıştım derken Kaderim karşıma çıkıveriyor	33	Yanar yürek dostlar gelir hatıra Tutuşur bedenim sanki bir çıra	92

TABLO 16: GÖZYAŞIMDAN KIZILIRMAK BESLENİR KİTABINDA YER ALAN EŞ ANLAM ÖRNEKLERİ

EŞ ANLAM BULUNAN DİZE	ŞİİR NUMARASI
Yad yabancı aklar beni	25
Bilmedim zehirli mar imiş yarım	58
Aşkın pazarında aldı da esir Gülçınar'ı etti köle gözlerin	70
Beni düşürüp de müşküle dara	79
Benim için amadan da kör bana	85
Adet, töre, usul bilmez baş olmaz	86
Maniler, engeller, yollar kıskanır	86

TABLO 17: ZAMAN KARA GÖZLERİNDE GÜVERCİN OLSUN KİTABINDA
YER ALAN EŞ ANLAM ÖRNEKLERİ

EŞ ANLAM BULUNAN DİZE	ŞİİR NUMARASI
Anasız öksüz gibiyim	8
Vatansız yurtsuz gibiyim	8
Seni hayal ederim seni düşlerim	21
Sevdanın ateşi odu sendedir	26
Gülçınar cefa na zulmü ne bile	34
Maniler engeller yollar utansın	53

TABLO 18: GÖZYAŞIMDAN KIZILIRMAK BESLENİR KİTABINDA
YER ALAN NİDA ÖRNEKLERİ

NİDANIN BULUNDUĞU DİZELER	ŞİİR NUMARASI
Ah seni sevmek canım	9
Ey sevdiğim aşk yurdundan	18
Eyvah kıymet pulda kaldı	19
Ah kara gözlüm de kara yazılım	62

TABLO 19: ZAMAN KARA GÖZLERİNDE GÜVERCİN OLSUN KİTABINDA
YER ALAN NİDA ÖRNEKLERİ

NİDANIN BULUNDUĞU DİZE	ŞİİR NUMARASI
Ey beni çiğneyip ezip de geçen	17
Ne bileyim bilmez imiş halden oy	18
Ey aşkı sevdadan bilmeyen zalim	21
Yüreğimde közün kaldı ey	28
Bıktım canımdan el aman	40
Seni arıyorum ey yar	47
Ey sevdiğim sana sesleniyorum	76
Ah sevdiğin izin kaldı	78
Behey gafil tembel yatan	103

TABLO 20: GÖZYAŞIMDAN KIZILIRMAK BESLENİR KİTABINDA YER ALAN İKİLEME ÖRNEKLERİ

İKİLEME	ŞİİR NO	İKİLEME	ŞİİR NO
İlim irfan	1	Lime lime	137
Seve seve	3	Üstüme üstüme	45
Dirhem dirhem	4	Çağlar çağlar	46
Diyar diyar	4	Ölür ölür	46
Birer birer	4	Garip garip	49
Kıvrım kıvrım	5	Buram buram	52
Taşıp taşıp	11	Gece gündüz	52
Sıra sıra	11	Elek elek	54
Yana yana	12	Duman duman	63
Salına salına	17	Tel tel	64
İlmek ilmek	23	Alev alev	76
Oylum oylum	34	Ayrı gayrı	81
Gamze gamze	35	Yalan dolan	87
İçin için	89	İçin için	89
Yalan dolan	101	Deli deli	124
Parça parça	132	Bir bir	20

TABLO 21: ZAMAN KARA GÖZLERİNDE GÜVERCİN OLSUN KİTABINDA
YER ALAN İKİLEME ÖRNEKLERİ

İKİLEME	ŞİİR NO	İKİLEME	ŞİİR NO
gurbet gurbet	1	Lime lime	57
kucak kucak	1	Gurbet gurbet	63
Arayı arayı	4	Burcu burcu	65
Alev alev	6	Deli deli	69
Gizli gizli	9	Çifte çifte	78
Ilık ılık	22	Buram buram	83
Delik deşik	23	Yeli yeli	84
Söke söke	24	Taşıp taşıp	86
Harman harman	29	Bir bir	92
Türlü türlü	30	Garip garip	95
Üstüme üstüme	44	Söke söke	96
Göre göre	52	İlim irfan	104
Özgür özgür	53		

TABLO 22: GÖZYAŞIMDAN KIZILIRMAK BESLENİR KİTABINDA YER ALAN DİNİ TERİM ÖRNEKLERİ

DİNİ TERİMLER	ŞİİR NO	DİZE	DİNİ TERİMLER	ŞİİR NO	DİZE
Hız. İbrahim	130	Cebrail'den İbrahim'e koçun kurban inışı	Günah	32	Varise bağışla sil günahımı
Cebrail	130	Cebrail'den İbrahim'e koçun kurban inışı		85	Gülçınar'ım bilmem neydi günahım
Yunus	132	Yunus'un felsefesinde		115	Gülçınar'ı saldın derde günaha
Adem	117	Adem, Havva hepimizin atası		117	Günahım sevabım hesaba vuram
Havva	117	Adem, Havva hepimizin atası		122	Günah ise böyle isyan ettiğim
Tespîh Etmek	3	Adın tespih eder dilimde her gün		20	Günahlar bir bir aklanır
Oruç Tutmak	3	Aşkınla bir ömür oruç tutardım	Dua	46	Dualarım türkû olur sözümde
Cennet	29	Yaz gelince cennet olur her yanı		82	Adın duayla dilime
	33	Kabirden öteye cennet görünür		133	Her sabah dua ile salsam işine
	97	Yari melek yurdu cennet		20	Duada her an ellerim
	92	Cenneti yoluma sersen	Azrail	25	Azrail'in gözü bende
	57	Cennet kokar her bir yanın Sivas'ım		33	Azrail gözüme Ferhat görünür
Hak	141	Halim hakka ayan susar giderim		46	Azrail sinemde sabrım yoklarken
	117	Haktan yana döndürmeli düzeni	Şahadet	26	Adın dilde şahadetim
	135	Dedim haktan emir misin?		109	Beni saha şahadete seslerdin
	99	Haktan geldim yine Hakk'a giderim	Hacı Bayram Veli	29	Erenleri Hacı Bayram Veli'si
	135	Dedi hakka tapar mısın?	Kabir	33	Kabirden öteye cennet görünür
	81	Hak senden sen haktan ayrı değilsin		58	Bu dünya kabirden dar imiş yarım
	1	Haklı haksız ayırının		85	Yarsız dünya kabirden de dar bana
	75	Haktan yana oyum benim	Ecel	46	Ecel sancısıyla yolun beklerken
	3	Sinen cennet başım koyar yatardım		55	Gülçınar ayrılık eccl sancısı
	73	Hakkın adaletin yolundan çıkmaz		85	Ecel bir gün evvel gelse kâr bana
	6	Haktan yana dön özünü		115	Aşkın eccl olsa yine içirim
	3	Her sözünü haktan emir bilirdim		2	Körpe civan yavru verdin ecele
Helal	122	Yoktur helalime haram kattığım	Alevi	57	Alevi Sünni'si ayırt olamaz
	4	Helal eyle emeklerin çoğudu		75	Hem Sünni'yim hem Alevi
Mezar	34	Yuvamı başıma bir mezar	Sünni	75	Hem Sünni'yim hem Alevi

DİNİ TERİMLER	ŞİİR NO	DİZE	DİNİ TERİMLER	ŞİİR NO	DİZE
		ettin			
	57	Yad ellere koyma benim mezarım		57	Alevi Sünni'si ayırt olamaz
	110	Mezar gibi yutup gittin sen beni	Ahiret	65	Vuslatı ahrete tehir eylemiş
	126	Ölmeden mezara konduğu gündür	Allah	73	Dilerim Allah'tan yüzü hep güle
	138	Aşkına mezar olmuşsun		83	Gel Allah aşkına geleceksen gel
	4	Mezarına uğramıyor yolumuz		85	Yeter acılarım dinsin Allah'ım
Çok Şükür	4	Çok şükür sayende geldik bu hale		114	Allah şahit bakar körüm
Kıyamet	12	Görenler kıyamet sanar		119	Allah'ın kelamı vardı sözünde
Mevla	14	Özüm Mevla'ya niyazlı	Sırat	92	Sırat olsan ayağıma
	24	Mevla kulun koymaz naçar		117	Sıratı ilimle geçmek isterim
Cehennem	97	Cehennemde yar severek	İbadet	109	Beni sana ibadete seslerdin
	58	Dünyada cehennem var imiş yarım		124	Gönlüm ibadette kıblegahına
	92	Beni cehenneme sürsen		26	Sevdam ile ibadetim
	97	Cehennemde yar severek			

TABLO 23: ZAMAN KARA GÖZLERİNDE GÜVERCİN OLSUN KİTABINDA YER ALAN DİNİ TERİM ÖRNEKLERİ

DİNİ KELİMELER	ŞİİR NO	DİNİ KELİMELER	ŞİİR NO
Söyleyin Allah aşkına	48	Mekanını Kiblegahım yapayım	74
Dön Allah aşkına dön gel sevdiğim	56	Yoktur helalime haram kattığım	75
Gel Allah aşkına geleceksen gel	66	Günah ise böyle isyan ettiğim	75
Seni Allah 'ıma havale ettim ben	85	Yetmez mi ettiğin nedir günahım	55
Çok hasretin çektim Allah aşkına	95	Kul hakkıdır sanma yanına kalır	65
Allah 'ını sever isen	100	Rehberin Mevlana olsun	104
Koca Veysel kılavuzum pirimdir	95	Kılavuzun mu Mevlana	15
Sevenlerin dergahında pirsen de	5	Verme Mevla'm dost başına	41
Çektirip gitse de kabir azabı	91	Çözülmedik bir sır Mevla'nın işi	57
Dünyanın kabirden dar olduğunu	52	Şükürler olsun Tanrı'ma	42
Sensiz dünya kabirden de dar bana	55	Bir tanrı selamın esirgeyen yar	54
Sensiz kalan dünyam kabirden farksız	77	Tanrı'm bir kuluna muhabbet duydum	60
Yokluğun cehennem varlığın cennet	77	Sarınıp kefen bezine	11
Hainler cenneti gönlümün yurdu	17	Azrail'den değil	23
Cenneti aratmaz bağıın sevdiğim	74	Azrail gözüme Ferhat görünür	60
Dünyada cehennem var olduğunu	52	Musalla gözüme kırat görünür	60
Ecel nice çabuk gelse kar bana	55	Dua yollamasın öldükten sonra	54
Ecelim gözüme beraat dağlar	60	Ölürüm bu yaradan	2
Aşkın ecel terk edişin ihanet	77	Çok yalvardım yaradana	40
Sen yarınlarımin eceli	85	Bazen melek bazen şeytan göründün	29
Gülçınar ayrılıkların ecel sancısı	16	Şeytan mısın ya da melek misin sen	31
Hayattan uzakta ecelce yakın	20	Melek maskesinde sinsi bir yılan	91
Aşkın ecel kastetse de canıma	20	Ne olur şeytana uyma	24
Ecelden değil	23	Hızır mısın bilmem eren misin sen	31
Bir tanrı selamın esirgeyen yar	54	Hızır gibi eren anam	15

2. AYTEN ÇINAR'A AİT ŞİİRLER

2.1. ZAMAN KARA GÖZLERİNDE GÜVERCİN OLSUN

A-1

PARA

Kiminin elinde sanki oyuncak
Kimi arar durur sanmam bulacak
Kimine gidersin kucak kucak
Para para para muhannet para
Bayramdan bayrama bize de uğra

Kimisini gurbet gurbet gezdirir
Kimini çığnetir kimin ezdirir
Nicesini hayatından bezdirir
Para para para insafsız para
Bayramdan bayrama bize de uğra

Kimini güldürür kimin öldürür
Yokluğumdan nice ocak söndürür
Biraz da bize gel bizi de güldür
Para para para ah para para
Bayramdan bayrama bize de uğra

Demir atıyorsun aynı limana
Naz eder bir türlü gelmezsin bana
Bilmezsin ne kadar muhtacım sana
Para para para vicdansız para
Bayramdan bayrama bize de uğra

A-2

NE OLDU BİZE

Bir zamanlar benimdin
Canımdın her şeyimdin
Şimdi nerelerdesin
Söyle ne oldu bize

Kalmam artık giderim
Giderim buralardan
İflah olmam bilirim
Ölürüm bu yaradan

Hasretinden hastayım
Halim özüm kalmadı
Sen gideli yastayım
Tadım tuzum kalmadı

Bu koskoca dünyada
Zerre gözüm kalmadı
Benim yaşamam için
Artık lüzum kalmadı

A-3

ZAMAN

Zaman dönme dolap gibi
Döner durur aleyhime
Dertlerim var şarap gibi
Yıllanıyor benim ile

Yıllar var ki deva bilmem
Derdim gamım savabilmem
Yar elinden tutabilmem
Dilleniıyor benim ile

Ne şad oldum ne bahtiyar
Genç yaşta oldum ihtiyar
Felek alenen aşikâr
Eğleniyor benimle

A-4

GÜVERCİN OLSAM

Gökyüzünde uçan güvercin olsam
Arayı arayı izini bulsam
Can alıcı avcısıdır bilirim
Vursan yaralasan elinde ölsem

Bir seher vaktinde esen yel olsam
Açsan pencereni odana dalsam
Her nefes alışta gönlüne dolsam
Küllenen sevgine kıvılcım olsam

Bir türkü olsam da diline düşsem
Bir sızı olsam da canına düşsem
Bir esir olsam da eline düşsem
Sen efendim olsan, ben köle olsam
Sen yolcu olsan da ben yolun olsam

A-5

KARA GÖZLERİN

Başka bir bahane arama sakın
Bilesin sebebim kara gözlerin
Haklı gururunu keyfince takın
Bilesin sebebim kara gözlerin

Pişmanlığın doruğuna ersen de
Sevenlerin dergahında pirsen de
Kapanmaz ki ellerinde sarsan da
Oldu can evimde yara gözlerin

Gölgesi nüksetmiş aydınlığa
Bir yıldız göstermez karanlığa
Işık da sızdırmaz zindanlarıma
Hileyle düşürüp tora gözlerin

Belki haklısındır kendi açısından
Bir oyun oynamak gelmiş içinden
Aşkın kanunundan sevmek suçundan
Çekti gül çınarı dara gözlerin

A-6

BEKLEYECEĞİM

Bedenimi alev alev yaksan da
Sevdanı kalbimde saklayacağım
Aradan mevsimler yıllar geçse de
Geri dönüşünü bekleyeceğim

Geleceğim demiştin ya giderken
Unuttun mu yoksa sefa sürerken
Sen elleri ben de seni severken
Geri dönüşünü bekleyeceğim

A-7

GÖRÜYORUM

Görüyorum şu ömrümün
Sular gibi akışını
Örüyorum kaderimin
Bin bir türlü akışını

Hayat denen şu sahnede
Bitmez feleğin oyunu
Dertlerinden çilesinden
Sen de almışsın payını

Şaştım kaldım şu dünyanın
Akıl almaz akışına
Şahit oldum bir kalenin
İçten içe çöküşüne

A-8

SEN YANIMDA OLMAYINCA

Susuz çöllerde gibiyim
Düşkün hallerde gibiyim
Gurbet ellerde gibiyim
Sen yanımda olmayınca

Anasız öksüz gibiyim
Garip kimsesiz gibiyim
Vatansız yurtsuz gibiyim
Sen yanımda olmayınca

Seviyorum eni pek çok
Senden uzakta tadım yok
Sanki kolum kanadım yok
Sen yanımda olmayınca

Cansız bir beden gibiyim
Ruhsuz nefessiz gibiyim
Sanki yaşayan ölüyüm
Sen yanımda olmayınca

Gülçınarım gelmez dile
Dökülmez mızraba tele
Yağar dünyama dert çile
Sen yanımda olmayınca

A-9

MÜBAREK OLSUN

Gizli gizli plan proje kurdun
En zayıf anımda sırtımdan vurdun
Kutlu olsun vatanın yurdun
Yarım bayramın da mübarek olsun

Vardın işte istediğin menzile
Ben ağlarım sen gül, gül rakip ile
Bakmadan ardına git güle güle
Yarım bayramın da mübarek olsun

Sanki yarım gitmiş başkası gelmiş
Başka hayallere düşlere dalmış
Bizim muradımız ahrete kalmış
Yarım bayramın da mübarek olsun

A-10

BİLİNMEZ

İster bey ol ister paşa
İster saraylarda yaşa
Bir kez düşmeye gör aşka
Gülünmez canım gülünmez

Gülse güzel yârin yüzü
Şirin bülbül tatlı sözü
Gerçek mi yalan mı özü
Bilinmez canım bilinmez

Olsan da devlete sultan
Boldur sahte dostun paran
Düşmeye gör halin soran
Bulunmaz canım bulunmaz

Gülçınarım vaden dola
Beni kul etmeden kula
Bekle ki ecelin gele
Ölünmez canım ölünmez

A-11

GİDENLER GERİ GELMİYOR Kİ

Bu dünyanın düzenine
Akıl fikir ermiyor ki
Sarınp kefen bezine
Giden geri gelmiyor ki

Hani dedem babam nerde
Mekân tutmuş kara yerde
Arının sırrı var burada
Akıl fikir ermiyor ki

Ömür dediğin nedir ki
Durmadan dönüyor çarkı
Öyle bir devri alem ki
Giden geri gelmiyor ki

Ne fakir ne de zengine
Acımaz körpe gencine
Ne vakit öleceğine
Akıl fikir ermiyor ki

A-12

GÖZE ALAMAM

Vazgeçemem senden can pahasına
Bağlanmışım bilmem nasıl olduysa
Ayıramaz eller bizden olmazsa
Anlamışım sensiz ben yaşayamam

Sana bağlamışım ümitlerimi
Senle süslemişim hayallerimi
Ne olur hiç bırakma ellerimi
Sensiz bu dünyayı göze alamam
Olamam sevdiğim sensiz olamam

A-13

İTİRAZIM VAR

Ağlayan ben ağlatan yar
Bağlanan ben aldatan yar
Şu dünyamı karartan yar
Olmaz olmaz olmaz olmaz
Olmaz bu kadar itirazım var

Bu sevdayı başlatan yar
Beni baştan çıkartan yar
Şu dünyamı karartan yar
Olmaz olmaz olmaz olmaz
Olmaz bu kadar itirazım var

Gülçınara kastın mı var
Bunca zulüm ömre zarar
Her güzelde nazarın var
Olmaz olmaz olmaz olmaz
Olmaz bu kadar itirazım var

A-14

BU KADAR MI

Ateş düşürdün serime
Elleri koydun yerime
Altın iken pul yerine
Satılır da bu kadar mı

Gençliğimi verdim sana
Harcadın bir hiç uğruna
Sevdiğini el yerine
Tutulur da bu kadar mı

Bir bedene bir baş yeter
Bir cana bir yoldaş yeter
Sevene bunca taş yeter
Atılır da bu kadar mı

A-15

ANAM

Küçük yaşta kalmış öksüz
Anası gibi kadersiz
Dört yavrusunu babasız
Askere gönderen anam

Kılavuzun mu Mevlana
Döner durursun pervane
Darda kalan evladına
Hızır gibi eren anam

Güzelliğin dile gelmez
Sen gülmezsen yüzüm gülmez
Her kuluna nasip olmaz
On bir kardeş veren anam

Doymaz obur dünya hani
Alıp gider onca canı
Koparmasın bizden seni
Gelmesin hiç sıran anam

A-16

TOZ KONDURAMADIM

Seven böyle olmaz dedi sevenler
Gönüllere sevgi ekip derenler
Çoktan keşfetmişti seni görenler
Yalnız ben sana toz konduramadım

Kara kış estirdin yaz sıcağında
Hasretin çektirdin sevdan çağında
Yanıp kül oldum da aşk ocağında
Bir kıvılcım kadar yandıramadım

Ömrümü, canımı, dünyamı verdim
Nice dostlarımı uğrunda kırdım
Varımı yoğunluğumu yoluna serdim
Doymaz benliğini kandıramadım

Can yoldaşın satmak huyundan mıdır
Dosta ihanet soyundan mıdır
Kalleşlik sütünden mayandan mıdır
Yanlışın doğruya döndüremedim

Pembe düşlerimin siyah incisi
Çetin dertlerimin en birincisi
Gülçınar ayrılıkların ecel sancısı
Çok öldüm dirildim dindiremedim

A-17

GEÇEMİYORUM

Kuzu zannederim özünde kurdu
Hainler cenneti gönlümün yurdu
Kime güvendimse sırtımdan vurdu
Dostu düşmanımı seçemiyorum

Koskoca dünyada ben tek başıma
Feleğin çarkında bak telaşıma
Dertler hücum etmiş düşmüş peşime
Kalmadı dermanım kaçamıyorum

Mert gibi gelip de namert gibi kaçan
Yiyip sözlerini bir tas su içen
Ey beni çiğneyip ezip de geçen
Ben senin sevdandan geçemiyorum

A-18

ELDEN OY

Bir gönlü yüceye gönlüm düşürdüm
Ne bileyim bilmez imiş halden oy
Dünüm harap yarınım da şaşırdım
Gitti eyvah gitti gençlik elden oy

Kaç talip dolaştım iyi olmaz yarem
Kesildi ümidim kalmadı çarem
Bir çare bulmadı bu derdi veren
Gayrı deva diler olduk elden oy

Gülçınarım geçti sevdamin çağı
Sarardı bağımın yeşil yaprağı
Tütüyor gözümde sıla toprağı
Selam olsun yare gurbet elden oy

A-19

VAR MISIN?

Bir gönül macerası deyip de geçelim mi?
Ya da aşk deryasına bir yelken açalım mı?
Binip aşkın atına delice uçalım mı?
Söyle canım ne dersin ölüme var mısın?

Göster ki inanayım gerçek yüzünü
Tutmayan namert olsun verdiği her sözünü
Beraber yaşayalım baharını gözünü
Söyle canım ne dersin ölüme var mısın?

A-20

KANMAM BİR DAHA

Beni artık buralarda arama
Gideceğim tuz basıp da yarama
Bilirim hasretim kahreder ama
Sahte sözlerine kanmam bir daha

Bu kaçınıcı düzen kaçınıcı yıkım
Hayattan uzakta ecelce yakın
Geri döner diye bekleme sakın
Çevirdim yönümü dönmem bir daha

Gürçınarım girme benim kanıma
Bundan sonra gayrı beni tanıma
Aşkın ecel kastetse de canıma
Ölürüm adını anmam bir daha

A-21

ZALİM

Çıkarsızca sevdim delice taptım
Nasıl bağlandımsa ben benden koptum
Çok sevmekten öte sana ne yaptım
Ey aşkı sevdadan bilmeyen zalim

Her gece resmine bakar ağlarım
Yangınımı söndürmez gözyaşlarım
Seni hayal ederim seni düşlerim
Düşlerime bile gelmeyen zalim

A-22

HER YERDE SEN

Gözümde gözlerin kaldı
Aklımda sözlerin kaldı
Yolumda izlerin kaldı
Her yerde sen her şeyde sen
Bilmem ki nasıl söylesem

Her saniye aklımdasın
Bedenimde ruhumdasın
Sanma benden uzaktasın
Her yerde sen her şeyde sen
Bilmem ki nasıl söylesem

Resmin duruyor karşımda
Abonem oldun düşümde
Ilık ılık gözyaşımda
Her yerde her şeyde sen
Bilmem ki nasıl söylesem

A-23

SENİ BEKLERKEN

Saatler geçmek bilmiyor
Nedense
Zaman inadına duruyor sanki
Seni beklerken
Oysa fırtınaya yakalanmış gibi
Uçuyor hain yelkovan
Akrebi de peşinden sürüklüyor
Sen yanımdayken

Dünya umurumda değil
Yanımda sen varken
Hem tepeden tırnağa
Böylesine seninle dopdoluyken

Kevgire döndü uykularım
Delik deşik seni beklerken
Oysa eskiden bir yatar bir uyanırdım

Saatlernerdeyse dokuz ona vururken
Tek korkum var şimdi
Yanlış anlama beni
Ecelden değil
Azrail'den değil
Felekten değil
Senden
Biliyorum bana sunduğun
Bu mutluluğu söke söke
Alacaksın benden
Canımdan can koparacaksın
Ellerimi ellerinden çekerken
Vefalı dertlerime
Senin derdini de ekleyip
Feleğin çarkına takılıp
Ayrılık rüzgârına
Kapılıp da giderken...

A-24

SENİ DE YER YALAN DÜNYA

Gel bu kadar zalim olma
Seni de yer yalan dünya
Sakin sana kalır sanma
Seni de yer yalan dünya
İnci dişlerin sökölür
Sırma saçların dökölür
Selvi boyların bükölür
Seni de yer yalan dünya
Ne olur şeytana uyma

Beni el yerine koyma
Acı, sevdamıza kıyma
Seni de yer yalan dünya

Gözlerin ferî söner
Dizlerine sızı iner
Dostun bile ele döner
Seni de yer yalan dünya

Gençliğine de güvenme
Engine gel, gel engine
Bakar mı yığıtliğe
Seni de yer yalan dünya

A-25

YA DA SENDEDİR

Arı bin bir türlü çiçekten yapmış
Yaptığı ürünün tadı sendedir
Kerem'i Aslı'yı narına yakmış
Sevda'nın ateşi odu sendedir

Yaşamak için sana muhtacım
Nefes kadar sevgin de ihtiyacım
Bu gönül yarama çarem ilacım
Ya sende sevdiğim ya da sendedir

A-26

GEL

Geçmiyor geceler olmaz sabahlar
Sensiz geçen günüm yıla döndü gel
Üstüme devrilir sanki duvarlar
Evim yurdum gurbet ele döndü gel

Yaktığın bu ateş sönmek bilmiyor
Yakar da canımı kanmak bilmiyor
Coştı da gözlerim dinmek bilmiyor
Yaz bahar ayında sele döndü gel

Unuttun mu yoksa bu Gülçınar'ı
Beni yakıyorken hasretin narı
Sönmekten umudun kıvılcımları
Rüzgârın önünde küle döndü gel

A-27

OLSAYDIN YANIMDA

Yine bugün seninle uyandım
İçimde bir garip sızıyla
Tepeden tırnağa sana boyandım
Yalan bile olsa beni sevdiğin
O tatlı dilinden almanın hazzıyla

Ne oldu şimdi olsaydın yanımda
Uyumak uyanmak isterdim kollarında
Önce seyretmek sonra dokunmak
Yıllar ötesinden hasret kalmışçasına
Özlemle, sevgiyle, aşkla, arzuyla
Varıp gittin sevda denen ateşe
Yüreğimde közün kaldı ey
Zalim ayrılığı getirdin başa
Can evimde sızın kaldı canım ey

Yıktın da dünyamı eyledin viran
Hayalin karşımda gitmiyor bir an
Her nereye baksam senin hatıran
Hayatımda izin kaldı canım ey

Ta başından vardı bende bu sancı
Sen harami yolcu Gülçınar hancı
Ömür va'd etmiştin hani yalancı
Verilmiş bir sözün kaldı canım ey

A-28

SÜRÜLÜP SİLDİN DE GİTTİN

Her yerde hatıran her yerde izin
Mazimi süpürüp sildin de gittin
Gitmiyor gözümde o mahzun yüzün
Yalandan yüzüme güldün de gittin

El ele göz göze can cana deydi
Taş değil ya gönül ısındı gitti
Madem çekip gitmek niyetindeydi
Ne diye kalbimi çaldın da gittin

Çekilir sevdiğim kahrın nazın da
Sen olmazsan dünya bomboş gözümde
Ben vurgun yiyorken aşk denizinde
Sense dalgalara daldın da gittin

Dost göründün gönül yurduna girdin
Zaten yaralıydım bir de sen vurdun
Aldın beni harman harman savurdun
Tepemden tırnağa doldun da gittin

Sevmedinse nasıl göründün sever
Bendeki hatıran bir ömre değer
Aramıza girse dağlar denizler
Bana benden yakın oldun da gittin

A-29

GÖÇMEN KUŞ

Sana araladım gönlüm kapısın
Parselsiz hissesiz verdim tapusun
İsterdim kendine kale yapasın
Bilemedim göçmen kuş olduğunu

Türlü türlü maskelere büründün
Bazen melek bazen şeytan göründün
En sonunda rollerinden arındın
Gördüm aktörlere baş olduğunu

Aşk bahçemde arı gibi gezerdin
Gönlüm peteğinden ballar süzerdin
Sevdamız üstüne destan yazardın
Bilemedim hayal düş olduğunu

Hasret ateşiyle yaktın dağladın
Gülçınar'ım beni benden eyledin
Umutumu vicdanına bağladın
Gördüm muhannete eş olduğunu

A-30

KİMSİN SEN

Yüreğimde gizli yaramı gören
Gönlünden süzülen merhemi süren
Yıllanmış acımı hemen dindiren
Lokman mısın bilmem hekim misin sen

Bilmiyorum nerden geldin nesin sen
Şeytan mısın ya da melek misin sen

Dostuma gül düşmanıma taş atan
Gönül kalesini sarıp kuşatan
Darda kalan kullarına yetişen
Hızır mısın bilmem eren misin sen

Bilmiyorum nerden geldin nesin sen
Şeytan mısın ya da melek misin sen

Uyandırma beni hiç bu düşümden
Hızlı gitme yetişeyim peşinden
Düne kadar gam yemezdin yaşımdan
Hayal misin bilmem gerçek misin sen
Bilmiyorum nerden geldin nesin sen
Şeytan mısın ya da melek misin sen

A-31

YORGUNUM

Sürükleme peşin sıra civanım
Dalamam aşk deryasına yorgunum
Felek ile çok savaştım vay canım
Gaziyim aşk cephesinde vurgunum

Lokman olsan saramazsın yaramı
Felek ile yapamazsın aramı
Korkarım seni de eder harami
Bu bendeki kara bahta dargınım

Sürükleme peşin sıra civanım
Dalamam aşk deryasına yorgunum

A-32

DERDİN KÖPRÜSÜ

Derdin köprüsünden savuştum derken
Ben artık felekle barıştım derken
Nihayet huzura kavuştum derken
Kaderim karşıma çıkıveriyor
Ansızın dünyamı yıkıveriyor

Ben artık kendimi bulmuşum derken
Ne diye kula kul olmuşum derken
Adını defterden silmişim derken
Hayali karşıma çıkıveriyor
Yokluğu kor gibi yakıveriyor

A-33

SEVMEDİ GİTTİ

Kalpsizin birine kalbimi verdim
Ömrümü canımı yoluna serdim
Ben onu yürekten gönülden sevdim
Sevmedi sevmedi sevmedi gitti

Seviyorum diye yalan söyledi
O sahte aşkıyla beni bağladı
Şu yanan bağrımdan kopan feryadı
Duymadı duymadı duymadı gitti

Gözlerim susamış o gözlerine
Derdin deva gelir seven gönlüme
Gülçınar cefana zulmüne bile
Doymadı doymadı doymadı gitti

A-34

SANA GELMEK İSTİYORUM

Dünya varında vazgeçip
Sahte dostlarımdan kaçıp
Özgürlüğe yelken açıp
Sana gelmek istiyorum

Biliyorum hayatında yer ayırmamışsın bana
Biliyorum yüreğinde yer vermemişsin sevgime
Hiçbir neden engel değil benim seni sevmeme

Düşlerimde sana gelmek
Hayalimde seni görmek
Hatıramda seni bulmak
Senin olmak istiyorum

A-35

YOL DERTLİ

Ayrı düştüm vatanımdan elimden
Gariplerin soran olmaz halinden
Şu gurbetin bu hasretin elinden
Kalan dertli giden dertli yol dertli

Hazan oldu şu ömrümün baharı
Güller ağlar bülbül eğliyor zarı
Bir kez olsun sormadım o yari
Bu can dertli sevdam dertli kol dertli

Gülçınar'ım dönen olmaz yolundan
Kimse memnun olmasa da halinden
Sevda dene bu belanın elinden
Leyla dertli Mecnun dertli çöl dertli

A-36

BANA NE

Çürüdü gençliğim geçti boşuna
Ben ağlarım gülenlerden bana ne
Bir kötüyü dolamışlar başıma
Yari güzel olanlardan bana ne

Sevda çölü hedefimdir yolumdur
Aşk diyarı meskenimdir elimdir
Sevdiğim çok acımasız zalimdir
Yarda vefa bulanlardan bana ne

Gülçınar'ım mutlu bir gün görmedim
Sevda çektim muradıma ermedim
Bir kez olsun sevdiğimi sormadım
Murad alıp ölenlerden bana ne

A-37**DOSTLAR BİLE GÜLER OLDU**

Zalime düştü yolumuz
Perişan oldu halimiz
Hoyrat elinde gülümüz
Gonca iken solar oldu

Kast ettiler canımıza
Tuz bastılar yaramıza
Düşman değil halimize
Dostlar bile güler oldu

Gülçınar'ım vay başıma
Ağı kattılar aşıma
Sel karışmış gözyaşıma
Dost elini sular oldu

A-38**İSTEMEM**

Sevgisiz yaşamak ölümden acı
Paranın sevgiye yeter mi gücü
Bu gönül bir tatlı sözün muhtacı
Sevgisiz yürekten dilden istemem

Derdin veren elbet verir çareyi
Ölürüm de yine elden istemem
Son nefesim olsa bir damla suyu
Sevgisiz uzanan elden istemem

A-39**SARAN ELLER**

Onu candan seven benim
O yar cansa canan benim
Sevdasıyla yanan benim
Saran eller ben değilim
Sanki taşım can değilim

Almıştım göze her şeyi
Emeklerim oldu zayi
Ben severdim o goncayı
Deren eller ben değilim
Sanki taşım can değilim

Çok yalvardım yaradana
Vermedi yarimi bana
Sevdiğimle muradıma
Eren eller ben değilim
Sanki taşım can değilim

Gülçınar'ım nasıl duram
Engeller koymaz ki varam
Sevdiğimle dem i devran
Süren eller ben değilim
Sanki taşım can değilim

A-40**DOST BAŞINA**

Yoksulluktan yandı bağırim
Verme Mevla'm dost başına
Sefil gezer yavrularım
Verme Mevla'm dost başına

Bıktım canımdan el aman
Canım yanar başım duman
Yoksulluk hepsinden yaman
Verme Mevla'm dost başına

Bir yuvam yok sığınacak
Umudum yok avunacak
Hal kalmadı dayanacak
Verme Mevla'm dost başına

Zengin anlamaz halimden
Düşsem de tutmaz elimden
Gülçınar beter ölümünden
Verme Mevla'm dost başına

A-41**ÖLSEM DE GAM YEMEM**

Hele dön de bak maziye
Bana ettiğin ezaya
Kurtun dönmüşsün kuzuya
Ölmem ölmem daha ölmem
Ölürsem bile gam yemem

Bana kurduğun oyuna
Kapılmış boylu boyuna
Oh olsun itin soyuna
Ölmem ölmem daha ölmem
Ölürsem bile gam yemem

Sülük, kanımla beslendin
Gölgede yattın yaslandın
Demek şimdi çok uslandın
Ölmem ölmem daha ölmem
Ölürsem bile gam yemem

Gülçınar'ım bayram bana
Şükürler olsun Tanrı'ma
Düştün de ayaklarıma
Ölmem ölmem daha ölmem
Ölürsem bile gam yemem

A-42**DOĞMUYOR**

Ne el gelir ne de posta
Ne yaptım ben o dosta
Üşüyorum Ağustos'ta
Batan güneşim doğmuyor

Ruh yaralı gönül yasta
Beden hasta can telaşta
Ben kaybettim her savaşta
O yar zafere doymuyor

A-43**GELİR ÜSTÜME**

Ayrılık sanki canavar
Dünya gelir başıma dar
Dört yanımda hatıralar
Gelir üstüme üstüme

Hasretin beni sarıyor
Yakıp kasıp kavuruyor
Sevdan bire bin veriyor
Gelir üstüme üstüme

Yarım benden uzaklaşmış
Elin safına yaklaşmış
Kara günler yelken açmış
Gelir üstüme üstüme

A-44**RÜYALARDA OLSA DA**

Sevgilim bu gece gel yine bana
Gel de gir ne olur rüyalarım
Bir tutsam elini bırakır mıydın
Bu şansı bir daha tanısan bana

Yıldızlar kadar uzaksın
Erişmek imkânsız sana
Rüyalarda olsa da
Ara sıra gel bana

Gelsen yine bu gün girsen rüyama
Hiç kimse uyandırmasa
Yeniden başlasak dünkü rüyaya
Sonsuza kadar sabah olmasa

A-45**SENLE GELSİN**

Mutluluğu arıyorum
Mutsuzluğun kollarında
Hep seni düşünüyorum
Yalnızların yollarında

İstemem sensiz mutluluk
Gelecekse senle gelsin
Kader bir gün yüzüme de
Gülecekse senle gülsün

Acıyorum şimdi artık
Yaşanmamış yıllarıma
Mutlu geçen bir günüm yok
Teselli olsun gönlüme

Kader bir gün yüzüme de
Gülecekse senle gülsün

A-46

KAÇAMIYORUM

Gelmeyen kalmadı garip başıma
Gözüm yaşım katık ettim sana
Bütün kötülükler düşmüş peşime
Kalmadı dermanım kaçamıyorum

Bilmem bize bu feleğin kastı ne
Dert ekliyor bunca derdin üstüne
Dostlarım bürünmüş kuzu postuna
Derdimi kimseye açamıyorum

Düştü kozlarımız zalim eline
Oynadı hepsi de kendi lehine
Neler vermedim ki sevdiklerime
Nedense ektiğim biçemiyorum

A-47

SENİ ARIYORUM

Denizlerde deryalarda
Hayallerde rüyalarda
Gerçeklerde rüyalarda
Seni arıyorum ey yar

Sevdiğimi gören yok mu
Ne haldedir bilen yok mu
Söyleyin Allah aşkına
Gönül derdi bilen yok mu

Can dayanmaz böyle derde
Derdimin dermanı nerde
Gözümün erdiği yerde
Seni arıyorum ey yar

A-48

MERHAMET İSTEMEM

Aldırma gözlerim çağlasın aksın
Uzatıp elimi silme istemem
Yokluğun kalbimi dağlasın yaksın
Merhamet edip de gelme istemem

Hem aşık hem dertli hem de garibim
Sevilmeden seven şanssız biriyim
Kader gülsün sana gülsün sevdiğim
Sen de benim gibi olma istemem

Sen mutluluk alır çile satarsın
Sevgiden anlamaz anlar sanırsın
Ben derdi değil dert beni bitirsin
Dertliyim dermana salma istemem

A-49

PİŞMAN DEĞİLİM

Hayali bile güzel sana ermenin
Rüyası bile güzel seni görmenin
Hasreti bile güzel seni sevmenin
Seni sevdiğime pişman değilim

Uzak dur dünyamda sakın yaklaşma
Kapanmış yaramı bir daha açma
Yaralı kalbimle yeter uğraşma
Dostumun sevgili düşman değilim

Bu derde düşmemde rolün yok mudur
Gönülden sevene eza hak mıdır
Sevene karşılık saygın bu mudur
Benim de kalbim var taştan değilim

Aşkına karşılık bekleyen sendin
Beynime girip de fikrimi çeldin
Ben inkar edemem hem de çok sevdim
Sözünden dönecek puştan değilim

A-50

NERDESİN

Sabır geldi son noktaya dayandı
Hasret ateşiyle sinem dağıldı
Bu kaçınıcı bayram yasa boyandı
Hani gelecektin zalim nerdesin

Bir bilsen sevdiğin ne hale geldi
Yokluğundan derme perişan oldu
Sevda bahçemizin gülleri soldu
Ötmez oldun sen bülbülüm nerdesin

Gönül dağım kara duman бүрүдү
Gözlerimde yaş kalmadı kurudu
Umutlarım mumlar gibi eridi
Kırıldı kanadım kolum nerdesin

Yetiş yem olmadan çakala kurda
Kara çalı ısırganlar sırada
Sarmaşığın boynu бүкүк burada
Bir tek tutunduğum dalın nerdesin

A-51**NERDEN BİLİRDİM**

Sen çekip gitmesen nerden bilirdim
Ayrılığın böyle zor olduğunu
Terk edip gitmesem nerden bilirdim
Hasretin yürekte kor olduğunu

Leyla olup düşer miydim çölüne
Bileydim ellere yar olduğunu
Savunmasız düşer miydim eline
Bileydim zehirli mar olduğunu

Sen yakıp gitmesen nerden bilirdim
Dünyada cehennem var olduğunu
Sen yıkıp gitmesen ben ne bilirdim
Dünyanın kabirden dar olduğunu

Bağlanmazdım böyle kördüğüm ile
Bileydim çözülmez sır olduğunu
Gelmezdim oyuna göz göre göre
Gördüm aşkın gözün kör olduğunu

A-52**UTANSIN**

Beklemekten bitti dizim dermanı
Gelir bir gün diye dostun kervanı
Ne bıraktı beni ne saldı seni
Maniler engeller yollar utansın

Engeller koymuyor gideyim yare
Ya ölem kurtulam ya da bir çare
Bir selam yolladım vermezse yare
Özgür özgür esen yeller utansın

Eksiltmez başımdan sisi boranı
Yağdırdı başıma dolu karını
Ne yazını gördüm ne baharını
Yaşanmadan geçen yıllar utansın

Gülçınar'ım durmaz gözümün seli
Düşmedi yakamdan feleğin eli
Gezer isem böyle Leyla misali
Ben değil sebebim eller utansın

A-53**ÖLDÜKTEN SONRA**

Yare geniş olsun dünya bize dar
Gayrı eyleşmenin ne gereği var
Gönlünü gönlüme bağlamayan yar
Kara bağlamasın öldükten sonra
Yanıp ağlamasın öldükten sonra

Yürekte yarası vardır kanıyor
Bir merhem çalması bu kadar mı zor
Bir tanrı selamın esirgeyen yar
Dua yollamasın öldükten sonra
Kabirime gelmesin öldükten sonra

A-54

KÖR BANA

Gönül sırasını eyliyor merak
Dağlar ara vermez yollarım ırak
Dost yüzü görmeyen göze ne gerek
Benim için ağmadan da kör bana

Davetsiz gelmiştin vedasız gittin
Söyle ey sevdiğim sana ne ettim
Ömür vaat etmiştin neden terk ettin
Sensiz dünya kabirden de dar bana

Yetmez mi ettiğin nedir günahım
Göklere uzanır figanım ahım
Böyle feryat etmek olmuş sanatım
Ecel nice çabuk gelse kar bana

A-55

DÖN GEL SEVDİĞİM

Her çıkışın bir de inişi yok mu
İn gel yücelerden in gel sevdiğim
Böyle bir sevdaya ayrılık hak mı
Dön Allah aşkına dön gel sevdiğim

Olursam kavuşmak lütfuna nail
Her cefan derdine olurum gayıl
Dünyayı verseler gözümde değil
Bana sen gereksin sen gel sevdiğim

Sevgisiz yaşanan ömrü neyleyim
Canım bu sevdaya kurban eyleyim
Son nefesim kollarında vereyim
Bin aşkın atına bin gel sevdiğim

Böyle sevda olmazmış bu devirde
Menfaat olmadan sevenler nerde
Küllenen sevgini kora çevir de
Yan aşkın oduna yan gel sevdiğim

A-56

CABASI

Bedenimde tarifsiz bir sızı var
Kanımda dolaşır kalbime akar
Çeker lime lime canımı yakar
Aşk diyorlar ayrılık da cabası

Süzülüp göğsümden kalbe akışı
Bin bir türlü eza ile nakışı
Ateşsiz dumansız nara yakışı
Aşk diyorlar ayrılık da cabası

Ok misali yüreğimi delişi
Silahsız askersiz teslim alışı
Çözülmedik bir sır Mevla'nın işi
Aşk diyorlar ayrılık da cabası

Bütün bedenimi istimlak etti
Aldı benden beni yare kul etti
Döndürdü başımı perişan etti
Aşk diyorlar ayrılık da cabası

A-57

NAZ MI?

Tanıyamaz oldum ben gayrı seni
Çalım mı atarsın poz mu sevdiğim
Görmezden gelirsin seni seveni
Siten mi edersin naz mı sevdiğim

O eski halinden kalmadı eser
Elbet bu dönüşün bir sebebi var
Hayatımla oynuyorsun sen kumar
Yüreğim elinde köz mü sevdiğim

Nerden girdi aramıza bu duvar
Yoksa benden gayrı sevdiğin mi var
Dünyayı başıma eyledin de dar
Daha ettiklerin az mı sevdiğim

Gülçınar'ım sana yar diyemedim
Sensizlik ölümden zor diyemedim
Vermişsin kararında dur diyemedim
Ayrılık bu kadar tez mi sevdiğim

A-58

DAĞLAR

Dargınım kırıgım dost arkadaşşa
Bir kervan eylemez yorgun yoldaşa
Karışır giderdim kurd ile kuşa
Beni de misafir alsanız dağlar

Yemyeşil dağları çırılçıplak etmiş
Bir ağaç gördüyse baltayı vurmuş
O da yetmezmiş gibi ateşe vermiş
Yeşile boyanıp kalsanız dağlar

Şu insan oğlunun mahvetmediği
Ne kaldı uzanıp yok etmediği
Ayağın basıp da kirlletmediği
Bir yer varsa beni salsanız dağlar

Olur mu yeşili sevmeyen insan
Nasıl bilmezler ki ağaç da bir can
Her yanıma dikebilsem bir fidan
Siz de şad olup da gülseniz dağlar

Gülçınar'ım bir canlıya kıyamam
Fidana kıyana insan diyemem
Zalimin zulmüne boyun eğemem
Ben de sizlerdenim bilseniz dağlar

A-59

BERAAT

Tanrı'm bir kuluna muhabbet duydum
Aşkın kanunundan suçlu bulundum
Yârin hasretinde müebbet oldum
Ecelim gözüme beraat dağlar

Sevda da yalanmış dünya da yalan
Bir yârim olmadı dağları delen
Yolumu bekleyip almaya gelen
Azrail gözüme Ferhat görünür
Hiç kıymetim yokmuş yar nazarında
Bir mendil sallamaz dünya garında
Sevene rağbet yok aşk pazarında
Satılır ucuza mezat görünür

Hayat cephesinde savaştan çıktım
Düşman on ikiden ben boşa çıktım
Öyle yorgunum ki ben canımdan bıktım
Musalla gözüme kırat görünür

A-60

ŞAŞTIM

Öyle bir sevdaya düştüm sormayın
Nasıl oldu ben de bilemiyorum
Bildiğim yollarda şaştım sormayın
Kaybettim kendimi bulamıyorum

Öyle bir girdaba düştüm sormayın
Kendi etrafımda dolanıyorum
Aşk şarabın içtim sormayın
Leyla'yım Mecnun'um bulamıyorum

Öyle bir çıkmaza düştüm sormayın
Kurtuluşum var mı bilemiyorum
Kördüğümüm çok uğraştım sormayın
İpin ucun ben de bulamıyorum

A-61

YOL AYRIMI

Beni de sar canım dostun bağına
Sana kollarımı açtım da geldim
Canım kurban insan gibi insana
İki yüzlülerden geçtim de geldim

Kabul buyur beni de dergahına
Yüreğim sevgiyle açtım da geldim
Fikrim çekti beni yol ayrımına
Ben senin yolunu seçtim de geldim

A-62

ELDEN ELLERE

Rüzgara kapılmış yaprak gibiyim
Savrulur giderim elden ellere
Terkeylemez beni sadık dertlerim
Salınır giderim elden ellere

Ne bir tutam dalım ne bir ışığım var
Ne bir gerçek dostum ne ışığım var
Bilemedim dünyada ne işim var
Görünür giderim elden ellere

Ne bir yuvam oldu ne de bir düzenim
Bir garibim gurbet gurbet gezenim
Derdim çoktur çok azını yazarım
Yerinir giderim elden ellere

Gülçınar'ım sözde yaşamaktayım
Ne yerde ne gökte muallaktayım
Bir meçhule doğru yol almaktayım
Sürünür giderim elden ellere

A-63

CANIMDASIN

Nerde bilmem kiminlesin
Canımda kanımda benimlesin
Silemedim seni kalbimden
Özümde, sözümde, gözümdesin
Yolu yolağımda izimdesin

Her bahar gönlüm tazelenir
Gülüm yaprağımda dalımdasın
Alım yeşilimde sarımdasın
Yazım kışım baharımdasın
Ne mutlu ki dünyamdasın

Nereye baksam seni görürüm
Aklımda fikrimde meylimdesin
Sökemedim seni kalbimden
Tenimde canımda hücremdesin
Benden öte cansın bende
İçimde ruhumda beynimdesin

A-64

MAVİ BONCUK

Mavi boncuk cebindedir hazine
Dağıtırsın her gelene gidene
Avunayım bana da ver bir tane
Beni de yaz yaz beni de listene

Mıknatıs gibisin yaman çekersin
Aşk bağında burcu burcu kokarsın
Her gelene yeşil ışık yakarsın
Beni de yaz yaz beni de listene

İşin gücün dubara hep hile
Kaptırdım gönlümü artık nafile
Düşürdün ağına bak beni bile
Beni de yaz yaz beni de listene

Bilmez misin eden ettiğin bulur
O yüce mahkeme bir gün kurulur
Kul hakkıdır sanma yanına kalır
Beni de yaz yaz beni de listene

A-65

KALACAKSAN GEL

Yine boynu bükük koyma ardında
Az çile çekmedim hasret derdinde
Sevgin bir kaledir gönlüm yolunda
Bir ömür bekçisi olacaksan gel

Biliyorsun sana ne çok muhtacım
Sende her dermanım cümle ilacım
Gönlümde sevdamsın başımda tacım
Bir ömür yanımda kalacaksan gel

Can evimden yara aldım vurgunum
Yokluğun tüketti artık yorgunum
Seni beklemekle geçer her günüm
Gel Allah aşkına geleceksen gel

A-66

DÖNME DOLAP

Neyini seveyim ey dönme dolap
Beni de çarkında çevirmedin mi
Parmağıma bir tadımlık bal çalıp
Ardından ağular içirmedin mi

Bir zaman yoklukla az mı ezdirdin
Dünyanın yükünü sırtıma vurup
Şimdi de yolumu yokuşa sürüp
Beni canımdan sen geçirmedin mi

A-67

SEVENLER KORKMAZ

Aşkımıza karşı çıkanlar varmış
Yapsınlar ne gelirse ellerinden
Hem seni hem beni yakacaklarmış
Bilmezler sevenler korkmaz ölümden

Ölürüm sevdiğim sözünden geçmem
Dünyayı verseler sevdamı satmam
Kralı gelse de eyvallah etmem
Bilmezler sevenler korkmaz ölümden

Candan seven gönül engel mi takar
Coşar sel misali bentlerin yıkar
Sevda pazarında cana kim bakar
Bilmezler sevenler korkmaz ölümden

Senden ayrı sanki yetim öksüzüm
Koskoca dünyada sanki yalnızım
Sensiz zaten bir ölüden farksızım
Bilmezler sevenler korkmaz ölümden

A-68

PERİŞAN

Ayrılık derdine can dayanmıyor
Azdı yaralarım merhem almıyor
Yalvardım yakardım geri dönmüyor
Hatırım sormuyor halim perişan

Yar bize küs rakip ile barışır
Dostlara yad olmuş ele karışır
Gözüm yaşı yağmur ile yarışır
Coşar deli deli selim perişan

Gençliğimi yollarında tükettim
Ne yaptım da bu cezayı hak ettim
Adresi bile yok onu kaybettim
Şaşırdım menzilim yolum perişan

Gülçinar'ım yar da ben gibi yansın
Bu acıya bir can nasıl dayansın
Böyle yazı olmaz kader utansın
Mecnun'um kaybolmuş çölüm perişan

A-69

SEVİLENDE NAZ OLUR

Darılıp gücenmek olur mu yare
Bilmez miyim sevilende naz olur
Kırsan da gönlümü atsan da yere
Senden gelen cefa bende haz olur

Atamazsın beni uzaklarına
Abone olurum rüyalarına
Sermişim gururum ayaklarına
Çiğne de geç yollarında tuz olur

Aşkın divanında mahkeme kurdun
Sorgusuz yargısız karara vardın
Mademki gönlünde darımı kurdun
Diliyorum infazında tez olur

A-70

ÖLÜRÜM

Seni ne çok sevdiğimi bilirsin
O bilinmez hallerine ölürüm
Sevenine elbet bir gün gelirsin
Ben o zaman yollarına ölürüm

Severken ayrılık olur mu böyle
Su serp yüreğime merhamet eyle
N'olur sevdiğini bir daha söyle
Kelamına dillerine ölürüm

A-71

OYNAMASAYDIN

Neden girdi aramıza bu diken
Hani aramızdan su sızmaz iken
Nice depremlerden sarsılmaz iken
Sebepsiz bir yuva yıkılır mıydı

Nice zorluklara göğüs germişken
O tatlı canını hiçe saymışken
Hem candan sevilip candan sevmişken
Böyle bir sevdadan bıkılır mıydı

Yüreğimi sevdan ile dağlayıp
Yollarımı yollarına bağlayıp
Şimdi yokluğuna mahkum eyleyip
Hasretin narına yakılır mıydı

En büyük aktörsün süper oynadın
Bütün neonlara yazılsın adın
Sen ki böyle çetin oynamasaydın
Gülçınar'ın beli bükülür müydü

A-72

GİDERKEN

Tertemiz bir duyguyla bağlanmıştım başlarken
Ne kadar güvenmişim inanmıştım sana ben
Hatırlar mısın bilmem bambaşkaydı eskiden
Dünümü yarınımı çalıp gittin giderken

Şu üç günlük dünyada sevilip de severken
Çok şey kaldı yarıda değil miydi çok erken
Belki de yaşanacak senelerimiz varken
Bağladın kollarımı kapattın yollarımı
Yaşama gücümü de alıp gittin giderken

Kara günler geride mutluluk ufuktayken
Kara kışı geçirip bahara ermekteyken
Geceyi uğurlayıp tam şafak atmaktayken
Çaldın da yıllarımı bıraktın ellerimi
Sen başka dünyalara dalıp gittin giderken

A-73

ALTIN ÇAĞIN

Hakanımsın hükmün gel de gör bende
Sen bir sultan ben kulun bu bedende
Saltanat da ihtişam da bu canda
Yaşıyorsun altın çağın sevdiğim

Gönlümü bağladın gönlün teline
Yolumu bağladın kendi yoluna
Esir aldın beni düştüm eline
Sevmeden sevidin sevin sevdiğim

Hangi yolda isen ona sapayım
Mekanını Kiblegahım yapayım
Gönlün bahçesinde mekan tutayım
Cenneti aratmaz bağın sevdiğim

A-74

VURAN UTANSIN

Ayıp ise dertlerimi yazdığım
Bana bunca derdi veren utansın
Kusur ise böyle Leyla gezdiğim
Bana bunu reva gören utansın

Ah ettikçe kanla dolar gözlerim
Kanayan yarama cerrah gözlerim
Aldım gam yükünü tutmaz dizlerim
Bana bunca derdi veren utansın

Yoktur helalime haram kattığım
Beni ezer geçer sevip taptığım
Günah ise böyle isyan ettiğim
Beni can evimden vuran utansın

A-75

NE OLUR

Kısmetim senmişsin çıktın bahtıma
Ayrılamam senden can bahasına
Sultan arar isen gönül tahtına
Benden gayrısını seçme ne olur

Gitme beni böyle sensiz bırakıp
Aldanma ellerin sözlerine kanıp
Giderken dünyayı başıma yıkıp
Bir de çiğneyip de geçme ne olur

Kadir bilmez ile gülüp eyleme
Her yüzü güleni sever belleme
Seni sevdiğime pişman eyleme
Gönülden sevenden kaçma ne olur

Neler kaybetmedim senin uğruna
Lutf eyle de dön de bir bak ardına
Ayrılık hançerim vurup bağrıma
Onulmaz yaralar açma ne olur

A-76

KABİRDEN FARKSIZ

Ey sevdiğim sana sesleniyorum
İki iyiliğin birin ver diliyorum
Öldür güldürmeni beklemiyorum
Sensiz kalan dünyam kabirden farksız

Daha ömrüm baharında olsa da
Henüz günüm seherinde olsa da
Ne çıkar can bedenimde olsa da
Sensiz kalan dünyam kabirden farksız

Yokluğun cehennem varlığın cennet
Aşkın ecel terk edişin ihanet
İster ölü ister yaşıyor farzet
Sensiz kalan dünyam kabirden farksız

A-77**GÖREN HAYRANI**

Yanağında çifte çifte beni var
Ne de şirin ne de tatlı canı var
Sormayın hiç bu güzelin kimi var
Bir ben değil gören gözler hayranı
Kim bilir ki ben kaçınıcı kurbanı

Selvi fidan gibi boy vermiş göğe
Ermiş olgunluğa bak tazeliğe
Onu seyreyle ki doy güzelliğe
Bir ben değil gören gözler hayranı
Kim bilir ki ben kaçınıcı kurbanı

A-78**SIZIN KALDI**

Sen gittin de buralarda
Ah sevdiğin izin kaldı
Gözlerimde son bakışın
Malul mahzun yüzün kaldı

Niye gittin bilmem niye
Nasıl kıydın bu sevgiye
Belki geri döner diye
Yollarında gözüm kaldı

Sen yoksun dünya boş bana
Her güzel şey nahoş bana
Tek sırdaşım sazım kaldı

Koynumda soluyor resmin
Beynimde çınlıyor resmin
Tenimde ılık nefesin
Yüreğimde sızın kaldı

A-79**KALMADI Kİ**

Ne bir candan sevenim
Ne uzanan dost elim
Tutunacak ne bir dalım
Kalmadı kalmadı ki

Gecem dert günüm zından
Kalbim yara gönlüm gam
Yaşantımda bir anlam
Kalmadı kalmadı ki

Kaybedecek bir davam
Kazanacak bir kavgam
Sığınacak bir yuvam
Kalmadı kalmadı ki

Gelmedi ki gidenim
Olmadı ki sevenim
Yaşamaya nedenim
Kalmadı kalmadı ki

A-80

CANIMSIN SEN

Ben bir gemi sen dümensin
Hükmedersin bu bedendesin
Ben olmuşum artık bende
Benden öte bendesin
Canım canım canımsın

Ayrılığı da denedim
Yandım korlar gibi yandım
Sensiz olamam anladım
Benden öte benimsin sen
Canım canım canımsın sen

Varlığın dünyama hikmet
İster cefa ister naz et
Kul kusursuz olmaz affet
Benden öte benimsin
Canım canım canımsın can...

A-81

GÜLEMEDİM DÜNYADA

Yaşamanın tadını
Bulamadım dünyada
Gönlümün muradını
Alamadım dünyada

Sorma perişan haller
Açmadan soldu güller
Hep ağlattı zalimle
Gülemedim dünyada

Terk etmez beni çile
Sevda kul etti kula
Felekten bir gün bile
Çalamadım dünyada

Terk etti eşim dostum
Feleğe de ben küstüm
Zehir içtim kan kustum
Ölemedim dünyada

A-82

ALIŞTIM

Mutluluktan yoksunum
Üzülmeye alıştım
El alemin dilinden
Söz almaya alıştım
Ben hayat sınavında
Her zaman mağlup oldum
Kaderin sillesinde
Ezilmeye alıştım

Sabır taşına döndüm
Beklemeye alıştım
Sevdamı sevilenden
Saklamaya alıştım
Sevdiğim buram buram
Tüterken can evimde
Hatırasın gün gibi
Saklamaya alıştım

A-83

UMUT YELİ

Kara bulut çökmüş gönül dağına
Esip umut yeli yeli dağıtır m'ola
Değirmen olmuşum dert ocağına
Bu can bunca derdi öğütür m'ola

Gözden ırak gönülden de ırar mı
Ayrılık narına yar da yanar mı
Görüp güzelleri acep kanar mı
Sevdiğimi eller avutur m'ola

Gülçınar'ım gamda elemde yasta
Bitkisel hayatta umutsuz hasta
Haberin gitmez ne tel ne posta
Zaman yarı benden soğutur m'ola

A-84

SEN

Sen feleğin uzanan eli
Sen yarınlarımın eceli
Sen kara belasın besbelli
Sen çöküşüme sebep
Bitişime neden
Beni bende bitiren
Beni senden eden
Sen sen var ya sen
Sen yok mu sen
Sen neyine güvenirsen güven
Seni Allah'ıma havale ettim ben

A-85

SENİ BEKLEYİ BEKLEYİ

Sabır taşı olacağım
Taşıp taşıp dolacağım
Bu gidişle öleceğim
Seni bekleyi bekleyi

Sabrım sınırları aşar
Sevdan cana sığmaz taşar
Kalbimin atışı şaşar
Seni bekleyi bekleyi

Saatler yıla çevrilir
Sanki zaman akmaz durur
Geceler bir ömür olur
Seni bekleyi bekleyi

Gecelere darılırim
Anılara sarılırim
Ölür ölür dirilirim
Seni bekleyi bekleyi

Mevsimler dolandır döner
Yılalr birbirini kovalar
Saçlarıma aklar dolar
Seni bekleyi bekleyi

A-86

OLMUYOR

Öyle bela ki geldi başıma
Demesem olmuyor desem olmuyor
Zehir kattı ekmeğime aşım
Yemesem olmuyor yesem olmuyor

Düşe kalka yorgun düştüm yolunda
Bir dal gibi çaresizim selinde
Sevda imiş esir düştüm elinde
Sevmesem olmuyor sevsem olmuyor

Kimsenin rolü yok ben beni yaktım
Hangi seven gülmüş ben gülecektim
Öyle usandım ki canımdan bıktım
Kıymasam olmuyor kıysam olmuyor

Şu gönül hanesi çileyle doldu
Hani umutlarım düşlerim n'oldu
Sevdiğim gideli kaç mevsim oldu
Saymasam olmuyor saysam olmuyor

A-87

KAÇTIN DA GİTTİN

Hayaller kurmuştuk biz yarınlara
Göğüs gerecektik tüm zorluklara
Beni düşürüp de müşküle dara
Ardına bakmadan kaçtın da gittin

Gülçınar'a dar eyledin dünyayı
Niye yaptın bozacağın yuvayı
Hani kalıcıydın bir ömür boyu
Niye göçmen kuşum göçtün de gittin

Kutlarım hainim bu zaferini
Yakıp yıkıp viran ettin ya beni
Enkazımdan yaptın kendi kaleni
Zafer bayrağını açtın da gittin

A-88

RESMİN KALDI ELİMDE

Bir türlü seyrine doyamadığım
Dokunmaya bile kıyamadığım
Öpüp koklamadan uyuyamadığım
Küçücük bir resmin kaldı elimde

Beni tanımadan evvel çekilmiş
Tanıştığımız güne tarih atılmış
Ak alnına siyah perçem bükülmüş
Küçücük bir resmin kaldı elimde

Gülçınar'ım yaman gönül ağrısı
Ayrılık okuyla candan yarası
Büyük aşkımızın tek hatırası
Küçük bir resmin kaldı elimde

A-89

GURUR

Gönlümün atına binmek isterim
Yarin kapısına inmek isterim
Eşiğinde sızıp donmak isterim
Gururum çığ gibi düşer yoluma

Ayrılık ateşi içimde korlar
Hasretin sancısı sabrımı zorlar
Gönlüm yar yolunda ölüm arzular
Gururum dağ gibi düşer yoluma

Gönlümde mahkeme kurmak isterim
Adil bir yargıya varmak isterim
Suçluyu kalbinden vurmak isterim
Gururum dev gibi çöker yoluma
Gururum dev gibi çöker yoluma

A-90

YAR GİBİ

Ansızın bir yerde çıkar karşıma
Ellerin zalimi yar gibi gelir
Zehir katar yavan katık aşına
Koca dünya birden dar gibi gelir

Feleğin çarkına bir de sen dolan
Görürsün aşk yalan sevda da yalan
Melek maskesinde sinsi bir yılan
O cana sardığın mar gibi değil

Yakar yıkar gider vermez hesabı
Nuh'un tufanından beter gazabı
Çektirip gitse de kabir azabı
Yine de ayrılık zor gelir

Zaman ilaç derler sarmaz yarayı
Hasret yaman aklandırır karayı
Kapısın aralar gönül sarayı
Gururun önünde sur gibi gelir

Muhabbetin can evinde saklarsın
Dertlerini dertlerine eklersin
Gülçınar'ım yollarını beklersin
Akıl fikir ermez sır gibi gelir

A-91**TELEFONUM**

Bir zaman arayıp soranım çoktu
Hani eşim dostum yarenim çoktu
Yoksa dostlar numaram mı unuttu
Telefonum niye sustu dillerin
Çoktan beri çalmaz oldu zillerin

Sanırsın ki postaneler yıkıldı
Arayıp soranlar bir bir çekildi
Telin felek çarkına mı takıldı
Telefonum niye sustu dillerin
Çoktan beri çalmaz oldu zillerin

Yanar yürek dostlar gelir hatıra
Tutuşur bedenim sanki bir çıra
Gülçınar hatayı kendinde ara
Telefonum niye sustu dillerin
Çoktan beri çalmaz oldu zillerin

A-92**EREMEDİM**

Yarin gönlü yüce bir dağ
Erem dedim eremedim
Eteğinde bile otağ
Kuram dedim kuramadım

Kalbinin taş suru mu var
Çözülmez bir sırrı mı var
Bilmem gizli yarı mı var
Soram dedim soramadım

Aşamadım bellerinden
Bitmeyen engellerinden
Asi yaban güllerinden
Derem dedim deremedim

Aklımdan çıkmıyor bir an
Özlüyorum onu her an
Onsuz dünyam oldu viran
Örem dedim öremedim

Gülçınar'ım yakıp nara
Çıkar yüceden seyire
Bu aşkın sonun hayıra
Yoram dedim yoramadım

A-93**GEL SAZIM**

Hangi kuştan aldın sen bu ahengi
Hangi usta verdi sana bu dengi
Dokunmadan ağlar gibisin sanki
Sazım nerden aldın sen bu yarayı

Hangi acımasız kıydı da kırdı
Hangi cahil seni yerlere vurdu
Benim derdim ikimize yeterdi
Sazım nerden aldın sen bu yarayı

Bir sen vardın dertlerimi dinleyen
Gizli sırlarımı sezip anlayan
Sana mı kıydı kıymet bilmeyen
Sazım nerden aldın sen bu yarayı

Sesini sesime katıp sızlayan
Ben gibi derdine derman gözleyen
Gülçınar'ım yaralarım tuzlayan
Sazım nerden aldın sen bu yarayı

A-94

ŞARKIŞLA'M

Gurbet ellerde garip garip gezerim
Gönlüm sende kaldı vatan Şarkışla
Toprakların taşlarını özlerim
Dağlarında mekan tutan Şarkışla

Buralara meyil verip gelmedin
Adın dilden sevdan kalpten silmedim
Senden gayrı garip kaldım gülmedim
Nemli gözlerimde tüten Şarkışla

Koca Veysel kılavuzum pirimdir
Bakıp görenden de öte görendir
Sardin ya bağrına sadık yarindir
Şad olsun bağrında yatan Şarkışla

Selam olsun dostuma yoldaşıma
Dertli yazın mezarımın taşına
Çok hasretin çektim Allah aşkına
Sar beni koynunda yatam Şarkışla'm

A-95

SON GÜLEN BEN

Kalbimi senin elinden
Söke söke alacağım
Kurtulacağım şerrinden
Son gülen ben olacağım

İşin gücün yalan dolan
Hep numara hepsi yalan
Şimdi sensin bana gülen
Son gülen ben olacağım

Görünmüştür gerçek yüzün
Meydandadır çürük özün
Pazara çıkmıştır bezin
Son gülen ben olacağım

A-96

İSTEMEM DE İSTEMEM

Sevda şarkıları söyle yandırır
Gözleri ne eder eyler kandırır
Atar ateşlere seyrine durur
Böyle bir yar istemem de istemem

Gözleri cellâttır kast eder cana
Acımaz ki insafı yok kurbana
Bir ışık sızdırmaz atar zindana
İstemem de böyle bir yar istemem

Bazen melek maskesine bürünür
Bazen dostluk hırkasına sarınır
Gizlese de gerçek yüzü görünür
Böyle bir yar istemem de istemem

A-97

BİLMİYORSUN

Kopardılar senden beni yaktilar
Nara düştüm bilmiyorsun sevdiğim
Aşk mahkemesinde dara çektiler
Zora düştüm bilmiyorsun sevdiğim

Yaktılar özümde hasret yangını
Hara düştüm bilmiyorsun sevdiğim
Giden değil kalan bilir tadını
Zara düştüm bilmiyorsun sevdiğim

A-98

GELMEYİŞİN

Akşamlar olup da güneş batınca
Acılarım doğar inceden ince
Cümle alem yuvasına dönünce

Gelmeyişin çok gidiyor gücümde
Ne ay doğar ne de yıldız geceme
Tek çaremsin dayanılmaz acıma
Hastanım düşkünüm mecburum sana

Kurudu mu hani sevgi pınarım
Bilirsin ki hasretinle yanarım
Her kapım çalışta seni sanarım

Olmayışın çok gidiyor gücümde
Karabasanlar çöküyor geceme
Tek çaremsin dayanılmaz acıma
Tiryakin olmuşum mahkumum sana

A-99

NASIHAT

Karanlığı yarmak için
Aydınlığa ermek için
Menziline varmak için
Bir canı incitme oğul

Sevdan birlik için olsun
Huzur dirlik için olsun
Yiğit erlik için olsun
Bir canı incitme oğul

Çaban yarış için olsun
İlme varış için olsun
Kavgan barış için olsun
Bir canı incitme oğul

Seni mecbur etmedikçe
Kötü emel gütmedikçe
Yurduna göz dikmedikçe
Bir canı incitme oğul

Gülçınar'ım dinler isen
Vicdanın elden koyma sen
Allah'ını sever isen
Bir canı incitme oğul

A-100

SOR BENİ

Pişman olup dönsen de
Zor bulursun zor beni
Ben değilim bende
Vicdanından sor beni

Mekânım adresim yok
Hancılarından sor beni
Çok çektim elinden çok
Sancılardan sor beni

Ne gökte ne yerdeyim
Garip bir diyardayım
Aşk denilen sırdayım
Falcılardan sor beni

Her şeyini kaybeden
Bir can bir dertli beden
Meçhule doğru giden
Yolculardan sor beni

Adın dilimde türkü
Hecelerden sor beni
Günyüzü görmedim ki
Gecelerden sor beni

A-101

SENLE GELSİN

Mutluluğu arıyorum
Mutsuzluğun kollarında
Hep seni düşünüyorum
Yalnızların yollarında

İstemem sensiz mutluluk
Gelecekse senle gelsin
Kader bir gün yüzüme de
Gülecekse senle gülsün

Acıyorum şimdi artık
Yaşanmamış yıllarıma
Mutlu geçen bir günüm yok
Teselli olsun gönlüme

Kader bir gün yüzüme de
Gülecekse senle gülsün

A-102

YALNIZLAR

Akşam olunca çekilir
Cümle âlem yuvasına
Çile yağar dert dökülür
Yalnızların hanesine

Her akşam camdan bakılır
Gözler maziye çakılır
Boynu bir daha bükülür
Dalar gider öylesine

Son bir ümitle bakılır
Yolcuların arasına
Çaresiz perde çekilir
Döner kendi dünyasına
Yine tehirli kalınır
Sabahın ezan sesine
Gelen her ayak sesine
Ümitle bel bağlanır

Her gece candan bıkılır
Gözlerinden kan gökölür
Yere ağıtlar yakılır
Duymaz ki duysa nesine

A-103

UYAN

Behey gafil tembel yatan
Emanet sana bu vatan
Çalış öğün demiş atan
Uyan gafil uyan uyan

Oku âlimlere karış
İlmin irfanınla yarış
Vatan için bu yakarış
Uyan sefil uyan uyan

İnsanlığa faydan olsun
Seni gören örnek alsın
Senden sonra şanın kalsın
Uyan cahil uyan uyan

İzlenecek izin olsun
Söylenecek sözün olsun
Övünecek mazin olsun,
Uyan gafil uyan uyan

Atan gibi yiğit er ol
Vatanına sadık yar ol
Dünya döndükçe sen Varol
Uyan sefil uyan uyan

Rehberin Mevlana olsun
Dağarcığın sevgi olsun
Gülçınar çırağın olsun
Uyan cahil uyan uyan

2.2. GÖZYAŞIM DAN KIZILIRMAK BESLENİR

B-1

OLSAYDIM

Sevgi dostluk dokuyanın
Tezgâhında bez olsaydım
İlim irfan okuyanın
Sohbetinde söz olsaydım

Kaybetmeye doymayanın
Sevdasından caymayanın
Aşktan yana oynayanın
Ellerinde koz olsaydım

Haklı haksız ayıranın
Mazlumlari kayıranın
Bir yoksulu doyuranın
Sofrasında tuz olsaydım

Sivas'ımın dağlarında
Bahçesinde bağlarında
Ondört onbeş çağlarında
Sevdaı bir kız olsaydım

Aşk deryası boylayanın
Yanıp feryat eyleyenin
Yanık türkü söyleyenin
Kollarında saz olsaydım

Aşk zehir olsa içerdim
Gülçınar'ım gül açardım
Ben olsam benden geçerdim
Sevgilide naz olsaydım

B-2

ANAM

Yetimler anası yetim büyümüş
Miras mıdır o gözyaşların anam?
Garibin güldüğü nerde görülmüş
Kâbusa mı döndü düşlerin anam?

Körpe cıvan yavru verdin ecele
Özün ağlasa da gül yüzün güle
Felek düşüş oynar sense hep gele
Hiç mi kapılanmaz taşların anam?

Çürük bu dünyanın temeli çürük
Kaderin elinden kanadın kırık
O eski tadı yok acılı buruk
Gözyaşlı mıdır aşların anam?

Gülçınar'ın candan özge yarisin
Aydan sular gibi durursun
Yaradan'ın Nuriye'si nurusun
Öpülür eteğin peşlerin anam

B-3

CAN YAR

Şu yalan dünyada olsan yoldaşım
Ömrümü yoluna koyardım can yar
Doğmasa da olur ayım, güneşim
Dünyamı nurunla boyardım canyar

Ayrılmazdım inan yanından bir gün
Bir nefes alımı kalmazdım dargın
Adın tespih eder dilimde her gün
Doksan dokuz kere sayarım canyar

Bu sevdaya dünya malın satardım
Sinen cennet başım koyar yataardım
Aşkınla bir ömür oruç tutardım
Yüzüne baktıkça doyardım canyar

Sevenler biliyor aşkın gücünü
Kralın başından alır tacını
Paylaştırdım derdin ağrın acını
Sancını canıma duyardım canyar

Gülçınar'ım sadık yarin olurdum
Her sözünü haktan emir bilirdim
Öl deseydin seve seve öldürdüm
Aşkın kanununa uyardım canyar

B-4

BABAMA MEKTUP

Baba mektubumuz seni tez bulsun
Gözyaşımız mühürümüz pulumuz
Okuyun diyordun ruhun şad olsun
Mühendistir Yusuf'umuz Ali'miz

Mustafa'mız pınar gibi akıyor
Bilim bahçesinde bülbül şakıyor
Gören güzelleri nara yakıyor
Leyla'sız kalmıyor sevda çölümüz

Nurten o dünyaya servet saklıyor
Yemez içmez dirhem dirhem kokluyor
Mevlûde'miz sılamızı bekliyor
Garip değil vatanımız elimiz

Ayşe'n yendi yokluk denen belayı
Az çile çekmedi ondan dolayı
Çıkıp gelsen zor tanırsın Gülay'ı
Güzellere uzman oldu gülümüz

Hatice okudu boşta geziyor
Ressam oldu gül yüzünü çiziyor
Bir iş bulamadım diye kızıyor
Yükseklere yetişmiyor kolumuz

Yusuf evleneli bizden soğudu
Bilmem nerden alır yanlışı öğüdü
Helal eyle emeklerin çoğudu
Mezarına uğramıyor yolumuz

Kabuk tutmaz yaraları azıyor
Ozan olmuş sana destan yazıyor
Sazın almış diyar diyar geziyor
Ayten'in de aynı eski delimiz

Annem bu dünyadan usandı doydu
Başına kar gibi çile dert yağdı
Ahmet'im oğluna adını koydu
Yetiştiriyor taze Çınar dalımız

Atatürk'ün izindeyiz kol kola
Bilim ışığında gideriz yola
Çok şükür sayende geldik bu hale
Silah değil kalem tutar elimiz

Göçtünüz dünyadan siz birer birer
Ne döndünüz ne saldınız bir haber
Gülçınar'a oralardan haber ver
Sen gideli işte böyle halimiz

B-5

ATAN SENSİN

Beni aşk ateşine
Atan sensin sevdiğim
İhanet pazarında
Satan sensin sevdiğim

Çekilmiyor kahır
Gözyaşım aşk nehri
Kanıma bu zehiri
Katan sensin sevdiğim

Gülçınar yanar bağrım
Dinmiyor sancım ağrım
Gönlüme kıvrım kıvrım
Yatan sensin sevdiğim

B-6

OĞUL

Karanlığı yarmak için
İncitme canı oğul
Menziline varmak için
İncitme bir canı oğul

Sevdan birlik için olsun
Huzur dirlik için olsun
Yiğit erlik için olsun
İncitme bir canı oğul

Çaban yarış için olsun
İlme varış için olsun
Kavgan barış için olsun
İncitme bir canı oğul

Kötü emel gütmedikçe
Seni mecbur etmedikçe
Yurduna göz dikmedikçe
İncitme bir canı oğul

Gülçınar'ım aç gözünü
Ataların tut sözünü
Haktan yana dön özünü
İncitme bir canı oğul

B-7

AĞLAYI AĞLAYI

Yurdundan ayrılan garip
Gezer ağlayı ağlayı
Düşer derdin deryasına
Yüzer ağlayı ağlayı

Hasret kalır bir selama
Sarılır kağıt kaleme
Yayar sırrını aleme
Yazar ağlayı ağlayı

Özün sabırla eğitir
Gam alır neşe ağıtır
Çile ezer dert öğütür
Süzer ağlayı ağlayı

Gülçınar'ın adı dilde
Yiter gider gurbet elde
Zerre gibi esen yelse
Tozar ağlayı ağlayı

B-8

TURKUAZ GÖZLERİNDEN

İçtim vuslat andını
Turkuaz gözlerinden
Yıktım gurur bendini
Turkuaz gözlerinden

Ormanlar yeşillenir
Denizler mavilenir
Gökyüzü esinlenir
Turkuaz gözlerinden

Gülçınar vefa bulur
Cefanda sefa bulur
Derdine şifa bulur
Turkuaz gözlerinden

Aşık olan hislenir
Rengi ile süslenir
Deli gönlüm beslenir
Turkuaz gözlerinden

Kutsal bir nida gelir
Gizli bir seda gelir
Ruhuma gıda gelir
Turkuaz gözlerinden

B-9

YENİDEN DOĞMAK GİBİ

Ah seni sevmek canım
Göklerde ağmak gibi
Yıldızları emzirip
Güneşi sağlamak gibi

Sevenlerle yarışıp
İmkansıza erişip
Bulutlara karışıp
Çöllere yağmak gibi

Gözyaşım Kızılırmak
Mümkün değil durdurmak
Yarin sırrına ermek
Demiri eğmek gibi

Gülçınar aşka dalıp
Bin ağlayıp bir gülüp
Her nefes ölüp ölüp
Yeniden doğmak gibi

B-10

SOR BENİ

Mekanım adresin yok
Hancılarda sor beni
Çok çektim elinden çok
Sancılardan sor beni

Her şeyini kaybeden
Bir can bir dertli beden
Meçhule doğru giden
Yolculardan sor beni

Dilimde oldun türkü
Hecelerden sor beni
Gün yüzü görmedim ki
Gecelerden sor beni

Gülçınar'ım nerdeyim
Bir garip diyardayım
Aşk denilen sırdayım
Aşıklardan sor beni

B-11**SENİ BEKLEYİ BEKLEYİ**

Sabır taşı olacağım
Seni bekleyi bekleyi
Taşıp taşıp dolacağım
Seni bekleyi bekleyi

Kaderime darılırim
Anılara sarılırim
Can evimden burulurum
Seni bekleyi bekleyi

Dertler sıra sıra gelir
Gülçınar'ım beni bilir
Geceler bir ömür olur
Seni bekleyi bekleyi

Sabrim sınırları aşar
Sevdan cana sığmaz taşar
Kalbimin atışı şaşar
Seni bekleyi bekleyi

Aylar günler ve haftalar
Yıllar seni benden çalar
Saçlarıma aklar dolar
Seni bekleyi bekleyi

B-12**AŞKA TUTULDUM**

Özüm yanar gözüm pınar
Bir deli aşka tutuldum
Canım kaynar kanım donar
Bir deli aşka tutuldum

Sevdam doğar güneş söner
Dünyam durur başım döner
Gök kubbe üstüme iner
Bir deli aşka tutuldum

Ah etsem deryalar yanar
Dağ taş yara alır kanar
Görenler kıyamet sanar
Bir deli aşka tutuldum

Bilmeyenler beni kınar
Sevdiğim sabrımı sınar
Yana yana dön Gülçınar
Bir deli aşka tutuldum
Bu defa başka tutuldum

B-13**SAYDA GEL**

Demir misin taş mısın?
Feryadımı duyda gel
Muhannete eşmisin
İnadından cayda gel

Kalbini kırmamışım
Sırtından vurmamışım
Kaç aydır görmemişim
İnsaf eyle sayda gel

Özledim hallerini
O tatlı dillerini
Ne olur ellerini
Vicdanına koy da gel

Gülçınar bitsin matem
Canım canına katam
Eğer var ise hatam
Ettiğine say da gel

B-14**BAYRAM EDER**

Türkü çalar türkün sazı
Telelrimiz bayram eder
Türkü söyler oğlu kızı
Dillerimiz bayram eder

Her Mustafa Kemal Paşa
Cumhuriyetinle yaşa
Güzel yurdum baştan başa
Ellerimiz bayram eder

Gülçınar'ım elim sazlı
Özüm Mevla'ya niyazlı
Barış güllü kar beyazlı
Dallarımız bayram eder

Evladım kopma özünden
Oku da ders al mazinden
Koş atanın koş izinden
Yollarımız bayram eder

Anayurdum canım özüm
Kutsal sevdam ince sızım
Dalgalanır ay yıldızım
Allarımız bayram eder

B-15**SEVDA YOLUNDA**

Sevenlerin bilinmezmiş kıymeti
Bilmeyi öğrendim sevda yolunda
Yararlı gönlümden kini nefreti
Silmeyi öğrendim sevda yolunda

Şaştım değişmeyen kara yazıma
Çare bulamadım gönül sızıma
Bende dertlerimi döktüm sazıma
Çalmayı öğrendim sevda yolunda

Gülçınar'ım yandım yandıramadım
Yangımın derinde söndüremedim
Giden gitti geri döndüremedim
Kalmayı öğrendim sevda yolunda

B-16**VARMİ BİLMEM**

Bu dünyanın sefasını
Sürüp giden var mı bilmem?
Ben görmedim vefasını
Görüp giden var mı bilmem?

Yitirdim can paresini
Bulamadım çaresini
Böyle derdin yaresini
Sarıp giden var mı bilmem?

Geçmiş kuzulu eşinden
Anası meler peşinden
Ahmet'imın gidişinden
Garip giden var mı bilmem?

B-17**ZEHİRLİ SARMAŞIĞIM**

Sensiz yetim öksüzüm
Kollarındır beşiğim
Bitsin gayrı matemim
Gelsin vuslat keşiğim

Feryadımı bir dinle
Ölüyorum derdinle
Sar zehirli sargınla
Sar yine sarmaşığım

Senden ayrı düşünce
Hayat oldu işkence
Her günüm zindan gece
Doğ güneşim ışığım

Güller dökem yoluna
Gel salına salına
Gülçınar her haline
Deli gibi aşığım

B-18**CAN EFENDİM**

Ey sevdiğim aşk yurdundan
Sürgün müsün can efendim?
Perişanım yar derdinden
Kırgın mısın can efendim?

Dostlarına kaygısız mı?
Kalpsiz misin duygusuz mu?
Dün geceden uykusuz mu?
Yorgun musun can efendim?

Can evime düşürdüğün kor
Arada bir halimi sor
Bir telefon böyle mi zor?
Dargın mısın can efendim?

Dillerin şerbet ezerken
Gönlünden ballar süzerken
Aşk deryasında yüzerken
Vurgun musun can efendim?

B-19**ELDE KALDI**

Muradımız gözümüzde
Sevdamız ne halde kaldı?
Güzel günler mazimizde
Hatıralar dilde kaldı

Seven kalpler tacizlendi
Gönülleri hacizlendi
İnsanlık çok ucuzlandı
Eyyvah kıymet pulda kaldı

Gülçınar'ım geldi gitti
Canımdan can aldı gitti
Yıllarımı çaldı gitti
Elin oğlu elde kaldı

Yaralarım azar oldu
Sevdalara nazar oldu
Gönlüm aşka pazar oldu
Hasret hüsrân elde kaldı

Gelen yârim gelmez oldu
Gülen yüzüm gülmez oldu
Telefonum çalmaz oldu
Umutlarım telde kaldı

B-20**ERENİM YOK**

Gurbet elde tek başıma
Bir arayan soranım yok
Yar gelir girer düşüme
Bir hayıra yoranım yok

Acılar bende saklanır
Günahlar bir bir aklanır
Sinem bin yerden okanır
Yaralarım saranım yok

Duada her an ellerim
Yâre bağlanmaz yollarım
Sevda kokar can güllerim
El uzatıp derenim yok

Gülçınar'da aşka dalmış
Bu yollarda yalnız kalmış
Arifleri eller almış
Sırlarıma erenim yok

B-21**GÖÇÜP GELSEM YÂRİM SANA**

Özgürlüğe doğru yelken
Açıp gelsem yârim sana
Beyaz bir güvercin olsam
Uçup gelsem yârim sana

Sızlarım incesinden
Durulmuyor sancısından
Ayrılığın pençesinden
Kaçıp gelsem yârim sana

Nidem dünya nimetini
Çeken bilir gurbetini
Gayrı vuslat şerbetini
İçip gelsem yârim sana

Gülçınar'ım senden ayrı
Gönlüm yaslı boynum eğri
Gam yükümü aldım gayrı
Göçüp gelsem yârim sana

B-22**NERDESİN?**

Sen bilmem hangi kollarda
Ben garip mahsun hallerde
Çift gezdiğimiz yollarda
Yürüyorum sen neredesin?

Sis aldı gönül dağı
Haraldı sevda bağı
Sarıp çile yumağını
Örüyorum sen neredesin?

Kaldım kan revan yarada
Canım tutuşur çırada
Hayalini Ankara'da
Görüyorum sen neredesin?

B-23**YAZ OKU BENİ**

Kimsesiz bırakıp gitme
Menzilsiz bir yola itme
Kölen olam azat etme
Kıl kendine baki beni

Muradımdır sana gelmek
Seninle ağlayıp seninle gülmek
Sevda ile ilmek ilmek
Yüreğine doku beni

Gülçınar'ım umudum ol
Elim kolum kanadım ol
Geçmiş geç miladım ol
Yaz gönlünce oku beni

B-24

SABREYLE
Sinem elek çile eler
Dostlar gelir acım böler
Ağlayanlar bir gün güler
Sabreyle gönül sabreyle
Sabret gönül çilen dolar
Sabreyle gönül sabreyle

Yârim gitti bilmem nerde
Yıllar oldu dönmez yurda
Gülçınar'ı saldı derde
Sabreyle gönül sabreyle
Yaratanım koymaz darda
Sabreyle gönül sabreyle

Kara günler gelir geçer
Her yeni gün umut saçar
Zaman nice kapı açar
Sabreyle gönül sabreyle
Mevla kulun koymaz naçar
Sabreyle gönül sabreyle

B-25

SAKLAR BENİ

Can bildiğim yaralarda
Can özümde oklar beni
Dost bildiğim karalarda
Yâd yabancı aklar beni

Gönül bağım güller açar
Aşk bülbülüm yüksek uçar
Sevda çağım gelmiş seçer
Hasret derer koklar beni

Gülçınar aşk cefalıdır
Sanma dünya sefalıdır
Kara toprak vefalıdır
Sarar bir gün saklar beni

Felek vurur süründürür
Hep ellere yerindirir
Dertlerimden arındırır

Böyle kara yazı bende
Hiç dinmeyen sızı bende
Azrail'in gözü bende
Her nefeste yoklar beni

B-26**TAPTIM YİNE ANLAMADIN**

Sevdam ile ibadetim
Yaptım yine anlamadın
Adın dilde şahadetim
Yaptım yine anlamadın

Seni gördüm ta o günden
Geçtim ben bendeki tenden
Sana bağlandım ben benden
Koptum yine anlamadın

Ey benim canımın canı
Tanı Gülçınar'ı tanı
Kulunum gönlüm sultanı
Taptım yine anlamadın

B-27**YAR DEDİĞİN**

Çağlar deli seller gibi
Çoşar gelir yar dediğin
Yıkar bütün engelleri
Aşar gelir yar dediğin

Gönlüne sevda düşende
Volkanlar kaynar düşünde
Yanarak aşk ateşinde
Pişer gelir yar dediğin

Sabrının hükmü dolanda
Özlem isyana salanda
Sevdiğinden gel olanda
Koşar gelir yar dediğin

Kapılır sevda yeline
Türküler dolar diline
Gülçınar bir gün yoluna
Düşer gelir yar dediğin

B-28**AK DA GELİVER**

Gel sen savaş, verdiğin bu sızıyla
Derin uykulardan çık da geliver
Dardayım tez yetiş ışık hızıyla
Yıldız ol geceme ak da geliver

Hoşgörüyle dönsün sevda çarkları
Verilsin sevenin bütün hakları
Delinsin aşkların tüm yasakları
Yıldırım misali çak da gel

Yakma Gülçınar'ı gururu yen gel
Bu derdi sen verdin dermana sen gel
Aşk çoşa gelirse tanır mı engel
Deli seller gibi yık da geliver

B-29**CANIM ANKARA**

Onüç Ekim bin dokuz yüz yirmi üç
O günden bu güne başımıza taç
Koparamaz seni bizden hiçbir güç
Türkiye'min kalbi canım Ankara

Anıtkabir'inle ışık saçarsın
Bozar karanlığı deler geçersin
Bütün insanlığa kucak açarsın
Türkiye'min kalbi canım Ankara

Yaz gelince cennet olur her yanı
Meşeler güverir süsler ormanı
Efeler diyarı yiğit harmanı
Türkiye'min kalbi canım Ankara

Ne savaşlar vermiş dimdik kalesi
Erenleri Hacı Bayram Veli'si
Gülçınar'da sevdalı delisi
Türkiye'min kalbi canım Ankara

B-30**ASKERİME**

Al bayrağım sana emanetim var
Sen sakla koru kolla yavrumu
Ayyıldızın canından da çok sever
Dalgalan göklerde kolla yavrumu
Sağ selamet geri yolla yavrumu

Çalıştım gecemi gündüze kattım
Geride kalmasın diye okuttum
Vatan insan sevgisiyle donattım
Dalgalan göklerde kolla yavrumu
Sağ selamet geri yolla yavrumu

Gülçınar'ım ne günlerde büyüttüm
Çok geceler aç karnına uyuttum
Türkülerle ağıtlarla avuttum
Dalgalan göklerde kolla yavrumu
Sağ selamet geri yolla yavrumu

B-31**AŞIĞIN GÖZYAŞI DEMİRİ DELER**

Varise bağışla sil günahımı
Hasret sarar beni ateşe beler
Sen bilirsin amma alma ahımı
Aşığın gözyaşı demiri deler

Senden ayrı dinmez bu ağrım sızım
Derdimin dermanı gel iki gözüm
Sensiz garip mahsun yetim öksüzüm
Gönlüm emlik kuzu peşinde meler

Attın yüreğime demirden çengel
Beklerim darında asılı döngel
Gülçınar kuluna fatihim sen gel
İstemem dünyaya sultan etseler

B-32**ÂŞIK VEYSEL**

Şarkışla'dan güneş ile doğarak
Karanlığı delen ışıktır Veyssel
Sinemizden ağrı sancı sağarak

Yüreğinde sevgi dostluk büyüten
Aşkla harmanlayıp halka dağıtan
Kendi acısını sarıp uyutan
Toplumun derdine beşiktir Veyssel

Dostluk aşıladı mahsulü verdi
İnsanlığın yüce katına erdi
Milletin gönlünde tahtını kurdu
Nice Gülçınar'a maşuktur Veyssel

B-33**AŞK KİTABI**

(Bu eser, 2004 Ankara Aşıklar Bayramı'nda türkü dalı birinciliği almıştır.)

Adalet aradım aşk kitabında
Sevmenin bedeli zillet görünür
Sevda mahkumuyum dar ağacında
Dostlar tanık, yarda cellat görünür

Dayan şirin canım az daha dayan
Çektiğim çileler Mevla'ma ayan
Yollarım bekleyen, günlerim sayan
Azrail gözüme Ferhat görünür

Bize göre değil dünya töresi
Canım bildiğimden sinem yarası
Gülçınar'a iki taşın arası
Kabirden öteye cennet görünür

B-34**AYRILIK**

Can yoldaşım ile açtım aramı
Bu sevdaya nasıl kıydın ayrılık
Sardırmadın yare gönül yaramı
Sinem oylum oylum oydun ayrılık

Gönlümü kaptırdım aşkın seline
Ses verdin vur dedin sazın teline
Destan ettin beni elin diline
Gizli sırlarımı kaydın ayrılık

Kırdın çarkımızı boşa döndürdün
Vurdun sırtımızı tuşa döndürdün
Kanadı kırılmış kuşa döndürdün
Yavrumu babasız koydun ayrılık

Hep ağlattın gidenlerin peşine
Onda emeklerim gitti boşuna
Bundan sonra beni al çal başına
Sana kaldım gözün aydın ayrılık

Gülçınar'ım yari ele yar ettin
Yuvamı başıma bir mezar ettin
Yaşarken ölüye saydın ayrılık

B-35**BAĞDAGÜL'ÜME**

(Genç yaşta kanserden ölen çocukluk arkadaşı Bağdagül'e ağıt)

Yoktu böyle güzel Niğde ilinde
Nasıl kıydın kanser Bağdagül'üme?
Gül açardı gamze gamze gülende
Nasıl kıydın kanser Bağdagül'üme?
Bağdagül'üm yakışmaz ki ölüme

Güzel sinesine girdin oturdun
İçin için yedin yedin bitirdin
Daha genç yaşında aldın götürdün
Nasıl kıydın kanser Bağdagül'üme?
Bağdagül'üm yakışmaz ki ölüme

Garipler dostuydu sevgi doluydu
O güzel elleri zeytin dalıydı
Gülçınar'ım mahlemizin gülüydü
Nasıl kıydın kanser Bağdagül'üme?
Bağdagül'üm yakışmaz ki ölüme

B-36**BEN YÂRE YANARIM YÂRİM ELLERE**

Canımı kadehte bir busesine
Ben yâre sunarım yârim ellere
Bir ömür adadım bir gel sesine
Ben yâre yanarım yârim ellere

Gurbet kucağında tora düşeli
Hasret bucağında zora düşeli
Aşkın ocağında nara düşeli
Ben yâre yanarım yârim ellere

Gülçınar'ım sevda çeker kırkında
Sevdiceğim değil aşkın farkında
Ömrüm törpülenir hasret çarkında
Ben yâre dönerim yârim ellere

B-37**GÖZYAŞIMDAN KIZILIRMAK BESLENİR**

Gözyaşımdan Kızılırmak beslenir
Bir deli sevdanın seline düştüm
Feryadımdan kara taşlar hislenir
Bir deli sevdanın diline düştüm

Yüklesem derdimi dayanmaz dağlar
Gökteki bulutlar halime ağlar
Tabibim yarama tuz basar bağlar
Bir deli sevdanın eline düştüm

Her günüm dünümden beter eylenen
Cefa alıp vefa satar eyleyen
Gam yükümü katar katar eyleyen
Bir deli sevdanın yoluna düştüm

Gülçınar'a türlü dertler üreten
Bitip tükenmeyen engel yaratan
Beni Leyla edip Mecnun aratan
Bir deli sevdanın çölüne düştüm

B-38

BİR SEVDALI BAKIŞA

Düşerim tezgaha aşk pazarında
Satılırım bir sevdalı bakışa
Biçilir kıymetim yar nazarında
Fit olurum bir sevdalı bakışa

Bilmem ah mı aldım değil ya harcım
Ömrümce ödedim bitmedi borcum
Düşerim ağlara balıktır burcum
Tutulurum bir sevdalı bakışa

Dilerim sevdiğim zalim çıkmaya
Deli seller gibi coşkun akmaya
Kast etse de temelimden yıkmaya
Set olurum bir sevdalı bakışa

Gülçınar'ım dertlerime ek gelir
Taşıyamam ağır gelir
Felek zarım tutarda, hep yek gelir
Mat olurum bir sevdalı bakışa

B-39

GEL DEDİN DE GELMEDİN Mİ BİR TANEM?

Hasretle geçerken sevda çağları
Gel dedin de gelmedim mi bir tanem?
Sana gelmek için yüce dağları
Del dedinde delmedim mi bir tanem?

İnsaf gönlüm sana dargın demeye
Hem küskünüm hem de kırgın demeye
Deniz gözlerinde vurgun yemeye
Dal dedin de dalmadım mı bir tanem?

Senle çıkmak için gökler katına
Adadım ömrümü bir vuslatına
Bindirip gönlümü aşkın atına
Sal dedin de salmadım mı bir tanem?

Gülçınar'ım durma gurbet elinde
Leyla gibi gezme sevda yolunda
Gel sarıl da sevdiğinin kolunda
Öl dedin de ölmedim mi bir tanem?

B-40**BİRLİK OLALIM**

Severim bayrağı hakka tapanı
Mukaddes toprağı cennet vatanı
Büyük kurtarıcı önder atamı
Gelin kardeşlerim birlik olalım

Uzatmayın ayrı giden yolları
Birleşip yıkalım engel surları
Atalım gönülden yersiz kinleri
Gelin kardeşlerim birlik olalım

Bayrağımın rengi şehit kanından
Dünya titrer Mehmetçiğin şanından
Yürüyelim Atatürk'ün yolundan
Gelin kardeşlerim birlik olalım

Çınar der ki ben bir yazar olsaydım
İmkânım olsa da tahsil görseydim
Dedem Ahmet gibi asker olsaydım
Gelin kardeşlerim birlik olalım

B-41**ÇEK ÇEKEBİLİRSEN**

Dünyanın çivisi çık iş
Çak canım çakabilirsen
Yükün üstümüze yıkmış
Çek canım çekebilirsen

Adın kütükten yıkılmış
Başucuna taş dikilmiş
Gözüne toprak dökülmüş
Bak canım bakabilirsen

Dağılmış evin bucağın
Yetim büyür yavrucağın
Felek söndürmüş ocağın
Yak canım yakabilirsen

B-42**BİR SEN YOKTUN BİR TANEM**

Feryadıma cümle alem yetiştii
Birsen yaktun birsen yaktun bir tanem
Ateşimden dünya yandı tutuştu
Birsen yaktun birsen yaktun bir tanem

Sevdalılar imdadıma geldiler
Acıdılar gözyaşımı sildiler
Dertlerimi pay ettiler böldüler
Birsen yaktun birsen yaktun bir tanem

Aşkın melekleri yere indiler
Sevenlerin yüreğine kondular
Gülçınar'ın yarı öldü sandılar
Birsen yaktun birsen yaktun bir tanem

B-43**BULUNUR**

Kendini yenilmez kahraman sanma
Senin de defterin düren bulunur
Bu devran hep böyle sürecektir sanma
Seni de gönlümden süren bulunur

Sevene ihanet zorumuş meğer
Nedense aşığa verilmez değer
Dünyada adalet varise eğer
Seni de sırtından vuran bulunur

Gülçınar'ım ahım seni sararken
Gördüğün kâbusu hayra yorarken
Candan sarılacak bir dost ararken
Senin de kolların kıran bulunur

B-44**EREM DEDİM ERİLMİYOR**

Yârin gönlü yüce bir dağ
Erem dedim erilmiyor
Eteğinde bile otağ
Kuram dedim kurulmuyor

Kalbinin taş surumu var
Çözülmez bir sırrımı var
Bilmem gizli yârimi var
Soram dedim sorulmuyor

Aşamadım bellerinden
Bitmeyen engellerinden
Asi yaban güllerinden
Derem dedim derilmiyor

Aklımdan çıkmıyor bir an
Özlüyorum onu her an
Onsuz dünyam oldu viran
Örem dedim örülmüyor

Gülçınar'ı yakıp nara
Yüceden bakar seyire
Bu aşkın sonun hayıra
Yoram dedim yorulmuyor

B-45**CABASI**

Bedenimde tarifsiz bir sızı var
Aşk diyorlar ayrılık da cabası
Çeker lime lime canımı yakar
Aşk diyorlar ayrılık da cabası

Ok misali yüreğimi delişi
Silahsız askersiz teslim alışı
Çözülmedik bir sır Mevla'nın işi
Aşk diyorlar ayrılık da cabası

Gülçınar'ım damarımda akışı
Bin bir türlü eza ile nakışı
Ateşsiz dumansız nara yakışı
Aşk diyorlar ayrılık da cabası

B-46**GELİR ÜSTÜME**

Ayrılık azgın canavar
Gelir üstüme üstüme
Dört yanımda hatıralar
Gelir üstüme üstüme

Can yoldaşım benden geçmiş
Duydum yeni bir yar seçmiş
Kara günler yelken açmış
Gelir üstüme üstüme

Gülçınar yârin arıyor
Hasreti beni yoruyor
Sevdam bire bin veriyor
Gelir üstüme üstüme

B-47**CAN CANIM**

Ömür saatime zaman eklerken
Aramana kurulurum can canım
Kalbim sarılırım can canım
Anılara sarıldım can canım

Dualarım türkü olur sözümde
Hatıralar hayat bulur sazımda
Aşkın pınar olmuş kaynar özümde
Çağlar çağlar durulurum can canım

Bana ettiğini zaman aklarken
Gözyaşlarım yuyup seni paklarken
Özlemin pusuda sinem oklarken
Can evimden vurulurum can canım

Gülçınar'ım canı yare saklarken
Azrail sinemde sabrım yoklarken
Ecel sancısıyla yolun beklerken
Ölür ölür dirilirim can canım

B-48**CAN TAZELENİR**

Sevdanın cemresi düşünce kalbe
Ölümcül hastada kan tazelenir
Ayrılanlar kavuşursa yarine
Son nefeste bile can tazelenir

Aşkın tarifini yazan olmamış
Şeklini resmini çizen olmamış
Ne azık bu sırrı çözen olmamış
Ben solarken bende sen tazelenir

Gülçınar'ım yare hasret kollarım
Çıkmaza bağlandı bütün yollarım
Maziye karıştı senli yıllarım
Hayalimde her an dün tazelenir

B-49**CANIMA DÜŞTÜ**

Gönlüm sevdalardan yara alınca
Ah edip ağlamak şanıma düştü
Mazlumda garipte kendim bulunca
Canların sancısı canıma düştü

Şaşıtm da kendime bir yol ararken
Tüm evreni aklım ile tararken
Nerdeyim nereden nereye derken
Bilimin ışığı yönüme düştü

Dostların derdine düştüm yanarım
Birlik pınarından içer kanarım
Beni zenlere gller sunarım
Hoşgörünün nuru kinime düştü

Aşkın deryasına dalaydım derken
Âşıklara yoldaş olayım derken
Doğru yolu nasıl bulayım derken
Yunuslar, Veyseller önüme düştü

Gülçınar'ım hakka eder niyazı
İnsanlık derdine çekerim sızı
Sevenler aşkına alarım sazı
Bu aşkın cemresi kanıma düştü

B-50

ÇALAN AYRILIK

Anam nerde yavrum nerde ben nerde
Canlarımı benden çalan ayrılık
Her birimiz garip garip bir yerde
Ettin yuvamızı talan ayrılık

Ne bacımı koydun ne gardaşımı
Ne eşim ne dostum ne sırdaşımı
aldın taştan taşa garip başımı
Beni dertten derde salan ayrılık

Gülçınar'ım alıp gittin yarımı
Ellere yar ettin sevdakarımı
Yarım koydun beni aldın yarımı
Bir canı ikiye bölen ayrılık

B-51

IK DA GEL

Sensiz ne haldeyim görmek istersen
Bulutları arala da bak da gel
Yangınımı bir su vermek istersen
Yağmurlara karışta gel ak da gel

Candan ayrılınca ciğer paresi
İlelebet kapanmazmış yaresi
Seni sevenlerin gelmiş gresi
Albmlerin arasından ık da gel

Pusulam yitirdim bilmem nerdeyim
Menzilim şaşırdım gayet zordayım
Zindanlarda, ıkmazlarda dardayım
Gülçınar'a bir meşale yak da gel

B-52**DARGINIM SANA**

Yıktığın dünyamı yamadın mamur
Kırdın gururumu etmedin tamir
Bir gül kadar bile vermedin ömür
Soldurdun sevdamı dargınım sana

Yaktın da sinemi aşk ateşine
El ettin de kaçtın dağlar başına
Yemin olsun daha düşmem peşine
Yıldırdın sevdamı yorgunum sana

Gülçınar'ım geldin yaram üstüne
Bir mehlem vermedin sürem üstüne
Salmadın mendilin serem üstüne
Öldürdüm sevdamı kırgınım sana

B-53**DERMAN AKIŞLIM**

Gönül gergefinde sevgi dokuyan
Şefkatin üstüne sevda nakışlım
Aşka düşmüş bülbül gibi şakıyan
Sesi buram buram sıla kokuşlum

Gözlerin bir alem bulunmaz dengi
Torak mı, yaprak mı, deniz mi rengi?
Bir bakış bin hançer ediyor cengi
Sevene kastı ne şahin bakışlım

Ne olur unutma can, Gülçınar'ı
Gece gündüz derdin ile yanarı
Senle doğar taşar aşkın pınarı
Dol gönül destime derman akışlım

B-54**DİLLERİN PETEĞE BALA BENZİYOR**

(Bu eser 2006 Kars Âşıklar Bayramı'nda doğaçlama (güzelleme) dalında birincilik almıştır.)

Nasıl anlatayım sevdiğim seni
Dillerin Peteğe bala benziyor
Dünyayı verseler değişmem seni
Cemalin çiçeğe güle benziyor

Dillerim bu derde sende düşersin
Bendeki halleri görsen şaşarsın
Aşkın pınarından kaynar coşarsın
Bak benim gözyaşım sele benziyor

Gülçınar'ım aşk şarabın içersin
Vefa eker isen vuslat biçersin
Sevda bahçesinde güller açarsın
Dalın yedi veren dala benziyor.

B-55**DOLANIRDIM BİR ZAMAN**

Yine düştüm ayrılığın çarkına
Elele elelenirim bir zaman
En yakın dostlarım varmaz farkına
Acılarla belenirim bir zaman

Bir yara ki bin yerimden kanarım
Ateşsiz dumansız nara yanarım
Buharlaşıp göğün gönül pınarım
Gözyaşımla sulanırım bir zaman

Gülçınar'a niye küstün sevdiğim?
Sevdamı yargısız astın sevdiğim
Gönül bağımızı kestin sevdiğim
Leyla gibi dolanırım bir zaman

B-56**DÖNDÜREMEDİM**

Seven böyle olmaz dedi sevenler
Başımda tacımdın indiremedim
Çoktan keşfetmişti seni görenler
Yalnız ben sana toz konduramadım

Kara kış estirdin yaz sıcağında
Hasretlik çektirdin sevda çağında
Yanıp kül oldum da aşk ocağında
Bir kıvılcım kadar yandıramadın

Ömrümü canımı dünyam verdim
Nice dostlarımı uğrunda kırdım
Varımı yoğunumu yoluna serdim
Doymaz benliğini kandıramadım

Can yoldaşı satmak huyundan mıdır
Dostuna ihanet soyundan mıdır
Kalleşlik sütünden mayandan mıdır
Yanıştın doğruya döndüremedim

Pembe düşlerimin siyah incisi
Çetin dertlerimin en birincisi
Gülçınar ayrılık ecel sancısı
Çok öldüm dirildim dindiremedim

B-57**DÖNEM**

(Üç tane çocuğundan ve eşinden ayrılığa dayanamayıp canına kıyan çocukluk arkadaşım Döne'nin acıklı hayat öyküsünü türküleştirek sazımla çalıp okuduğum bu ağıt 2007 Sivas Aşıklar Bayramında (hikayeli türkü dalında) birincilik almıştır.)

Yavrudan ayrılmış meler gezerdi
Feryadı dağları deler gezerdi
Ah eder saçını yolar gezerdi
Oy Döne'm Döne'm Döne'm
Derdime mi yanam sana mı yanam

Şu yalan dünyanın derdinden doymuş
O tatlı canına eliyle kıymış
Tüm sevdiklerini mateme koymuş
Oy Döne'm Döne'm Döne'm
Derdime mi yanam sana mı yanam

Gülçınar'ım sebep olan utansın
Bu acıya canlar nasıl dayansın
Duysun Niğde ili Döne'me yansın
Oy Döne'm Döne'm Döne'm
Derdime mi yanam sana mı yanam

B-58 **SİVAS'IM**

(2007 Sivas Âşıklar Bayramında şiir dalında mansiyon ödülü almıştır.)

Doğa ağır uykusundan uyanır
Damarımda atar kanın Sivas'ım
Yıllardır hasrete can mı dayanır
Cennet kokar her bir yanın Sivas'ım

Bir bedeniz bizi kimse bölemez
Özüm ağlar iken yüzüm gülemez
Alevi Sünni'si ayırt olamaz
Aynı kanın aynı canın Sivas'ım

Cumhuriyetimin temel harcısin
Laikliğe kale hem de burcusun
Atamdan emanet boynum borcusun
Ölmem mi yoluna senin Sivas'ım

Çifte minarenle seman delinsin
Al bayrağım göklerde salınsın
Toprağından namert izi silinsin
Yiğitler harmanı şanın Sivas'ım

Nice oyunları bozanlarınla
Adına destanlar yazanlarınla
Birlik türküsüyle ozanlarınla
Sallasın dünyayı ünün Sivas'ım

Gülçınar'ım garip mahzun gezerim
Değirmene döndüm dertler ezerim
Yâd ellere koyma benim mezarım
Sar bağrına görem günün Sivas'ım

B-59

ELLERE YAR İMİŞ YÂRİM

Sen çekip gittin de senden öğrendim
Ayrılık ne kadar zor imiş yârim
Sen yıkıp gittin de ondan öğrendim
Bu dünya kabirden dar imiş yârim

Bağlanmazdım böyle kördüğüm ile
Bilmezdim çözülmüş sırımış yârim
Düşmezdim oyuna ben bile bile
Meğerse rakiple bir imiş yârim

Terk edip gittin de senden öğrendim
Hasretin yürekte kor imiş yârim
Sen yakıp gittin de ondan öğrendim
Dünyada cehennem var imiş yarım

Leyla olup düşer miydim çölüne
Bilmezdim ellere yar imiş yârim
Savunmasız düşer miydim eline
Bilmedim zehirli mar imiş yârim

Ne bileydim canda açtığın yara
Bende zarar sende kar imiş yarım
Gülçınar'ım böyle düşmezdim tora
Gördüm aşkın gözü kör imiş yarım

B-60

DOĞUM GÜNÜN KUTLU OLSUN

Nisan yağmurumdun şubat güneşim
Doğum günün kutlu olsun sevdiğim
Zafer pastan katlı olsun sevdiğim
Doğum günün kutlu olsun sevdiğim

Nefsine köleydin aşkıma nankör
Şefkatte cimriydin zulümde bonkör
Saltanatın tatlı olsun sevdiğim
Doğum günün kutlu olsun sevdiğim

Hiç kıymet vermedin candan sevene
Gülçınar da derdin ile divane
Mevla'm bağışlasın seni yuvana
Sevdiklerin mutlu olsun sevdiğim
Doğum günün kutlu olsun sevdiğim

B-61

EMİR CANIM

Cefa etsen de haz gelir
Eza etsen de naz gelir
Uğruna versem az gelir
Bir değil bin ömür canım

Petek olam ballarına
Kurban olam yollarına
Al beni de kollarına
Can bulayım demir canım

Canımı alsan kastına
Kanımı dolsan destine
Her arzun başım üstüne
Gülçınar'a emir canım

B-62

KOCA KARADENİZ YANAR OY CANIM

Sen senin farkında değilsin amma
Dünyam aşkın ile döner oy canım
Sen doğalı benim gönül dünyama
Güneş utancından söner oy canım

Sevda dedikleri gelmez oyuna
Oku can özümde düştüm yayına
Bu aşkın zerresi düşse suyuna
Koca Karadeniz yanar oy canım

Aşkın şarabını içtim elinden
Gülçınar'ım açtım sevda gülünden
O tatlı sevdanı duysam dilinden
Bütün sancılarım diner oy canım

B-63**EMANET**

Ah kara gözlüm de kara yazılım
Gelinim Musa'mız sana emanet
Elleri kınalı körpe kuzulum
Nuray'ım Musa'mız sana emanet

Kötü olur iyilerin kaderi
Alıcı kuşa da kaptırdın yâri
Çeyizin sermeden topladın geri
Nuray'ım Musa'mız sana emanet

Hatrımıza gönlümüze değmedin
Bir gün yüzün asıp kaşın eğmedin
Gardaş sana, sen gardaşa doymadın
Nuray'ım Musa'mız sana emanet

Oyna da nazına n'olur ağlatma
Babasının kemiklerin sızlatma
Ahmet'imın emaneti unutma
Nuray'ım Musa'mız sana emanet

B-64**EL ALDI GİTTİ**

Canım bilip candan öte sandığım
Ellere karıştı el aldı gitti
Sevdasıyla duman duman yandığım
Yellere karıştı yel aldı gitti

Gülçınar'ım yalan oldu sevdamız
Dillerdeydi göze geldi sevdamız
Yaş oldu gözüme doldu sevdamız
Sellere karıştı sel aldı gitti

Ayrılık okunu canda tadarken
Kavuşma gününe ömür adarken
Geleceğim bekle dedi giderken
Yollara karıştı yol aldı gitti

B-65**ESTİĞİN YERE**

Koyma beni böyle garip başına
Yaprağın olayım estiğin yere
Değmesin ayağın çakıl taşına
Toprağın olayım bastığın yere

Gülçınar'ım yandım dindir acımı
Kimlere giydirdin sevda tacımı
Kurmuşsun gönlüne darağacımı
Yapmışsın kabemi astığın yere

Yollarını gözyaşımla sulayam
Damarlım tel tel çekem ulayam
Aşkımızı kanım ile beleyem
Gönül bağımızı kestiğin yere

B-66**MUSA MEYDANOĞLU USTAYA**

Bizim Şarkışla'nın Kaymak köyünden
Musa Meydanoğlu gelmiş gidiyor
İçmiş ayılmamış aşkın meyinden
Sevdanın sarhoşu olmuş gidiyor

Balkız hayatını zehir eylemiş
Gözünün yaşını nehir eylemiş
Vuslatı ahrete tehir eylemiş
Usta bu hayale dalmış gidiyor

Gülçınar'ım bir gün sürmemiş demi
Yüklemiş sırtına kederi gamı
Dünya limanda bir garip gemi
Ağır ağır yükünü almış gidiyor

B-67**EZDİRMEM**

Asarım kalbimi darağacında
İhaneti ayağında ezdirmem
Boğarım tutkumu ellerim ile
Sevdasızın dünyasında yüzdürmem

Aslı oldum bulamadım Kerem'i
Kime yar dedimse çıktı harami
Tuz döker sararım kendi yaramı
Tabip olmayana yaram bozdurmam

Gülçınar'ım nefsi dara çekmeden
Benlik kalesini içten yıkmadan
Aşkın ocağında özün yakmadan
Sevda çekmeyene destan yazdırmam

B-68**GEL**

Geçmiyor geceler olmaz sabahlar
Sensiz geçen günüm yıla döndü gel
Üstüme devrilir oldu duvarlar
Evim yurdum gurbet ele döndü gel

Yaktığın bu ateş sönmek bilmiyor
Yakar da canımı kanmak bilmiyor
Coştı da gözlerim dinmek bilmiyor
Yaz bahar ayında sele döndü gel

Beni yakıyorken hasretin narı
Unuttun mu yoksa bu Gülçınar'ı
Sönmekte umudum kıvılcımları
Rüzgârın önünde küle döndü gel

B-69**GEÇ BUNDAN SONRA**

Bezirdi canımdan yalan dolanın
Duymadım dilinden tatlı kelamın
Gücenmem vermezsen tanrı selamın
Dilersen selamsız geç bundan sonra

Özü sözü bütün yoldaş olmadın
Açtığın yaraya merhem çalmadın
Bekle dedin yıllar var ki gelmedin
Lütfedip gelsen de geç bundan sonra

İşte geldim gidiyorum bu handan
İsyanlarda çıkmak ister can tenden
Gülçınar'ım geçer oldum ben benden
İster sen de benden geç bundan sonra

B-70 GÖRDÜM

Sevda yorgunusun dayan demeli
Yüzünde Ferhat'ın terini gördüm
Çöller vurgunusun ayan besbelli
Gözünde gizlenen şirini gördüm

Sen de bir güzele gönül vermişsin
Sevmiş sevilmiş devran sürmüşsün
İkrar verip ikrarında durmuşsun
Sözünde sevdanın erini gördüm

Bırakma kendini metin ol metin
Senin de bilinir o gün kıymetin
Sevip ayrılması böyle mi çetin
Tezinde sevdanın darını gördüm

Sevda neyineydi hem de kırkında
Şöhretin değil miydin farkında
İnilerken ayrılığın çarkında
Sızında sevdanın zararını gördüm

Âşıkların gönlü asla durulmaz
Suçlusu bulunmaz hesap sorulmaz
Dağlar çöller aşsa da yorulmaz
Dizinde sevdanın ferini gördüm

Gülçınar'ım imdadına varamam
Tabibin değilim yaran saramam
Yangınına başka sebep aramam
Közünde sevdanın narını gördüm

B-71 GÖZLERİN

Kirpiklerin sinelere çakmasın
Alıcı bakmasın ele gözlerin
Beni yaktı başkasını yakmasın
Düşmesin ellere dile gözlerin

Aşkı bakışından içtim içeli
Sende kaldım benden geçtim geçeli
Sevdanın yeliyle uçtum uçalı
Leyla'yım düşürdü çöle gözlerin

Dert pınarı oldu destim doldurur
Tarifi imkânsız derde daldırır
Ele güller açar beni soldurur
Aşığa çektirir çile gözlerin

Yaratan özenmiş bulamam kusur
Doyamam seyrine dalsam bin asır
Aşkın pazarında aldı da esir
Gülçınar'ı etti köle gözlerin

B-72**KUL KEMAL VE SAKİNÎ CANLARA**

Birisi Kerem'dir birisi Aslı
Birisi Kul Kemal'dir birisi Sakini
Kalben dünyalıdır aslen Sivaslı
Birisi Kul Kemal'dir birisi Sakini

Ay gibi aydınlık yüzleri vardır
Birlik beraberlik tezleri vardır
Laiklik yolunda izleri vardır
Birisi Kul Kemal'dir birisi Sakini

İnsan sevgisiyle dolup taşarlar
Bilim ile aydınlığa koşarlar
Can Cana kumrular gibi yaşarlar
Birisi Kul Kemal'dir birisi Sakini

Vatanımın Şarkışla'mın gülleri
Sılaya döndürür gurbet elleri
Aşk bağında bülbülleşir dilleri
Birisi Kul Kemal'dir birisi Sakini

İkisi de dosta uzanan eldir
Birisi köprüdür birisi yoldur
Birisi zeytindir birisi daldır
Birisi Kul Kemal'dir birisi Sakini

Selam orta çağda kalan canlara
Siz de bakın örnek alın bunlara
Işıklara bu gerçek aydınlara
Birisi Kul Kemal'dir birisi Sakini

Bilirim tüm canlar başta tacınız
Paylaşırım sevinciniz acınız
Gülçınar da size hayran bacınız
Birisi Kul Kemal'dir birisi Sakini

B-73**GÜLÇINAR BACIMIZA**

(Şarkışla'nın Saraç köyünden Ozan Kul Kemal ve Sakine Işık dostlardan...)

Meleğe benziyor gülünce yüzü
Yüzü ile güzel Gülçınar bacım
İnsana bakarken parlıyor gözü
Gözü ile güzel Gülçınar bacım

Sivas Şarkışlalı huridir aslı
Yöresine uygun kadife sesli
Doğduğundan beri türküyle besli
Sazı ile güzel Gülçınar bacım

Yüreğine sevgi tahtını kurmuş
Bütün benliğini doğaya vermiş
Kalbin güzelliği yüzüne vurmuş
Özü ile güzel Gülçınar bacım

Şiirler yazarak sökmüş heceyi
Ata ilkesiyle çatmış bacayı
Gündüze çevirmiş kara geceyi
Tezi ile güzel Gülçınar bacım

Sarı saç üstüne şapka takıyor
Karanlığa aydın gözle bakıyor
Adına benziyor güller kokuyor
Nazı ile güzel Gülçınar bacım

Sakini endamı duruşu güzel
Medeni dünyada görüşü güzel
Muhabbet bağına girişi güzel
Sözü ile güzel Gülçınar bacım

B-74**MİHMANİ DOST'A**

Gurbet ellerinde garip gezerken
Sıla kokusuyla esti Mihmani
Gönlüm dergâhına girip gezerken
Serdi başköşeye postu Mihmani

Kalbi ayna gibi yoktur marazı
Vardır yüreğinde hassas terazi
Beslemez kimseye kini garezi
Bütün canlıların dostu Mihmani

Kimseye sevgisiz kem gözle bakmaz
Hatıra değip de gönüller yıkmaz
Hakkın adaletin yolundan çıkmaz
Kötülüğü dara astı Mihmani

Düne bakıp geleceği görürken
Aydınlığın bilincine varırken
Birlik sevdasına canın verirken
İkilik ipini kesti Mihmani

Eller bilim ile aya uçarken
Bizimkiler orta çağa göçerken
Kardeş kardeşine savaş açarken
Bozguncuya kızdı küstü Mihmani

Tatlıdır sohbeti benzer bülbüle
Dilerim Allah'tan yüzü hep güle
Onu incitseler kırsalar bile
Düşünmez kimseye kastı Mihmani

Anlat sevdiğini Mamaşlı kızı
Yıllardır dinmemiş verdiği sızı
Ara Gülçınar'ı sor bazı bazı
Olmuş dostluğunun mestı Mihmani

B-75**GÜLÇINAR DOST'A**

(Kangal'ın Mamaş Köyü'nden Hüseyin Soğuk dosttan.Mamaşlı Mihmani)

Başına sınırsız sevda bürümüş
Gözden uzaklara haldir Gülçınar
Özleyiş yüzünden maziye dalan
Damlası deryadır seldir Gülçınar

Karanlığı duygu özülle geçen
Gönül kapısını ateşe açan
Parlak yıldızların rengini saçan
Postacı sarısı güldür Gülçınar

Asırdan koparak bu yıla gelen
İnan hakkı dene salkımı bilen
Ölümün koynunda büymeyle gülen
İnleyen her cana dildir Gülçınar

Çok neyin peşinde pervane dönüp
Yarına ereni cevapla anıp
Bütün goncaları kendinden sanıp
Eğitsel sevgiye koldur Gülçınar

Doğan yeni güne umut yazarken
Sineyi sahrası ilham sızarken
Sivas Şarkışla'dan aşkı tozarken
Bahtsız ocaklara yeldir Gülçınar

Böyle emsalsiz bir güzel bulunmaz
Onu anlatmaya ırmak salınmaz
Mihmani'ye maya gönlü çalınmaz
Bildiğim hasrete yoldur Gülçınar

B-76**KIZILIRMAK SUYUM BENİM**

Sivaslıyım Şarkışlalı
Çanakçı'dır köyüm benim
Akoğlan oğullarından
Türk'tür atam soyum benim

Bu vatanın ferdi benim
Milletimin derdi benim
Laz, Çerkez'i, Kürdü benim
Gardaş emmim dayım benim

Ben de garip Gülçınar'ım
İçerden içe kanarım
Gözyaşı dostu sunarım
Kızılırmak suyum benim

Sönmez sevdamin alevi
Gönlüm dostu can gülevi
Hem Sünni'yim hem Alevi
Hoşgörülü huyum benim

Mevlana'ca bir haldayım
Hakka giden bir yoldayım
Ne sağdayım ne soldayım
Haktan yana oyum benim

B-77**HABERSİZ**

Benim sevdiğim de benden üşümüş
Ateşlere yaktığından habersiz
Sevdası da volkanlara eş imiş
Beni yakıp yıktığından habersiz

Aşkın pazarında mezar olur mu
Seven gönül yarıdan azat olur mu
Gülçınar'ım böyle tezat olur mu
Beni dara çektiğinden habersiz

Derdim anlatamam duygusuz yare
Tutuştı bedenim oldu bir çıra
Alev alev yanan kızıl bir dere
Can evime aktığından habersiz

B-78**İSTEMEM**

Derdi veren elbet verir çareyi
Ölürüm de yine elden istemem
Son nefesim olsa bir damla suyu
Sevgisiz uzanan elden istemem

Sevgisiz yaşamak ölümden acı
Paranın sevgiye yeter mi gücü
Gönlüm bir çift tatlı sözün muhtacı
Sevgisiz yürekten dilden istemem

B-79**KAN KUSTURDUN İNSAFSIZ**

Düşürdün de beni sevda çölüne
Gam estirdin dert estirdin insafsız
Bir tadımlık bal çaldın da dilime
Kan kusturdun kan kusturdun insafsız

Sinsice kuruldun gönlümde köşke
Güvenmez olaydım ah sana keşke
Eşime dostuma hayata aşka
Sen küstürdün sen küstürdün insafsız

Gülçınar'ım boyun eğmem zulüme
Yar denir mi senin gibi zalime
Feryatlarım dolandı da dilime
Hep susturdun hep susturdun insafsız

B-80**KAÇTIN DA GİTTİN**

Hayaller kurmuştuk biz yarınlara
Neden ayrılığı seçtin de gittin
Beni düşürüp de müşküle dara
Ardına bakmadan kaçtın da gittin

Kutlarım hainim bu zaferini
Yakıp yıkıp viran ettin ya beni
Enkazımdan yaptın kendi kaleni
Zafer bayrağını açtın da gittin

Gülçınar'a dar eyledin dünyayı
Niye yaptın bozacağın yuvayı
Hani kalıcıydın bir ömür boyu
Niye göçmen kuşum uçtun da gittin

B-81**ÖĞRETMEN OLMAK İSTERDİM**

Bir daha gelsem dünyaya
Öğretmen olmak isterdim
Cahilleri eğitmeye
Öğretmen olmak isterdim

Küflü kalmış beyinlere
Dört eş sünnet diyenlere
Sevdayı bilmeyenlere
Öğretmen olmak isterdim

Anayı hiç sayanlara
Can yoldaşı döğenlere
Kız okumaz diyenlere
Öğretmen olmak isterdim

Yetim hakkı yiyenlere
Kardeşine kıyanlara
Vatanını soyanlara
Öğretmen olmak isterdim

Bayrağımın gölgesinde
Atatürk'ün ilkesinde
Cumhuriyet ülkesinde
Öğretmen olmak isterdim

Gülçınar'ım yan da yakıl
Bilgisiz neylesin akıl
Mabedim olurdu okul
Öğretmen olmak isterdim

B-82

KÂİNATIN NURU GÖZLERİN

Uzağında kara zindanlardayım
Nerde kâinatın nuru gözlerin
Çözülmez bilmece isyanlardayım
Sırda kâinatın nuru gözlerin

Koca evren senden alır ışığı
Sırrına erenler olur aşığı
Bir ömür beklenir vuslat keşiği
Turda kâinatın nuru gözlerin

Gülçınar'dan ayrı gayrı değilsin
Gözden uzaktasın seyri değilsin
Hak senden sen haktan ayrı değilsin
Birde kâinatın nuru gözlerin

B-83

OĞUL BALIM

Adın duayla dilime
Doladığım oğul canım
Yollarını gözyaşımla
Suladığım oğul canım
Oğul balım oğul canım

Annen hasret keşiğinde
Kurban olam eşiğinde
Nennilerle beşiğinde
Belediğim oğul canım
Oğul balım oğul canım

Özün ayırma vatandan
Emanet sana atandan
Gülçınar'ım yaratandan
Dilediğim oğul canım
Oğul balım oğul canım

B-84

KALACAKSAN GEL

Yine boynu bükük koyma ardında
Aşkın deryasına dalacaksan gel
Sevgin bir kaledir gönlüm yurdunda
Bir ömür bekçisi olacaksan gel

Biliyorsun sana çok muhtacım
Sen de her dermanım cümle ilacım
Gönlümde sevdamsın başımda tacım
Bir ömür yanımda kalacaksan gel

Can evimden yara aldım vurgunum
Gülçınar'ım yokluğunla yorgunum
Seni beklemekle geçer her günüm
Gel Allah aşkına geleceksen gel

B-85**BENİM GİBİ**

Yüce Mevla'dan dileğim
Send'olasın benim gibi
Görmezsem nasıl öleyim
Send'olasın benim gibi

Kâbus olsun bensiz düşün
Doğmasın batan güneşin
Dönmesin yuvana eşin
Send'olasın benim gibi

Gülçınar'ın ahı tutsun
Dostların yolun unutsun
Seni de eller avutsun
Send'olasın benim gibi

B-86**KÂR BANA**

Dönemem sılaya yollarım ırak
Hasret çarmığında gurbet dar bana
Dost yüzü görmeyen göz neme gerek
Benim için âmâdan da kör bana

Garip bir sevdaya saldıml başımı
Gözyaşımla katık ettim aşımı
Bende bulamadım gönül eşimi
Yarsız dünya kabirden de dar bana

Gülçınar'ım bilmem neydi günahım
Göklere uzanır figanım ahım
Yeter acılarım dinsin Allah'ım
Ecel bir gün evvel gelse kâr bana

B-87**KISKANIR**

Aşk dünyamı bin bir renge boyadı
Maviler, yeşiller, allar kıskanır
Bilseler acı'ndan aldığım tadı
Arılar çiçekler ballar kıskanır
Felek bana oynar hep kozlarını
Ben ararım o gizler izlerini
Anlatayım desem o gözlerini
Deryalar, denizler, göller kıskanır

Seven sevdiğine neden eş olmaz
Adet, töre, usul bilmez baş olmaz
Daha nice engel çıkar aşılmaz
Sevdayı tatmayan kullar kıskanır
Gülçınar'ım gülüm açmadan solar
Sevda bağımızı hoyratlar yolar
Ne seni bırakır ne beni salar
Maniler, engeller, yollar kıskanır

B-89**KOCANIN BÖYLESİ**

İşi gücü yalan dolan numara
Kocanın böylesi düşman başına
Yuvamızı kurban etti kumara
Nice emeklerim gitti boşuna
Pilav yerken taş gelsin
Otuz iki dişine

Kaçıncı fermanım yazdığı bilmem
Kaçıncı kudurup azdığı bilmem
Kaçıncı tövbedir bozduğu bilmem
Aldanmayın timsahça gözyaşına
Saç kıran derdi girsin
Kirpiğine kaşına

Deryalar paklamaz yüz karasını
Aşk yoksunu erdem fukarası
Bin tabip saramaz bir yarasını
Gülçınar'ım ahım düşer peşine
Karabasan otursun
Her gün akşam döşüne

B-89**KOZU KALMAMIŞ**

Şu gönlümü hile ile ütmüştü
Gördüm oynayacak kozu kalmamış
Âşık maskesiyle neler etmişti
Şimdi savunacak tezi kalmamış

O mağrur başını bir yana bükmüş
Teslim bayrağını feleğe çekmiş
Kurumuş dalları yaprağın dökmüş
Ne baharı ne de yazı kalmamış

Bilmem onun sevenlere kastı ne
İhaneti hak bilirdi dostuna
Artistlikte bulunmazdı üstüne
Ne çalımını ne de pozu kalmamış

Gülçınar'ım gavur imana dönmüş
Ateşe verilen samana dönmüş
Yanıp da küllenmiş dumana dönmüş
Ne kıvılcım ne de közü kalmamış

B-90**KOZUM DA SENSİN**

Sevdan ile için için yanarım
Kanım da canım da özüm de sensin
Pervaneler gibi aşka dönerim
Aklım da fikrim de gözüm de sensin

Sabrın sınırına dayandığımda
Gecenin rengine boyandığımda
Sancılar içinde uyandığımda
Ağrım da acım da sızım da sensin

Gülçınar'ım can bir kuştur kafeste
Uçmadan gel kurbanını sen iste
Ölmem direnirim en son nefeste
Dünyaya bağlayan kozum da sensin

B-91**SAĞLA BENİ**

İplerim senin elinde
Sar kendine bağla beni
Yaralandım aşk çölünde
Ya öldür ya sağla beni

Çekip hasret kızağına
İtiyorsun uzağına
Düşürüp de tuzağına
Sevda denen ağla beni

Gülçınar da elden uçar
Uzaklara yelken açar
Sevda mevsimi tez geçer
Yakala bu çağla beni

B-92**KÜLLER GEÇERSİN**

Attın zindanına bir mum yakmadın
Yıldızımdın bir geceme akmadın
Yolumdan geçtin de dönüp bakmadın
Selamsız sabahsız yollar geçsin

Bu derde düşmemde yok muydu payın
Aşkı koz edip de oynadın oyun
Harcama kendini başrole soyun
Nice aktörleri sollar geçersin

Şikeyle güreştin getirdin tuşa
Aldın da kalbimi attın ateşe
Bir elinde körük birinde maşa
Yaktın Gülçınar'ı küller geçersin

B-93**TÖVBE OLSUN**

Aşk şarabın içip kansam
Derdinden deliye dönsem
Yanardağlar gibi yansam
Fırat olsan eteğimde
Yine içmem tövbe olsun

Zalimsin insafa gelsen
İstemem kul kölem olsan
Çöller aşip dağlar delsen
Ferhat olsan yar deyip de
Yine seçmem tövbe olsun

Beni cehenneme sürsen
Gülçınar'a azap versen
Cenneti yoluma sersen
Sırat olsan ayağıma
Yine geçsem tövbe olsun

B-94**MAHKÛMUM SANA**

Akşamlar olup da güneş batınca
Acılarım doğar inceden ince
Cümle âlem yuvasına dönünce
Gelmeyişin çok gidiyor gücüme
Ne ay doğar ne bir yıldız geceme
Tek çaremsin dayanılmaz acıma
Tiryakin olmuşum mahkûmum sana

Kurudu mu hani sevgi pınarım
Biliyorsun hasretinle yanarım
Her kapım çalışta seni sanarım
Olmayışın çok gidiyor gücüme
Ne ay doğar ne bir yıldız geceme
Tek çaremsin dayanılmaz acıma
Müptelan olmuşum mecburum sana

B-95**TABİBİM OL**

Sen de çektir aşk çilesi
Gel canım gel talibim ol
Olmuşum aşkın kölesi
Gel canım gel sahibim ol

Harami ol da kaç da git
Göçmen kuş gibi uç da git
Bir yara da sen aç da git
Gel canım gel habibim ol

Nöbetim yar kapısında
Muradım kalp tapusunda
Yorgunum aşk cephesinde
Gel canım gel galibim ol

Gülçınar'ım yak çıramı
Dostlarımla aç yaramı
Neşter vur sarma yaramı
Gel canım gel tabibim ol

B-96**MİLENYUM**

Milenyummuş gelişini kutladık
Umutlarla yeni çağa atladık
Borcu derdi yüz misline katladık
Paramızı pula verdik bu sene

Kriz geldi bizi yaktı kavurdu
Zengini kayırdı fakire vurdu
Emekleri harman etti savurdu
Umutları yele verdik bu sene

Çile yağdı hem şehrim, köyüme
Gülçınar'ım dertler düştü payıma
Kârdan geçtim can eklendi zayıma
Yoldaşı da yola verdik bu sene

B-97**MUHANNET**

Alo deyip hoş sedanı duyur da
Tellerimiz bayram etsin muhannet
Tanrı misafiri ol gel buyur da
Ellerimiz bayram etsin muhannet

Lütfeyle de gel yüzünü görelim
Hal arz edip hatırını soralım
Muhabbet bağında güller derelim
Dillerimiz bayram etsin muhannet

Este umut gönder sevda yönünden
Kokunu getirsin o gül teninden
Gelip geç de bizim evin önünden
Yollarımız bayram etsin muhannet

Şahlanan sevdama nasıl gem vuram
Gülçınar'ım ömrüm yoluna serem
Mutlu sonla bitsin gel de dram
Kollarımız bayram etsin muhannet

B-98

YANDIM ANAM

Yari melek yurdu cennet
Sandım anam sandım oy oy
Cehennemde yar severek
Yandım anam yandım oy oy

Kızdım beni doğurmana
Acılarla yoğurmana
Dert öğüten değirmene
Döndüm anam döndüm oy oy

Ayrı düştüm yoldaşımla
Kaldım garip bir başımla
Gülçınar'ım gözyaşımla
Yundum anam yundum oy oy

B-99

NE DENİR ZALİM

Senin yaptığına aşk kanununda
Anlam bulamadım ne denir zalim
Kimsenin ettiği kalmaz yanında
Bir zalim elinden ödenir zalim

İstemem ellerin bana uzansın
Sen dost dediğine kuyu kazansın
Dün verdiğin sözü bugün bozansın
Bizde yâre ömür adanır zalim

Yaktın Gülçınar'ı tozar küllerle
Oyna ister kaşık ister zillerle
Tutunduğun dalda hain ellerle
Senin de kolların budanır zalim

B-100

NEYLEYİM

Haktan geldim yine Hakk'a giderim
Menzili olmayan yolu neyleyim
Gerçek dosta canım kurban ederim
Dost kadrin bilmeyen kulu neyleyim

Ruhum işkencede canım kızakta
Kıvranırim aşk denilen tuzakta
Vuslat yıldızlardan bile uzakta
Yâre dolanmayan kolu neyleyim

Haksız görüp de aldırmiyorsa
Yolsuza haddini bildirmiyorsa
Düşeni tutup da kaldırmiyorsa
Dosta uzanmayan eli neyleyim

Felek yolum yokuşlara sürerken
Gönlüm sabır rekorları kırarken
Yarınları mutluluğa kurarken
Boşalır gözümün seli neyleyim

Gülçınar'ım önce kendini yokla
Benlikten kibirden özünü pakla
Sen de bir garibi duldanda sakla
Gölgesi olmayan dalı neyleyim

B-101
ORMAN

Bezenirmiş bin bir türlü çiçeğe
Gün doğarmış nice börtü böceğe
Çekerek yağmuru kızgın sığağa
Doğa dengesini sağlarmış orman

Erozyonu önler yurdu korurmuş
Nice arzulara cevap verirmiş
Hangi cahil eller ateşe vermiş
Şimdi bulutlarla ağlarmış orman

Sofralarımıza kaşık olurmuş
Nazlı yavrulara beşik olurmuş
Yuvalara kapı eşik olurmuş
Hem de çatısını bağlarmış orman

Gülçınar'ım için için kanıyor
Ormana kıyana insan deniyor
Canım tutuşuyor özüm yanıyor
Şu görünen çıplak dağlarmış orman

B-102
KALASIN OY CAN

Halin hatrını soran olmasın
Bir garip başına kalasın oy can
Gönül yaraların saran olmasın
Derdini dertlerin belesin oy can

Sevdanın yoluna yolcu olasın
Acıdan çileden yükün alasın
Sen de benim gibi naçar kalasın
Dertler deryasına dalasın oy can

Yalan dolan oyun plan işlerin
Seni yaralasın kendi taşların
Yağmur olsun yağsın o gözyaşların
Kerbela çölünü sulasın oy can

Bu aşkın tadına sen de varasın
Gözlerin her yerde beni arasın
Gülçınar ararken serap göresin
Ferhat gibi dağlar delesin oy can

B-103
OYNAMASAYDIN

Hani aramızdan su sızmazken
Araya ayrılık sokulur muydu
Nice depremlerden sarsılmaz iken
Sebepsiz bir yuva yıkılır mıydı

Nice zorluklara göğüs germişken
O tatlı canını hiçe saymışken
Hem candan sevilip candan sevmişken
Böyle bir sevdadan bıılır mıydı

Yüreğimi sevdan ile dağlayıp
Yollarımı yollarına bağlayıp
Şimdi yokluğuna mahkum eyleyip
Hasretin narına yakılır mıydı

En büyük aktörsün süper oynadın
Bütün neonlara yazılsın adın
Sen ki böyle çetin oynamasaydın
Gülçınar'ın beli bükülür müydü

B-104

YAR ÖLDÜRDÜ SEVDAMIZI

Bendeki sevda bitmezdi
Yar öldürdü sevdamızı
Elerlin gücü yetmezdi
Yar öldürdü sevdamızı

Dünyamı kuşatıp sardı
Gönlüme karargah kurdu
Hain can özümden vurdu
Yar öldürdü sevdamızı

Nefsinin kölesi oldu
Sevdamın belası oldu
Düşmanın kalesi oldu
Yar öldürdü sevdamızı

Aşkıma ihanet etti
Boyumca derde garg etti
Gülçınar'ı yakıp gitti
Yar öldürdü sevdamızı

B-105

EVVELA ÖZÜNÜ ARITMAYINCA

Deryada yunsan da kirin paklanmaz
Evvela özünü arıtmayınca
Yüksekten bakmakla başın diklenmez
Yüzünü yer ile bir etmeyince

Terbiye etmeli insan nefsi
Mahlûkatlar uyguluyor aksini
Bence en fukara sevgi yoksunu
Bir canana canı yar etmeyince

Bir sen mi bilirsin yolun Mevla'nın
Menzilin karanlık bitmez dumanın
Gülçınar'ım neye yarar imanın
Her canı canınla bir tutmayınca

B-106**PERİŞAN**

Ayrılık derdine can dayanmıyor
Yardan ayrılalı halim perişan
Yalvardım yakardım geri dönmüyor
Kırıldı kanadım kolum perişan

Gençliğimi yollarında tükettim
Ne yaptım da bu cezayı hak ettim
Adresi bile yok izin kaybettim
Menzilim şaşırdım yolum perişan

Yar bize küs rakip ile barışır
Gülçınar'dan geçer ele karışır
Gözüm yaşı yağmur ile yarışır
Coşar dedi deli selim perişan

B-107**RESMİN KALDI ELİMDE**

Bir türlü seyrine doyamadığım
Küçücük bir remin kaldı elimde
Dokunmaya bile kıyamadığım
Küçücük bir remin kaldı elimde

Beni tanımadan evvel çekilmiş
Tanıştığımız güne tarih atılmış
Ak alnına siyah perçem dökülmüş
Küçücük bir remin kaldı elimde

Gülçınar'ım yaman gönül ağrısı
Ayrılık okuyla canda yarası
Büyük aşkımızın tek hatırası
Küçücük bir remin kaldı elimde

B-108**POZU GÜZELE**

Karanlığa bir mum yakamıyorsa
Kanma ufku darda pozu güzele
İnsana sevgiyle bakamıyorsa
Kanma özü körde gözü güzele
Mert olan hatanı yüzüne söyler
Namertler ardından gıybetin eyler
Dostun gerekirse azarlar paylar
Kanma özü çürük sözü güzele

Güzellik silahtır düşme tuzağa
Pusulasız bindirirler kızağa
Başın yesin bizden gitsin uzağa
Kanma özü çirkin yüzü güzele

Birlik pınardan dolamıyorsa
Özünden kibiri silemiyorsa
Gülçınar aşk ile çalamıyorsa
Kanma özü paslı sazı güzele

B-109**SEHER YELİ**

Seher yeli Türkiye'ye gidersen
Bir de Ankara'ya var benim için
Yalvarırım sevdiğimi görürsen
Bütün dertlerini der benim için

Seni benim saldığımı duyunca
Karşında mahcupça boyun eğince
Selvi boylarını boylu boyunca
Hasretle şefkatle sar benim için

Gurbetteyim diye gamlı mı bilmem
Sevda sarhoşu mu demli mi bilmem
Turkuaz gözleri nemli mi bilmem
Seyret hallerini gör benim için

Gülçınar'ım kullar hatasız olmaz
Bilirim ki sevda cefasız olmaz
Seven de bu kadar vefasız olmaz
Acep yârim ne der sor benim için

B-110

YÂR YÂR

Yâr elin elimden çekip giderken
Etim kemiğimden ayrıldı yâr yâr
Ayrılık ateşi yakıp giderken
Canım kebab oldu kavruldu yâr yâr

Bulutları çözüp söküp giderken
Yağmuru gözümde döküp giderken
Şimşekler misali çakıp giderken
Gök kubbe üstüme devrildi yâr yâr

Gülçınar'ım dünyam yıkıp giderken
Gönlümü peşine takıp giderken
Bir yıldız misali akıp giderken
Ömrüm ardın sıra savruldu yâr yâr

B-111

SESLERDİN

Bilse idin sevda dene nimeti
Aşığını muhabbete seslerdin
Bilse idin sen sendeki hikmeti
Beni sana ibadete seslerdin

Can çekiştirmedin canlamak için
Nasıl taptığımı anlamak için
Bilse idin her an dinlemek için
Beni saha şahadete seslerdin

Gülçınar olunca aşkın düşkün
Bir ikrara bağlamadın şaşkını
Bilse idin sana olan aşkını
Gönlündeki o mabede seslerdin

B-112

SEZAR GİBİ YAKIP GİTTİN

Fethedilmez kale idim aşkına
Dozer gibi yıkıp gittin sen beni
Sultan eyledim de gönlüm köşküne
Sezar gibi yıkıp gittin sen beni

Ben de seni sadık bir yar sanardım
Gölgen gibi peşin sıra dönerdim
Aşkınla yeşeren bir dal çınardım
Hızar gibi biçip gittin sen beni

Bin bir türlü oyun edip kandırdın
Verdin değirmene çarkın döndürdün
Yedin Gülçınar'ı hem de sindirdin
Mezar gibi yutup gittin sen beni

B-113**SİLDİN DE GİTTİN**

Her yerde hatıran her yerde izin
Mazimi süpürüp sildin de gittin
Gitmiyor gözümde o mahzun yüzün
Ağlanır halime güldün de gittin

Dost göründün gönül yurduma girdin
Zaten yaralıydım bir de sen vurdun
Aldın beni harman harman savurdun
Tepemden tırnağa doldun da gittin

Göz göze el ele can cana deydi
Taş değil ya gönlüm ısındı sevdi
Madem çekip gitmek niyetindeydi
Niye beni benden çaldın da gittin

Sevmedinse nasıl göründün sever
Bendeki hatıran bir ömre değer
Aramıza girse dağlar denizler
Bana benden yakın oldun da gittin

Gülçınar'ın çeker kahrın nazın da
Sen olmazsan dünya bomboş gözümde
Ben vurgun yiyorken aşk denizinde
Sense dalgalara daldın da gittin

B-114**ŞARKIŞLA'M**

Yâd ellerde garip garip gezerim
Gönlüm sende kaldı vatan Şarkışla'm
Dağlarını taşlarını özlerim
Hasreti canıma yeten Şarkışla'm

Koca Veysel kılavuzum pirimdir
Çok bakıp görenden öte görendir
Sardın ya bağrına sadık yârindir
Şad olur bağrında yatan Şarkışla'm

Gurbet ele gönül verip gelmedin
Adın dilden sevdan kalpten silmedim
Senden ayrı garip kaldım gülmedim
Nemli gözlerimde tüten Şarkışla'm

Hasretin döndürdü beni şaşkına
Kâbe'yi kondurmam senin köşküne
Gülçınar yanarım sıla aşkına
Beni bu sevdaya atan Şarkışla'm

B-115**TAZELER YÂR YÂR**

Gözlerinden içtim aşk şarabını
Dillerin bal kaymak mezeler yâr yâr
Şadıman eylersin aşk harabını
Bir gülüşün ömür tazeler yâr yâr

Gülçınar'ım hayat verdin canıma
Yarınım bugünüme dünüme
Sevdanın cemresi düştü kanıma
Ta iliklerimde gezeler yâr yâr

B-116**YÂR DİYELİ**

Sevenlere yoldaş dedim
Yârim sana yâr diyeli
Cümle âleme gardaş dedim
Yârim sana yâr diyeli

Aşkın ile yanar özüm
Demirdendir sönmez közüm
Gece gündüz dinmez sızım
Yârim sana yâr diyeli

Can yoldaşım sevdakârım
Bağlanmışım mevlakerim
Allah şahit bakar körüm
Yârim sana yâr diyeli

Gülçınar'ım budur halim
Asi yârim acı balım
Taptığımsın sadık kulum
Yârim sana yâr diyeli

B-117**NAZİ CELLÂDIM**

Aşkın ecel olsa yine içirim
Sözü fermanımda gözü cellâdım
Gül ekerim neden diken biçirim
Tozu harmanımda pozu cellâdım

Gülçınar'ı saldın derde günaha
Yakıp kavurdun da kattın dumana
Gâvur olsa gelir idi imana
Özü dermanımda nazı cellâdım

Benliğini sevdam ile yoğuran
Vefa bekliyorken cefa doğuran
Damarlarım iplik iplik eğiren
Hızı kirmenimde kozu cellâdım

B-118**TELEFONUM ÇALAR MI**

Sildi m'ola numaramı telinden
Hoş sedalar gelmez tatlı dilinden
Telefonum nazlı yârin elinden
Aranır da yine çalar mı bilmem

Gülçınar'ım dönmem aşkın yolundan
Erittim buzları gözüm selinden
Telefonum nazlı yârin elinden
Aranır da yine çalar mı bilmem

Sorsa hallerimi sorsam halinden
Muhabbet bağının dersek gülünden
Telefonum nazlı yârin elinden
Aranır da yine çalar mı bilmem

B-119**UÇMAK İSTERİM**

Dönebilsem geri okul çağına
Bilgiyi su gibi içmek isterim
Düşmem cehaletin korkunç ağına
Sınıf atlayarak geçmek isterim

Adayım dünyayı gezip görmeye
İmdat diyenlere koşup ermeye
Dertli gönüllerin derdin dermeye
Dostluk tohumları saçmak isterim

Aramızdan soğuk buzlar erise
Sevgi seli olsa coşsa yürüse
Yıkmalı ne kadar engel var ise
Özgür kuşlar gibi uçmak isterim

Gülçınar'ım olsa paramın gücü
Okul yaptırmadan olmazdım hacı
Yaramıza bilim bulur ilacı
Sıratı ilimle geçmek isterim

Atmalı dünyadan huzur bozanı
Haktan yana döndürmeli düzeni
Masum insanlara kıyıp ezeni
İnsandan ayırıp seçmek isterim

İsterim özümü meydana serem
Günahım sevabım hesaba vuram
Ben de kul hakkı görsem bir gram
Kendimden utanır kaçmak isterim

Âdem, Havva hepimizin atası
Akrabayız var mı daha ötesi
Olursa kardeşler dünya kıtası
Güneşi baş bayrak açmak isterim

B-120**UMUTSUZ**

Umutlarım yarınılardan umutsuz
Arzularım hayallerle avuttum
Sevmelerim anne gibi çıkarsız
Sevilmek nasıldı anne unuttum

Bu dünyanın hali karmakarışık
Gülçınar'ın yolu hepten dolaşık
Isırgan otunu sandım sarmaşık
Bilemedim can evimde büyüttüm

Aldım gam yükünü ağır mı ağır
Yandım havasını çağır ha çağır
Sevdiklerim feryatlarıma sağır
Sancılarım yüreğimde uyuttum

B-121**KURBAN OLDUĞUM**

Sensiz bırakıp da can yoldaşını
Gitme gelişine kurban olduğum
Yıldız gözlerine hilal kaşına
Çatma gülüşüne kurban olduğum

Dünyam diken oldu ben üzerinde
Hiç mi kıymetim yok yar nazarında
Kölen olam beni aşk pazarında
Satma alışına kurban olduğum

Allah'ın kelamı vardı sözünde
Gülçınar'ım menzil alır izinde
Balık gibi yüz gez aşk denizinde
Batma dalışına kurban olduğum

B-122

BAKAR KÖR OLDUM

Yaradanım şahit yalanım yoktur
Sensiz bu dünyaya bakar kör oldum
Ben senin hastanım sen ele doktor
Sensiz bu dünyaya bakar kör oldum

Her saniye her an yolun gözlerim
Seyrine dalarken bile özlerim
Gitme gözlerinde kaldı gözlerim
Sensiz bu dünyaya bakar kör oldum

Gülçınar'ım canım dünya varırsın
Sensiz ben yarımım öbür yarırırsın
Canım özüm iki gözüm nurumsun
Sensiz bu dünyaya bakar kör oldum

B-123

UMUT YELİ

Kara bulut çökmüş gönlüm dağına
Umut yeli esip dağıtır m'ola
Değirmen olmuşum dert ocağına
Bu can bunca derdi öğütür m'ola

Seven gönül ikrarından döner mi
Ayrılık narına yar de yanar mı
Görüp güzellere acep kanar mı
Sevdiğimi eller avutur m'ola

Gülçınar'ım gamda elemde yasta
Bitkisel hayatta umutsuz hasta
Haberin getirmez ne tel ne posta
Zaman yâri benden soğutur m'ola

B-124

VURAN UTANSIN

Ben beni bileli Leyla gezerim
Bana bunu reva gören utansın
Keder öğütürüm çile süzerim
Ömrümü bu çarka süren utansın

Ah ettikçe kanla dolar gözlerim
Kanayan gönlüme cerrah gözlerim
Aldım gam yükünü tutmaz dizlerim
Bana bunca derdi veren utansın

Yoktur helalime haram kattığım
Beni ezip geçer sevip taptığım
Günah ise böyle isyan ettiğim
Beni can evimden vuran utansın

B-125**VEFASIZ**

Gönlün beşiğinde belenemedim
Yetim koydun beni öğün vefasız
Selvi boylarına dolanamadığım
Sardı her yanımla ağın vefasız

Gönlüm bir pervane döner ardında
Bir dem süremedim gönül yurdunda
Ayağıma prangalar vurdun da
Aşamadım gönül dağına vefasız

Sen muzaffer oldun Gülçınar gazi
Zaman sardı yaram kalsa da izi
Takvimler seni de eyledi mazi
Bak senin de geçti çağın vefasız

B-126**KARADENİZ'E**

Gözyaşlarım oldu bir Kızılırmak
Akar dedi deli Karadeniz'e
Ne dinlenmek bilir ne de bir durmak
Akar deli deli Karadeniz'e

Sevda dedikleri gizemli yol var
Sırrına erilmez garip bir hal var
Sanki yüreğimde demirden el var
Çeker deli deli Karadeniz'e

Gülçınar da boyun eğmez şahına
Yüzün tuğrab eder aşk dergahına
Gönlüm ibadette kıblegahına
Bakar deli deli Karadeniz'e

B-127**VİCDANSIZ**

(Sazımla çalıp okuduğum bu eser 2005 Ankara Âşıklar Bayramında Jüri Özel Ödülü almıştır.)

Atıp gittin sevda denen ateşe
Can evimde közün kaldı vcdansız
Zalim ayrılığı getirdin başa
Yüreğimde sizin kaldı vcdansız

Yıktın da dünyamı eyledin viran
Hayalin karşımdan gitmiyor bir an
Her nereye baksam senin hatıran
Hayatımda izin kaldı vcdansız

Sen harami yolcu Gülçınar hancı
Bende ihanetin dinmeyen sancı
Ellere yar oldun bana yabancı
Koskoca bir mazin kaldı vcdansız

B-128**YANDIĞI GÜNDÜR**

Bir gün hayatımdan çekip gidersen
O gün güneşimin söndüğü gündür
Ayrılık çıramı yakıp gidersen
Dünyamın tutuşup yandığı gündür

Varsın dünya malı alemin olsun
Bana sevdalı bir kelamın olsun
Sevdiğim bir tanrı selamın olsun
Talih kuşu bana konduğu gündür

Meğer sevda çekmek ne kadar zormuş
Sancılar gönlüme karargah kurmuş
Duysam benden başka sevdiğin varmış
Dağların başıma indiği gündür

Sevdiğim lütfedip bir geliversen
Sensiz ne haldeyim ah görürsen
Beni sevdiğini söyleyiversen
Gayrı devranımın döndüğü gündür

Çıkartma hatırdan sevdakarını
Gözyaşıyla besler aşk pınarını
Unutursan bir gün Gülçınar'ını
Ölmeden mezara konduğu gündür

B-129**YARALAR BENİ**

Masum bir insana atılan kurşun
Döner can evimden yaralar beni
Feryadın bağrını deler de arşın
İner can evimden yaralar beni

Haramiler hakim dünya hanına
Sinsice bürünüp melek donuna
Zalimin ekmeği mazlum kanına
Banar can evimden yaralar beni

Kimi Pazar kurmuş hep yalan satar
Kimi gaflette uykuda yatar
Kardeş kardeşini ateşe atar
Yanar can evimden yaralar beni

Benlik azmış nefis olmuş fırtına
Gülçınar'ım düşme sakın ardına
Garip karıncanın filler sırtına
Biner can evimden yaralar beni

B-130

ELDEN OY

Bir gönlü yüceye gönlüm düşürdüm
Ne bileyim bilmez imiş halden oy
Dünüm harap yarınım şaşırıdım
Gitti eyvah gitti gençlik elden oy

Tabipler dediler ey olmaz yaran
Yeni yara açtı eskiyi saran
Bir çare bulmadı bu derdi veren
Gayrı deva diler oldum elden oy

Gülçınar'ım geçti sevdamin çağı
Sarardı bağımın yeşili yaprağı
Tütüyor gözümde sıla toprağı
Selam olsun yare gurbet elden oy

B-131

YOLUNA KURBAN

Gözyaşlarım ile aşkın çölünü
Sularsan al canım yoluna kurban
Canımdan can alıp sevda gülünü
Yolarsan al canım yoluna kurban

Sevda vurgunuyum aç kucağını
Sun yine şefkatin en sıcakını
Boynumda hasretin kör bıçağını
Bilersen al canım yoluna kurban

Bu ne ilktir beni ne de son vurman
Ateşe verip de seyrine durman
Gülçınar kulunun katline ferman
Kıgarsan al canım yoluna kurban

B-132

RESMİDİR

Gece gündüz durmaksızın bu evrenin dönüşü
Benim senin aşkın ile döndüğümün resmidir

Volkanların sabrı taşıp patlayıp da yanışı
Benim senin hasretinle yandığının resmidir

Kalbimin her atışında aklımdasın diyorsan
Her bir turda yar adını andığının resmidir

Buharlaşıp yağmur olup kar olup yağıyorsam
Yanıp yanıp gözyaşımla yunduğumun resmidir

Cebrail'den İbrahim'e koçun kurban inişi
Benim sana bu canımı sunduğumun resmidir

Gülçınar'ım kutuplarda buzulların donuşu
Benim sensiz yaşamayıp donduğumun resmidir

B-133**UYAN GAFİL UYAN**

Çalış öğün demiş atam
Uyan gafil uyan uyan
Emanet sana bu vatan
Uyan gafil uyan uyan

Oku alimlere karış
İlmin irfanınla yarış
Tez olsun menzile varış
Uyan gafil uyan uyan

İnsanlığa faydan olsun
Seni gören örnek alsın
Senden sonra şanın kalsın
Uyan gafil uyan uyan

İzlenecek izin olsun
Söylenecek sözün olsun
Övünecek mazin olsun
Uyan gafil uyan uyan

Atan gibi yiğit er ol
Vatanına sadık yar ol
Dünya döndükçe hep var ol
Uyan gafil uyan uyan

Rehberin Mevlana olsun
Dağarcığın sevgi olsun
Gülçınar örnek olsun
Uyan gafil uyan uyan

B-134**BİZ OLALIM**

Aydınlığa giden yola
Engel değil düz olalım
Verip can cana kol kola
Sen ben değil biz olalım

Parça parça bölünmeden
Ufalanıp yem olmadan
Uyan kardeş geç kalmadan
Güçlenelim tez olalım

Atatürk meşalesinde
Yunus'un felsefesinde
Yurdumun her bölgesinde
Yol olalım iz olalım

Gülçınar dinsic gözyaşı
Yanmasın kimsenin başı
Kaynasın yetimin aşı
Çorbasında tuz olalım
Ocağında köz olalım

B-135**SAKLASAM SENİ**

Döner gibi baksam her gidişine
Gönlüm gölge gibi düşer peşine
Her sabah dua ile salsam işine
Her akşam telaşla beklesem seni

Sende bu sevdanın özüne dalsan
Aşkına eserim efendim olsan
Gönlümün tahtında ebedi kalsan
Her kalp atışında yoklasam seni

Gözlerinden bade içtim ayamam
Sensiz geçen günü günden sayamam
Sevda gülüm canım sana doyamam
Her nefes alışta koklasam seni

Gülçınar'ım eller görmesin diye
Kimseler lüftuna ermesin diye
Araya ayrılık girmesin diye
Canımın içinde saklasam seni

B-136**ASKERİM**

Her biri Mustafa Kemal olur da
Asla geri dönmez, geri askerim
Vatana, millete sadık kalır da
Olur gönüllerin yari askerim

Ruhuyla vatana hayat katıyor
Biz uykuda iken nöbet tutuyor
Karda kışta dağda taşta yatıyor
Halkımızın gönül eri askerim

Kahramanca toprağına kan veren
Vatan deyip, namus deyip can veren
Yiğitliği tüm dünyaya şan veren
Ecdat fatihlerden beri askerim

Türk'ün vatanıdır estiğin toprak
Bize kutsal olur bastığın toprak
Gökyüzü yorganın yastığın toprak
Irmaklar alınının teri askerim

Cemalin göklerde, al'da bulunur
Ay yıldızlı bayrak diye bilinir
Gülçınar'ım özgür özgür salınır
Yurdumun sönmeyen nuru askerim

B-137**DEDİM DEDİ**

Dedi yolcu nerelisin
Dedim aslen Sivaslıyım
Dedi bahtı karalısın
Dedim ondan hep yaslıyım

Dedi hakka tapar mısın?
Dedim ya sen sapar mısın?
Dedi horon teper misin?
Dedim dertlerle belsiyim

Dedi ömre ömür müsün?
Dedim haktan emir misin?
Dedi taş mı demir misin?
Dedim toprağın aslıyım

Dedi cemalin dumanda
Dedim gönlüm hep gümanda
Dedi sevda bu zamanda
Dedim âşıklar nesliyim

Dedi sana âşık oldum
Dedim Gülçınardım soldum
Dedi yandım Kerem oldum
Dedim bende han Aslı'yım

B-138**DERDE DAYANMIŞ**

Gençliğim bir varmış bir yokmuş gibi
Sanki dün yatmışım bugün uyanmışım
Yıllar ne tez geldi geçti kuş gibi
Bir de baktım yaşıma kırka dayanmış

Sevdiklerim yara açtı vurgunum
Hayat savaşında hayli yorgunum
Aynalara çoktan beri dargınım
Benzim sarı saçım aka boyanmış

Küçük yaşta büyük yükler taşıdım
Baharı yaşarken kara kış idim
Gülçınar'ım bende sanki taşıdım
Var mı benim gibi derde dayanmış?

B-139

GEÇTİM DE GELDİM

Nisan yağmuruyla yağıdın dünyama
İliklerime dek içtim de geldim
Al canımı kurban olayım sana
Seninim ben, benden geçtim de geldim

Aşkına düşeli derde belendim
Her saniye can çekişip ölendim
Her nefes alışta seni dilendim
Ellerim Mevla'ya atçım da geldim

Gülçınar'ım çöllerinde dolandım
Yandım yandım gözyaşımla sulandım
Yollarına lime lime ulandım
İğnenin gözünden geçtim de geldim

B-140

BİR ADINI HAIN KOYDUM

Gitmiş ele yar olmuşsun
Aşkıma mezar olmuşsun
Düşmanımla bir olmuşsun
Gayri gönlün de hoş olsun
Bir adını hain koydum
Bir adın da kalleş olsun

Duygusuzsun demirinden
Özün kara çamurundan
O da senin hamurundan
Alda yanına eş olsun
Bir adını hain koydum
Bir adın da kalleş olsun

Sevdamızı hiçe sattın
Gülçınar'ı derde kattın
Güneşimdin gayri battın
Varsın dünyam da loş olsun
Bir adını hain koydum
Bir adın da kalleş olsun

B-141**YAREDÜŞTÜ**

Sevda bağrımızdan mahsulü derdik
Diken bana düştü gül yâre düştü
Aşkın çöllerinde bir ömür sürdük
Serap bana düştü, göl yâre düştü

Bazı ayrı gezdik bazı görüştük
Bazı dargın durduk bazı barıştık
Sevdamızda Ferhat ile yarıştık
Dağlar bana düştü yol yâre düştü

Ne sevgiye nede biz bize doyduk
Kahrolsun şeytanın sözüne uyduk
Severken ayrılık gömleği giydik
Kara bana düştü al yâre düştü

Bilmem hangi taş başımı vuram
Tabibim elinden beslenir yaram
Ömür sahnesinde hayatım dram
Gerçek bana düştü yol yare düştü

B-142**ELDEN ELLERE**

Bir garibim gurbet gurbet gezerim
Yerinir giderim elden ellere
Terk eylemez beni sadık dertlerim
Sarınır giderim elden ellere

Ne bir tutar dalım ne ışığım var
Ne bir gerçek dostum ne aşığım var
Bilemedim dünyada ne işim var
Görünür giderim elden ellere

Gülçınar'ım sözde yaşamaktayım
Ne yerde ne gökte muallâktayım
Bir meçhule doğru yol almaktayım
Sürünür giderim elden ellere

B-143**SUSAR GİDERİM**

Aldatmak ne demek seven kadını
Bağrıma taşları basar giderim
And olsun bir daha anmam adını
Sevdamı yargılar asar giderim

Feryadıma dağlar taşlar uyandı
Yangınımı gören sular dayandı
Ah ile figanım arşa dayandı
Halim hakka ayan susar giderim

Gülçınar'ım derdim dağlardan çoktur
İhanet sırtımda zehirli oktur
Menzilim şaşkırdım pusulam yoktur
Deli poyraz gibi eser giderim

Aşk şarabı diye sunduğun zehir
Gözyaşlarım olsun Nil denen nehir
Terk eylerim sana kalsın bu şehir
Bütün bağlarımı keser giderim

Yeter ettiklerin taş etti cana
Ömür adamıştım değmezmiş sana
Yalnız sana değil koca cihana
Aşk sevdaya da küser giderim

3. AYTEN ÇINAR'A AİT FOTOĞRAFLAR

(Ayten Çınar 6-7 yaşlarında)

(Altıncı sınıf hatırası Oturanlardan soldan ikincisi Ayten Çınar ve sağda ayakta duran ilk kişi ise Ayten Çınar'ın ablası Nurten Çınar'dır.)

(Ayten Çınar 24-25 yaşlarında)

(Ayten Çınar, annesi ve beş kız kardeşi)

(Ayten Çınar ve annesi Nuriye Hanım)

**(Düğününde gelinlik giyemeyen Ayten Çınar
erkek kardeşinin düğününde kardeşinin eşinin gelinliğini giyer.)**

(Ayten Çınar'ın büyük oğlu Fahrettin)

(Ayten Çınar ve büyük oğlu Fahrettin)

(Ayten Çınar ve küçük oğlu Gökhan)

(Ayten Çınar Ankara Kalesi'ndeki Zenger Konağı'nda)

(Ayten Çınar ve Orhan Gencebay)

(Ayten Çınar ve Onur Akın)

(Ayten Çınar, Ferdi Tayfur ve Şeref Taşlıova)

(İlhan Şeşen, Ayten Çınar ve İsmail Türüt)

(Ayten Çınar ve Neşet Ertuş)

(Aytan Çınar ve Arif Sağ)

(Kars Milletvekili Faruk Demir, Aytan Çınar ve Derdiyoklar)

(Ayten Çınar ve Derdiyoklar)

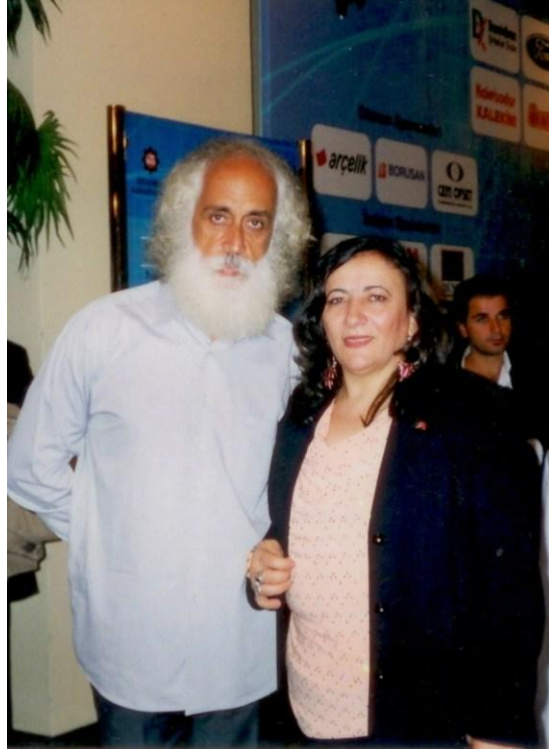
(Suat Suna ve Ayten Çınar)

(Levent Yüksel ve Ayten Çınar)

(Ali Rıza Binboğa ve Ayten Çınar)

(Suavi ve Ayten Çınar)

(Ayten Çınar ve Ahmet Selçuk İlkan)

(Ayten Çınar ve Selami Şahin)

(Ali Çınar, Ali Bağ Tuğ, Mehmet Doğan, Mehmet Çınar, Abidin Çınar ve Ayten Çınar)

(Cemal Safi Önderliğinde bestekârlar Akçay'da şiir yarışmasında)

(Mediha Şen Sancakoğlu, MFÖ'nün Fuat'ı, Ayten Çınar ve diğer bestekârlar)

(Dr. İsa Kayacan ve Ayten Çınar)

(Ayten ınar AŞDER işbirliğıyle düzenlenmiş olan

11. Geleneksek Ankara Halk Âşıkları Bayramında Türkü Dalında Birincilik Ödülünü
alırken)

(Ayten ınar Almanya'da)

(Ayten Çınar ve âşık Veysel'in kızdan torunu Nazender âşık Yaşar Reyhanî'nin mezarında)

(Ayten Çınar'ın küçük oğlu Gökhan'ın askerden geldiği ilk saatler)

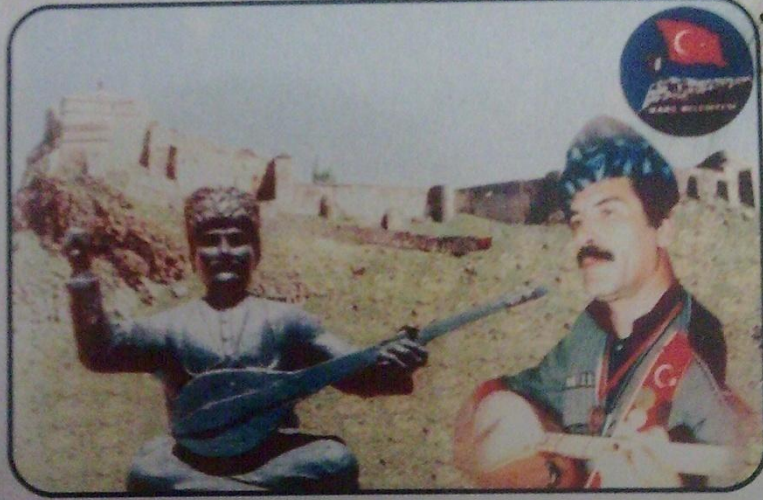

(Ayten Çınar'ın annesi Nuriye Hanım ve iki oğlu)

3.1. ÂŞIK GÜLÇINAR'IN ALDIĞI BELGELER VE DAVETİYELER

T.C.
KARS BELEDİYE BAŞKANLIĞI

Sayın :

5-6-7 Mayıs 2006 günleri düzenlediğimiz
Türkiye Murat Çobanoğlu 2. Aşıklar
Bayramı'na katkılarınızdan dolayı
teşekkür ederim.

Naif ALİBEYOĞLU
Kars Belediye Başkanı

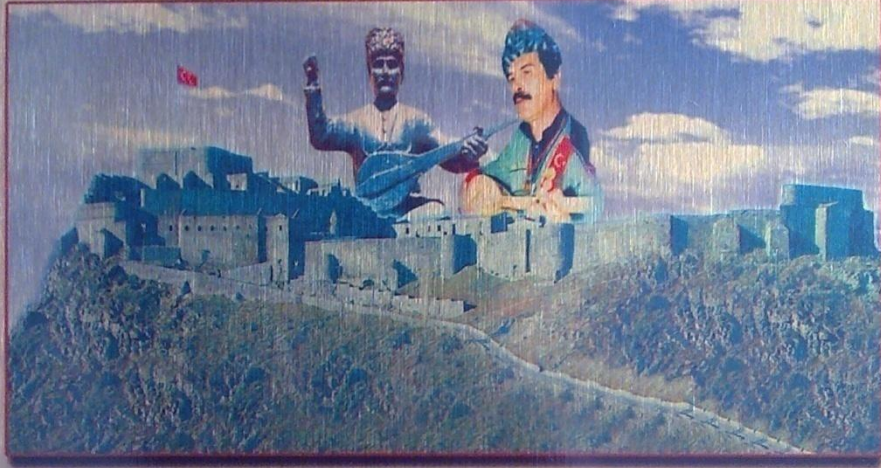

Sayın Ayten ÇINAR

**2007 Aşıklar Şölenimize
katılımınızdan dolayı teşekkür
ederiz.**

Şükrü KARABACAK
Darıca Belediye Başkanı

T.C.
KARS BELEDİYE BAŞKANLIĞI

Sayın:

**4-5-6 Mayıs 2007 tarihleri arasında
düzenlenen TÜRKİYE MURAT ÇOBANOĞLU
III.AŞIKLAR BAYRAMI'na Katkılarınızdan dolayı
teşekkür ederim.**

Naif ALİBEYOĞLU
Kars Belediye Başkanı

**MAMAK KAYMAKAMLIĞI
AŞDER İŞBİRLİĞİ İLE
1-11 HAZİRAN 2006**

Sayın Halk Aşığımız

**13.Geleneksel Ankara Halk Aşıkları Bayramında
Jürimizden Özel Ödül Kazandınız.**

**Çoban Hüseyin ÇEMREK
AŞ-DER Genel Başkanı**

**Hikmet ÇİMEN
Mamak Kaymakamlığı Adına
Halk Eğitim Müdürü**

SİNCAN KAI DER

Sayın Ayten GÜLÇİNAR

**Aşık Murat Çobanoğlu'nu Anma Gecesinde
Derneğimize karşı gösterdiğiniz
ilgi ve özveriden dolayı
şükranlarımızı sunarız.**

08.10.2006

**SİNCAN KAI DER
Yönetim Kurulu**

**Etimesgut Belediye Başkanı
Sayın Serhat Kemal YILMAZ'ın katkılarıyla
düzenlediğimiz Edirne'den Kars'a Aşıklar
Şölenimizin Anısına.**

**16-17 HAZİRAN 2005
ANKARA**

**Celal YILDIZ
Etimesgut Kars-Ardahan-Iğdır
Kültür ve Dayanışma Derneği
Başkanı**

Sayın Ayten GÜLÇINAR

*19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik
ve Spor Bayramı Etkinlikleri
kapsamında düzenlediğimiz Aşıklar Şölenine
katılımınıza teşekkür ederim.*

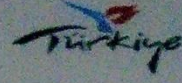
ORHAN ÖZCÜ
GÜRSU BELEDİYE BAŞKANI

Sayın Aşık Ayten ÇINAR

Belediyemizce düzenlenen Aralık Ayı
Kültür Sanat Etkinlikleri içerisinde yer alan
"Ozanlar'la Şehit ve Gazileri Anma Günü"
programına katılımınızdan dolayı
teşekkür ederim.

08 Aralık 2007

Bülent KAR
Manisa Belediye Başkanı

T.C.
SİVAS VALİLİĞİ

Katılım Belgesi

Sayın

Ayten Çınar

Kültür ve Turizm Bakanlığının katkılarıyla
30 Kasım - 2 Aralık 2008 tarihlerinde
Sivas Fasıl Heyeti Âşıklar ve Halk Oyunları Derneği
tarafından düzenlenen **Halk Ozanları
Sivas Buluşması ve Âşıklar Şöleni**'ne
katılımınız ve katkılarınızdan dolayı
teşekkür ederim.

Veynel DALMAZ
Sivas Valisi

SİNCAN KAI DER

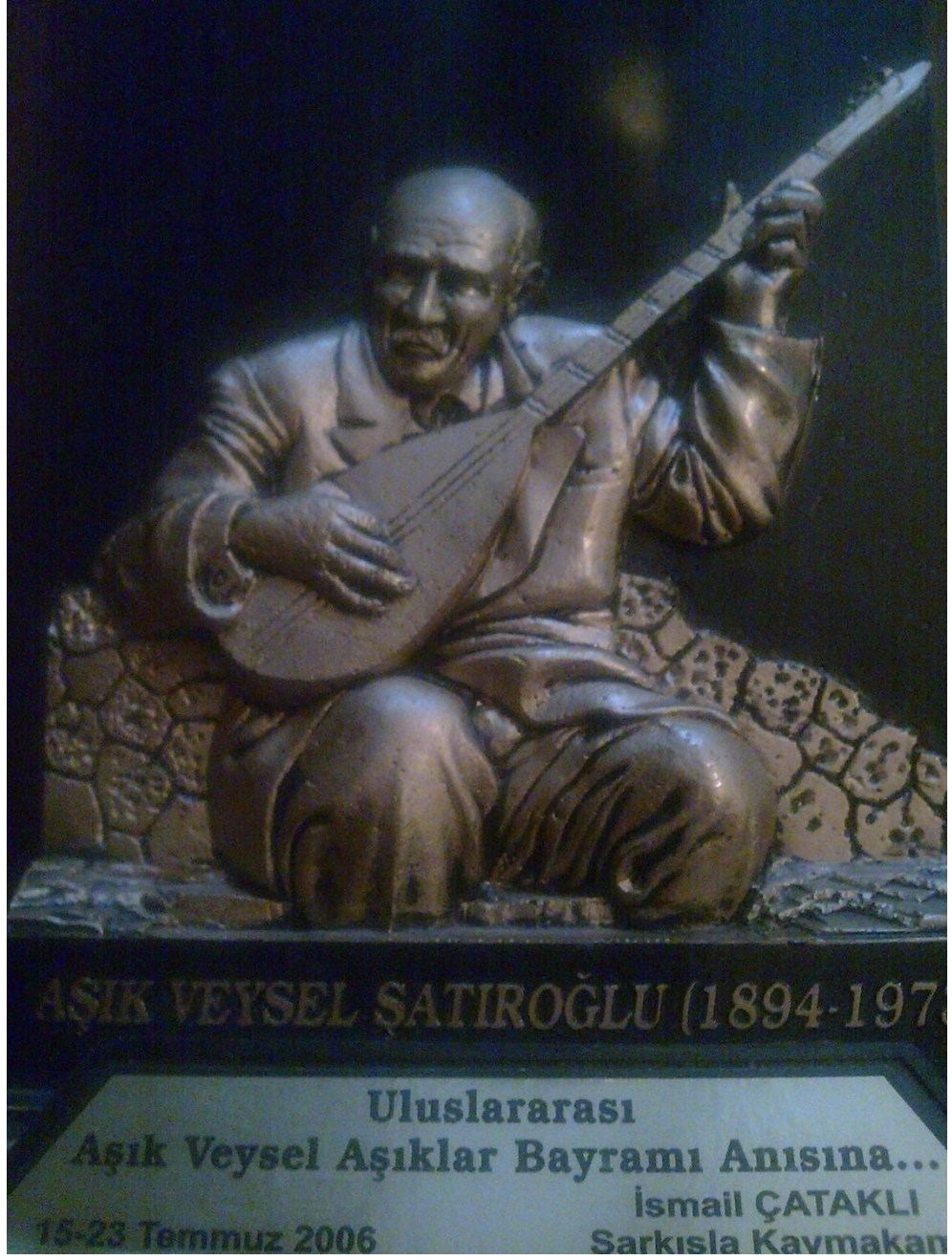
Sayın Ayten GÜLÇİNAR

Derneğimize karşı gösterdiğiniz
ilgi ve özveri den dolayı
şükranlarımızı sunarız.

SİNCAN KAI DER
Yönetim Kurulu

Vatan bizim, ülke bizim, el bizim
Emin ol ki her çalışan kol bizim
Ay yıldızlı bayrak bizim, mal bizim
Söyle Veysel, övünerek, överek

Sayın; **Ayten ÇINAR (Glinar)** (Ankara)
Aşık Veysel Aşıklar Bayramı'na katkılarınıza teşekkür ederiz.
Sirer DOĞAN Dr. Hasan CANPOLAT
Aşık Veysel Der. Bşk. Sivas Valisi

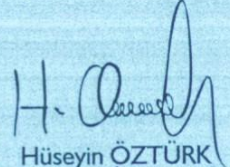
**T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının Katkılarıyla
Altındağ Belediyesi - AŞDER İşbirliğiyle Düzenlenmiş Olan
11. Geleneksel Ankara Halk Aşıkları Bayramında
TRK DALI BİRİNCİSİ
Olarak dlmz Almış Bulunmaktasınız
Başarılarınızın Devamını Dileriz.**

“Âşıklar Kurultayı”

ve

“Âşıkların Dilinden
Nevrûz ve Nevrûz Çiçeği
Âşık Veyssel”

konserini onurlandırmanızı dileriz.

Hüseyin ÖZTÜRK
Kültürel ve Sosyal İşler Daire Başkanı

ONUR BELGESİ

Sayın:.....Ayten.....GÜLCİNAR.....

*Bu yıl 4.sünü düzenlediğimiz Uluslararası Türkiye Aşıklar ve
Şairler Şölenine katılımınızdan dolayı teşekkür eder,
saygılarımızı sunarız.*

Dr. Özgen KESKİN
Yıldırım Belediye Başkanı

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ
Prof. Dr. Kadri YAMAÇ

Somut Olmayan Kültürel Miras
Yaşayan Âşık Sanatı Sempozyumu'nun
Açılış Kokteylini
Onurlandırmanızı Diler.

Tarih

29 Kasım 2007

Saat

18:30

Yer

Gazi Kültür Merkezi

KATILIM BELGESİ

Sayın Âşık Ayten GÜLCİNAR

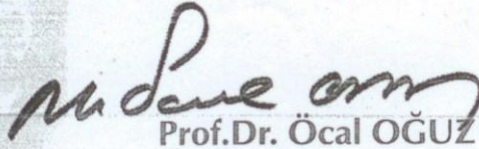
Gazi Üniversitesi Türk Halkbilimi Araştırma ve Uygulama
Merkezi tarafından

29-30 Kasım 2007 tarihlerinde düzenlenen

Somut Olmayan Kültürel Miras:

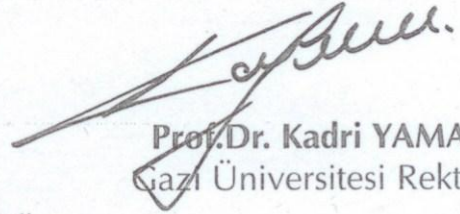
“Yaşayan Âşık Sanatı” Sempozyumuna

katılımınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Prof.Dr. Öcal OĞUZ

Gazi Üniversitesi Türk Halkbilimi
Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü

Prof.Dr. Kadri YAMAÇ

Gazi Üniversitesi Rektörü

KAYNAKÇA

İnan, Ayşe Afet (1982), Tarih Boyunca Türk Kadınının Hak ve Görevleri, İstanbul: Milli Eğitim Yayınları.

Ağaçsaban, Asuman. (1989), “Kız ve Erkek Öğrencilerde Cinsiyetten Kaynaklanan Farklı Dil Kullanımı” Anadolu Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

Artun, Erman (1997), Adana Âşıklık Geleneği ve Âşık Fasılları, V. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri, Cilt I, s. 41-52, Ankara.

Artun, Erman (2008), Âşık Edebiyatı Araştırmaları, İstanbul: Kitabevi Yayınları.

Artun, Erman (2011), Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı, Adana: Karahan kitapevi.

Artun, Erman (2011), Çukurova Âşıklık Geleneğinde Kadın Âşıklar, Kadın Âşıklar Şöleni, 27-28-29 Mayıs 2011, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli Belediyesi, Kültür Bakanlığı.

Aslan, Ensar (2008), Türk Halk Edebiyatı, Ankara: Maya Akademi.

Aslan, Ensar; (2011), Türk Halk Edebiyatı, Ankara: Maya Akademi.

Bayat, Fuzuli (2007), Türk Mitolojik Sistemi, Ontolojik ve Epistemolojik Bağlamda Türk Mitolojisi 1, İstanbul: Ötüken Yayınları.

Bektaş, Yeter (2010), Damla Damla Aşk, Ankara: BRC Yayınları.

Boratav, Pertev Naili (1942), Halk Edebiyatı Dersleri, D.T.C.F. T.D.E. Enstitüsü Neşriyatı No:4, Ankara: Uzluk Basımevi.

Boratav, Pertev Naili; (2000) Halk Edebiyatı Dersleri, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

Bulut, Vahit (1983), Kırşehir Halk Ozanları, H. Filiz Yayınları.

Çelik, Özlem(2008), Ataerkil Sistem Bağlamında Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Belirlenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Çınar, Ayten (2002), Zaman Kara Gözlerinde Güvercin Olsun, Ankara: Gece Kitabevi.

Çınar, Ayten (2008), Gözyaşından Kızılırmak Beslenir, Ankara: Gündüz Kitabevi.

Dağabakan, Fatma Öztürk (2012), Toplumbilimsel Bir Kavram Olarak Kadın- Erkek Dil Ayrımına Türkçe ve Almanca Açısından Bir Yaklaşım, A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi(TAED) 47, sf: 87-106, Erzurum.

Dinç, Mesut (2007), Âşıklık Geleneği İçinde Karaşarlı Veli Namlı'nın Hayatı, Sanatı ve Eserleri, Gazi Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Doğramacı, Emel (1992), Türkiye'de Kadının Dünü ve Bugünü, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Dökmen, Zehra (2006), Toplumsal Cinsiyet, İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Dündar, Özge Zeybekoğlu (2012), Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Televizyon Reklamlarına Yansıması, ETHOS, 5(1).

Ecevit, Yıldız (2011), Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi, Anadolu Üniversitesi Yay, No: 2307.

Elçin, Şükrü (1988), Halk Edebiyatı Araştırmaları, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Elçin, Şükrü (2001), Halk Edebiyatına Giriş, Ankara: Akçağ Yayınlar.

Gökalp, Ziya (1989), Türk Medeniyeti Tarihi, Toker Yayınları.

Gül Açınca El Bilir, İzmir Halk Ozanları ve Âşıklar Derneği, İzmir, 2000.

Gültepe, Necati (2008), Türk Kadın Tarihine Giriş, İstanbul: Ötüken Yayınları.

Günay, Umay (2000), İslami Dönemde Türk Toplumunda Kadının Yeri ve Önemi, Milli Folklor, Cilt 6, Yıl 12, Sayı 46, s. 4-9.

Halıcı, Feyzi (1993), Âşıklık Geleneği ve Günümüz Halk Şairleri.

İsen, Mustafa (2009), Eski Türk Edebiyatı El Kitabı, Ankara: Grafiker Yayınları.

İvgin, Hayrettin-Ali Esat Bozyiğit (1998), Âşık Hüseyin Çemrek; Âşıklar Dünyasında Aş,Der, Antoloji, Ank.

Kaplan, Yunus (2009), “*Sabit’in Şiirlerinde Atasözleri, Deyimler ve Halk Söyleyişleri*”, Turkish Studies, vol. 4/4.

Kar, A. Sevim (2001), Türk Toplumunda Kadının Yeri ve Aile İçindeki Karar Sürecine Etkisi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi.

Kartarı, Hasan (1977), Doğu Anadolu’da Âşık Edebiyatının Esasları, Ankara: Demet Matbaacılık.

Kaya, Doğan (2009), Sivas Halk Şairleri II, Sivas: Sivas İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.

Kılıç, Elif (2010), Ömre Bedel, Ankara: İlkin Matbaacılık.

König, Güray Çağlar (1992), Dil ve Cins: Kadın ve Erkeklerin Dil Kullanımı, Dilbilim Araştırmaları, Ankara: Hitit Yayınları.

Köprülü, M. Fuad, (2004), Edebiyat Araştırmaları I, Ankara: Akçağ Yayınları.

Kurtman Ağaçasapan, Asuman (2002), Dil Üzerine, Eskişehir.

Lakoff, Robin, (1975), Language and Women's Place, Cambridge University, Language in Society, vol. 2, no:1 s. 45-80.

Ozanlar Birliği Kültür Derneği Őir Antoloğisi (2006), Kültür Serisi 2, Ankara.

Ozanoğlu, İhsan (1940), Âşık Edebiyatı, Sayı 7, Kastamonu.

Özhan, Mevlt- Emine Kırıcı, Ömer Gözkıl, N.Zeynep Özçrekçi, Mukadder Kren (1992), Yaşayan Halk Ozanları Antoloğisi, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Pala, İskender (2011), Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, İstanbul: Kapı Yayınları.

Sağlam, Hülya Őenkul (2007), Alevi-Bektaşî Kültüründe Kadın, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü TDE Anabilim Dalı, İstanbul.

Sakaoğlu, Saim (1986), Ozan Âşık Saz Şairi ve Halk Şairi Kavramları zerine, III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, Cilt 1, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Segal, L. (1992) Ağır Çekim Değişen Erkeklikler Değişen Erkekler, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Sevinç, Necdet (1987), Eski Türklerde Kadın ve Aile, İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakıf Yayınları.

Şahin, Salih (1984), Ozanlık Gelenekleri ve Doğulu Saz Şairleri, Ankara.

Şimşek, Burcu (2006). Kadınlararası Konuşma Sürecinde Toplumsal Cinsiyetin Dil zerinden Sergilenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara ni. Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, Ankara.

T.D.V. İslam Ansiklopedisi (1991), Cilt 3, İstanbul.

Tanrıkulu, Nazım İrfan (1997), Âşıklar Divanı Günümüz Âşıkları, İstanbul.

Turan, Fatma Ahsen – Uysal, Başak (2010), Sazın ve Sözün Sultanları Yaşayan Halk Şairleri IV, Ankara: Gazi Kitapevi.

Unan, Nimet (1959), Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri II, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları: I, II. Basım.

Yakıcı, Ali (2007), Dede Korkut Kitabında Görülen Ozan Tiplerinin Türkiye Sahası Âşıklık Geleneğinin Oluşumuna Etkisi, Milli Folklor, Yıl 19, Sayı 73, s. 40-47.

Yardımcı, Mehmet (1993), Halk Bilim ve Edebiyatı Yazıları, Malatya: Açıksöz Yayınları.

Yazır, Elmalılı M. Hamdi, Kur'an-ı Kerim, Mekki Yayıncılık.

Yıldırım, Hülya (2005), Ben Bir Dava Yolcusuyum, Ankara: Melike Ofset Matbaacılık.

Yılmaz, Ayfer (2003), Türk Kültüründe Kadın ve Kadın Ağzı Türküler, Ankara.

<http://aregem.kulturturizm.gov.tr/TR,13027/ustalar-sanatcilar-ozanlar.html4>

<http://ozanlar.biz/caqlayan.html>

<http://ozanlar.biz/gulcinar.html>

<http://ozanlar.biz/sahsenem.html>

http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/erman_artun_kadin_asiklar.pdf

<http://www.antoloji.com/ozan-sahini/hayati/>

<http://www.bukak.boun.edu.tr/?p=333>

<http://www.dil-bilim.com/dilbilim-terimleri-sozlugu>

<http://www.duralidogan.com/yaza.asp?yaziID=>

http://www.egrikoprudergisi.com/default.asp?mct=detay&forum_id=0&topic_id=44070

<http://www.gulceedebiyat.net/konu-turkulerimizin-kaynagi-ozanlık-gelenegi>

<http://www.haber7.com/haber/20060329/O-kinali-parmaklar-da-saz-caliyorlar.php>

<http://www.habergunebakis.com/haberdetay/944-halk-%c5%9eairi-melek-temel>

http://www.kadinhaberleri.net/index.php?ctgr_id=35&content_view=52
13.

<http://www.kadinlarinkurtulusu.org/cinsiyetcilik-ve-dil>

http://www.sabah.com.tr/Gunaydin/Magazin/2010/01/14/biz_hayat_sartlariyla_oyun_oyunarak_bugune_geldik

<http://www.turkusozu.com/t-sanatci/236-sahsenem-baci-sanatcimizin-biyografisi.html>

<http://www.yde.yildiz.edu.tr/dk15/dk15-IV-VII.htm>